ISSN 0-1301-0220-2
83
9 770130 102202
AYLIK KÜLTÜR-FİZİK DERGİSİ
Nisan 2001 Sayı: 2001/04 Fiyatı: 1.000.000 TL. (KDV Dahil)

ÖKÜZ

sırpinma senin de hosuna gidezek

Medyan Seni Aldatıyor
İmza: Bir Dost

Biri Bizi Gözetliyor, insanlığın bir özeti aslında. Dilden giysilere, sanat anlayışından yeme alışkanlıklarına kadar insana ait olan her şey nasıl çağdaşlaştıysa, vahşete olan düşkünlük de tıpkı onlar gibi çağdaş bir giysiye bürünüp çeşitli şekillerde karşımıza çıkmaya başladı. İnsan doğasının yıkıcı ve kötücül olduğunu kabul edersek -etmeyen iyimserlere sözüm yok- bu programın da doğal ve yerinde olduğunu görürüz.

Biri Bizi Özetliyor... Özetliyor...Özetliyor...Özetliyor...

MİNE SÖĞÜT

Bilemiyorum belki bu konuda ahkâm kesmek çoktan demode olmuştur. Ya da yazılanlar yazılmış, tartışmalar kıyasıya yapılıp tüketilmiştir. Bizim eve rengi gibi aklı fikri de siyah beyaz olan o gazete giriyor sadece. Her şeyi kısa net ve tutucu bir bakış açısıyla anlatan, cumhuriyetin bekçisinin asker olduğuna inanan ve toplumsal sululuklara asla prim vermeyen o ağırbaşlı, o ciddi, o can sıkıcı gazete... O gazetenin köşe yazarları baştan çıkarıcı çılgınlıklar üzerine asla ahkâm kesmiyorlar. Gündemdeki popüler sorunları ve olayları tatlı dilleriyle ti'ye alan yazılar yazmıyorlar. Özel hayatlarından olduğu gibi özel duygularından da pek bahsetmiyorlar. Varsa yoksa can sıkıcı ülke sorunları. Arada sırada da Bektaşi fıkraları...

Bu yüzden bu meşum programla ilgili renkli basına yansıyan alacalı fikirleri yakından takip edemiyorum. Kulaktan dolma birkaç şeyle, göze takılan bir iki **Televole** reklamıyla yetinmek zorunda kalıyorum. Bir de arada sırada akşamları seyrettiğim bölümlerde geçen konuşmalarla...

O konuşmalar arasında en çok ilgimi çeken şey "dışarıda herkes bizi konuşuyormuş... gündemin ortasına oturmuşuz..." haberi oluyor. Yalan değil. Herkes onları konuşuyor. Yazar arkadaşım, temizliğe gelen Nevbahar Hanım, bindiğim tüm taksilerin şoförleri, tezgâhtar kızlar, şairler, ressamlar, profesörler, asistanlar, su tesisatçısı ve sokağın köşesindeki çiçekçi... Benim tanıdığım insanlar içinde sadece annem, ahlaki nedenlerle o programı seyretmeyi şiddetle reddediyor. **Cem Yılmaz**'la ilgili haberler dışında **Televoleleri** de boykot ediyor. **İbrahim Tatlıses**'e ve "birbirinden güzel" mankenlere tahammülü yok. **Hülya Avşar**'ı eline geçirse bir kaşık suda boğacak.

Sanırım, kişilikleri cam ekranda cömertçe gözler önüne serilen bu insanları seyrederken olaya diğerleri gibi kendimi kaptırmamakta direnip, işe illa ki çözümleyici açıdan yaklaşma çabamda annemden sıçrayan genetik tutuculuğun hatırı sayılır bir payı var.

Ama yine de itiraf etmeliyim ki eğer o saatte televizyon başındaysam başka bir programı değil illa ki **Biri Bizi Gözetliyor**'u seyrediyorum.

Ancak seyrederken bir yandan da devamlı düşünüyorum. Neden, neden, neden? Neden ben bu programı seyrediyorum. Acaba bilgisayar başına her oturuşumda çalışmakla Tetris oynamak arasında bocalamama neden olan içimdeki aptal tembel kız çocuğu mu beni kışkırtıyor?.. Yoksa içimde iğrenç bir Nazi subayı mı yaşıyor? Belki de sokaklarda ilginç birini gördüğümde yolumu değiştirip onun peşinden kim olduğunu anlamaya çalışarak dakikalarca yürüme hevesimin bir uzantısıdır bu. Bir restoranda, sokakta, bir mağazada birbiriyle konuşan herhangi iki insanın kişilik röntgenini çekme alışkanlığının gölgesi? Bir televizyon programına çıkan sıradan birinin mimiklerinden, sözlerinden, bakışlarından, gülüşünden, el hareketlerinden huyunun ipuçlarını kapma oyununun devamı?..

Bu sorunun cevabını bulmak şart değil. Şu ya da bu nedenle...

Peki seyrediyorum da ne hissediyorum? İnsanları çözdüm mü? Çözdüm. O zaman oyun çoktan bitti. Kim nasıl biri, kim ne zaman ne yaparak hangi karakterin ipuçlarını şapşalca ele veriyor hepsi tastamam. İki üç bölümlük işti o. Peki geriye ne kaldı? Tuhaf bir tortu. Tuhaf bir bilgi. Geçen akşam işin püf noktasını fark ettim. O programda birileri bizleri **ÖZETLİYOR** ve biz özetlendiğimizi fark etmeden, özetlendiğimizi hissetmeden şuursuzca başkalarını izlediğimizi sanarak aslında kendimizi seyrediyoruz.

Başta annem olmak üzere bu programı ahlaksızca bulanlar aslında bir açıdan haklılar. İnsanları arena gibi kapalı bir alana doldurulmak ve horoz dövüşüne benzer bir hınçla birbirlerine düşüşlerini seyretmek tartışmasız ahlak dışı bir şey. Ama aynı şeyi zaten gündelik hayatta yapmıyor muyuz?

Çerçeveyi dar tutar ve en radikal örnekten başlarsak: Sultanahmet Meydanında asılan suçluları seyreden nesil hâlâ hayatta.

Çerçeveyi ölçüsüzce esnetecek olursak: Şu anda bir yerde açlıktan evet açlıktan, yiyecek bir şey bulamadıkları için, aç kaldıkları için acı içinde kıvranarak birileri ölüyor. Aslında aklın ve vicdanın kabul edemeyeceği bir şey, insanın ahlaksız dünyasında vurdumduymazlık atına binmiş önüne geleni ezerek dörtnala koşuyor. Ve bunun için hiç kimse kılını bile kıpırdatmıyor. Kısık gözlerle tüm dünya, açlıktan ölen insanları seyrediyor.

Çerçeveyi geçmişle doldurursak: İkinci Dünya Savaşı'nda toplama kamplarında insanlara akıl almaz işkenceler yapıldı ve tüm dünya bu suça bir şekilde ortak oldu. İnsanlar bacalardan tüten dumanların yakılan insanlardan çıktığını bile bile, o dumanları seyrede seyrede gündelik hayatlarına devam ettiler.

Çerçeveyi evimizdeki televizyon ekranıyla kaplarsak: Her gece seyrettiğimiz onca haber zaten insanların özel dünyasına hırçınca girip onları istemleri dışı gözetliyor. Kendini öldürmek isteyen insanlar, fuhuş yaptıkları için tutuklananlar, sarhoş araba kullandıkları için polise yakalananlar, hasta çocuğunu masrafları ödeyemediği için hastanede rehin bırakanlar, bakamadığı için evladını satılığa çıkaranlar... Hepsi ama hepsi o cam kutuda her gece bizim karşımıza çıkıyor ve biz örgümüzü örerek, aramızla laflayarak, çayımızı içip, yemeğimizi yiyerek şuursuzca onların hayatlarını gözetliyoruz. Aslında kendi özetimizi izliyoruz.

Hieronymus Bosch

Kötülük ve ahlaksızlık insan doğasında en baskın rolleri kapmış durumda. Bu şartlar altında nasıl bir programın popüler olmasını bekleyebiliriz ki?.. Kötülüğü meşru, ahlaksızlığı gözde kabul edebilen bir bünye bizimkisi.

O yüzden **Biri Bizi Gözetliyor,** insanlığın bir özeti aslında. Dilden giysilere, sanat anlayışından yeme alışkanlıklarına kadar insana ait olan her şey nasıl çağdaşlaştıysa, vahşete olan düşkünlük de tıpkı onlar gibi çağdaş bir giysiye bürünüp çeşitli şekillerde karşımıza çıkmaya başladı. İnsan doğasının yıkıcı ve kötücül olduğunu kabul edersek -etmeyen iyimserlere sözüm yok- bu programın da doğal ve yerinde olduğunu görürüz.

Gelelim vahşetin kurbanlarına. Yani bizi bize özetleyen gönüllü yemlere... Bu arbedede en az zarara uğrayanlar sanırım onlar. Öncelikle yitirdikleri şeylerin karşılığında onlara vaat edilmiş bir bedel var. Kaybeden bile mutlaka bir şey kazanıyor. Biz ekran başında onları seyrederek kendi ahlakımızı ayaklar altında çiğnetiyoruz ve karşılığında aşağılık bir zevk ya da rezil bir suçluluk duygusu dışında hiçbir şey alamıyoruz. Onlarsa öncelikle çağın en şatafatlı ödülünü, popülerlik armasını göğüslerine fiyakayla yapıştırıyorlar. Sonra yurtdışı yolculuğuyla ödüllendiriliyorlar. Birinci olansa hatırı sayılır bir para kazanıyor. Yani onlar maddi manevi bir sürü ödülle donatılıyorlar. Biz seyircilerse baştan kaybeden olmaya mahkumuz.

Ama hâlâ bir kurtuluş var. O da, programı illa ki izleyeceksek özetlendiğimiz bilinciyle izlemek. Yani onları değil kendimizi seyrettiğimizi fark etmek. Kötülüğü ete kemiğe bürünmüş şekilde görmek.

O programı seyrederken bunların dışında uyandığım bir nokta daha var: O insanlar gözetleniyorlar ve bunu bildikleri için davranışlarını ellerinden geldiğince kontrol altında tutmaya çalışıyorlar. Toplumsal ahlaka uyum sağlamaya çabalıyorlar. Bizse hayatın içinde kimsenin bizi görmediğini varsayarak çok rahat yaşıyoruz. Oysa o evdeki insanların üzerine çevrili kameralar gibi hayatta da bizim üzerimize çevrili gözler var. Bunu bir fark etsek, başkalarının bizim içimizi gördüğünü bir hissetsek, belki kendimize geleceğiz. Sanırım yaptığımız tüm kötülükleri kimsenin bizi görmediğine inandığımız için yapıyoruz. Yani hayata aslında gafil avlanıyoruz.

Lafın kısası, bu denli "aptal" ve "aşağılık" bir programdan bir sayfa dolusu sonuç çıkarmaya çalıştığım için başta annem olmak üzere **Biri Bizi Gözetliyor** karşıtı herkesten özür dilerim. Ama aynı zamanda onlara içlerindeki vahşeti ölçmeleri için de olsa bu "aptal" ve "aşağılık" programa bir göz atmalarını ve özetlenip özetlenmediklerine içtenlikle karar vermelerini haddim olmayarak ısrarla tavsiye ederim.

eskiseyler@hotmail.com

Akşamsefası

Gazlı Bez

ALTAY ÖKTEM

oktemaltay@hotmail.com

Eminem'in iki orta parmağı var ve bunları saklamaya gerek duymuyor. "Anne beni nasıl emzirirsin, memelerin yok ki senin" diyen Slim, birçok çocuğun göremediği bir ayrıntıyı fark etmiş zaten. Artık bu delik yama tutmaz.

Dünya Size Ait, Biz Sadece İçinde Yaşıyoruz

Bu cümleyi müfredat programı yazanlara, kanun yapanlara, din adamlarına ve annelere ithaf etmekte en ufak bir sakınca görmüyorum.

Dünyanın sahipleri yeterince konuşuyorlar, hatta hiç susmuyorlar. Onların dünyasında yaşamak zorunda kalanlar ise daha ağzını açar açmaz azarlanıyor. Yapılacak tek şey var; konuşma fırsatını ele geçirdiğimizde hiç susmamak ve kesinlikle söz istemek için parmak kaldırmamak.

Parmak kaldırdığımız durumlarda ise kaldırdığımız parmağın "orta parmak" olmasına azami dikkat göstermek... Hepsi bu.

Müfredatçıları, kanun ve din adamlarını bir tarafa bırakalım. İçinde bulunduğumuz ay, anneleri anmak için en ideal zaman dilimi. Dünya kadınlar gününü geride bıraktık, anneler gününe doğru hızla ilerliyoruz. Yani, iki arada bir derede kalmış çocukların özel bir günü olmadığı gibi, bu toplumsal yapı içinde "gün görmeleri" de olanaksız ne yazık ki!

Gerçek dünyanın asıl sahibi başkaları elbette. Ama bir çocuğun o küçücük, tertemiz dünyasının tek sahibi ve efendisidir anne. Koruma içgüdüsüyle, çocuğun etrafına çizdiği daracık çemberin kırılmasına asla izin vermez. Dış dünyanın kötülüklerinden korumak için, çocuğunun dış dünyanın farkında olmamasını, kafasını kuma ya da annesinin karnına sokmasını sağlamaya çalışır.

Elbette bunları büyük bir iyi niyetle, özveriyle ve saçını süpürge ederek yapar.

Ne kadar ezilirse ezilsin, her anne ayaklarının altındaki cennetin farkındadır ve her çocuk o cennetin bedelini ödemek zorundadır.

Dokuz ay on gün rahminde taşıdığı, kendi etiyle, kanıyla beslediği bir canlının, onun bedeninin bir parçası olmasından daha doğal bir şey yoktur. Ama unutulmamalıdır ki, bir parça, ne kadar yüce bir varlığın parçası olursa olsun, sonuçta bir parçadır işte.

Hiçbir bütün, kendi parçasının bağımsız olmasını istemez.

Anne olmanın kaçınılmaz yazgısıdır bu; her anne, her gece yatağından sıçrayarak uyanır birkaç kez. Hep aynı kâbusu görür; aynaların yere düşüp parçalanmasını...

Çünkü ideal çocuk, annesinin aynadaki yansımasıdır. Farklılığa tahammül edilemez. Bir çocuğun kendine özgü zevkleri, beğenileri, düşünceleri olması hayattaki ilk felakettir anne için. Elbette anne kendince haklıdır; bilmediği, kontrol altında tutamayacağı farklı bir yöne doğru gelişen çocuğu anlayabilmesi, koruyabilmesi güçtür.

En iyi koruma yöntemi içine hapsetmek, çıkmasına izin vermemektir. Kaçmaya çalışanlar ise fazla uzaklaşamazlar zaten. Bedeni genişleterek yeni bir çember çizmenin, böylece biraz özgürlük vermenin bir sakıncası yoktur nasıl olsa.

Beden sanıldığı kadar dar değildir, esnektir. Özgürlüğünse "biraz"ı olmaz ama, çocuk bunu nerden bilsin?

Çocuğun kişiliği büyük oranda ilk altı-yedi yaşta oluştuğuna göre, görevi başarıyla tamamlayan anne artık biraz dinlenmeye çekilebilir. Çarkın diğer dişlileri hazırdır nasıl olsa; gri binalar yapılmıştır ve eğitim, öğretim programları eksiksiz uygulanacaktır.

Bazen de, her türlü çabaya karşın bozuk ürünler çıkar ve bu kötü çocuklar -engellenemezse eğer- dünyanın altını üstüne getirmeye hazır bir saatli bomba gibidirler.

Hangi saatte patlayacakları da belli olmaz.

Annesinin "kişilik haklarına saldırdığı" gerekçesiyle on milyon dolarlık tazminat davası açtığı **Slim Shady,** nam-ı diğer **Eminem** gibi. **Eminem**'in iki orta parmağı var ve bunları saklamaya gerek duymuyor. Annesi ise zamanında başaramadığı görevi, kanunla işbirliği yaparak tamamlamak istiyor. Korkarım çok geç.

"Anne beni nasıl emzirirsin, memelerin yok ki senin" diyen **Slim,** birçok çocuğun göremediği bir ayrıntıyı fark etmiş zaten. Artık bu delik yama tutmaz.

Kanatların altı sıcaktır elbette. Yumuşaktır. Güvenlidir. Ama unutulmamalı ki, hazır sunulan her pembe dünya bir düştür, yanılsamadır...

Ayağa kalkan her çocuk, yürümesini öğrenmek zorundadır. Kendini saran yumuşacık kanatların sıcaklığını tepmek pahasına. Sokaklar emekleyen koca koca adamlarla dolu, baksanıza...

Siz kendi dizlerinizin üstünde sürünmeye devam edin isterseniz... Canınız cehenneme!

Fotoğraf: Nazif Topçuoğlu

Ben öpüşmeyin demiyorum, öpüşürken ağzınıza dolan bakterilerin cinsini ve sayısını söylüyorum. Bir şey daha söylüyorum; o bakteriler de sevgilinizin bedeninin bir parçası. Sevin onları.

Tuhaf Kokuyorsunuz, Ne Güzel

Bir yandan bilim hızla gelişiyor, genetik şifreler bile çözülüyor, diğer yandan insan bedeni hâlâ dokunulmazlığını ve mahremiyetini koruyor.

Rembrandt'ın "Anatomi Dersi" adlı tabloyu yapmasına bir şartla izin verilmişti; Tanrının insan gövdesini nasıl yarattığını gösterecekti yaptığı resimle. **Leonardo da Vinci,** ancak Papa'nın koruması altında kadavraları kesip biçebilmişti. Ceninin rahim içinde nasıl durduğunu keşfeden de oydu. Sonunda, yaptıklarından dolayı dine karşı geldiği gerekçesiyle Roma'dan ayrılmak zorunda kalmıştı **Vinci**.

Bugün yalnızca hekimlere, bilimadamlarına verilen bir ayrıcalık insan bedenini tanımak. Diğer insanlar içinse ortaçağ karanlığı sürüyor. Beden hâlâ bilinmezliklerle dolu, esrarengiz, kutsal, irkiltici, ürkütücü, iğrenç... Oysa herkes bir vücuda sahip ve iğrendikleri bağırsakları, dalağı, karaciğeri içlerinde taşıyorlar.

İnsan bedeninin kutsal ve bilinmez olduğu safsatası yıkılırsa, tarih boyunca inandırıldığımız değerler de altüst olur. Elbette din, devlet, gelenek gibi toplumsal virüsleri yaratan ve salgına yol açmalarına neden olanlar kesinlikle izin vermezler buna.

İnsan bedeninde, kutsal bir ruhun sığabileceği delik yoktur.

Geçen aylarda Londra'da açılan "Spectacular Bodies" sergisinde bilim, sanat ve insan bedeninin çekiciliğinin birleştirilmesi açısından bir ilk gerçekleştirildi. Çünkü hücreler, dokular, iç organlar, iskelet ve kas yapısı yalnızca vücudun değil, sanatın da en önemli anlatım araçlarıdır.

Anatomi profesörü **Günter Von Hagens**'in ölülerin vücutlarını birer sanat eserine dönüştürerek sergilemesinden söz etmeye bile gerek yok.

Bu gelişmeler bilimde ya da sanatta olmasa da, toplumsal yapıda bir devrim, hem de geç kalmış bir devrim niteliğinde.

Dünyadaki bu gelişmelerin, "Gazlı Bez"de yazdıklarımla aynı döneme denk düşmesi -en azından- beni sevindiriyor. Bu yazıları iğrenç bulanlar, okurken kusmamak için kendilerini zor tuttuklarını söyleyenler için üzülüyorum. Çünkü iğrendikleri, tanımadıkları ve tanımak istemedikleri o vücut kendileri aslında.

Ben öpüşmeyin demiyorum, öpüşürken ağzınıza dolan bakterilerin cinsini ve sayısını söylüyorum. Bir şey daha söylüyorum; o bakteriler de sevgilinizin bedeninin bir parçası. Sevin onları.

Kafasını et'le bozmuş bir fotoğraf sanatçısının, **Nazif Topçuoğlu**'nun çalışmaları da hayatımızın bir parçası olan, her gün elledeğimiz ama görmemeye çalıştığımız etleri toparlayıp gözümüzün önüne koyması açısından önemli. Etin estetiğini yakalıyor ve konuşmaya başlayınca da "fotoğraf ölmedi ama tuhaf kokuyor" diyor.

Elbette fotoğraf tuhaf kokuyor, ne güzel!

Ne güzel! Burnunuzu bu sayfaya gömün ve koklayın, ya da çırılçıplak soyunup vücudunuzun girintili çıkıntılı her yerinde gezdirin elinizi. Sonra koklayın.

Tuhaf kokuyorsunuz. Güzel olan da bu zaten.

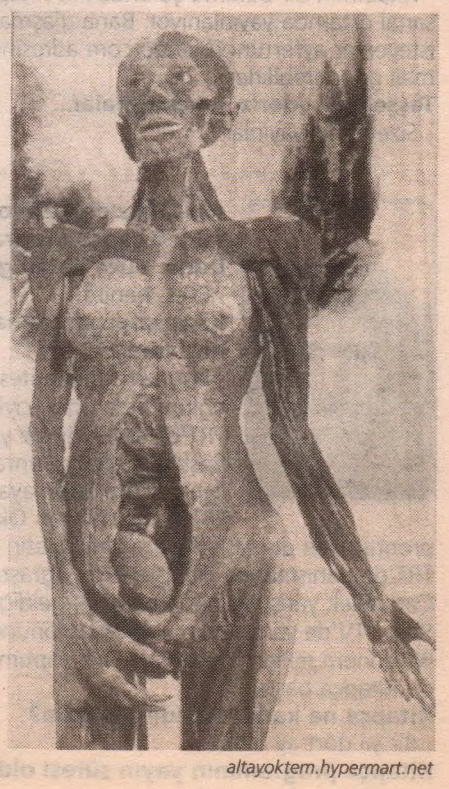

altayoktem.hypermart.net

Akşamsefası

Alooo! Öküz'den Arıyoruz?!

> *"Nüfuz ticareti yapan gazeteci, alçak değil, çukur'dur!"*
>
> **Attila İlhan**

Alo Öküz'den arıyoruz, Ayfer Tunç'la mı görüşüyoruz?
- Buyrun benim.
Son kitabınız 70'li yılları anlatıyor. Böyle bir kitap yazma fikri nasıl doğdu?
- Ben 70'lerde büyüdüm. İlkokul, ortaokul ve liseyi 70'li yıllarda okudum. 70 yılında ilkokula başladım, 81 yılında da üniversiteye. Aslında bu kitabı yazmama neden olan şey yaşadıklarımın yok olduğunu bir anda fark etmem. Süreyya Plajının duvarında kabartma resimler vardı. O resimleri çok severdim. Oradan çevre yolu geçti ve o duvarlar kaldırıldı. İstanbul'a gelişin işaretiydi o resimler benim için. O resimleri gördüğümde İstanbul'a geldiğimi anlardım. Onun yok olduğunu hissetmek beni çok etkiledi. Abdülmecit Efendi'nin bir kitabı vardı. Adam dönemine ait her şeyi yazmıştı o kitapta. Bugün yanımızda olduğu için üzerinde durmadığımız şeyler yok olacak.
Kitabı yazarken nelerden yararlandınız?
- Hatırladıklarımı döktüm. Tamamen hafızamdan yararlandım, hiç araştırma yapmadım. Ama ilkokul ve ortaokulu babam memur olduğu için Batı'nın küçük şehirlerinde okudum. Bu nedenle anlattıklarım da oralarda yaşananlardı. Hiç kaynağa başvurmadım ama arkadaşların önerileriyle görsel malzeme ekleme fikri doğdu. O yıllarda elimdeki malzemeleri biriktirmediğim için çok hayıflandım ama yaşıyordum. Bir gün bunları yazacağımı düşünmüyordum. O dönemin dergilerinden bazı görsel malzemeler buldum, arkadaşlarım da bu konuda çok yardımcı oldular.
Son zamanlarda 70'yi yıllara bir özlem, bir nostalji havası var. Sizce bu yapay bir şey mi yoksa insanlar gerçekten o yılları özlüyor mu?
- Bence yapay değil. Toplumdaki bu kitlesel özlemler yapay olamaz. 70'ler özellikle dünyada çok renkli yıllardı. Mesela televizyon Türkiye'de siyah-beyazdı ama dünyada renkliydi. Bence en önemli nokta, o yıllar tutum yıllarıydı. Türkiye'de üretim sınırlıydı. Tüketimi 'hissettiğimiz' yıllardı o yıllar. Çünkü dünyada var olan şeyler bizde yoktu. 70'li yıllar terör yıllarıydı ama o olayların altında cok renkli bir dünya vardı. 80'li yıllarla tüketim başladı. Bence aşırı tüketim o yıllara özlem duymamıza neden oluyor.
Eklemek istedikleriniz...
- Kitabımın bir bölümü şu anda Alt Kitap'ta sanal ortamda yayınlanıyor. Bana ulaşmak isteyenler ayfertunc@yahoo.com adresine mail gönderebilirler.
Teşşekkür ederiz, iyi çalışmalar...
- Size de iyi yayınlar.

Alo Öküz'den arıyoruz, Sappho'nun Kızları'yla mı görüşüyoruz?
- Buyrun, ben Yeşim Başaran.
Sappho'nun Kızları neden dağıldı?
- Sappho'nun Kızları'nı lezbiyenliğe bireysel yaklaşımlarımızı geliştirmek, lezbiyen veya biseksüel kadınlar olarak yalnız olmadığımızı görmek, diğer insanlara var olduğumuzu duyurmak gibi nedenlerle kurmuştuk. Bir anlamda bilinç yükseltme grubu idi. Aynı zamanda Kaos GL dergisi içinde de yer alıyorduk. 1998 yılından beri yaptığımız toplantılarda birçok konuyu tartıştık, kendi yanıtlarımızı bulduk. Ancak bu yanıtlar ve olası diğer sorularla ilgilenen başka lezbiyen kadınlarla iletişim kuramadık bir türlü. Toplantılarımız üretimden uzaklaşmaya baslamıştı. Bunun üzerine enerjimizi grubu devam ettirme çabalarına değil de bireysel veya birlikte projelerle devam ettirme yönünde harcamaya karar verdik.
Bundan sonra Sappho'nun Kızları neler yapmayı düşünüyor, yeni projeleriniz var mı?
- Türkiye'nin ilk ve tek eşcinsel kültür merkezinde bireysel varoluşumuzu sürdürmek ve eşcinsel hareket içerisinde varlığımızı devam ettirmek. Bunun için grup olarak varolmak zorunda olmadığımıza karar verdik. Grupla aktif olarak ilgilenen insan sayısı genelde yediyi hiç geçmedi. Ama yaklaşık seksen kadından oluşan bir mailing list'in moderatör'lüğünü yapıyoruz ve fiziksel olanaklar dolayısıyla bir araya gelemeyen lezbiyen ve biseksüel (genelde feminist) kadınlar arasındaki iletişimi bu şekilde devam ettirmeye çalışıyoruz.
Bir daha Sappho'nun Kızları gibi bir grup kurmayı düşünüyor musunuz?
- Zaten pratik anlamda daha önceden ilgilenen arkadaşlar hep bir arada olduğumuz için şimdilik ihtiyaç duymuyoruz.
Eklemek istedikleriniz...
- Grubumuzu dağıttık derken, aslında hâlâ bize gelen e-mail'leri yanıtsız bırakmıyor ve diğer lezbiyen ve biseksüel kadınlarla tanışmak isteyen kadınlarla gerek internet üzerinden gerekse Ankara'da kültür merkezimizi kullanarak iletişimi sürekli tutmaya çalışıyoruz. e-mail adresimiz: sapphonunkizlari@hotmail.com. Grubun dağılmış olması, bireylerin eşcinsel hareketten koptuğu anlamına gelmiyor. Sadece bir grup olarak var olmak için harcadığımız enerjimizi fikir, yazı üretmek veya başka projelerle ilgilenebilmek için kullanmaya karar verdiğimiz anlamına geliyor. Lezbiyen kadınların bir araya gelmelerini ve özgürlükçü gruplar oluşturmalarını destekliyoruz.
Teşekkür ederiz...
- Sevgiler...

Alo Öküz'den arıyoruz, Yaşar Seyman'la mı görüşüyoruz?
- Evet, buyrun.
CHP kadınların siyasetteki yeri ile ilgili ne gibi çalışmalarda bulunuyor?
- CHP Sosyalist Enternasyonel üyesi. Kadınlar için ilk kota uygulaması CHP'de başladı. Parti Meclisi'nin 60 üyesinden 15'i kadındır. Yani kadınlar için % 25'lik bir kota vardır. Geçtiğimiz dönem tüzük değişikliğine giderek, bu yüzde % 25'lik kota'nın ilçe-il yönetimleri dışında, MYK ile yerel ve genel seçimlerde de uygulanmasını tüzüğe aldık.
Türkiye'de kadınların siyasetteki yerini nasıl görüyorsunuz?
- Kadının siyasetteki yeri hiç iç açıcı değil. Batı parlamentolarından geride olduğumuz bilinen bir gerçek. Ayrıca Bangladeş'in gerisinde, Ürdün ve Cezayir'e yakınız.
Peki ortada böyle bir tablo varken, sosyal demokratlar ne gibi uygulamalar geliştiriyor?
- Bu tabloya karşın sosyal demokratlar yalnızca tüzük değişikliği yoluyla değil, uygulama, bakış açısı olarak da çalışmalarını sürdürüyorlar. Önemli olan alınan kararların yaşama dönüştürülmesi. Bunun dışında gerek bilim alanında, gerek sivil hayatta, gerek siyasi alanda kadının var olması öncelikli amaçlar arasında. Dünyada da değişimin gücü kadınların ve gençlerin elinde. Bu politikada yerel ve genel seçimlere de yansıdı. ÖDP de, HADEP de birçok bölgeden kadın adaylar gösterdi,Güneydoğu'da HADEP birçok kadın belediye başkanı çıkardı.
Kota uygulaması kadınların siyasi alanda var olabilmeleri için tek başına yeterli mi?
- Bu tabii ki yalnızca kotayla değil, aynı zamanda toplumsal mücadeleyle olabilir. Kadınların siyasi çalışmalara girmesi ve alışması gerekiyor. Batı'da sivil toplum örgütleri ile sendikalarda da kota uygulaması var. Bizim gibi ülkeler için kota olumlu bir uygulama. Kadınlar bu uygulamayla siyasete alışırlarsa zamanla kota uygulaması da aşılır.
Kapatılan Refah Partisi, şu anda parlamentoda yer alan Fazilet Partisi'nin ve diğer partilerin kadın kollarının CHP'nin kadın kollarından daha aktif çalışmalar yürüttüğünü görüyoruz. CHP ne gibi faaliyetlerde bulunuyor?
- CHP'nin Kadın Komisyonu, Kadın Kolları olarak değişti. Kadın Kolları, kadınları yönetim organlarına taşıyor. Örneğin CHP'nin Kadın Kolları Başkanı hem Parti Meclisi hem de MYK üyesidir. Ben Altan Öymen'in başkanlığı döneminde 1,5 yıl Genel Başkan Yardımcılığı görevinde bulundum. 94 seçimlerinde birçok kadın üyemiz, ön seçimlerde liste başı olarak birinci sıradan girdi.
CHP, uygulama alanında kadınları siyasete alıştırmak için neler yapıyor?
- 12 Eylül sonra Kadın Komisyonları ve Gençlik Kolları kapatıldı; sivil toplum örgütlerine, sendikalara, derneklere siyaset yasağı getirildi. Böylece siyaseti besleyen damarlar kesildi.
CHP sürekli kadın kolları, ilçe ve il yönetimleri kanalıyla kadın politikalarını irdeliyor. Genel Başkan Yardımcılığım döneminde, Genel Sekreter Yardımcısı Şule Bucak'la Kadın Politikaları adı altında bir dizi forum ve panel düzenledik. Bunları kapsayan bir kitap çıkardık. Bilim, siyaset ve sivil toplum örgütlerinden kadınların katılımıyla siyasette kadının konumu irdelendi.
Teşekkür ederiz, iyi çalışmalar.
- Size de iyi yayınlar.

Alo Öküz'den arıyoruz, CNN Türk Kitapça programından Deniz Yüce ile mi görüşüyoruz?
- Evet, benim.
Kitapça programına nasıl başladınız?
- Boğaziçi Üniversitesi Psikoloji bölümünde öğrenciyken, TRT'de seslendirme yaparak işe başladım. Daha sonra televizyon için çeviriler yapmaya başladım. TRT'de yayınlanan Okudukça programının dış sesleri bana aitti. Metin yazarlığı, TRT'de danışmanlık gibi işlerle de uğraştım. Çarkıfelek yarışmasının Türkiye'ye geldiği zaman, Show TV'de yarışmanın koordinasyonunda yer aldım. Bir dönem reklam metni yazarlığı yaptım. Daha sonra da Kitapça başladı.
Kitapça ne kadar süredir yayında?
- Bir yıl dört ay oldu.
Kitapça programının yayın süresi oldukça kısa...
- İlk başta 5 dakikalık süreyle başladı. Şimdi süremiz 15 dakikaya çıktı. Her program haftada iki kere ve üçer defa yayınlanıyor. Belli bir yayın saati yok. Gün içinde herkesin programa rastlama ihtimali var. Eskiden programın zamanının kısa olmasını dezavantaj olarak görüyordum ama şimdi bunun bir avantaj olduğunu anladım. İnsanlar TV'ye çok sadık değiller. Uzun bir programı seyretme olasılıkları daha az.
Yeni projeleriniz var mı?
- En büyük isteğim kapsamlı bir kültür, sanat programı yapmak. Ama şu anda bu bir plan değil sadece istek aşamasında.
Programa gelen tepkiler nasıl?
- Bana ulaşan tepkiler çok olumlu. Tepkilerin çoğu üniversite öğrencisi olan genç insanlardan geliyor. Çalışan kesimden gelen tepkiler daha çok programın saatiyle ilgili; Kitapça'nın çok geç saatlerde yayınlandığını söylüyorlar.
Teşekkür ederiz, iyi yayınlar...
- Ben teşekkür ederim, iyi çalışmalar.

Akşamsefası

Alo Öküz'den arıyoruz, İnci Asena'yla mı görüşüyoruz?
- Evet benim.
32 Büst'le uzun süre gündemde kaldınız. O günden bugüne sizce neler değişti?
- 32 Büst konusunda o gün de konuşmadım, bugün de konuşmaya niyetim yok. Onun için sorunuza soruyla karşılık verebilirim. O günden sonra sizce ne değişebilirdi, değişmeliydi? Siz nasıl değerlendiriyorsunuz ortaya çıkan tabloyu?
2000 yılının ilk şiir kitabı size aitti, 2001 yılı için projeleriniz neler?
- Remzi Kitabevi'nden 'Maskeler' adında bir öykü kitabım çıkacak önümüzdeki günlerde. Uzun bir zaman dilimi içinde yazdığım bütün öyküleri topladım, küçük bir kitap oldu. 2001 içinde başka kitap yayınlayabileceğimi sanmıyorum. Belki hep aklımda olan kimi projeleri kâğıda geçirebilirim şiirin yanı sıra.
Bu yıl içinde Adam Yayınları'yla ilgili yeni projeleriniz var mı?
- Adam Yayınları bu yıl da her zamanki çizgisinde yayıncılığını sürdürecek. Birkaç yeni tasarımız var ama ana hatları tam belirlenmediği için daha uzun bir zamana yayılacak.
Şiir çalışmalarıyla yayınevi editörlüğünü birlikte sürdürmek sizi zorluyor mu?
- Zorlanmıyorum çünkü akşamları çok boş zamanım var. Aslında yazarken, kafanın günlük sorunlarla dolu olması, zamanın kısıtlı olmasından daha önemli. Öyle zamanlarda yazmakta zorlanıyorum. Benim içinde bulunduğum koşullarda daha üretken olmam gerekirdi, ama ben de hâlâ karar veremedim; tembel miyim yoksa korkak mı –kalemi elime alma korkusu?
Yer aldığınız tüm projelerde, yaptığınız işlerle birlikte yıllar önce girmiş olduğunuz güzellik yarışmasından da söz ediliyor. Bunu nasıl karşılıyorsunuz?
- Güzellik yarışması benim için yaşamımın on sekiz yaşında olmuş bitmiş bir şey. Yıllar sonraki yayıncılığımla, şiir yazmamla onun arasında bir bağlantı kurulamaz. Ama zaman zaman söyleşilerde bunu gündeme getirmek istiyorlar. Ben de hiç kabul etmiyorum ya da kısaca geçiştiriyorum. Güzellik kraliçeliğine asılacak olsaydım bunu o yıllarda yapardım.
Teşekkür ederiz İnci Hanım, iyi çalışmalar.
- Ben teşekkür ederim, size de iyi yayınlar...

UZAK şiir seçkisi

Alo Öküz'den arıyoruz, Uzak Şiir Seçkisi mi?
- Evet, ben İrfan Yıldız.
Derginizden bahseder misiniz biraz?
- Uzak'ı Kaya Demiral ve Azer Yaran'la berabar çıkarıyoruz. Biz, İstanbul'un dışında, Ünye'de yaşıyoruz. Yani uzaktayız. Uzaktan sesimizi duyuralım dedik. Ayrıca şiirin medya tarafından satılmasına karşı bir tavır almış olmak istedik. Şiirin kendisi adına, kendi değerini bulması için bu seçkiyi, şiir dostlarına armağan ediyoruz. Yani Uzak ücretsiz olarak dağıtılıyor.
Finansmanını nasıl karşılıyorsunuz?
- Finansmanını ben karşılıyorum. Bazen Kaya Demiral da destek oluyor.
Seçkide yayınlanan şiirleri kim seçiyor?
- Ben, Kaya Demiral ve Azer Yaran birlikte seçiyoruz.
Eklemek istedikleriniz...
- Mayıs ayında bir yaşımızı dolduruyoruz. Bundan böyle Uzak, 2 yaprak olarak, kapsamı daha geniş bir şekilde yayın hayatına devam edecek.
Teşekkür ederiz, iyi yayınlar...
- Biz teşekkür ederiz.

Alo Öküz'den arıyoruz, Parmak mı?
- Evet ben Murat Yalçınkaya.
Neden 'Parmak' Dergisi?
- Aylık gazete projesi üstüne düşündüğümüz ilk andan itibaren en önemli sorunlarımızdan birinin de çıkacak olan gazeteye isim bulunması olduğunu söylesek abartmayız herhalde. Karıştırmadığımız sözlük kalmadı sanırım... Sonunda "PARMAK" isminde karar kıldık, çünkü bu isimle ilk akla gelen "iz bırakmak" bizim için önemliydi, görülmeyen, görülmek istenmeyen, ortaya çıkamayan, kendini adlandıramayan eşcinsellerin de iz bırakarak geçmesi gerekmez mi bu hayattan? Bir de rahatsız etme durumu var ki, parmağımızı gözlere sokalım, parmağımızla işaret edelim bu toplumda yaşayan eşcinseller adına... Tabii isimle akla gelen parmak atmak lafı da var ama, bunu cinsiyetçilikten arındırarak anıştırmış olmayı tercih ederiz herhalde. Sonuç itibariyle parmağa değil de işaret edilen yere bakmanın daha önemli olduğunu bilmem söylemeye gerek var mı?
Kaos grubu neden aylık bir gazete çıkarma ihtiyacı duydu?
- Aylık bir gazete çıkarmaya başlamamızın temel olarak iki nedeni var: İlki, Türkiye'de eşcinsellerle ilgili sürekli olarak yayınlanan tek bir dergi var ve artık bu bize dar geliyor. Artık ne tam olarak kendi istediklerimizi ne de okuyucularımızın bizden istediklerini Kaos GL formatında yansıtamadığımızı düşünüyoruz. Türkiyeli eşcinsellerin kendi seslerini özgürce duyurmaya çalıştıkları Kaos GL dergisi kuramsal yazılarla, mektuplarla, öykülerle kendi açtığı kanaldan hayatına devam ederken, büyük kentlerde canlanmaya başlayan eşcinsel kurtuluş hareketini dergidekinden daha farklı bir dille anlatacak, takip edecek, Türkiye'nin gündemindekilere karşı bizim tepkimizi yansıtacak bir gazete çıkarmaktı istediğimiz. Bunun aylık olması ise gündemi yakından takip etmeyi zorlaştırmakta ama şu andaki olanaklarımız da ancak buna izin vermekte... Ayrıca gazeteyle şimdiye kadar dergiyle ulaşamadığımız insanlara, kurumlara ulaşabileceğimizi, bir eyleme, yürüyüşe gittiğimizde gazeteyi dağıtabileceğimizi de düşünüyorum. Türkiye'de eşcinsel politik hareketinin gelişmesi için zorunluydu belki de böyle bir yayın. Bunu zaman gösterecek.
Kaos Kültür Merkezi Ankara'da açıldı. Bunun gelişim sürecini anlatır mısınız? İstanbul ve diğer şehirlerde de böyle bir girişim var mı?
- Türkiye gibi ülkelerde bildiğiniz gibi eşcinsellik kamusal alana değil özel alana ait bir durum olarak yaşanır: Evinizde, olmadı küçük odanızda, ya da sırtınızdan para kazanmayı eşcinsellere hizmet diye yutturan patronların barlarında, hamamlarında kendinizi ifade edersiniz... Ama eşcinsellerin bu alanlar ve büyük kentlerin birkaç caddesinden daha başka bir şeye ihtiyacı var: "Kendilerine ait bir mekâna". Bu da yapay özgürlük alanı ya da getto yaratmak için değil kamusal alanlarda görünür olmak, cinsel yönelimin nedeniyle köşeye itilmeyi reddetmek için bir adım niteliğinde gerekliydi diye düşünüyorum. Kaos GL toplanmaya başladığından beri toplanacak yer sıkıntısını da çözemeyen bir grup olduğu için kendimize ait bir mekân yaratmak iyice zaruri hale gelmişti. Ankara Konur Sokak'ta tuttuğumuz daireyi kendi çabalarımızla kütüphane, toplantı salonu ve cafeden oluşan bir mekân haline getirdik. Kültür Merkezimiz kütüphanesiyle, toplantı salonuyla diğer gay ve lezbiyen gruplara açık olduğu gibi homofobik olmayan politik gruplara da açık. Her hafta yapılan seminerler, söyleşiler dışında, her ay dört filmden oluşan film gösterimleri, fotoğraf sergileri, İngilizce dersleri, özgün baskı çalışmaları gibi etkinliklerle merkezi üretimin ve dayanışmanın olduğu bir mekân haline getirmeye çalışıyoruz. Somut bir mekân üzerinden kendi içine kapalı bir cemaat olmanın dışına çıkarak heteroseksüellerle etkileşime girmeyi ve dergimizin logosunda söylediğimiz gibi beraber özgürleşme dileğimizi hayata geçirmeyi istiyoruz. Ayrıca eşcinsellerin de kendi aralarında şimdiye kadar alışmış oldukları ilişki kurma tarzının dışında yeni ilişkiler yaratma olanakları da yaratmak istiyoruz bu mekânda. Diğer kentlerde bu tür bir girişimin olduğuna dair bir bilgimiz yok, ama bunun gerçekleşmesini de çok ister, destekleriz...
Yeni projeleriniz var mı?
- Şu günlerde Nisan ayında gayankara grubuyla birlikte altıncısına ev sahipliği yapacağımız Türkiyeli Eşcinseller Buluşması'nın organizasyonu üstüne çalışmaya başladık. Türkiyeli eşcinsel grupların ve bireysel katılımların olduğu etkinlikler, farklı kentlerde yaşayan eşcinsellerin bir araya gelerek özgürleşme üstüne düşünmeleri ve sorunları çözmek için neler yapılabileceği üstünde durmayı, birlikte dertleşmeyi ve eğlenmeyi amaçlıyor. Bir başka amacımız da elbette eşcinsel muhalefetin sesini yükseltmek, gazetenin yayın periyodunu sıklaştırmak. Kültür merkezi çevresinde üretimlerimizi genişletmek ve yaygınlaştırmak da bir başka amacımız olarak söylenebilir. Ankara ve İstanbul dışında da kurulmaya, toplantılar yapmaya başlayan eşcinsel gruplara her türlü desteği sağlamak da istiyoruz. Düşsüz yaşanmıyor...
Eklemek istedikleriniz...
- Eşcinseller güzeldir... ■

ÇaLıŞıRkEn

- İki dakka insan taklidi yapsan olmaz mı?
- **Ne zaman işini seven insanlarla çalışacağız ya!**
- Sen insanları terk edersin ama anılar seni terk etmez!
- **Aşk hayatımda hiç şöyle bir şizofren daha yakalayamadım!**
- Dizgicimiz pavyona düşmüş!
- **Toprağın gazı çıkıyormuş 5 Nisan'da deprem olacakmış!**
- Bu krizi aşacağız, ya da aş bu krizleri aş!
- **Olimpiyat Köyü'nü de sonra il yapacaklar mı acaba!**
- Biraz daha efendi efendi sussana olm!
- **Önce sevişsek de ön sevişmeyi arkadan yapsak!**
- Jan Kılot Vandam'la maç alalım mı?
- **Aynalı Tahir tadında bir etik yakaladık ama hadi hayırlısı!**
- Uzakdoğu sporlarından hangisini üzerinde uygulamamı istersin dost!
- **Bir nevi Kemal Derviş de benim, deermişim!**
- Gece İnternet'e girdim kızlığım bozulmuş mudur?
- **Erişim Paketi gibi adamsın!**
- 'Erenler Boyutu' isminde bir türkü bar açalım mı!
- **Merhaba, dost insanı!**
- Karşımda soyut soyut oturma!
- **Herkesi öpme ya, hasta oluyorsun, sonra da beni hasta ediyorsun!**
- Seninle ayrıca sevişeceğim!
- **Kendini niye şebek formatı'na soktun!**
- Irintır'a havuç koydunuz mu!
- **Sapık mısın, ne diyorsun sen ya!**
- Yaptım desem yalan olur, Yapmadım desem varsayım!
- **Son zamanlara o kadar kopuk yaşıyorum ki gündemden!**
- Kutsal ittifak mı yapıyorsunuz burada!
- **Cemiyetteki yerim iyice daraldı ya!**
- Çıkış çıkmasa da ben çıkıyorum!
- **Ha Aşık Veysel, ha Roger Waters düşünen adam belli oluyor!**
- Bir sallayalım mı abi toner şişesini!
- **Yahu abicim beni burada sapık ettin ya!**
- Seni ayakta tedavi ederim!
- **Kendimden yoruluyorum bazen ya!**
- Senin bütün suçun ne biliyor musun; ben de zevk alacağım diye tutturuyorsun!
- **Öküz'ün kadın sayısını erkek milleti bile çok beğenmiş, üç ayda bir tekrar edelim arkadaşlar!**
- Prensip olarak prensiplerden nefret ederim!
- **İki dahinin bir dergide çalışması ne zormuş be arkadaş!**
- O kadar cahiliz ki, Tuğrul Eryılmaz'ın söylediklerini çözmek için Redhouse'a başvurmak zorunda kaldık!
- **Çoluğum çocuğum da yok, Türkçe'ye aşırı hassasiyetim ondan!**
- Bazı sıkıntıların yokluğu bile sıkıcıdır!
- **Bakalorya, yeni açılan bir devlettir!**
- O yüzündeki 'ben' değil salak, tatak tatak!
- **Sizin uzuvlarınız hiç tek tek uyur mu, benim burnum şimdi uyudu!**
- **Çaylara hep tavşan kanı diyorlar ama, tavşana hiç telif veren yok!**
- Iıiiğreaaannnçsiiin!
- **Bir dergi daha bitti, hadi evrim'e!**

Akşamsefası

Yahya Kemal'in Bir Aşk Öyküsü

EFLATUN NURİ

Yıl 1948. Cağaloğlu'nda

Vatan Gazetesi'nin karşısında **Özdemir Asaf**'ın küçük bir kartvizit matbaası vardı. Bu matbaada düğün, nişan, sünnet davetyeleri de basardı. Hurda bir pedalı vardı (en küçük matbaa makinesi yüksekliği 1 metre, eni 35 santim) iş olmadığı çoğu gün sinek avlamazdı. O minicik matbaasının önünde oturur, bir taraftan orta şekerli kahvesini yudumlarken yüksek sesle bağıra çağıra şiirlerini dizinin üzerinde kalın küçük bir deftere yazardı. Eğer bir iş düşer de müşteriden iyi bir kaparo koparırsa bana haber gönderir **"atla gel, gidiyovuz"** diye. "R" harflerini söylemeyemezdi.

Bir saat sonra **Balık Pazarı**'nda **Lefter**'in meyhanesine geldi. **Sait Faik**'le de orada buluşacaktık. Biraz sonra **Sait Abi** de geldi, masa güzelleşti. Söz döndü dolaştı **Yahya Kemal**'in başında patladı. Onu kimse sevmiyordu!..

1

... Çünkü **Yahya Kemal** Pakistan'a elçi olmuş. Birkaç gün içinde Pakistan'a gideceği kesinleşmiş. Birkaç kadehten sonra arkadaşları onu sıkıştırır. Biri dayanamaz sorar.

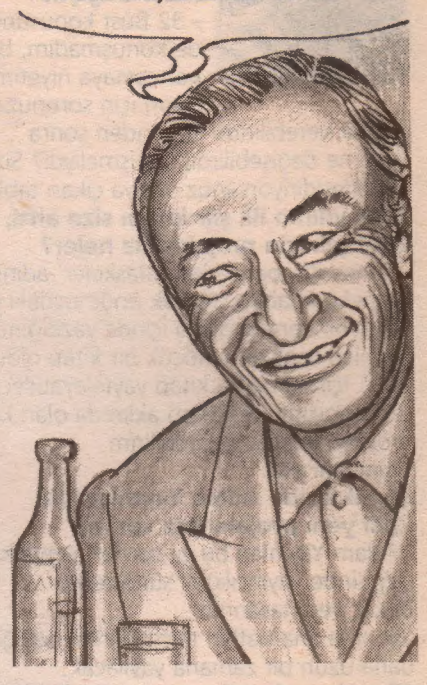

Üstad sizin de hayatınızda iz bırakan biri herhalde vardı.

Yahya Kemal çapkınca güler.

"Olmaz mı? Ama evli bir kadındı. Evine telefon edeceksin, ya kocası evdeyse! Sokağa çıkacaksın. Neyse ki o zaman çarşaf var ya bu işler kolay oluyordu" der.

Kadın **Ada**'da oturuyormuş. **Yahya Kemal** de âşık ya, o da **Heybeli Ada**'ya bir otele yerleşir. Kadın yazın **Ada**'ya kışın **Nişantaşı**'na taşınırmış. Sonbahara doğru birkaç gün **Nişantaşı**'ndaki evini temizletmeye gidermiş.

Ertesi akşam **Ada**'da kaldığı otelin önünde otururken yanda iki kişinin konuşmaları kulağına gelir. Biri "Zamparalar kralı **Hakkı Paşa Paris**'ten dönmüş. Bu akşam suare verecekmiş. İstanbul'un bütün güzel kadınlarını davet etmiş" deyince **Yahya Kemal**'de şafak atmış. Çünkü sevgilisi **Hakkı Paşa**'nın uzaktan akrabası oluyormuş. Yahya Kemal daha evvel **Hakkı Paşa**'nın iki üç ay içinde **Paris**'ten döneceğini duyduğunu söylemiş "Sakın davet ederse gitme!" diye tembih etmiş. Sevgilisi de "olur gitmem" demiş...

Sevgili de İstanbul'un güzel kadınlarındanmış. Kıskançlıktan adeta çıldırır. Son vapuru kaçırır, sandalcılara koşar. Kimse götürmek istemez. Çünkü korkunç bir lodos vardır. Çok para verir, birini razı eder. İri yarı ve şişman olduğu için oturur oturmaz sandalın kıçı kalkar.

Dalgalarla boğuşmaya başlarlar. Sırılsıklam olurlar. Sandalcı bir taraftan şalavat getirirken **Yahya Kemal**'e aleni küfür etmeye başlar. **Yahya Kemal** pişkinliğe vurur sırıtır.

Nihayet dalgalar zar zor onları **Maltepe** sahiline atar. Karaya çıkmak da hiç kolay olmaz.

Akşamsefası

Maltepe'de karaya çıkınca kahvelere girer. "Arabası olan var mı?" diye soruşturur. Araba bulamaz. Tren yoluna iner, düşe kalka **Bostancı**'ya doğru kan ter içinde koşar. Nihayet **Bostancı**'ya girer. Yine araba bulamaz, karakola gider. "Ben büyük şair **Yahya Kemal**'im" der. İnanmazlar, çünkü görüntüsü çok kötüdür. Gülerler! Ancak "hastam var" deyince ona bir araba bulurlar.

Bostancı'ya oradan da **Kadıköy**'e. **Üsküdar** arabalı vapurla Kabataş. Ve nihayet **Nişantaşı**'na. Sevgilisinin oturduğu apartmana girer. Kapıcının penceresinin camını tıklatır. Onu uyandırır.

*O gece **Yahya Kemal Beyatlı "Aşk Öyküsü"**nü anlatırken sonunda **Refik Halit Karay** (Onu temessüm ederek izliyor). Sağında da İsmail Habib var, o da gülerek dinliyor...*

*Ayağa kalkan **Refik Halit Karay, Yahya Kemal**'i süzüyor*

Apartman kapıcısına bol bahşiş verip onu daha evvel ayarladığı için, ona ne derse yaptırıyormuş.

Sevgilisinin evde olduğunu ve de mışıl mışıl uyuduğunu kapıcıdan öğrenince sevincinden uçar. Bütün yorgunluğu, üzüntüsü, kıskançlığı geçer. Kapıcının eline bir mecidiye sıkıştırır.

Sevgilisinin oturduğu apartmanın karşısında arabacılar meyhanesi varmış. Sabaha kadar açık olduğu için oraya kapağı atar.

Akşamsefası

Öküz 83 / Nisan 2001

İnsan Sesine Övgü

YEŞİM KOÇ - NİL PINAR ARIN

"Aynı zamanda Jibarolar diye de bilinen Şuar Kızılderililerinin tepeledikleri düşmanların kafalarını kesmek gibi bir adetleri vardı. Yenilgiye uğrayan savaşçının dirilmesini önlemek için kestikleri başı kurutup küçülterek avuç içine sığacak boya getirirlerdi. Ama gene de, düşman, ağzı sımsıkı kapanıncaya kadar kesinlikle yenilmiş sayılmazdı. Şuarlar da ölmüş düşmanların ağızlarını kapayıp hiç çürümeyen ipliklerle dikerlerdi."(1)

Yüzyıllar sonra, binlerce kilometre, ötede okyanuslar ardında bir ülke. Modern zamanlarda...

Yoğun bir tartışma, bilen bilmeyen, yetkili yetkisiz herkes tartışıyor. Yeni cezaevi modelini... Eski modeller yetmemiş olacak ki yenisi aranıyor. A1 tipi, A2 tipi, B tipi, Özel Tip, E tipi, K tipi, C tipi... tip tip cezaevi mevcut ama yetmiyor. Yeni projeler üretiliyor, mimari tasarımlar yapılıyor. Amerikan aksanıyla Türkçe konuşan saygıdeğer bir hanım "biz Amerika'da..." diye başlayıp ithal projeler öneriyor; "Türk tipi" bir cezaevi modeli tartışılıyor. Çiziliyor projeler, kâğıtlar yayılıyor masalara. Kimi diyor daire biçiminde olsun, kimi diyor kutu kutu dört köşe. İzolasyon ve tredman kavramları dökülüyor ortaya. Ve yayılan kâğıtlar üzerine eğilen kafalar buluyorlar sonunda en hakiki yerli tip cezaevi modelini. Bu ülkede pek çok şeyin başında kocaman bir "F" olduğundan belki buna da F tipi deniyor. Ve başlıyor inşaatlar, kısa sürede bitiriliyor. Beş yıldızlı bir otel açıyor sanki yetkililer ve açılıyor basına kapılar. Boş binalar gezdiriliyor, tek ve üç kişilik boş hücreler, plastik masaları, plastik çiçekleriyle konforlu... plastik kokuyor... Kâğıt üzerinde tartışmalar devam ediyor.

Hartanın üstünde kan yok
rüzgâr yok
gece gündüz yok, ölen yaşayan yok
insan yok
Harta kâğıt
Harta resim..."(2)

Cezaevindekiler, aileler ve bir avuç aydın; "insan" diyor. "Evinizin en iyi odasına bir gün kapatın kendinizi yaşabiliyor musunuz?" diye soruyor güzel bir ses.. "Tredman? İzolosyon ne? diye soruyor.. Anneler olmaz diyor... Ve bir Aralık sabahı yaralı bereli, aç bedenleriyle binlerce insan dolduruluyor hücrelere... Bir hafta boyunca görüntüler akıyor televizyonlardan... Sonra... sonra... sessizlik. Öyle bir kıyametti ki 19 Aralık... Kıyamet sonrası kesiliyor ses, haber değerini yitiriyor artık. Bitti mi peki? Hiçbir şey bitmedi. Ne ölümler, ne ölüm oruçları... Sessizlik, bu fırtına sonrası sessizlik, bizim için fırtınalı bir bekleyişti. "Duygu ve özlem depremi içinde" bekledik, bekledik, ve nihayet ulaştı sesleri bizimkilerin, duvarlardan aktı, aktı...

Haftalarca inatla aynı adreslere mektup yazdık. Her posta saatinde zarfları kapıştık, F tipinden mektup var mı diye. İlk mektup kime gelecek, kimden gelecek? Haftalar sonra gelmeye başladı ilk mektuplar. İlk mektup Sincan'dan geldi. Mektubu ilk alan, merak içinde bekleyen bizleri mahrum etmedi satırlardan. Kaygılar ortaktı, özlemler ortak. İki koğuş toplandık mektubun başına, kimden gelmiş, kime gelmiş, önemli değildi. Pek çoğumuz tanımıyorduk yazan arkadaşı, ama ilk ses ulaşmıştı işte. Sansürlü de olsa, pürüzsüzdü ses. Sonra birbiri ardına gelmeye başladı mektuplar. İlk mektuplar böyle okundu. Çoğunda nakarat gibi **"çok üşüyoruz"** cümlesinin tekrarlandığı mektuplar.

Cezaevi okuma komisyonu damgalı, sansürlenmiş, yani pek çok yeri karalanmış mektuplar. Alışkındık karalanmış mektuplara ama bu yoğun mektup trafiğinin içinde sansürü biraz daha yakından inceleme fırsatı bulduk. Sansürün mantığı aynı, sansürcüler başka başka, yöntemleri başka başka. Kimisi oturup üşenmeden tükenmez kalemle kâğıdı delecek kadar karalamış, kimisi daksil kullanmış, kimisi siyah markör... Karalamanın altında hâlâ yaşayan sözcükleri çözmek için bir seferberlik. Işığa tuttuk, yağ döktük, mum erittik, limon sıktık, jiletle kazıdık.. Ve okuyabildik bir kısmını karalanan sözcüklerin, satırların, bir kısmı zaten yasaktı sözcüklerin. Bir kısmının ise hiçbir seçici özelliği yoktu. Sadece anlam bütünlüğünü bozup okunanlar anlaşılmasın diye karalanmıştı. Bazen de sansürcünün zekâsının kurbanı oluyordu, "dolayısıyla" "okuduğum kitabın çevirisini beğenmemiştim" vb. satırlar. Bazı sansürcülerse pek bir hamarattı, karalamaya üşenip, mektubu temize çekmekte bulmuştu çareyi; bembeyaz bir kâğıt, altında sevgiler, imza. Buna bile üşenenler vardı. Kandıra'dan koparılmış bir beyaz kâğıt aldık APS zarfının içinde. Ama kâğıttaki sesi duyduk. Ses ulaşıyordu bize, tıpkı yılbaşı akşamı erkek arkadaşların sesinin ulaşması gibi.

Mektup okumanın yöntemleri olur da, yazmanın olmaz mı?

"Canımsın sen. Seni ne kadar sevdiğimi bilsen. 24'ünün akşamı tam uyumak üzereyken aldım faksını. Böylesi koşullarda bir yerden gelen ilk haber. Sen düşün artık moral ve şevinci. Sonrasında hemen sigara kâğıtlarına bir şeyler yazdım. Şimdi onlardan bakarak yazıyorum bu mektubu. Bu mekândan yazacağım ilk mektupta neler yazabileceğimin sıkıntısını yaşadığımı sen de tahmin ediyor ve anlayışla karşılıyorsundur. Herhalde bunda ve bundan sonra yazdıklarımızda mektupların sağlık ve selameti açısından hani şu mektup dostu Ezop bizim en büyük yardımcımız olacaktır. Ki hâlâ bu posta sorunu çözülebilmiş değil burada. Ne zaman alacakları, posta alındılarının ne zaman dağıtıldığı vs. belli olmuyor. Bakalım bugün yazdığım bu mektup eline ne zaman ulaşacak..." diyordu Mesut.

Mektuplar ulaşacak mı ulaşmayacak mı? Bugün kantinden alabildiğin şeyi yarın almanın garantisi yok. Sayım sırasında dayak kesilmişken, yeniden başlayabilir her an. Hangi hücrenin nasıl bir uygulamaya maruz kalacağı belirsiz. Hatta bu gece hangi cezaevinde kalacağın bile belirsiz. Belirsizliğin iki hedefi var. Bir; güven duygusunu zedelemek, ortadan kaldırmak, kaygıyı, her an ne olacak düşüncesini bir saplantı haline getirmek. İkincisi de; her türlü standarttan yoksun uygulamalarla kişiler arasındaki güveni zedelemek, şaibe yaratmak. Ölüm orucundaki hücrelere tek tek baskınlar düzenleniyor, ölüm orucunun bilmem kaçıncı günündeki insanlar kıyasıya dövülüyor, bırakmaları için. Hücreden çıkarken dönüp "bak şimdi ne yapacağım" diyor içerdekine gardiyan ve yan hücredekine duyurmak için bağırıyor, "tamam buraya yemek getirin."

İzolasyonun tek aracı ses geçirmeyen kalın duvarlar değil. Belirsizlik ve aşılmaz görünen akıldışı bürokrasinin kıskacında yalnızlığa boğulmak isteniyor insanlar. F tipine ilk görüşe giden ailelere yönelik bir konuşma yapılıyor kapıda, **"burası yüksek güvenlikli cezaevi, burada itiraz hakkınız yok. Biz her zaman haklıyız."** ... İçerde de durum farklı değil.

Kandıra F tipinden Hasan'ın mektubumuza cevap yazabilmesi bir hayli zor olmuş. Hasan mektup yazabilmek için kâğıt kalem istiyor. "Kantinden alabilirsin" deniyor. Hasan, "tamam" diyor:

- "Kantinden kâğıt kalem alabilmek için dilekçe yazman lazım".
- "Kâğıdım kalemim yok nasıl yazayım?"
- "Kantinden alacaksın!"
- "Tamam"
- "Kantin için dilekçe yaz"...

Çıldırtan diyaloglar. Bürokrasinin aptal, hantal çarkları sadece insan sesine değil, insan yaşamına kastettiğinde çok daha vahim bir hal alabiliyor.

Kerli ferli müfettişler, Edirne F tipinde hücreleri dolaşıyorlar. Soruyor bir arkadaş; **"ya içimizden biri kalp krizi geçirirse ne olacak?"** diye. Müfettiş, buz gibi bir sesle yanıtlıyor, "olabilir tabi, o zaman dilekçe yazacaksınız, dilekçenizi değerlendireceğiz. Eğer arkadaşınız hâlâ ölmemişse ertesi gün hastaneye sevk edeceğiz."

Bizim yaşamımızda da belirsizlik bir biçimde devam ediyor. Gidiyor muyuz? Kalıyor muyuz? Nereye gidiyoruz? Önce kimler gidiyor? Bu soruların yanıtları aylarca söylenti halinde ortalıkta dolaşıyor. Ve bir cuma sabahı, avukat görüşüne çıkacak, ölüm orucundaki arkadaşlar için, ünlü şeker pastamızı (3) yapma hazırlıklarına başlamak üzereyken, sayımdan önce asker giriyor cezaevine. Sevk mi?, arama mı? derken, sevk olduğunu öğreniyoruz. 35 arkadaşımız Tekirdağ F tipine götürülüyor. Kulağımız kirişte, kapının önünde bekliyoruz. Ring sesleri uzaklaştığında hemen faks kâğıtlarına sarılıyoruz... Kimisi dizinde, kimisi kabin camlarına dayanarak, beş dakika önce gidenlere farks yazıyor. Batının "en hızlı faks çekicileri" olduk. Bir yandan da, fakslar bizimkilerden önce ulaşacak Tekirdağ'a, esprileri yapılıyor. Yazılan fakslar, iki saat sonra idareye veriliyor, postaneden gönderilmek üzere. Ve Tekirdağ'dan ilk mektup geliyor, Arif'ten: "Kapıda klasik uygulamalar. Parmak izi, fotoğraf, beceriksiz bir askerin saç sakal yolması (hani madem zorla kesecektiniz, hiç değilse becerikli biri olsun, hayatında eline makine almamış gariban Anadolu çocuğunun eline vermişsiniz bir makine, önüne geleni koyun gibi kırpıyor). Hani diyeceğim tipim biraz kayık. Geldikten sonra Muhammed pencereden bana bağırıyor "Arifim o saçlarına acımadılar mı hiç". Ben yanıt veriyorum, "hayır ben o askere acıdım, çok aradı ama kesecek saç bulmakta hayli zorlandı!" Her neyse devam ediyorum: Yine bildik don fanila kalacak şekilde soyarak arama."

Devamı Gelecek Ay

(1) Eduardo Galeano-Kucaklaşmanın Kitabı/Can Yayınları Sf.16
(2) Nazım Hikmet-Memleketimden İnsan Manzaraları / Adam Yayınları
(3) Şeker Pastası: Sadece su ve toz şekerden yapılıyor. Su ve toz şeker ağda kıvamına gelinceye dek kaynatılıyor ve kaşıkla bir tas suyun içine ince ince akıtılıyor. Minik minik helezonlar oluşuyor suyun içinde, şekerden. Kristal bir pasta yani... Tavsiye ederiz, tadı güzel oluyor. Ama yapmak pek kolay değil.

Cezaevindeki herkesin sevgilisi küçük Ekin işte bu yumurcak...

Medyan Seni Aldatıyor İmza: Bir Dost

Fotoğraflar: Oylum Gölbaşı

Telefonlar edildi, bizzat söylendi, fakslar çekildi, e-mail'ler gönderildi: Öküz bu ay sayfalarını işsiz gazetecilere açacak, medya krizine girecekti. Bir cuma akşamı, Öküz'ün 20 metrekarelik ofisinde, 3 bilgisayar ekranı, 1 tarayıcı, 1 printer, 1 faks ve 2 telefon ahizesiyle kuşatılmış masanın etrafına Oral Çalışlar, Tuğrul Eryılmaz, Duygu Asena, Şengün Kılıç ve Senem Tolunay oturdular. İnce belli çay bardakları, simit ve taze kaşer (nostalji) vardı tabaklarda. met üst, Hatice Meryem, Mine Söğüt ve Oylum Gölbaşı, iki saat süren açık oturum boyunca kâh trajik kâh komik laflar attılar, teyp kayıtlarını denetleyip (sonra da çözdüler), gidişata tuz biber ve kekik attılar. Şikâyet ve yakınmadan çok, mevcut medyada pek sözü edilemeyen 'medya aristokrasisi', 'gazeteci maaşları', 'toz pembe görünmemesi gereken gelecek' gibi temalara girdik. Bu açık oturuma katılmak isteyip de gelemeyen meslektaşlar oldu. Bir de hiç katılmak istemeyenler, hatta bu sayfaları okumak bile istemeyenler var. Bu işsizlikte eli kaleme varan başka arkadaşlarımız da görüşlerini yazılı olarak iletti. 68 Mayıs'ının basınla ilgili afişlerini, sağda solda (daha çok solda) hoşumuza giden resim ve çizgileri de serpiştirdik sayfalara. Bin bir boyutlu medyaya ilişkin her şeyi bu dosyaya dahil etmemiz zaten mümkün olamazdı. Ama 'bu şarkı bitmez'! Önümüzdeki dönemde, özellikle ve öncelikle, medyanın varlık nedeni olan okur boyutunu da derinlemesine araştıran, tartışan, sorgulayan yazı ve dosyalara rastlayacağız. Yeni gazeteler, yeni radyolar, yeni televizyonlar, yeni internet siteleri gülümseyerek yeşerecek... İspanya'da diktatörlük çöktükten sonra, Franco döneminin gazete yöneticileri ve köşe yazarları piyasadan tamamen çekilmişler.

RAGIP DURAN

Akşamsefası

Nasıl Düştü Bu Hale Medya

Oral Çalışlar: Aslında çok uzun zamandan beri biz medyayla ilgili ciddi bir şikâyette bulunuyorduk. Çünkü medya devletin görevlisi olmuştu ve devletin saptadığı siyasetleri, merkezi olarak uygulayan organlardan biri haline dönüşmüştü. Bu süreç içinde **Güneydoğu**'daki savaş, o **Andıç** belgesinin ortaya konması, daha sonra şeriatla mücadele adı altında geliştirilen politikalarla birlikte ortaya çıkan belgelerden de anlaşılıyor ki basın zaten biraz görevli olarak çalışmış. Bu tabii aynı zamanda bir iktisadi menfaat ilişkisini de beraberinde getiriyordu. Bu son banka hortumlamaları iyice netleştiğinde şunu fark ettik ki basın patronları kredi ilişkileri nedeniyle devletle lekte herhangi bir ekonomik getirisi olmayan bir para. Eee bakıyorsun bu gazetelerin kar etmediği ortaya çıkıyor, hatta zarar ediyorlar. Peki bu 50 bin dolarlar 40 bin dolarlar niye veriliyor. Bu mesleki bir işin karşılığı değil. Demek ki o zaman mesleki olmayan başka bir iş yapıyor bu arkadaşlarımız. Nedir bu? Kurulu düzende bir nüfus istismarını sürdürmek için devletin politikalarını tüm topluma yaymak için bir alet olarak kullanılmak. Bir kısmı da her halde kredi işlerinde... Bazı gazete yöneticilerininse siyasi iktidar mensuplarını tehdit ederek kredi almaya kadar işi götürdükleri de ortaya çıktı. Bu da gösteriyor ki televizyon ve basın, esas olarak çökmüş ve bitmiştir... Ve şimdi işsiz arkadaşlar, bu çö-

ORAL ÇALIŞLAR
Yaklaşık 30 yıldır gazeticilik yapıyor şu anda Cumhuriyet gazetesinde köşe yazarı.

Bizim duyduğumuz gazeteci maaşları bir bakan maaşının on misli. Şimdi bu olmaz. Bu bence mesleki etik olarak yanlış. Belli bir standartın üstünde alınan maaşın, gazetecilik mesleğini tükettiğini de medyanın etik kurallarından biri olarak belirlemeliyiz. İşin ucu kaçıyor şimdi. Bakanın on misli maaş alan bir gazeteci... O gazeteci olamaz artık... Bu gazetelerin hepsi büyük krizde. Batıyorlar neredeyse. Zaten büyük ölçüde de banka boşaltarak ayakta kalmaya çalışıyorlar. Demek ki bu gazeteler ekonomik olarak kâr eden kuruluşlar değil. Ekonomik olmayan bir kuruluştan çok yüksek düzeyde herhangi bir ekonomi yöneticisinin maaşını almak anlamsız ve karşılığı olmayan bir şeydir. Bir bakan maaşını geçmemeli bir gazetecinin, bir gazete yöneticisinin maaşı. Gazetecilik bir nüfuz ticareti sonuç olarak. Çünkü senin elinde bir silah var ve sen bu silahı istediğin ekonomik şirketi tehdit etmek, istediğin ekonomik gücü yönlendirmek için kullanabilirsin. Batıda bunun tartışması çok yapıldı. Adam bir tüyo veriyor borsayla ilgili, o gün bütün ekonomik veriler altüst olabiliyor. Bir bakanı yok etmeye karar veriyor ve bakanı siyasi veya iktisadi bir amaçla yok ediyor. Bu **Jet-Pa** olayı çok ilginçtir. **Fadıl Akgündüz**'ü çökerttiler. Piyasaya **Tofaş - Şahin** arabalarına karşılık başka bir araba sürdü. O andan itibaren kampanya başladı. Ve sonunda adamı yok ettiler. O yüksek maaş alan köşe yazarlarımızın hepsi bu kampanyanın bir parçası olarak yaptılar bu işi. Tipik bir örnektir; o zaman alırsın tabii 50 bin dolar. Çünkü karşılığı var.

çok iç içe geçmiş. Bir yandan devletin baskıcı politikalarının sözcülüğünü yaparken öte yandan devlet kredileriyle, tamamen avanta alarak gazetecilik yapılıyormuş. Bu ikisinin bir arada gittiği bir sistem içinde biz gazete çalışanları da ne yazık ki büyük ölçüde bu oyunun aleti haline geldik. Büyük bir çoğunluk bundan memnun değildi ve herkes buna itiraz ediyordu, kötü bir iş yapıldığının farkındaydı ama öyle anlaşılıyor ki özellikle medyanın tepesindeki meslektaşlarımız bir gazeteci olmaktan çok, devlet görevlileriyle para ilişkileri ve devletin politikalarının ne olması gerektiği ya da nasıl uygulanması gerektiği işlevini yerine getirmiş.

Tuğrul Eryılmaz: Gazetecinin üç alanda sorumluluğu vardır bütün dünyada. Kamuya karşı, gazetelerine karşı ve kendine karşı sorumluluğu. Tamamen kapitalist bir şeyden bahsediyorum. Bunu şöyle okuyabiliriz aslında: Kamunun çıkarı, gazetenin çıkarı (sorumluluk yerine çıkar koyabilirsiniz istiyorsanız, peşrevinize göre) ve kendi çıkarı... Bunların üçü de önemli aslında. Aksini söyleyen yalan söyler. Bence Türkiye'de bu üçlü dengenin endazesi kaçtı... Bir gazeteci bu kapitalist toplumda var olmak istiyorsa hem kişisel etiğini hem mesleki etiğini korumak zorunda. Türkiye'de biz bunu bulamadık.

Duygu Asena: Bugünlere nasıl gelindiğini bir tek tekelcilikle açıklayabilirim. Bunu Aydın Doğan'ın artık tek patron oluşu, çok fazla güçlenmesi ve bütün Türkiye'yi, bütün hükümeti, meclisi yönetiyorum vehmine kapılması ve arzusu olarak yorumluyorum. Yani basının tekel olması bizi bugünlere getirdi.

Gazeteciler Ne Kadar Para Kazanıyor?

Oral Çalışlar: Öyle rakamlardan söz ediliyor ki, bu rakamların ne kadarı doğru, ne kadarı yanlış bilemiyorum ama bir gazetecinin 50 bin-40 bin dolar maaş aldığından söz ediliyor. Bu kadar para bu mesken ve çürüyen gelişmenin bedelini ödüyoruz. Bir ölçüde biz de buna alet olduk.

Bu işsizlik fırtınası ortaya çıktığı zaman yeniden ayılma imkânı oldu... Çünkü bir çok arkadaşımız o günün medya cazibesine kapılıp zaman zaman "ne yapalım başka çaremiz yoktu" gerekçesiyle birçok kötü işlere alet oldular. Mesela en son cezaevi operasyonlarındaki tanıklıklarında da ortaya çıktı ki, bir çok arkadaşımız da yarı gönüllü bir şekilde bunlara hizmet ediyor.

Duygu Asena: 50 bin dolar alan yok ki canım! 25 bin dolarmış **Güneri**'nin **(Civaoğlu)** maaşı

Senem Tolunay: Haberden değil ticaretten kazanıyorsun. Bence bu rakamlar üzerine konuşmamızın en büyük sebeplerinden biri de bu gazetecilerin aldığı parayla muhabirlerin, teknikte çalışanların aldığı paranın arasındaki farkın çok büyük olması. O tarafta büyük bir emek harcanıyor. Ama 212'li değilsin, sadece ekonomik yani eline geçen para anlamında değil, pek çok açıdan iş güvenliğin de yok. O makas o kadar açık olunca bunun üzerine daha çok konuşuyoruz...

Tuğrul Eryılmaz: Makas konusu doğru. Bir genç muhabir 350 milyon alıyorsa; hadi diyelim ben de hayali rakamlar veriyorum 4 milyar kazanayım. Ama bu 8 milyarsa o kötü. Burada para önemli değil aslında, rakam konuşmamak lazım. Bir **"medya aristokrasisi"**, **"medya eliti"** oldu mu olmadı mı, bu **medya elitleri** esas görevlerini unutup birdenbire kendilerini, masanın öbür tarafında hissettiler mi hissetmediler mi? Bence bunu konuşmak gerekecek. Bu çok önemli.

Duygu Asena: Bir de şu boyutu var. Çalışanını resmen dolandırıyor şirket. Bir milyarsa maaşın bordron yüz milyon. Ve tazminatın da yüz milyon. Bu gerçek bir dolandırıcılık... Bundan daha büyük bir sahtekârlık yok.

Mesele Esas Olarak Para Değil

Ragıp Duran: Duygu Asena, arkadaşlarımız zaman zaman notlar iletiyorlar. Mesela **Aydın Doğan'**ın tekelciliğinden bahsettiniz. Gelen bir notta "**Aydın Doğan'**ı gazeteciler alkışlamadı mı" diye bir soru geliyor. Kişisel almadığınızı biliyorum, ayrıca alkışladınız mı alkışlamadınız mı onu da bilmiyorum, lütfen kişisel almayın, top yekun mesleğin içeriden bir özeleştirisi yapılması gerekirse, acaba tek tek veya topluca mesleki olarak vakti zamanında mesleği koruyacak bir tutum içine giremediğimiz de söylenebilir mi?

Duygu Asena: Kesinlikle öyle, mesela biz işten atılmalarla çok ilgilendik. Kamu da, ne kadar bildiyse o kadar ilgilendi ama bizden önce yüzlerce kişi atılıyordu. Bu on kişi atılmadan önce üç bin kişi atılmıştı. Böyle rutinleşmişti. Evet biz rutiniz. "Aa İstanbul eki kapanmış oradaki 33 kişi işsiz kalmış..." falan, bööööyle bakıyorduk... Evet bakıyorduk!

Şengün Kılıç: Ben 1989'da **Tempo**'nun istihbarat şefiydim. O zaman sendikaya topluca üye olmuştuk. İlk toplu sözleşmede maaş oranlarının birazcık daha makul olduğunu düşünüyordum. Uluslararası birtakım standartlar vardı. Bütün işyerleri içinde bu geçerliydi. Bütün çalışanların ücretlerinin toplamı, toplam maaliyet içinde yüzde 26'nın üzerine çıkmaması genel bir standarttı. Ve **Hürriyet** için en azından **Tempo**'nun bağlı olduğu **İdeal Yayıncılık** için bu bir miktar doğruydu. İstihbarat şefi olarak muhabirden biraz fazla para alıyordum. Ama aradaki fark şimdiki gibi değildi. Söylediğim yıllar 15, 20, 30 yıl öncesi değil sadece 10 yıl öncesi. 10 yıl öncesinde haber müdürüm benim iki katım alıyordu. Bir oran vardı ve ahlak ne zaman bozuldu bunu çok merak ediyorum.

Oral Çalışlar: Ben yüksek maaşlara itiraz ediyorum ama senin dikkat çektiğin fark da önemli. Bir yerde bire 20 bire 50 bire 100'e çıkıyorsa aradaki makas, bu artık zaten diktatörlük haline dönüşür. Çünkü sen ucuz ücretle çalışması için onu bastırmakla da görevlisin aynı zamanda. Kendini korumak için başka bir fonksiyon da çıkıyor ortaya: Bastırma işini yerine getirmek. Şimdi Türkiye çok büyük bir siyasi kriz yaşadı. Savaş vardı **Güneydoğu**'da ve bunu bastırırken devlet, gazetecileri de devlet görevlisi olarak kabul etti. Gazeteler de buna göre hareket etmeyi kendileri içselleştirmeye başladılar. Burda en iyi görevi yerine getiren en parlak adam haline gelmeye başladı. Kahvaltılarda devlet büyükleriyle konuşmak ve onlarla birlikte memleketin politikasını belirlemek önem kazandı. Esas itibariyle belirlenen şeylerin uygulayıcısı durumundaydılar. Makas da bu yüzden açıldı bence. Batıda bu böyle olmaz.

Duygu Asena: Bir de şu var. **Murat Birsel**, ben okumadım ama "onlar da o kadar çok alıyordu ki zaten, gidenler hayatını kurtarabilecek kişiler; o zaman tamam" gibi bir yazı yazmış. Sanki biz çok para alıyorduk da onun için atılmışız gibi; herkes de onaylıyor bunu.

Senem Tolunay: Peki ben bir şey soracağım Duygu Hanım: Sizinle birlikte işten çıkarılan on kişiden önce de işten çıkarılanlar oldu sizin gazetede. Fakat o on kişiyle birlikte daha farklı bir değerlendirme geldi: Bunun artık krizle ilgisi olmadığı, bunun başka bir operasyon olduğu ve krizin burada bahane edildiği şeklinde. Sizce öyle miydi? Kriz burada bahane edildi mi? Ve neyin bahanesiydi?

Duygu Asena: Onu bilebilsem. Bunu ben de çok merak ediyorum. Ve yani hayatımı buna adayacağım neredeyse. Krizin bahane olduğuna eminim çünkü bizim maaşlarımız, **Nilgün**'ün **(Cerrahoğlu) Zeynep**'in **(Oral)**, **Şahin Alpay**'ın ve benim zamlardan sonra maaşımız bir buçuk milyar lira oldu. Asla krizi bahane edecek bir maaş değildi.

Ragıp Duran: Bu sözünü ettiğiniz kişilerle başka ortak bir yönünüz var mıydı? Kişilik, duruş, görüş itibariyle?..

Duygu Asena: Vardır tabi. Benim son zamanda en çok yazdığım konular, ki onların da herhalde öyledir, F tipi cezaevleri, ölüm oruçları, **Pınar Selek**... Cezaevinden çıktıktan sonra **Pınar Selek**'le ilgili yazdığım röportaj girmedi. Ben **Pınar Selek**'le kaçak olarak hapishaneye bile girdim. **DGM**'de dava açıldı falan. **Pınar**'la aramın çok iyi olduğunu bilen istihbarat şefi, bana

TUĞRUL ERYILMAZ
*Yaklaşık 25 yıldır gazeticilik yapıyor. Şu anda **Radikal İki**'nin genel yayın yönetmeni.*

İşler ters gittiğinde istifa edip aç kalmayacaksın tabii ki. Uyduruyorum, mesela **Yeni Gündem**'e gidersin, mesela **Cihangir Postası** var. Yani Allah gelse gökten benim mesleğimi icra etmemi engelleyemez. Fanzin çıkarırım gerekirse. Çünkü sesimi duyurmak istiyorum; haber yapmak istiyorum; yazmak istiyorum. Ama şimdi bunun yolunu bulmak zorundayız. Dünyada biliyorlar bunları. **Le Monde** ayağa kalkabiliyor. **Guardian**'daki gazetecilerin başına bunlar gelmiyor. Oysa kapitalizmin Allahı orda.

Ragıp Duran: Tuğrul, senin öğrencilerinin **Radikal İki** dışında iş bulma olaslığı nedir?

Tuğrul Eryılmaz: Okulda olması gerekeni öğretiyorsunuz çocuklara.

Ragıp Duran: Yani **Radikal İki** dışında iş bulabilirler?

Tuğrul Eryılmaz: Hayır bence bulamazlar.

Ragıp Duran: En hassas soruyu sona sakladık, herkes iş kaybederken sen yeni iş sahibi oldun. Bu şanslı durumu nasıl açıklarsın?

Tuğrul Eryılmaz: Ben buna ne diyeyim Ragıp Allahını seversen? Şunu söyleyebilirim: Yelpazemin geniş olduğunu düşündüler ve üç dört kişinin işini bana yaptırarak beni daha ucuza getirdiler, sistem böyle çalışıyor. Arz talep çakıştı.

"onu al, **Mısır Çarşısı**'nın önüne götür, orada bir resim çektir, seni dinler" dedi! Yani bu kadar utanç verici. Bunları duyurmak lazım. Bir kadının haksız yere iki buçuk senesi yenmiş, bunun için gözyaşı dökeceğin, bunu gündeme getireceğin yerde, ki ben bunları gündeme getirmiştim, bana "**Pınar Selek**'i **Mısır Çarşısı**'nın önüne götür resim çektir" dedi. Böööyle ağzım açık, bakmışım. Bu gazetecilik mi? Bu gazetecilikse ben değilim... O yazımı koymadılar. **Pınar Selek**'le yaptığım röportajı koymadılar. Bunlar bilinsin... **Zeynep Göğüş** ve **Vivet Kanetti** için de yazı yazdım ben...

Özeleştiri Yapacak Olursak?

Tuğrul Eryılmaz: Yanlışlık, meselenin çok kişiselleştirilmesinden kaynaklandı.10 yıla yakın bir zamandır medyada ciddi bir toplu ya da tek tek işten çıkarılmalar giderek artmaya başladı Kendi genç muhabirlerimin bir kısmını kendim dağıtmak zorunda kalmış olabilirdim Bence biz kendimizi konuşalım derim. Gazetecilerin ciddi bir özeleştiri yapması lazım. Biz nerede mesleğimiz ve meslektaşlarımızı gözardı ederek durumun bu haline gelmesine izin verdik. Belli insanlar bu meseleyi çok kişisel hale getirdiler, kötülük ettiler aslında. Ben mesela burada konuşmakta çok ciddi bir zorluk çekiyorum. Çünkü söylediğim her şey, bu eleştiri yönelttiğim arkadaşlarımın başına gelen üzücü, kötü, sinir bozucu olayı haklılaştırmak mı olucak diye de ödüm patlıyor. **Political correct** olmayacağım diye korkuyorum. Ortak bir krize girmiştik hep beraber ve kriz şimdi patladı, kimse **indispensable** değildir. Hepimiz bunların içindeyiz. Bence biz kendimizi konuşalım derim. Gazetecilerin ciddi bir özeleştiri yapması gerek ama bence bunun parayla ilgisi yok, biz nerede mesleğimizi ve meslektaşlarımızı gözardı ederek durumun bu haline gelmesine izin verdik onu konuşalım.

Duygu Asena: Bir kere sendikalaşsaydık, sendikadan bu kadar kolay vazgeçmeseydik, birlik olsaydık, birbirimizi sevseydik, çok sıradan kelimeler bunlar ama hiç öyle değil... Basın da diğer sektörler gibi hiç birbirini sevmedi. Hâlâ birbirinin aleyhine yazıyor, hâlâ timsah gözyaşları döküyor, hâlâ sendikanın "s"si yok, sendikaya güven yok zaten. Rekabet ortamı yok. Şimdi ben ya da öbür arkadaşlarım **Hürriyet**'e, **Sabah**'a, **Cumhuriyet**'e, **Akşam**'a gidemeyecek insanlar mıyız? Değiliz. Ama engelleniyoruz. Müthiş bir kölelik başladı. Müthiş antidemokratik bir durum başladı.

Oral Çalışlar: Birçoğumuz durumdan memnun değiliz yıllardan beri. Zaman zaman hem çalıştık hem de çalışıyor olmaktan büyük bir ıstırap duyduk. Öyle şeyler yaşandı ki bu ülkede sesimizi çıkaramadık, en cesur olanımız, en doğru olanımız bile, bir şey söylemek durumunda kaldı. Öyle bir tekelleşme var ki, zaten senin kıpırdama şansın hemen hemen sıfır. Bu tekelleşmenin getirdiği aşırı otoriter yönetim sistemi. Bir süre sonra gazete yöneticileri, gazeteci olmaktan çıkıyorlar ve sonunda onlarla tartışmak bile bir anlam ifade etmiyor. Ben bir vidayım, o da bir vida ve bizim dışımızda bir çark var. Biz bu çarkın içine girmişiz, çaresiz bir hale düşmüşüz. Biz kendi payımıza neler yapamadık bizim sorumuz bu. Sendikalaşmayı becerebilir miydik. Bence beceremezdik. Öyle bir idealizme düşmemek lazım. Çünkü herkesin işi varken ve hiç kimse sendikaya girdiği an başının belaya gireceği gerçeğini bile bile sendikaya girmezdi. Bunun en tipik örneği **Cumhuriyet**'tir. **Cumhuriyet** sendikalı bir gazeteyken bir sabah "hepiniz sendikasızsınız" dedi gazete yönetimi. Sendikacılığa en çok alışmış bir gazete olmamıza rağmen bizim gazetenin ertesi gün sendikalı üyesi kalmadı.

Tuğrul Eryılmaz: Övünüyordunuz siz tek sendikalı gazeteyiz diye değil mi!

Oral Çalışlar: Ama buna itiraz edebilecek hiçbir gücümüz yoktu. Çünkü öyle bir çark kurulmuştu ki bu bence hala işlemeye devam ediyor, arkadaşlarımız işten atıldılar, çok bilinen isimler, bunlarla ilgili ufak tefek itiraz yapabilme imkanı olanlar itirazlar yapabiliyorlar ama bunu değiştirebilecek bir şey hissedemiyoruz kendimizde hala. Enerji, güç hissetmiyoruz. Tabii biz itirazlarımızı yaptık ama esas itibariyle büyük itirazı yapabilecek gücü hiçbir zaman kendimizde bulamadık. Bulduğumuz zaman da tek tek yaptık, onun da çok fazla bir kıymeti harbiyesi kalmadı. Önce toplum ardından biz gazeteciler de ezilmeye başladık. Kollektif bir ezilmeden bahsediyorum. Şimdi artık çare aramak için kendimizde bir enerji bulmalıyız..

Şengün Kılıç: Ben bu durumu basın açısından bir şans olarak görüyorum. Herkes kafayı önüne koyup düşünme gibi bir fırsata sahip. "Ben n'aptım, neyi yapmadım daha doğrusu, neyi eksik yaptım. Ahlaksızlığım nerede, arkadaşlarım giderken niye ses çıkarmadım..." Herkes kendi açısından kişisel olarak nerede payının olduğunu düşünüyorsa onu bir daha gözden geçirebilir. Bir daha basına dönecek miyim? Bilmiyorum. Ama dönersem, bir daha arkadaşlarım işsiz kalırken, sadece söylenerek koridorlarda gezmek yerine başka bir şey yapacağımı düşünüyorum.

Senem Tolunay: Hem Gazeteciler Meclisi Girişimi sürecinde, hem muhabirler arasında, hem çalıştığım yerlerde, sendikanın olmaması, ona sahip çıkamama, insanların sendikaya üye olmaması, birlikte davranamama, biri işten çıkarıldığı zaman sadece kendi aramızda "vah vah ne olacak şimdi" deme ya da piyangonun sana çıkmamasına bir ölçüde sevinme... Hani düzen bunalımı diyoruz ya, gazetecilere güven yok, ama bence bizim birbirimize hiç güvenimiz yok. İnsanların bir arada olmamasının en büyük nedenlerinden biri de o. Ben meclis sürecinde daha çok gördüm onu. İnsanların "gelin birlikte bir şey yapalım "derken yüzde sekseninde "ben gelicem oraya ama arkama dönüp baktığımda birçok insanı göremiycem, niye geliyim" fikri var. Kişisel mastürbasyonlar orda daha ağır basıyor. Çok birlikteymiş gibi görünüyoruz ama insanlar eleştirileri bir araya geldiğimizde (ben özellikle meclis deneyiminden yola çıkarak söylüyorum) yerinde ve zamanında yapmıyorlar. Herkes dışarıdan konuşmayı, aslında deyim yerindeyse arkadan konuşmayı tercih ediyor. İnsanlar aslında kendilerinden yola çıkmalı. Özeleştiri gerçekten çok önemli.

DUYGU ASENA

*Yaklaşık 25 yıldır gazetecilik yapıyor. Son kriz döneminde **Doğan Medya Grubu**'nda işten çıkarılan önemli isimler arasındaydı.*

Basında işten atılan insanların seçiminde cinsel bir ayrımcılık var sanırım. Erkeklerin de atılmasına rağmen ben kadınların daha çok atıldığını görüyorum ve özel olarak ayrımcılık yapıldığına inanıyorum. Mesala geçen gün **Diyarbakır**'daydık. **Millyet'**ten tek bir kadın yoktu. Üç kadın vardı atılmış. Yani kadınlar daha çok atılmış. Mesela **Ayşe Arman** geçen gün hiç aklıma gelmeyen bir şeyi bana "acaba mı" diye sordu. Biliyorsunuz, erkeklerin televiziyonda ne yaşlı, ne çirkin, ne de eciş bücüş olmaları dikkate alınmaz ama kadınlar ille de genç ve güzel olmalı. Acaba yazılı basın da mı bu hale dönüştü de bizim değil genç kızların yazılarına prim veriliyor... Seksit oldukları kadar ageist* de oldular sanırım...

*** ageist:** *Yaş ayrımcılığı*

Tuğrul Eryılmaz: Şu anda önümüzde bir fırsat var. Oturucaklar ve konuşacaklar. Kapitalizmle uğraşamayız biz. Ben **YÖK**'ten istifa ettim mesela. O zaman bir takım arkadaşlarım kaldılar. İyi ki de kalmışlar. Orada da çok benzer bir dramatik olay çıkmıştı ortaya. İnsanlar birbirleriyle konuşmuyorlardı. Orada kalan birtakım insanlar asistandılar şimdi profesör oldular. Hâlâ **YÖK**'le ilgili tüm tartışmalarda önlerdeler. Hatta onların bir kısımı yönetici oldu kurumda. Biz gazeteciliğin evrensel değerlerine sıkı sıkı sarılmalıyız. Çünkü onu kişisel çıkar için kaybettik. Kendimizi çok önemseyerek kendimize vehmederek. Birdenbire kendimizi kurumların önüne çıkarmayı isteyecek kadar bile budalalık ettik. Hatta gazeteci gibi değil de sanki öyle arkadaşlar gördüm ki Başbakan'ın yanındaki masada oturmayı marifet zannetti. Ve kendinin de önemsendiğini zannetti. Hayır salak önemsenen sen değilsin!

Bu Noktadan Bakıldığında Gelecek Nasıl Görünüyor?

Senem Tolunay: Siyaset ilişkisi, devlet ilişkisi, tekelleşme, editörün sansürü, insanların kişisel sansürü, otosansürü, tüm bunların ötesinde ben herş eye rağmen hareket alanımız olduğuna inanıyorum hâlâ. Bu hareket alanını doğru şekilde kullandığınız zaman kötünün iyisi oluyorsunuz belki ama sonuçta vicdanen kısmen rahat oluyorsunuz. Bu hareket alanını kullandığımız zaman çok da insan kolay kolay pes etmiyor.

Oral Çalışlar: Ben de Senem gibi umutluyum aslında; biz gerçekten çürüyen bir süreç yaşadık, mesleki açıdan olduğu gibi toplumsal açıdan da oldu bu. İtiraz etmeyen ve esas olarak milliyetçiliğin ve devletçiliğin peşinden koşan bir toplumsal kriz yaşadık, histeri yaşadık bir anlamda aslında. Bu histeri bir ölçüde devam ediyor. Ancak öte yandan bu histerinin, sonunda hiçbir şeye çare olmadığı gerçeği de ortaya çıkıyor. Yani yaşadığımız ekonomik ve siyasi kriz aynı zamanda şöyle bir gerçeği de ortaya çıkardı ki bundan kurtuluş yok başka bir şey olmazsa.

Biz bu medyanın içinde nasıl bir rol oynayabiliriz. Ben bu medya kurumlarının bu haliyle devam edeceği inancında değilim. Önümüzde daha yeni krizler var, birçok başka yaralar da var. Bu yaralar bir süre sonra patlayacak. Çünkü sonuçta yasal olmayan, işin kitabına uydurulmadığı bir yapılanma söz konusu ve bu bir şekilde iflas edecek. Biz medya etiğini ve medya örgütlenmesini, bağımsız bir medya yaratmayı tartışmak zorundayız. Batılı örneklerinde olduğu gibi editöryal bağımsızlığı olan yeniden bir yapılanma ihtiyacı gündeme gelecek bu krizlerin arkasından. Sermayeyle gazeteciler arasındaki ilişkiyi yeniden tartışmak ve onu şekle sokmak için mücadele etmek zorundayız.

Tuğrul Eryılmaz: Kendimize baka baka yanlışlarımızı gördük. Bütün yanlışlarımız gökten gelmedi. Bütün bu yanlışları biz yaptık. Gazeteci olarak. Biz kendimizle ilgili konularda daha kolay karar veriyoruz çünkü bizle ilgili bir şey. Devletten bana ne, patrondan bana ne diyebilirim. Bana tabii! Başta da söyledim. Sorumluluklarım var benim. Adam diyor ki "para kazandıracaksın bana". Ama o değil. Bizim için başlangıç noktası bu olsa gerek. Bir yerden gelip ben nereye kadar ne yaptım bundan sonra ne yapmalıyım bunu hep düşündüm hayatım boyunca. Bir sürü insan düşünmeye başlayacak bunu. Bunun başka yolu yok. Ordan başlayacağız. Bir şey mi oldu, artık biliyoruz. Gözaltındaki işkence olayını çıkardılar, bilmem ne mi koydular. Gürültüyü koparıp istifa edeceksin. Bunun başka hiçbir yolu yok. Bunu kaç kere, kaç kişiye yapabilirler. Haaa kolay mı diyeceksin. Zaten dram da oradan çıkıyor.

Şengün Kılıç: Gazeteci olarak bizim değişmemiz gerekiyor. Şimdiye kadar benim için temel olan şey yaptığım haberin **Ankara**'dan ses getirmesiydi. Aferim denmesini, ne iyi haber yaptın, sendikada bilmem ne yolsuzluğu olmuş, bu haberi yaptınız ve çalışma bakanlığı da bilmem ne dedi, durum düzeltildi... Bu son derece pozitif ve iyi bir şey fakat böyle görünmekten, bu istekten bizim vazgeçmemiz gerekiyor. Adam sana iyi desin kötü desin umurunda olmamalı. Senin umurunda olan, bildiğimiz haber kriterleriyle bunları son derece doğru bir biçimde yerine getirerek yazmak olmalı. Ondan sonrası senin problemin değil. Geldiğimiz noktada üç bin tane işsiz varsa ve üç bin işsiz çeşitli noktalarda toplanıp ne kadar mutsuz ve şanssız olduklarını olduklarını konuşuyorlarsa, bu bir şanstır arkadaşlar. Ben böyle düşünüyorum. Bu kriz

ŞENGÜN KILIÇ

*16 yıldır gazetecilik yapıyor. Son krizde **Hürriyet** gazetesinin **İstanbul** ekinin kapatılmasıyla işsiz kaldı.*

Bana yapılan tüm haksızlıklar için teker teker büyük bir keyifle dava açtım. Gazete binasının içine banka kurdular, **Dışbank**. Fazla zamanınız olmadığı için doğal olarak ferdi kredi, kerdi kartı, sigorta vs, her şeyi buradan yapıyorsunuz. Ve iş aktiniz feshedilip, kapının önüne konduğunuzda alacağınız tazminat, (zaten bordronuzdaki resmi ücret aldığınız asıl maaştan daha düşük) bloke ediliyor. Protesto yemediğiniz halde tazminatınıza banka el koyuyor. Kredi kartınızı iptal ediyor. Ödeme günü daha gelmemiş ve asla protesto yemediğiniz ferdi krediniz bir anda hiç de yasal olmadığı halde alacağınız tazminattan kesiliveriyor. Tüm bunlar için dava açmak üzere önce sendikaya gittim ama sendika avukatı bana davayı kazanamayacağımı söyledi! Oysa daha önce buna benzer bir durumda ben dava açtım ve kazandım. Bu kez de kazanacağım.

SENEM TOLUNAY
*5 yıl önce medya dünyasına radyoda çalışarak girdi. Şu anda **CNNTÜRK**'te haber sunuculuğu yapıyor.*

Gazeteciler Meclisi Girişimi'nin birinci deneyiminin sona ermesiyle ikinci deneyiminin başlaması arasındaki süreçte bence ciddi bir sessizlik vardı. Artık birbirimizin arasında bile konuşmuyorduk. Ne oluyoruz, ne bitiyoruz, hiçbir şeyden haberimiz yoktu. O gazetede ne oluyor, o televizyonda ne oluyor ne niye böyle bir haber yapmış. Bu tartışmalar bile yoktu. Derin bir sessizlik vardı. Dolayısıyla böyle bir sessizliğin ardından **GMG**'nin ikinci deneyim için yola çıkması bence çok anlamlı ve kesinlikle sahip çıkılması gereken bir şey. **GMG**'den umutlu olabilirim ama ama sabırlı değiliz. Çok kısa vadede çok somut şeyler bekliyoruz. İşi bu denli gerçeklerle ilgili olan bir meslek grubunun böyle konularda ne kadar hayalpereset olabildiğini gördükçe de şaşırıyorum.

ciddi bir biçimde gazetecilik için, sendika açısından, etik açıdan, daha bir sürü şey söyleyebilirsiniz, bir şanstır. Oturup düşünmek; **Ankara'**dan görünmese de haber yapmak; daha küçük, daha az satan gazetelerde çalışmayı bir zul saymamak...

Bağımsız Gazete ve Gazeteciler Meclisi Girişimi

Oral Çalışlar: Yarın şu kurduğumuz **Gazeteciler Meclisi Girişimi** ne olacak gibi bir hayale kapılmayalım. Büyük şeyler yapmayacağız. Bir kere büyük şeyler yapabilecek ne gücümüz, ne de buna müsait bir ortam var. Potansiyelimiz var ama yavaş yavaş tartışarak, konuşarak ve birbirimizi eleştirerek hafif hafif eski usul gazetecilik kafamızı değiştirmeliyiz. Nedir eski usul gazetecilik? Kadın resmini çak, altına da iki tane saçma sapan şey yaz. Bu itibar görüyordu. Ve bu itibar görme giderek gazetecilik mesleğinin kaymasına neden oldu. Biz de bunun içinde yaşadık. Mesleki bir sorgulama, ben **Gazeteciler Meclisi Girişimi**'ni mesleğimizi sorgulama unsuru olarak kullanmaktan yanayım.

Tuğrul Eryılmaz: Tamamen! Teşhir edelim kendi kendimizi.

Ragıp Duran: Ben de bu görüşü savunuyorum ama şöyle bir haleti ruhiyeyle karşı karşıyayız: Bugün burada toplanmamızın bir nedeni de o. Bu işsizlik müthiş bir moral bozukluğuna yol açtığı gibi maalesef bunlara benzer şeyleri ben de savunduğum zaman, "sen ne diyorsun, ben akşam eve ekmek götüremiyorum. Bir an önce bu bağımsız gazete midir nedir kurun, çalışmaya başlayalım" diyor insanlar.

Oral Çalışlar: Biz üç bin tane adama iş bulabilecek potansiyel yaratamayız. Kısa vadede bu kriz arkadaşlarımızın gazetecilik mesleğinden geçimlerini sağlayabilmeleri için yeni imkânlar da yaratmayacaktır. Bazı arkadaşlar bir yol bulup yazarak geçimlerini sağlayabilirler. Biz de belki bu süreç içinde bazı şeyler yaratabiliriz. Ama bunların hiçbiri o arkadaşların ertesi gün eve ekmek götürme sorunlarını çözmez. Bir kere bu hayalden vazgeçmek gerek. Bu meslekte sebat edecek arkadaşların bir kere bu mesleği sorgulaması ve yeni bir meslek yaratmaları gerek, ikincisi ben kurumlaşmayı çok önemli görüyorum. Önümüzdeki dönemde editörle patron arasındaki, muhabirle editör arasındaki, muhabirle haber kaynağı arasındaki ilişkiyi kurumsallaştırmak lazım. Tüm bunları yeni baştan tartışmak ve kurumsal hale getirecek sürece girmek gerekir. Bu da uzun vadeli bir süreç.

Şengün Kılıç: Kendi adıma bildiğim bir şey var. İki yıl önce insanlar yine yılbaşından önce kapı önüne konduklarında çok ufak bir hareket de olsa yemek boykotu yaptık. İki yıldır hâlâ insanlar atılıyor, biz sadece mutsuz mutsuz oturuyoruz. Ben basına başlayalı 16 yıl oldu. 16 yıl sonunda insan onuruna yakışır, gazeteciliğe yakışır bir şekilde (bu tırnak içinde bir şey aslında gazeteciliği de sorgulamak gerekiyor) her şeyi daha ince sorgulamak gerektiğini düşünüyorum. Mesela kendi adıma şunları yapabilirim: Bir yıl gazetelerde çalışmamak gibi kendime bir sınır koydum. Yapabilirsem, dışarıda hayatta kalmayı başarabilirsem; şunları gözden geçireceğim; döndüğüm zaman **212**'li olmak, yanıma aldığım, benimle çalışacak insanlar için diretmek, maaşımın tam gösterilmesinde ısrar etmek, bir meslektaşım atıldığında mahkemeye gidip onun yanında tanıklık etmek, herhangi bir habere bir şey geldiğinde Basın Konseyi dahil her tarafa yazı yazmak... Çünkü bunun bedelini ödemezsen başka bir şekilde sana zaten ödetiyorlar.

Senem Tolunay: Şimdi bazı şeylerin lüks kaçtığını söyledik. Yani mevcut duruma göre bazı tartışmalar; haber eki üzerine yaptığımız bazı tartışmalar "Türkiye şartlarında lüks kaçıyor" diye bir cümle kullanıyoruz, beş yıl sonra işte o lüksler kalkacak galiba. Yani daha ayrıntıya girip, şimdi tam örnekler veremeyeceğim ama İngiliz medyası, Amerikan medyası, hani bizim "aman aman bunları mı tartışıyorlar" dediğimiz şeyler var ya, devasa sorunları tartıştığımız için biz ya da çok daha keskin sansürler çok daha keskin çıkarlar söz konusu olduğu için, herhalde daha çok haberi konuşacağız. **212'**ye göre çalıştırılıyor mu, 1475'e göre... Daha ince, belki detaylara girebileceğiz. Laçkalaşmayacak artık bizim için bazı tartışmalar. Meslek dışına dikkat etmemiz gerekiyor, maddeleri bu 5 yıllık süreçte hayata geçirebilirsek 5 yılın sonunda birtakım tartışmalar artık bizim için lüks kaçmayacak. Ve onları tartışıyor olacağız.

met üst'ten bir soru

Hürriyet ve **Sabah** birleşip ortak dağıtım şirketleri **BİRYAY**'ı kurdukları zaman herhangi bir kartel ya da holding içinde olmadığımız, bağımsız bir medya olduğumuz için büyük bir tehlikeyle karşı karşıya kaldık. Bizim dağıtımımızı yapmayabilirlerdi. Ama arkamızda okurumuz vardı. Ve onlara tirajımızla azımsamayacakları bir kâr da getiriyorduk. Hem dağıtımımızdan kâr edilyorlardı hem de bizi dışarıda bırakırlarsa nasıl bir okurun tepkisiyle karşılaşacaklarını biliyorlardı. **BİRYAY** kurulduğu zaman **Öküz** de **Leman** da onları feci şekilde eleştiren, hatta müstehcen sayılacak kapaklar yaptık. Bizi buna rağmen dağıttılar. Sizin arkanızda böyle güvenilir bir okur var mı?

Duygu Asena: Evet bu kesinlikle konuşulması gereken bir şey. Var. Mesela üniversiteler var. Üniversitelerden inanılmaz e-mail'ler geliyor. Üniversitelere şu sıralar konuşmaya gidiyorum, oralardan çocuklar panik içinde soruyorlar: "Ne yapabiliriz? En basit şeyi söylüyorsunuz: "Faks çekin." Hepsinde şöyle bir kanı var: "Yapsak ne olacak?" "Faksımızı okumazlar, e-mail'imizi silerler..." Böyle müthiş bir bezginlik ve "yapsak ne olacak" hali... Okur var ama sesini duyuramıyor. Zaten çoğu sıradan vatandaş, onlar da olan biteni bilmiyor çünkü Müslüman basın dışında yazan yok. Okur olsa ne olacak. Hem umutsuzlar, hem bilmiyorlar.

Zamanla çoğalırsınız. Benzerleriniz çoğaldıkça, siz daha çok korkarsınız. Sorguladığınız fakültelelerin yanına yaşamı da koyarsınız.

Ben İşsizim

FARUK ARHAN

O sabah uyandığınızda saatinize bakma gereği bile duymazsınız. Yaşadığınız, farklı bir sabahtır. Önceki günün telaşına çok yakın, sıradan uzak bir "izin" yaşıyor gibi olursunuz. Ya istifa etmişsinizdir ya da ettirilmişsinizdir. Varsa umudunuz, onurlu ve ayaktadır büyük bir ihtimalle. Dolmuşların, taksilerin, belediye otobüslerinin, yayaların koşturmalarını dışardan izlersiniz. Sonra 'iş'li olduğunuz zamandan kalan ufak-tefek işlerinizi sonlandırmaya çalışır, ertelediğiniz ziyaretlerinizi gerçekleştirir, gitmek isteyip de bir türlü gidemediğiniz yerlere gider, konserleri, oyunları, sinemaları bol bol izleme şansına sahip olursunuz. Önceleri çok sık aranırsınız. Dostlarınızla oturdugunuz cafelere gider, yüzünüzde somutlanan dinlenmiş bedeninizi başka ağızlardan duyarsınız. Arkadaşlarınızın haber kovalarken yaşadıklarını dışardan dinlersiniz. Sevgilinize, sevdiklerinize daha çok zaman ayırırsınız. Tuhaftır sık sık sevişmek istersiniz.

Gündemin içindesinizdir hâlâ. Ana-haber bültenlerini kaçırmamaya özen gösterir, en ufak bir ayrıntıyı inatla "altı soru" gözüyle izlemeye devam edersiniz. Meslektaşlarınızın her deklanşöre basışında, her sorularında onların yerinde değil, yanında olmak istersiniz. Sadece yanlarında. Belki farkına bile varmazlar yokluğunuzun. Haklı da olabilirler, çünkü adınız çoktan düşmüştür gazete sayfalarından, TV ekranlarından. Artık işsizsinizdir ve sıradan bir tüketici olmama mücadelesi verirsiniz sadece. Sadece kendinizle. Zaman sizi dinlemez, günler günleri kovalar. Siz kendinizi kovalarsınız. Son ödeme günü gelmiş faturalarınızı yatır(a)mazsınız. Cep telefonunuz size uyar, servisin dışında kalır: İş servisinin dışında kaldığınızı artık bilince çıkarırsınız. İçtiğiniz sigara sayısında artış olur, bırakmaya çalışırsınız, başaramazsınız. Sigaranızı değiştirirsiniz. Daha tutumlu olur, içiniz burkulsa da daha az cömert davranmaya dikkat edersiniz.

Dost kalmaya inat eden meslektaşlarınızın gösterdiği adreslere gidersiniz. Medyada yeni bir iş ararsınız, inatla dururursunuz.

Liseyi bitirdiğiniz günü hatırlarsınız. Belki dershane birinciliğiniz vardır. İş görüşmelerinizde üniversite sınavlarınızdaki başarılarınız beş para etmez gibi durur geçmişinizde. İletişim Fakültelerini sorgularsınız. Ama sadece sorgularsınız. Tanıyorsanız Cesare Pavese okursunuz, Torino'daki Roma oteline gitmek istersiniz. Pavese'ye hak verirsiniz. Aynalara koşarsınız, işsiz ve de yalnızsınızdır. Tezer Özlü olursunuz kimi zaman, mezarları dolaşırsınız. "Sevgiliniz ne zaman hoşgörülü olsa yolculuklara çıkarsınız." Şairleri artık daha iyi, daha yakından anlarsınız. Evinize giren gazete sayısında düşme olur önce, sonra bu sayı bire düşer. Bir direnir. Siz direnirsiniz. Dışarı çıkışlarınız seyrekleşir, davet edilmediğiniz sürece, mecbur kalmadıkça bir yere gitmezsiniz, filmlerin sadece tanıtımlarını okur, raflarınıza sarılır, kendinizi kitap sayfaları ile örtmeye çalışırsınız. Takvim yapraklarını eskisi gibi düzenli koparmazsınız, çiçeklerinizi daha çok seversiniz. Evinizi, evinizi paylaştığınız arkadaşlarınızı bile değiştirmek istersiniz. Değiştiremezsiniz! Odanızda eşyalarınızın yerini değiştirir, daha çok yalnız kalmak istersiniz. Gazetelerin sarı sayfalarını samimi bulmazsınız!

Sık sık düşünmeye başladığınız annenizle umudunuzu paylaşmaya çalışır, "iş bulacağım" dersiniz. Varsa tanıdıklarınızı araya sokar, "büyük adamlar"a ulaşmaya çalışırsınız. Aynı cevapları alır, "telefonunu bırak" cümlesini duymak istemezsiniz.

Zamanla çoğalırsınız. Benzerleriniz çoğaldıkça, siz daha çok korkarsınız. Sorguladığınız fakültelelerin yanına yaşamı da koyarsınız. Bir şaka gibi gelecektir size, belki farkına bile varamazsınız. Ama 1 Nisan 1998'den beri işsizsinizdir!

okuz2000@hotmail.com

Kadın-erkek Yunanlı muhabirler genellikle kendilerine ait motorsikletlerle habere gider. Çok afili giyimli, aşırı makyajlı muhabire ve yöneticiye ben hiç rastlamadım. Sıcak havalarda şortla ve fanila tipi tişörtlerle, mini eteklerle, hatta bazı kadın muhabirler sutyensiz işe gelir, habere de böyle giderler. Zaten haber kaynakları da aynı kılıkta olduğundan, kimse kimseyi yadırgamaz. (Yunan başbakanlarıyla bakanları, yaz aylarında yaptıkları kabine veya basın toplantılarına kısa kollu gömlek ve kravatsız olarak katılır. Ceketlilerle de medya mensuplarının önünde resmen gırgır geçerler.) Muhabirlerin tamamı sendikalıdır, pazar günleri bazı gazeteler hiç çıkmaz; çıkanlar ise hafta sonu kadrosuyla çalışır.

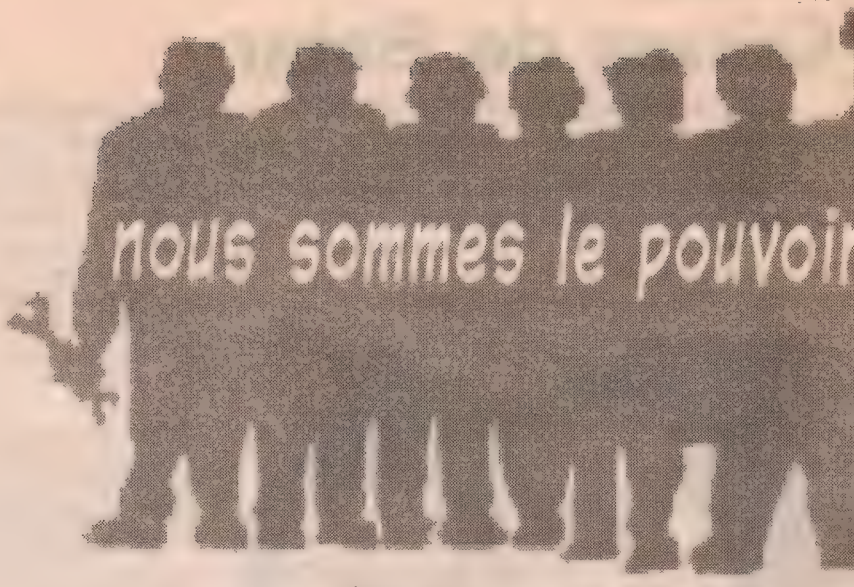

İktidar Biziz!

Ertuğrul Özkök İle Çiftetelli Oynamak!

CEYLAN ÖZERENGİN

Gazeteciliğe 1986 yılında başlamış olan bir dış haberciyim. Çalıştığım hemen hiçbir kurum beni doyuracak kadar para vermediğinden, ya da mesleki tatmin sağlamadığından her zaman bir yabancı medya kuruluşuna da haber geçtim. Bu arada dört yıl Yunanistan'da yaşadım ve oradaki bir dergiyle gazeteye sürekli, bir televizyon kanalına da ara sıra Türkiye haberleri yaptım. Bu bağlamda yabancı medya kuruluşlarının gazeteciliğe nasıl baktığını, gazeteciye nasıl değer verdiğini ve her şeyden önemlisi de emeğe nasıl saygı gösterdiklerini birinci elden yaşadım.

Yabancı bir medya kuruluşuyla ilk deneyimim 1987-1988 yılları arasında Türkiye'den güncel konular ve dosya haberler geçtiğim Avustralya ABC Radyosu'yla oldu. Söz konusu medya kuruluşu bir radyo olduğundan, haberlerin her bir unsuruyla ele alınması kadar teybe kaydedilen ses kalitesinin de düzgün olması gerekiyordu. Bu nedenle bana adıma zimmetli özel ses kayıt cihazı, bunun bağlı bulunduğu ayaklı özel filtreli mikrofon ve herhangi acil bir durumda atlayıp gitmem gereken yere para bulma telaşına düşmeden ulaşabilmem için de bir "kasa" tahsis edildi. Ayrıca kendilerinin TRT ile anlaşmalı olduğunu, yaptığım her haberi İstanbul ve Ankara gibi TRT bürolarının bulunduğu illerdeki ses kayıt-montaj ve link olanaklarını kullanarak kendilerine geçebileceğimi bana bildirdiler. İşin geri kalan bürokratik yazışmalar bölümünü onlar halletti. Ben kapı kapı dolaşıp, TRT ses kayıt ve link bürolarına yalvar yakar olmadım. Bana tahsis edilmiş olan gün ve saatlerde TRT'ye gidiyor, haberimi montajlıyor, link saatinde TRT'deki elemanın işini gerçekleştireceğinden emin olarak, görevimi tamamlamanın verdiği iç rahatlığıyla yapacağım diğer haber konularının peşine düşüyordum.

TRT'nin İstanbul Harbiye'deki binasına ilk gidişimde, kapıdaki güvenlikten içerideki ses kayıt ve montaj odasında çalışan insana kadar, herkesin benim oraya gideceğimden haberli olması ve saygılı davranması beni çok şaşırtmıştı. Ama Avustralya ABC Radyosu, kendi adına Türkiye'de çalışan muhabire gerekli yardım, kolaylık ve saygının gösterilmesi için gerekli temas ve yazışmaları yapmış, teknik sorunlar yaşamamam için tedbirini almıştı. Aylık ücretim ABC Radyosu'nun Londra'daki bürosu aracılığıyla Citibank'da adıma açılan hesaba ayın İLK günü aksamadan gönderiliyordu.

Bu insanlarla çalıştığım 13 ay boyunca ödemeler bir tek kere olsun aksamadı! Ayrıca radyodaki editörüm, o zamanlar yasaklı olan Süleyman Demirel röportajını ve gençlerle ilgili yaptığım dosya haberi çok beğendiğinden, söz konusu aylarda banka hesabıma İKİ MAAŞ karşılığı para göndermişti! Bankaya gidip de almam gereken miktarın iki katıyla karşılaşınca çok şaşırdığımı, paranın yarısını bankada bırakıp, bir yanlışlık mı oldu düşüncesiyle telefona sarılıp, oradaki editörüm Julie Copeland'i telaşla arayışımı ve Julie'nin kahkahalar atarak "Hayır, sen bunu hak etmiştin. Onun için sana ikramiye vermeyi uygun gördük" deyişini hiç unutamam...

İngiliz Channel 4 kanalıyla da, 1988 yılının Mayıs-Haziran aylarında Türkiye'deki insan hakları ihlallerini konu edinen geniş kapsamlı bir belgesel çekimi için birlikte çalıştım. Belgeselin editörü George Londra'dan telefonla arayıp, işin kapsamını, röportaj yapmayı istedikleri kişilere ulaşıp ulaşamayacağımı, hangi illere gitmemiz gerekeceğini ve tabii bunların karşılığında nasıl bir para alacağımı ayrıntılarıyla açıkladı. Bu arada, "Ücret sizi tatmin eder mi bilemiyorum ama iş saatleri içindeki her tür masrafınız bizim tarafımızdan karşılanacak" demeyi ihmal etmedi. Hele hele George'un, "Bu bir belgesel çekimi olduğu için gece-gündüz çalışmamız gerekebilir.

Ama 8 saati aşan her çalışma karşılığında FAZLA MESAİ alacak, gece saatlerinde çalışma durumunda ise fazla mesaiye ek olarak ÇİFT ÜCRET alacaksınız" demesi ağzımı açık bırakmıştı. Ben de sanki böyle insanca muamele görmeye alışkın bir gazeteciymişim gibi davrandım ve hiç renk vermedim!

Channel 4'ün editör, kameraman, ses ve ışık görevlisiyle Türkiye'nin çeşitli illerinde birlikte çekim ve röportajlar yaptığımız iki ay boyunca gece-gündüz, çok yorularak ama müthiş uyumlu ve keyifli çalıştık. Kameramanın Muş'ta, hem de yaptığımız bir çekimin tam ortasında, "Benim sendikam günde 12 saatten fazla çalışmanın insan sağlığına aykırı olduğunu savunur. Beş misli para karşılığında bile olsa bugünlük benden bu kadar" deyip kamerasının düğmesini kapatıp çekip gitmesini hiç unutamam! O giderken ben sinirlenip, bağırıp çağıracak diye korkuyla döndüğüm George'un ise, "Adam haklı. Sen şimdi röportaj yaptığımız kişilerden adımıza özür dile. Çekimleri yarın tamamlarız" deyişini ise herhalde ömrüm boyunca çalışacağım hiçbir Türkiyeli editörden duyamayacağım...

Milliyet gazetesinde çalıştığım 1989-1992 yılları arasında, İsveç Expressen gazetesinin Türkiye'deki "stinger"lığını da yaptım. "Stinger" daimi kadrolu olmayıp, gerektiğinde kendisinden haber istenen ya da telefonla kendisine ulaşılıp belli bir konuda görüşü istenen gazeteci demek. Expressen'in o zamanki Dış Haberler Editörü Christelle, beni telefonla HER arayışından sonra buradaki banka hesabıma 200 dolar gönderiyordu. Zira bir gazetecinin belli konu kapsamında ister üç, ister beş dakikalık görüş bildirmesinin karşılığı buydu. İstenilen şey, yazılıp faksla (o zamanlar henüz internet yoktu!) kendilerine iletilen bir haberse, bunun bedeli de 400 dolardı. Ben BUGÜN Türkiye'de bir gazeteye, bir Amerikan veya Yunan gazetesinden haber çevirip versem, acaba 50 dolar alabilir miyim?

Expressen'in Genel Yayın Yönetmeni Bo Stromstedt, 1990'da beni Stockholm'a davet etti. Oradaki gazetecileri ben, onlar da beni tanısın diye... Kendi evinde benim şerefime Stockholm'da zorunlu sürgün hayatı yaşayan yazarlar Mehmet Uzun, Demir Özlü gibi Türkiyeli ve İsveçli aydın ve gazetecileri de davet ettiği bir parti verdi! Expressen binasını gezdirdi ve her bölümde çalışanlarla beni tanıştırdı. Dikkatimi çeken en önemli nokta, Expressen'de çalışan muhabirlerin yaş ortalamasının 40 filan olmasıydı!

Bunu söylediğimde, "İsveç'te gazeteciler üç yıl kadrolu-maaşlı stajyer olarak çalışır. Ardından en az 15 yıl alan muhabirliği yapar ve UZMANLAŞIRLAR. Ve ancak 20 yıl aktif muhabirlikten sonra editörlük yapabilirler" cevabını aldım.

Öyle sanıyorum ki, Yunanlı genel yayın yönetmenleriyle editörlerinden daha "şeffaf" ve demokrat olanı dünyada yoktur. Ya muhabirlerle aynı geniş mekânı paylaşırlar ya da odalarının kapıları ardına kadar açıktır. Sekreter ve güvenlik yolunuzu kesmez çünkü kendilerine böyle kadrolar tahsis edilmemiştir! Kapı tıklatmadan paldır-küldür odalarına dalar, bir "Yasu" (Merhaba) çeker, karşılarındaki koltuğa çökersiniz. Derdiniz neyse anlatır, bağırış-çağırış tartışır, sonra da gider işinizi yaparsınız. Geceleri de sanki gündüz dalaştığınız adam aynı insan değilmiş gibi aynı tavernanın aynı masasında oturur, uzo kadehinizi tokuşturur, icabında bir de karşılıklı çiftetelli döktürürsünüz. Kendimi Ertuğrul Özkök'le bunları yaparken hayal bile edemiyorum!

Kadın-erkek Yunanlı muhabirler genellikle kendilerine ait motosikletlerle habere gider. Çok afili giyimli, aşırı makyajlı muhabire ve yöneticiye ben hiç rastlamadım. Sıcak havalarda şortla ve fanila tipi tişörtlerle, mini eteklerle, hatta bazı kadın muhabirler sutyensiz işe gelir, habere de böyle giderler. Zaten haber kaynakları da aynı kılıkta olduğundan, kimse kimseyi yadırgamaz. (Yunan başbakanlarıyla bakanları, yaz aylarında yaptıkları kabine veya basın toplantılarına kısa kollu gömlek ve kravatsız olarak katılır. Ceketlilerle de medya mensuplarının önünde resmen gırgır geçerler.) Muhabirlerin tamamı sendikalıdır, Pazar günleri bazı gazeteler hiç çıkmaz; çıkanlar ise hafta sonu kadrosuyla çalışır. Yunan radyoları müzik çalanlar ve habercilik yapanlar olmak üzere uzmanlaşmıştır. Özellikle SKY Radyosu, yaptığı atlatma haberlerle meşhurdur. Sıkı ve yaygın bir muhabir kadrosuyla çalışır, dış ülkelerde bile eleman bulundururlar. Bu anlamda Yunanlı gazetecilerin istihdam alanları yazılı ve görsel medyayla sınırlı değildir. Muhabir maaşları hayli yüksektir. Ülkede 18-20 yaşından sonra zaten hemen her genç ya tek başına ya da sevgilisiyle aynı evi paylaştığından, genç muhabirlerin de bir evin kirasını karşılayacak, araba VE motorsiklet alacak, diledikleri dış ülkede tatil yapacak ve tabii ki aklı başında her Yunanlı gibi geceleri dışarıda yiyip-içip eğlenecek paraları vardır. Orada yaşadığım 4 yıl boyunca parasızlıktan ve sürekli işsizlikten yakınan tek bir muhabire rastlamadım...

15 yıllık gazetecilik hayatımda, ne yazık ki doğruları bilerek ama yanlışlara da kimi zaman GÖZ YUMARAK çalıştım. İşin doğrusu emeğe ve yeteneğe saygı olmalıydı. Emeğime ve yeteneğime saygı duymayan, beni itip-kakan ve sömüren editör ve patronlarım oldu. Karşı çıktım çıkmasına ama ya bunu HAKKIYLA yapamadım, ya da arkamda beni destekleyecek meslektaşlarımın ve güçlü bir meslek örgütümün olmadığını bilerek işimi kaybetme korkusuyla SUSTUM. Hatalıyım. Bundan böyle 212 sayılı yasaya tabi, kadrolu, bordrosunda aldığı gerçek maaşı görünen, sendikalı, benim ve meslektaşlarımın emeğini sömürmeyen, haksız yere beni işten atmayan, uzmanlığıma ve yeteneğime saygılı editör ve işverenlerle çalışmak istiyorum. Aç ve işsiz kalmak beni eskisi kadar korkutmuyor, alıştım! Tek bir isteğim var: Uygar dünyadaki gazeteciler gibi muamele görmek istiyorum. Duyurulur...

Güneş de Batar

Aradan 10 seneden fazla bir zaman geçmiş olmasına rağmen Güneş'in hatırlanması beni şaşırtıyor.

Bir süre -ben işten ayrıldıktan, gazete başkalarının eline geçip yeniden bir promosyon paçavrasına dönüştükten sonra- insanlar bana Güneş'i özlediklerini söyledikleri, ya da "keşke gene yine Güneş gibi bir gazete olsa da orada çalışsak," dedikleri zaman bunu nezaketen söylüyorlar sanıyordum.

Özgür Basın!

Ama yıllar geçtikçe bunun böyle olmadığını öğrendim. Bazı insanlar -okuyucu, gazeteci- gerçekten Güneş'i unutmamıştı ve Güneş gibi bir gazete özlüyorlardı. Bunu artık kabul ediyorum.

Asil Nadir bana Güneş'i teslim ederken sadece "Bana kaliteli bir gazete yap," demişti. Ondan sonra hiç işime karışmadı. Ben de onu hiç arayıp "bunu nasıl yapalım, onu nasıl yapalım," diye sormadım.

İyi bir editörün görevinin yetenekli insanları toplayıp onlara yeteneklerini geliştirebilecekleri bir ortam sağlamak olduğunu düşündüğüm için çevremi yetenekli insanlara doldurmaya çalıştım.

Sadece yetenekli ve kaliteli değil uçuk insanlar buldum veya onlar beni buldular. Personelimiz arasında bir de travesti vardı. On sekizini doldurmamış insanlar da çalışırdı.

Kimsenin üzerine gitmediği konulara yönlendik. İlk çevre muhabirleri Güneş'te çalıştı. İlk din muhabiri de Güneş'te işe alındı. Kadın ve gençlik sayfaları yaptık. Basındaki ilk fotoğraf editörü de Güneş'te çalıştı. Diğerleri pul gibi resim kullanırken Güneş büyük fotoğraf kullandı. Mizampajı değiştirdik ve nefes alan sayfalar yaptık. Devletin veya kurulu düzenin değil halkın çıkarlarını gözeten bir gazete olmaya çalıştık.

Her şeyi değiştirmek istiyordum. Fosilleşmişler yerine orijinal düşünenleri bulmak, kendini resmi ideolojinin papağanlığına terk edenlerin yerine özgür düşünenleri koymak, dinazorlarla gençlerin yerini değiştirmek istiyordum. Temiz hava girmesi için bütün perdeleri sökmek, bütün pencereleri açmak istiyordum. Parayı bunlara harcamak için promosyonu kestim.

Ama Asil Nadir battı ve her şey yarıda kaldı.

METİN MÜNİR

Maaşlar Hafif, Tanklar Ağır!

Utanmak

(Yılların gazetecisi, her gün yaptığı gibi özel manyetik kartını yuvaya yerleştiriyor, ancak kapı bir türlü açılmıyordu.

Bir arıza olmalıydı.

Görevlilere soruyor, aldığı yanıtla buz kesiyordu: Bilgisayardan adı silinmiş, yani işinden kovulmuştu. İkitelli'ye kurulan "Medya Plaza", "Medya Center" ve "Doğan Center" diye ünlenen "camdan kuleler"e öyle kolay girilmiyordu ama çıkış çok kolaydı. Tıpkı **Mete Akyol**'un başına geldiği gibi...

Bir insanın onuruyla bunca nasıl oynanabilirdi? Her şey bu kadar kolay mıydı? Yıllarca emek vermiş bir çalışan, kapının dışında bırakılınca her şey olup bitiyor muydu?

Yılların gazetecisi Mete Akyol'un başına gelenler, günlerce tartışıldı. Sonuçta Sabah'ın Genel Yayın Müdürü Zafer Mutlu'ya soruldu. Mutlu çok üzgündü. Böyle bir şey vardı ama kesinlikle haberi olmamıştı. **Zafer Mutlu**, Pazar Postası'ndan Nihal Mete'nin sorularını yanıtlarken bayağı sıkıntılıydı:

"Bugüne kadar bu bir tek maalesef, benim çok sevdiğim Mete Akyol'a olmuş. Başka bir tane örneği yoktur. Mete Bey, benim çok saygı duyduğum bir insandır. Tebliğgat yapamamışlar. Utanmışlar. Herkes birbirine havale etmiş. Bir ayın sonunda personel, giriş kartını iptal etmiş, normal bir işlem şeklinde tebliğgat yapıldı sanarak. Bunun dışında bu müessesede böyle bir şey olmamıştır...")

Yukarıda yazı 1995 yılında basılan Babitelli adlı kitabımdan...

Sevgili Mete Akyol nerelerdesin? Duydun mu, **Zeynep Oral** atıldığını internetten öğrenmiş, senin zamanında o kadar yaygın değildi internet. Artık birer birer değil yüzer yüzer atılıyor güzel insanlar. Seni atarlarken utandıklarını söyleyenler yine aynı yerdeler, üstelik kimseler artık utanmıyor. İyi duyamadım ne dedin? Onlar adına çok mu utanıyorsunuz? Biz de utanıyoruz Mete Akyol biz de...

ÜMİT OTAN

Sürpriz Yumurta'dan Çıkan Soru: N'oldu Gene?

"Gene mi kovuldun baba!" dedi kızım. "Anneeee! Babam gene kovulmuş! Yaşasın!" Dört yaşındaki kızım işten kovulmanın, Sürpriz Yumurta'dan çıkan oyuncaklar gibi bir şey olduğunu sanıyordu. Sürpriz Yumurtasız, Barbie Bebeksiz, Topitopsuz kalmak demek olduğunu bilmiyordu. İşten kovulmak, daha çok boğulmak, daha fazla sırta binip at koşturmak, top oynamak ve parka gitmek demekti. Daha fazla baba demekti işten kovulmak.

"N'oldu gene?"

Dört yaşındaki bir kız çocuğundan, anne ağzından çıkan bu sözün ve ses tonunun taşıdığı endişe, yargı ve isyan ifadesini anlamasını bekleyemezsiniz. Hele ki, anne gözlerinden babaya aktarılan "kadın" nazarlarını yorumlayarak yutkunmasını da bekleyemezsiniz. Onları ancak bir baba çözebilir ve ağzında bir türlü yenileyemediği kırık dişini sağlamıyla örseleyerek kendi yutkunmasını gizleyebilir.

"N'oldu gene?"

Aslında biliyordu karım n'olduğunu. Tıpkı kırılan ve sallanan dişimle oynamayı alışkanlık haline getirdiğim gibi, dilimi tutamamıştım. Her sabah gazete yorumları yaptığım televizyonda devletin zirvesinde Başbakan ve Yardımcısı'yla kapışan Cumhurbaşkanı'nı destekleyen yazıları okumuş, ona "Basiretsiz" diyerek manşetten hakaret eden gazete için de "Bu gazetenin içi boşaltılmış Etibank diye bir problemi olduğunu, yöneticileri hakkında yurt dışı yasağı bulunduğunu, yarın değilse bir gün tutuklanmalarının beklendiğini unutmayın! Haberlerini okurken rahat edersiniz" diyerek o gazetenin okurlarını uyarmıştım.

Bu uyarı, Başbakan Yardımcısı'nı dolaylı eleştirmek anlamına geliyordu ve Başbakan Yardımcısı, Genel Müdür'ün söylediğine göre, o televizyonun bağlı bulunduğu grubun bütün işlerini "hallediyor"du. Damadı da o televizyonda ekonomi editörüydü zaten. Olan buydu. Bizim Genel Müdür'ün TRT'nin Genel Müdürü olmak istediğini ve kovulmamın arkasındaki nedenlerden birinin bu olduğunu da sonradan öğrenecektim.

"Biliyorsun" dedim. "Her zamanki gibi işte." Tabii ki biliyordu. Gene de bu 27. kez "yutkunmasına" mani olmadı.

Daha önce; bir başka televizyonda, canlı yayına telefonla bağlanarak cevap hakkı

Özgür Haber!

kullanan "düşman" gazetenin genel yayın müdürü, o televizyon hakkında hiç de hoş olmayan sözler sarfederken yayın kesilince, seyirciden özür dileyip istifamı bildirerek stüdyoyu terk ettiğimde gene böyle yutkunmuş ve şöyle demişti: "Üzülme! Bizim bir tek sermayemiz var; o da haysiyetimiz. Onu da satacaksak hiç yaşamayalım daha iyi!" Yutkunmaları hiç bitmemişti.

Akşam haberlerinden sonra yorumlar yaptığım radyonun sahibi, ağabeyinin kayınpederi olan ve şu günlerde kırmızı bültenle aranan bir kaçak durumundaki milletvekilini eleştirirken bana doğrultmak istediği silahın önüne geçen Genel Yayın Müdürü'nün çabasıyla kurtulup, onunla birlikte kovulduğumda da yutkunmuştu.

Gazeteyle sadece akrabalık ilişkisi olan kişi, kendisi orada iken yazılışlerinden adam kovmaya kalktığınca istifa eden Genel Yayın Müdürü'yle birlikte çantamı toplayıp eve geldiğimde...

Sadece 4 hafta yayınlanabilen Dördüncü Kuvvet Medya programının "patronun vücut kimyasını bozduğu için bir daha yayınlanmayacağını söylediler" dediğimde....

Bir holdingte aktif gazeteciliği bırakarak yaptığım Medya Direktörülüğü'nü, yeni kurulmuş holdinglerden para alarak onlara "haber formatında" tanıtım filmleri çekip, üste para vererek televizyonlarda gösteren ve bu filmin "haber değil tanıtım olduğunu" seyircilerden gizleyen bir profesyonel haber satıcısının, holdingi sömürmesine mani olmadıkları için işi bıraktığımda.

"Muhalif yazılar yazdığım" gerekçesiyle grubun ana gazetesinden, ilave niteliğindeki gazetesine sürgün edilip istifa etmek zorunda bırakıldığımda... Ve daha bir nicesinde, hep yutkunmuştu karım. Yutkunmuş ve bütün endişesini, sitemini, isyanını, acısını gözlerine hapsederek sormuştu:

"N'oldu gene?"

Hepsi bu kadar... Bir gün.. Sadece çok bunaldığı bir gün; "Dönüp arkana bakar mısın?" dedi. "Kaç kişi var?" Dönüp baktım ve yüzlerce, binlerce gazetecinin benim balıklama atladığım havuza itildiğini gördüm. Sapır sapır dökülüyorlardı. Donmuş gibiydiler. Hiç sesleri çıkmıyordu. Havuza düştüklerinde çıkan ses ise gizli bir güç tarafından emiliyordu.

"Bak!" dedim. "Geliyorlar!"

Hayır! Kovulmaktan, ayrılmaktan, çekip gitmelerden, yıllardan aylara, hatta haftalara kadar düşerek sıklaşan işsiz kalmalardan yorulmadım, yemin ederim. Ben düştükçe, bir şeyler ayağa kalkacak! Ben uzaklaştırıldıkça, bir şeyler yakınlaşacak!

Ben itildikçe, bir şeyler kucaklanacak! Bir gün... Bir gün... Bir gün...

Kızım; içine sindire sindire son kelimesine kadar okuduğu gazeteyi, kutsal bir kitabı rahlesine koyar gibi katlayıp yerine bırakırken, eteğini çekiştiren çocuğunu kucağına alıp, artık ne olduğunu bilen ve her şeyi anlayan kadın gözleriyle bakarak şöyle diyecek, eminim: "İyi ki kovulmuşsun baba!" İşte o zaman son kez yutkunacağım! Artık ölebilirim!

AHMET TEZCAN

Petrol İş Sendikası Genel Başkanı Mustafa Öztaşkın'ı özellikle seçtim, çünkü GMG'nin (Gazeteciler Meclisi Girişimi) son toplantısına gelen ve işsiz gazetecileri destekleyen tek sendikacı oydu. Başkan söyleşinin ardından bana şöyle dedi; "Siz işsizsiniz, şimdi ekonomik sorunlarınız var, buraya gelirken de bir sürü yol parası harcadınız, hiç olmazsa giderken sendikanın arabası sizi bıraksın." Eh, haksız da değildi hani! Ama hangi gazeteci söyleşi yaptığı insana bunu söyleyebilir ki!

İşten Atılma Korkusuyla Yazmak Çok Vahim!

ASYA DERELİ

Mustafa Öztaşkın, uzun yıllar özel sektörde işçilik yaptı. Yaklaşık 10 yıl Petrol-İş İzmir Aliağa Şubesi'nin başkanlığını yaptı. Ondan sonra şube başkanlığından ayrıldı ve yeniden Petkim'de işçi olarak çalışmaya başladı. Burada işçiyken aday oldu ve Petrol-İş sendikasının genel başkanlığına seçildi.

Bir zamanlar gazetelerde, ekonomi bölümüne bağlı olan "işçi-sendika" bölümü vardı. Ben de, o zamanlar, çalıştığım bazı dergilerde, söz konusu bölümde, dönem dönem işçi-sendika muhabirliği yapmıştım. Bu görevim sırasında, işçilerin çalıştığı fabikalara gidip onların sorunlarını yazıyordum. Bazen, ramazanda yemek çıkmıyor diye eylem yapıyorlardı, bazen de sendikalı oldukları için toplu sözleşme görüşmelerinin tıkanmasına tepki olarak yürüyorlardı. Bana en acı gelen, işten atıldıkları zamanlardı. O zaman, ya fabrikayı işgal ediyorlar veya işyeri önünde direniş çadırı kuruyorlardı. Olay yerine gidip, atılan işçilerle söyleşiler yapıyordum bazen. Kiralarını ödeyemediklerini söylüyorlar; çocuklarını okula gönderemediklerini, taksitlerini erteleddiklerini, bakkala borçlandıklarını anlatıyorlardı. Ben bunları not ediyor, dönüşte de gizlice ağlıyordum. Şimdi bakıyorum da, işten atılan bir gazeteci olarak ben aynı durumdayım! Dolayısıyla, işsiz biri olarak bir sendika genel başkanı ile özellikle görüştüm. Biz gazetecilerin işsizliğini değerlendirmesini istedim. Bu sendikacıyı özellikle seçtim, çünkü GMG'nin (Gazeteciler Meclisi Girişimi) son toplantısına gelen ve işsiz gazetecileri destekleyen tek sendikacı oydu. Başkan söyleşinin ardından bana şöyle dedi; "Siz işsizsiniz, şimdi ekonomik sorunlarınız var, buraya gelirken de bir sürü yol parası harcadınız, kim bilir buraya hangi şartlarla geldiniz, hiç olmazsa giderken sendikanın arabası sizi bıraksın." Eh, haksız da değildi hani! Ama hangi gazeteci söyleşi yaptığı insana bunu söyleyebilir ki!

Medyadaki kriz hakkında neler düşünüyorsunuz?

- Gazeteci arkadaşlarımızın işsiz kalması çok üzücü bir durum. Ve ülkemizin, demokrasinin geleceği açısından da bu durum bence çok vahim. Çünkü gazeteci dediğiniz zaman hiçbir baskı altında kalmadan ve kendini güvende hissederek görev yapması gerekir ki, doğruları, gerçekleri halka yansıtabilsin, böylelikle de doğru habercilik ve halkı bilgilendirme görevini yerine getirebilsin. Ama her an, bırakınız yazdığınız yazının içeriğini,, yaptığınız işten dolayı bile işten atılma korkusuyla çalışıyorsanız, o işyerinde görevinizi yerine getirmeniz veya verimli çalışmanız söz konusu olamaz.

Patronun Sana İhtiyacı Var, Senin Patrona İhtiyacın Yok!

Şimdiye kadar bir işsiz gazetecinin karşınıza gelip de işsiz kalmamızla ilgili ne düşünüyorsunuz diye soracağını düşünmezdiniz herhalde?

- Hepimiz aynı gemideyiz aslında. 24 Ocak 1980'den sonra Türkiye'de uygulanmakta olan politikalar sonucunda sürekli olarak "her şeyin iyi olacağı" söylenmişti bizlere. Değer yargılarımız değiştirilmeye çalışıldı. Yani daha doğrusu bir hayal dünyası yaratıldı her şeyin iyi olacağına dair. Bugün işte kimsenin iş güvencesi kalmadı.

Siz gazete okuyorsunuz. Gazetelerden yansıyan dünya nasıl size göre?

- Şimdi topluma sürekli yön şaşırtmaya çalışıyorlar. Eğitimde, ekonomide, siyasette sürekli yanlış yönlendiriliyor. Maalesef, toplum yanlış adrese yönlendiriliyor ve hedef şaşırtılıyor. Burada da kimse üzerine alınmasın bazı gazeteleri, duyarlı gazeteci arkadaşları bir tarafa koyuyorum. Toplumun yönünü ve hedefini şaşırtmada en büyük rolü medyanın oynadığına inanıyorum. Çünkü medya en kutsal görevi olan doğru habercilik ve halkı bilgilendirme görevini yerine getirmiyor, sadece temsil ettiği sermaye grubunun doğrularını halkın doğrusuymuş gibi göstermeye çalışıyor. İnsanların beyinlerini tek taraflı bir ideoloji ile kuşatmaya çalışıyorlar. Tabii ki bir gazete temsil ettiği sermaye grubunun görüşlerini veya kendi doğrularını halkın doğrusuymuş gibi göstermeye çalışır. Aslında gösterilmeye çalışılan onların doğrularıdır.

İşçi kıyımı yaşandığında hiç medya protestosu yaptınız mı?

- Medya protestosunun çok fazla yapıldığını söyleyemem. Ama zaman zaman tepkiler dile getirildi, bazı gazetelerin alınmaması yönünde kampanyalar yürütüldü ama ben bu kampanyaların çok etkili olduğunu görmedim şahsen. Biz bunu uygulamaya koyamadık maalesef. Çünkü insanlar gazeteleri sadece okumak, haber okumak, bilgi sahibi olmak amacıyla almıyorlar, maalesef çeşitli promasyonlarla insanlara gazete satma becerisini gösteriyorlar.

Peki köşe yazarları da işten atılınca ne düşündünüz?

- Valla ben bazılarına üzüldüğümü söyleyemem, gazetelerde dejenarasyon var, gazetecilerde de var, çünkü meslek ilkelerini ve etik kurallarını bir tarafa bırakıyorlar. Ama yine de şöyle düşünemeyiz; geçmişte bizim aleyhimize yazılar da yazıldı, bizim haberlerimizi arkadaşlarımız haber yapmadılar ama bugün onların işsiz kalmasını biz bir intikam duygusuyla "Dün onlar böyle yapmışlardı, işte atılsınlar ne olursa olsun" mantığıyla bakamayız. Arkadaşlarımız tabii ki bir yanlış yapmışlardır, önemli olan bu yanlışın düzeltilmesidir. Ayrıca da geçmişe takılıp kalarak politika izleyemeyiz. Geçmiş orada kaldı, bizim bugüne ve yarına bakmamız lazım.

Krizi nasıl değerlendiriyorsunuz?

- Biz, Aralık ayındaki ilk krizi değerlenirdik ve bir rapor yayınladık. Raporda geleceğe ilişkin öngörülerde de bulunduk. Raporda çöken İMF politikalarından bahsettik. Üretim istihdam odaklı yeni politikaların tespit edilmesi gerekir, bu politikalar emek karşıtıdır, sermaye yanlısıdır, bunlardan vazgeçilmesi gerekir, dedik. Ve 45 gün içinde yüzde 25'le 30 arasında devalüasyon olacağını söyledik! Raporu bütün köşe yazarlarına dağıttık. Deniz Gökçe, biliyorsunuz aynı zamanda bir bankanın yönetim kurulu üyesi. Köşesine bizim hakkımızda yazı yazdı. Petrol-İş sendikasında bu raporu hazırlayanları "hasta" olmakla suçladı. "Akıllarından şüphe ediyorum" dedi. Sendika bilimsel bir araştırma sonucu bir öngörüde bulunuyor. Bırakın onu gazetede yayınlamayı, onu hazırlayanları "aklından şüphe etmekle" suçluyorlar.

Peki sizin işkolunuzda toplam kaç işçi atıldı son altı ayda?

- Son altı ayda sendikamızdan 2 bin 500 kişi işten çıkarıldı! Bunlar küçük küçük haberler olsa yazıldı, ama şimdi ekonomik krizle birlikte çok büyük tenkisatlar var. Dikkat ederseniz işten çıkarmalar basına yansıtılmıyor, gizleniyor.

Neden?

- Nedenini bilemem, belki toplumda bir panik yaratmasın diyedir.

Peki bu kadar çok işçi çıkarılıyor da, işçiler, başkan eylem yapalım, Ankara'ya yürüyelim falan diye bir talepte bulunmuyor mu?

- Kendi sendikamız açısından konuşursak, bizim tabanımız, diğer sendikaların tabanına oranla çok duyarlıdır. Ama işten çıkarılanlar tek başına soruna çözüm bulamaz.

Fakat, 2.500 kişi işsiz kalmış, bu büyük rakam.

- Bu sayının içinde Petrol Ofisi'nden çıkarılan 1.200 kişi de var. O zaman sendikamız tam dört gün boyunca Petrol Ofisi'nde üretimi durdurdu. Direniş yaptı ama ona rağmen kendi gücüyle bunu aşamadı. Sorun ne, sorun bütün sendikaların, bütün çalışanların güçlerini birleştirip, ortak bir mücadeleyi yapamamamasından kaynaklanıyor.

Peki, Kemal Derviş Amerika'dan geldi. Ekonomiyi düze çıkaracak bir kahraman olarak. Bu arada sizden de destek istemeye başladı Ecevit.

- Benim Petrol-İş sendikası Genel Başkanı olarak görüşüm şu; sendikalardan destek isteniyor, görüşelim deniyor. Sendikalarla görüşmek istemesinin perde arkasında yatan da bu olay. Yani bu programın yükü ve faturası çalışanlara kesilecek ki, önce gelip sendikaları ikna etmeye çalışıyor. E, düne kadar bu sendikaları hiç hatırlamıyorlardı, basın da yazmıyordu. Şimdi bakıyorum sendikalar manşete çıkarılmaya başlandı. Hayret edilecek bir şey.

İşçiler ne diyor? Görüşelim diyen var mı?

- Pek çıkmaz, bu konudaki politikalarımız çok net. Biz işçiye yıllardır söylüyoruz. Ama Derviş sendikalarla görüşecekse, önce işten çıkarmaları durdursunlar. İstedikleri an kararname yayınlayabiliyorlar. Hükümetin böyle bir yetkisi var. Kararname çıkarsın, "işten çıkarmalar durdurulsun" diye, ondan sonra gelsin masada görüşelim. Tek şartımız bu.

Kurtuluş Savaşı'na benzetiyorlar bu ekonomik hamleleri, siz ne diyorsunuz?

- Kurtuluş Savaşı ile bunu karşılaştırmak söz konusu olamaz. O zaman ülke işgal edilmişti. Siz ise tam aksine, İMF ve Dünya Bankası politikalarını dayatıyorsunuz. Bu politikalardan vazgeçilecekse bir benzerlik kurulabilir tabii...

İşçilerinizin ruh halleri nasıl?

- Bir insanı çalışırken işsiz bırakmak, o insana verilebilecek en büyük ceza. Borcunuz var ve bu insanı bir anda kapı önüne koyuyorsunuz. Örneğin Petrol Ofisi'nde geçtiğimiz aylarda işten çıkarmalar yapılıyorken, iki ay önce, Antalya bölgesinde çıkışı verilen bir arkadaşımız petrol tanklarının tepesine çıktı, oradan atlayıp intihar etmeye çalıştı, son anda kurtarıldı. İşçilerimizin ruh halini düşünün işte!

Acıyla Karışık İşsizlik...

İşsiz kalınca kısmetmiş Öküz'e yazmak. Ne demeli bilmem ki? Bilgisayarımın ekranında, işsiz gazetecilerden istenen yazı türleri var. Tek tek inceliyorum, hangisine dair bir şeyler yazsam diye. Her günü birbirine benzer 24 saatlerimden birini mi yazsam, işten atıldığımı nasıl öğrendiğimi mi, kızımın işsiz annesine yaklaşımlarını mı, yoksa annemin işsiz kızına yönelik beni bile şaşırtan sonsuz anlayışını mı? Değişik bir şey yapacağım, bir yandan işsizliğimi anlatacağım, bir yanda işsizlikle aynı günlerde yaşadığım ve o dönem satırlara döktüğüm bir acıyı. *"Bak hâlâ yazıyorum sana. Bu ne kadar umutlu olduğumun göstergesi herhalde. Ben de bilmiyorum niye. Anlatmıştım, artık hiç kanamıyorum diye. Ama bir halk deyimi var bilirsin 'akmayan kandan korkulur' diye. Birden düşündüm benimki öyle mi?"*

Durun bakayım, düşüneyim işsiz gazeteci sözlüğüne birkaç kelime de benden olabilir mi, yok canım bunu düşünecek kadar içselleştirmedim daha işsizliği. Ama belki "işsiz gazeteciliğin on emri"ne yönelik birtakım önerilerim olabilir, artık deneyimli sayılabilecek bir işsiz olarak. Eee ne de olsa, işsizliğimin dördüncü ayı, İstanbul'da parasız yaşamayı öğrenebilecek kadar deneyim kazandık nihayetinde. *"Birlikte yaşadığımız günlere ihanetini de asla unutmayacağımı bil. İhanet sevgi söz konusu olduğunda vardır, diyordu sevdiğim bir yazar. Ama bağlı kalamadın bu gerçekliğe çünkü seni saran büyü gözlerini kör ediyordu. Asıl büyünün ulaşmak istediğin hedefe giderken yaşadıkların olduğunu anlayamıyordun."*

Dikkat Radyo Yalan Söylüyor!

Yazmasına yazmaya başladım ama, eskiden eğlenerek okuduğum bu dergide Öküz üslubunu tutturmakta zorlanacağım anlaşılan. Çünkü bu eki düşünen arkadaşlar, "yakınmadan ziyade, eğlenceli, moral verici, nalına da mıhına da vuran, kısa ve orta vadede umut veren yazılar" beklediklerini söylemişler. Söylemesine güzel söylemişler de, nalına da-mıhına da vurulan bizler olunca, işimiz gücümüz o nalı-mıhı çıkartmaya uğraşmakla geçiyor nicedir. *"Ne olursa olsun zamansız ihanetini unutmayacağım, bunu kabullenemeyeceğim. Bu ilk sitemim değil, ama en ağır suçun, sen de bunu unutma. Anladığını biliyorum. Unutmayacağını da. Çünkü çok acı çektin. Yaşananların unutulmama ölçüsü bazen yarattıkları acı ile dengelenir. Çoğu zaman anlam vermenin değerini belirler ne yazık."*

İşsizliğin eğlenceli yanlarını düşünüyorum, düşünüyorum, aklıma bir tek en sevdiğim bilgisayar oyunu olan Snood'da rekorlarıma yeni rekorlar eklediğimden başka ayrıntı gelmiyor. Ben mi çok moralsizim, belki. Haaa tabii bahar geliyor bir de. Kızımı okula gönderdikten sonra, Kadıköy sahilinde yaptığım uzun yürüyüşler de eğlenceli tabii ki. Artık kitap alamadığım için, arkadaşlarımdan ödünç aldığım 30'a yakın kitabı bitirdiğimi düşünmek eğlenceli. Evet evet ben moralsizim galiba. Aslında bayağı da eğlenebiliyormuşum. Biliyor musunuz, bir kitap yazmaya başladım ben. Ve bunu işsiz kalmama borçluyum. Gerçi hayatımda ilk kez kitap yazmaya soyunduğum için, oldukça zorlandığımı itiraf etmeliyim ama, yine de o malum "gazeteci ruhum" hâlâ aslanlar gibi ayakta. *"Bir dost selamının kesilmesi. Hiç tanımadığınız bir çift gözün yardım çığlıkları ve en çok da çaresizlik duygusu. Emek verdiğimiz bir şeyin kaybolmasında ya da yıkılmasında kaybolan, yıkılan kendimiz oluruz özünde."*

Yedi yıllık gazetecilik yaşamımın ilk işsizlik deneyimini, bayağı barışık yaşıyorum aslında. İş aramak gibi bir şeye niyetlenmediğim için, iş bulamamak gibi moralimi bozacak bir şey olmadı henüz. Evimi yeniden keşfediyorum, gerçi bir süre sonra bir evim olacağından da şüpheliyim ama olsun. Uykuya doymak bile güzel. Geceyarılarına kadar CNBC-E'deki harika filmleri seyretmek güzel. Allahtan kızım öğlenci de, sabahın köründe asker olmuyorum. Yalnız biliyor musunuz, eskisi gibi manyak temizlik seanslarım olmuyor evde. Çalışırken daha titiz bir kadınmışım ben, bayağı bayağı pasaklı oldum çıktım yahu. Ama sonra evi baştan sona temizlemenin getirdiği o muhteşem doyum da başka şeye değişilmez. Yemek yapmayı hala sevmiyorum, annem sağolsun, yine akşam yemekleri ondan. *"Bazen kendi yaşının çocukluğuna aldırmadan insanlık ideallerine kendini adayanların kaybedilmesi kanatır yüreği. Bazen de zamanı gelmeden solan, hani şu çok emek verip açmasını dört gözle beklediğimiz güllerin hali. Sürekli kendini yenilemezsen, duygularını büyütmezsen altında kalıverirsin bunların. Sen kaldın!"*

Ara sıra aklıma "çekip gitsem buralardan" düşüncesi geliverse de, bizim e-mail grubunda sıkça söylenen ve Kavafis'i yadettiğimiz "bu kent arkandan gelir" cümlesi de, hep aklımda. *"Acı... Ne büyük bir duygudur, ne değişken. En büyük duyguların derinliğine yaşanan çelişkilerden ortaya çıktığını unutmamalı. O yüzden bizi kanatan şeylere karşı durmak önemli. Acılarını diri tutmak önemli. Tüm yüce duyguların zemini olan, acının üzerine kurmalıyız geleceği."*

Anlayacağınız, bol bol uyuyor, bol bol yazıyor, bol bol geziyor, bol bol tanıyor ve bol bol eğleniyorum galiba ben. Bu kadar "bol bol"luğun ne kadar abartılı olduğunu varın siz düşünün ve aslında canımın ne kadar sıkıldığını. Az parayla çok yaşamanın sırlarını deneyerek öğrensem de, ben çalışmayı çok özledim. *"Çekilen acıları katlanılabilir kılmak için güneşin tutulduğu saatlerde daha fazla bakıyorum gökyüzüne. Güneşli anlarda farkına varamadıklarımın farkına varmak, karanlıkla ışığın mücadelesini görmek için. Işığın kutsallığına inanıyorum hâlâ."*

MÜJGAN HALİS

Asayiş Berkemal!

İşsiz Emekli Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel:

"Bu da Geçer Yahu!!!"

İşsiz gazeteci kardeşlerim takmayın kafanıza...

Hafta içi sıcak bir öğleden sonra herkes işinde gücünde koştururken bir şehrin sokaklarını, turist kıvamında adımlamak ilk başta ilginç geliyor insana, biliyorum. Ama sonrasında alışıyorsunuz. Alışacaksınız, hatta çoğunuz çoktan alıştı bile...

Yıllardır sabah 9 akşam 9 çalıştığınız o medya plazalardan sonra hayatın sokaklarına hoş geldiniz hepiniz... Sokaklarda şarkılar söyleyerek yürümek güzelmiş değil mi? Avarelik güzelmiş.

Şu günlerde belki de pek çoğunuz sabahları evlerinizi erkenden terk edip işe gider gibi kendinizi sokaklara vuruyorsunuz. Evdekilere hesap verip sorgulayıcı bakışlarını (her ne kadar istemeseler de) üzerinizde hissetmek yerine, kendinizi hayata vuruyorsunuz. Bir bahar günü, güneşli bir günde, hayatın o soğuk yüzüne.

Sevgili işsiz meslektaşlarım, neyse ki böylesine bir bahar ayında işsiz kaldınız. Neyse ki havalar maviye çalıyor şu günlerde. Bizimkisi belki de züğürt tesellisi ama ya bir kış günü kapının önüne konmuş olsaydınız. Üzerinizde ki o dumanlı havaya bir de bulutlar eşlik etse daha mı iyi olurdu sanki.

Belki de bu iyi bir fırsat sizler için. Pek çok işsiz gazeteci sudan sıkmış balık gibi dolanırken aramızda, bazen biraz da içine dönüp kendini sorguluyor. Kimi beklettiği araştırmaları yapmaya başladı, kimi kederden şiir yazıyor, kimi çaresiz kendine başka bir meslek kolunda yeni bir iş, yeni bir hayat, yeni bir çıkış arıyor..

Binlerceniz işsizsiniz şu anda. Aybaşında kira masraflarınızı, çocuğun okul masrafını alt alta yazıyor, topluyor, hesapların içinden çıkamayınca her seferinde o kâğıdı yırtıp atıyorsunuz.

Öfkeleniyorsunuz, kızıyorsunuz ama...

Aması yok işte hayat bu. Ummadığınız bir zamanda suratınıza bir tokadı aşkediveriyor.

Ama hemen moralinizi bozmayın. Ne siz sonsuza kadar işsiz kalacaksınız ne de şu anda iş sahibi olan ve arkanızdan müstehzi ifadelerle sizden kaçan kimi gazeteci arkadaşlarınız sonsuza kadar o işlerinin başında olacaklar. Kimse kazık çakmadı o koltuklara. O koltuklardan kimler geldi kimler geçti ne de olsa...

Sakın sitemde bulunmayın kalanlara. Siz onlara birer sitemsiniz*...

Umudunuzu kaybetmeyin. Elinizde bir tek o kaldı.

Hayat sizleri belki de daha uygun bulduğunuz bir mecraya doğru sürecek. Umulmadık sürprizleri getirecek.

Bugün tarih Orhan VELİ'nin çalıştığı işyerinin, ya da onun iş çıkışını veren patronunun adını yazmıyor.

Aziz NESİN'in, Yaşar KEMAL'in çalıştığı gazeteler anılmıyor.

Kim bilir belki de bu bir işaret. Kendi içinizdeki cevheri çıkartmak, kişisel mutluluğunuz yolunda adımlar atmak için birer işaret.

Sevgili gazeteci kardeşlerim, sonuçta yaptığınız bir işti. Sadece bir İŞ o kadar. Belki bu şekilde suratınıza inen o tokat sayesinde öğrenmeseydiniz daha iyi olacaktı ama gazetecilik sadece bir İŞ ve siz de sadece İŞSİZSİNİZ. İş'ten atıldınız. O kadar. Yani hâlâ hayat oyununun içindesiniz. Kendi filminizin başrolündesiniz. Bir İŞ'e ise gördüğünüz gibi ulvi anlamlar yüklemeye gerek yokmuş yani. Ya da bakın şu basında yazan anlı şanlı kahramanlara. Kaç tanesi sizi hatırlıyor, kaç tanesi adınızı anıyor. Sahi siz oralarda otururken kaç kere yazmıştınız şu anda sizin içinde bulunduğunuz durumda olanların halini, kaç kere hatırlamıştınız.

Neyse kafa karıştırmaya gerek yok.

Bakın havalar güzel. Az bulutlu geçecek bahar.

... ve unutmayın önümüz yaz, önümüzde yaz var. Akdenizde yaz başkadır. Medya plazalarda sabahını ve alacakaranlığını görebildiğiniz bir mevsim ile doya doya belki de yıllar sonra ilk karşılaşacaksınız.

Belki aybaşı sizi karalar bağlamamış bir dağ gibi yükle bekliyor ama hayat da devam ediyor.

Sokaklar sizin bakın...

Herkes işinde gücünde nasıl olsa, sokaklar sizi bekliyor.. Takmayın kafanıza hayat devam ediyor.

* Ayn RAND (Pınar)

CÜNEYT ÖZDEMİR

İşsiz Gazetecinin Top Ten'i

Mevcut gazeteci kıyımını en iyi betimleyen cümle: *Her dibe vuruşun, bir çıkışı da vardır.*
İşten atıldığımı öğrendiğim an ağzımdan çıkan ilk cümle: *Hadi içmeye gidelim.*
Bugünün özdeyişi, atasözü: *Alma yetimin ahını, çıkar aheste aheste.*
Bugünün şarkısı: *Gün ola harman ola... (Erkin Koray)*
Bugüne en uygun düşen şiir: *Hani, nerde saygıdeğer söylevcilerimiz gelip konuşmuyorlar her zamanki gibi? Çünkü barbarlar gelecek bugün; söylevler, ince sözler canlarını sıkar onların. (Barbarları Beklerken, Konstantinos Kavafis)*
İşten atılmasaydım ilk sözüm: *"Off, ne zaman atılacağım bunalımıyla beklemek daha fena."*
Annemin, babamın, tüm sevenlerimin tepkisi: *Biraz anlayış, biraz hüzün, biraz çaresizlik.*
Bu aralar en çok sevdiğim gazetecilik deyimi: *"Sen yoksan bir eksiğiz."*
İşsiz gazeteciler bundan sonra ne yapmalı? Ne yapacak? *Dayanışmayı elden bırakmadan, kendi güçlerine dayanarak, gerçekten tarafsız ve halkın yanında habercilik yapmanın yollarını bulmalı. Başka çare kalmadı artık.*
Türk medyası hakkında en veciz söz: *Benim kuponumda daha çok haber var (!)*

Müjgan Halis, Ertuğrul Acar ve İbrahim Güneş'e teşekkürler...

Aksamsefası

Patron Dinç Bilgin'in oğlu Önay Bilgin ve gazetede halen görevli Ferhat Yengiloğlu ile birlikte Burdur'da bedelli askerliğimi yaptım. Herhalde gazetede büyüme tedirginliklerinden olacak, Genel Yayın Müdürü Zafer Mutlu ile Dinç Bey arasında bana hâlâ söylenmeyen nedenlerden dolayı gazeteden nedensiz olarak atıldım.

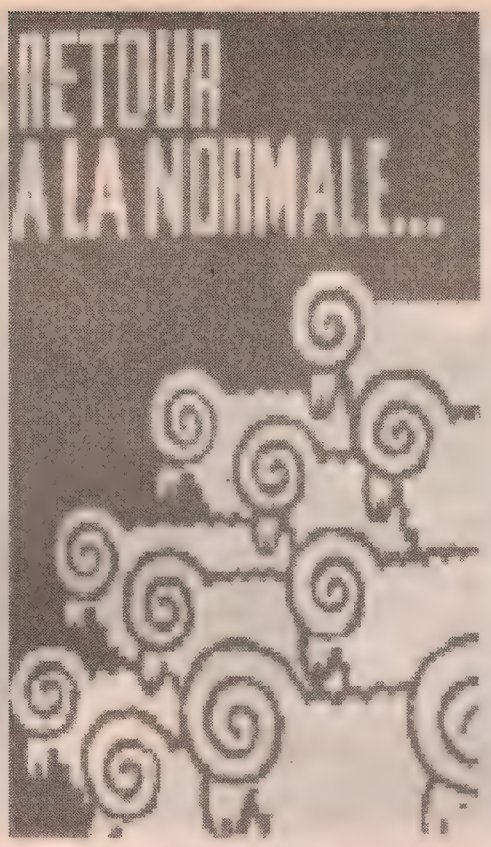

Normale Dönüş!

Günaydın Öküz Okurları

EMRE AYGEN

Benim adım Emre Aygen. Gazetecilik mesleğinde 23 yılını tamamlamış ve ilk defa bugüne kadar prensipleri uğruna kalemini değiştirmeyerek gerekirse çalıştığı medyadan ayrılmayı göze almasına rağmen nedensiz atılan bir gazeteciyim. Gazetecilik prensipleri üzerine tartışmalara bile zaman kalmadan benden sonraki jenerasyona bırakmak zorunda kalacaksam, şimdiden gazeteci dostlarıma 'Nasıl bilirdiniz?' sorusuna samimiyetle arzu ettiklerini kalben doğru cevaplar vereceklerinden emin hissederek bugünkü durumu görüşlerime göre analiz etmeye çalışayım.

Gazeteciliğe Bab-ı âli'de çalışmaya başladığım GÜNEŞ gazetesinde, haberimi öyle bitmeyen cümlelerle kaleme alırdım ki, dizgideki edebi dostlarımı zor anlara bırakarak yazdığımın tamamını yazımda yer alması için büyük çaba gösterirdim. Bunu sizlere karşı uygulamayacağım! Sadece fikirlerime yer veren siz Öküz dostlarıma teşekkür etmek istiyorum. Hepsi bu.

Güneş'te yaptığım 12 Eylül dönemindeki 'İtirafçı Polis' röportajımdan dolayı Askeri Mahkemede 8 yıl 9 aya mahkum olmuştum.

Gazetenin sahibi ve Genel Yayın Müdürü Güneri Civaoğlu bu olaydan dolayı gazeteden atmış, ne var ki üç kuruş beş kuruş beş yıllık çalışmanın tazminatını ödemişti. Beni Adli Mahkemelerde avukatım olan Uğur Alacakaptan sayesinde beraat etmiştim. Bu olayların ardından beni SABAH'a alan GÜNEŞ Gazetesinde birlikte çalıştığım Osman Saffet Arolat idi. 1985 Sabah'ın Brüksel Muhabiri idim. 1986 yılında Sabah'ın Almanya'daki ilk girişimi sırasında Avrupa'da bir türlü bitmeyen Alamancı gazetecisi ile Babı ali gazetecisi arası kavgadan yenik düşmüş ve Sabah'dan ilk kez atılmıştım. İlk bekârlık üç ay sürmüştü. Yeniden Sabah'a geldiğimde artık Belçika Temsilcisi idim. Maaşımız da daha fazlaydı. Brüksel'deki Basın Merkezinde ofisi olan tek gazeteci idim. Profesyonel Gazetecilik yapıyordum. Gazeteciliğe 1978'de ilk başladığım olan TRT benim ilk gözbebeğim olduğu için Sevgili Mehmet Ali Birand ağabeyle de birlikte 32. Gün'ü başlatmıştık. Rahmetli Örsan Öymen ile Köln Radyosu, Aslan Ağabeyle İsveç Radyosu, Nuri Çolakoğlu ile BBC Türkçe Radyosu, Yağmur Atsız ile ZDF ve Doğan Özgüden ile İnfo Türk ajansında çalıştım.

Sabah'tan ikinci ayrılmam 1989 Temmuz'unda oldu. Patron Dinç Bilgin'in oğlu Önay Bilgin ve gazetede halen görevli Ferhat Yengiloğlu ile birlikte Burdur'da bedelli askerliğimi yaptım. Herhalde gazetede büyüme tedirginliklerinden olacak, Genel Yayın Müdürü Zafer Mutlu ile Dinç Bey arasında bana hâlâ söylenmeyen nedenlerden dolayı gazeteden nedensiz olarak atıldım. Ben bireysel ilişkilerimi mesleki emellerimle bağdaştırmayan bir gazeteci olarak ilk kez o zaman nedensiz kararlardan dolayı atılmıştım. O yıl TRT ile anlaşarak kurduğum kamera şirketi ile kendi adımlarımla ilerlemeye başladım. Taa ki Timişvara'da Devlet Başkanı Çavuşesku'ya karşı başlayan darbeye kadardı. 24'ü 25'e bağlayan gece Bükreş'te çatışmaların altında kalmış, Belçikalı dostum Gazeteci Danny Heuw ölmüş, ben de beynimden yaralanmıştım. Beş beyin ameliyatı beni hayata döndürmüştü. 1990 yazında Dinç Bilgin beni çağırarak, 'seni Bir daha atmayacağım! Gelir misin?' dedi. Ben de çalışmaya başladım. 1994 yazına kadar Brüksel Temsilciliğini sürdürdüm. 31 Aralık 2001'e kadar da Yazı İşlerinde yazar statüsü durumunda görev yaptım. Söz konusu yedi yıldan beri de Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesinde Uluslararası İlişkiler'de Gazetecilik konulu seçmeli ders veren bir öğretim görevlisiyim. Bir kızım var ve bekârım. İngilizce ve Fransızca biliyorum. Türkiye Basın Kartı, Avrupa Yabancı Gazeteciler Cemiyeti, Belçika Basın Kartı sahibiyim 1989 Gazeteciler Cemiyeti ödülü ve 1990 Mansiyon aldım.

Sabah'tan atılmamla ilgili olarak www.haberatak.com'da yazı yazıyorum. İlk yazım olan 'Para para para'da Sabah'ın bakış açısını belirttim. Saygılarımla.

Aşkı Yaratmak İçin...

PINAR SELEK

"Tıpkı senin gibi ben de katlanıyorum / karanlığı bitmeyen ayrılığa. / Neden ağlıyorsun? / Ağlayacağına, elini uzat bana." (A. Ahmatova)

Bir hafta önce toprak, çok derinden bir kahkaha patlattı bu coğrafyada.

Diyarbakır semalarında, Kybele ile İştar'ın elleri buluştu. Mezopotamya ve Anadolu'nun saçları yolunmuş, kanatları kırpılmış, bedenleri zincirlenmiş iki tanrıçası, kısa da olsa, Kürt ve Türk kadınlarının şenlikli barış şöleninde birbirlerine yaşam öpücüğü verdiler. Hem de Newroz'dan önce...

Dicle suları görmüş ikisini. Ağlamışlar. Biz de ağladık ama onların gözlerinden, volkan gibi patlamış şelaleler. Binlerce yıllık birikim bir anda boşalmış. Biz ayrılırken göz kırpmışlar birbirlerine ve diktiğimiz barış fidelerine saç tellerini bağlamışlar. Gitmeden önce Dicle'ye demişler ki: "Sula bu fideleri... tekrar buluşmamız için kökleşmesi, büyümesi lazım barış ormanının..."

Dicle gördüklerini bir bir anlatırken, yorgun ama heyecanlıydı: "Diktiğiniz ağaçlara ulaşamaz kolum, fakat buhar olup düşeceğim kadın eli değmiş barış toprağına..." Sonra, sakin sakin sürdürdü konuşmasını. Adı Zinarin olan, Faraşin olan, Beritan olan kızlardan bahsetti. Susturduk. "Az zamanımız var, saniyeler akıp gidiyor bak... hem ne yapacağız anlattıklarını. Hepsini taşıyamayız." Dicle sustu. Çaresiz ama gururlu baktı yüzümüze. Biz de emanetimize sımsıkı tutunarak baktık ona. "Aşık olduk, imkânsız artık kopmamız. Geri döneceğiz." Cevabı üç kelimeden ibaretti: "İhanete alışığım ben." Yine de gülümsedi, sularıyla ellerimizi okşadı usul usul. "Bekle ne olur. Destanımız daha yeni başlıyor. Ağaçlar kök saldıkça, aşkımız da büyüyecek." Şafak sökünce ayrılmak zorunda olan sevgililer gibiydik. Daha çok bakışlarımız konuşuyordu.

Döndük, bakışlar arkamızda kaldı. Ne kolaymış meğerse, büyüsünü kaybetmiş bir çağda, büyülü bir aşk masalının içine düşmek. Bulutların üzerine çıktık. İki saat uçtuk ve bir peri masalının içine aktık. Hani, yerin yedi kat dibi gibiydi. Şahmaran'ın o birdenbire düşülen ama hiç görünmeyen renkli ülkesinde. Bizi doğayla bezenmiş yüzlerce kadın karşıladı... gittikçe çoğaldılar... binlercé oldular.

Diyarbakır'a ilk gidişim değildi, oradaki birçok insanı ilk görüşüm değildi. Yöre halkının misafirperverliğine de, üslubuna da, diline de, huyuna suyuna da alışıktım. Ama hepimizin yüzüne aniden düşen ışık, bizi, bizden çoktan çıkarmıştı. Diyarbakırlı kadınlardan biri, daha uçaktan iner inmez kulağıma fısıldadı: "Kendimi çok değişik hissediyorum, sen de gözüme farklı görünüyorsun. Bu herhangi bir buluşma değil... Kadın buluşması... Sanki her saniyesi tarihe geçecek gibi. Ağlamak istiyorum..." Bir şey diyemedim, elini sıktım. İşte böyle başladı, aşkın katledildiği ülkede, bizim aşk buluşmamız.

Aşka hazırdı Diyarbakır.. Masalını kaybetmeme inadıyla, aşk için direniyor, uzun yıllardır, sevgilisinin yolunu gözlüyordu.

Ya biz? Biz hazırlıksız yakalandık. Kadın yüreğimizin bereketi olmasa, şak diye düşüp bayılıverecektik. Ama bayılmadık, sadece ağlayıp durduk. Utanmadan, gözyaşlarımızı birbirimizden gizlemeden. Kadın kadınaydık ne de olsa. Üstelik bunlar çaresizliğin değil, heyecanın ve dile getirilemeyen muhteşem duyguların ifadesiydi. Tarih aktı gözlerimizden, Dicle'nin tanıklıklardan yorulmuş suları aktı. Kim ne derse desin, barışın diliydi bu. Gülümseyen gözlerden akan sularla yıkanacaktı kanlar... Biz Diyarbakırlı kadınlarla, değil, kendimizle buluştuk. Onların gözlerinde ayna vardı. Biz o bakışların içinde doğmuştuk.

Aşk buydu... Kendini aşma, başka bir varlıkta yeniden varlık kazanma... Kendinden geçme, daha aşkın bir varlığa dönüşme..

Kadınların buluşması büyülüydü. Bu büyüyü bir çocuk, tiz ve titrek sesiyle bozdu: "Babam dağda. Dönecek mi? Yoksa cesedini mi getirecekler?" Yanındaki çocuk kulağıma eğildi: "Benim de ablam orada. Adımı o koymuş: Azad"

Dağlar belirsizliklerin sisi ile kuşanmışken, Azad'ın düşlerini yıllardır süsleyen barış, kadın eliyle dikilmiş ağaçlara dönüştü. Belki o da su verecek 8 Mart Parkı'ndaki cılız fidelere. Bir toprağa bakacak, bir dağlara.

Dağların sessiz bekleyişinde, ayrıldı Kybele ile İştar. Biz onları göremedik. Fakat Kybele'nin bizim uçağımıza tutunarak oralara kadar uçtuğunu tahmin ediyorduk. Kanatları onu taşıyamayacak kadar zayıfmış. Sanırım, yine bizimle döndü. Masalına kaldığı yerden devam etmeyi beklemek üzere..

Döndük. Ama sözümüzden değil.. Birkaç gün içinde toplanacağız. Şiir gibi başlayan bu aşk destanını nasıl büyütebiliriz diye konuşacağız.

Biz, sadece sezgilerimizin izini sürerek muazzam bir özlemin içine düştük. Hepimizin hafızalarında, çocukluk düşlerinde kalan, sonra kendi seçmediğimiz, ama boyun eğdiğimiz yaşamda, tuzla buz olan aşk özleminin tam ortasına. yuvarlandık.

Biz kaybetmişiz, ama gördük ki yeniden kavuşabiliriz düş görebilme cesaretine. Azad belki hiç kaybetmeden, sürdürebilir düşlerle süslenen, aşkla taçlanan yaşamını. Ablasıyla beraber, Kybele ve İştar'ın bir daha bırakmamacasına kenetledikleri ellerini sıkarlar. Sonra diğer çocukların babası, ağabeyi, annesi, ablası da, canlı kanlı katılırlar bu şölene. Düş görebilme cesareti, yaratma cesaretinin ilk adımıdır. Biz bu adımı attık.

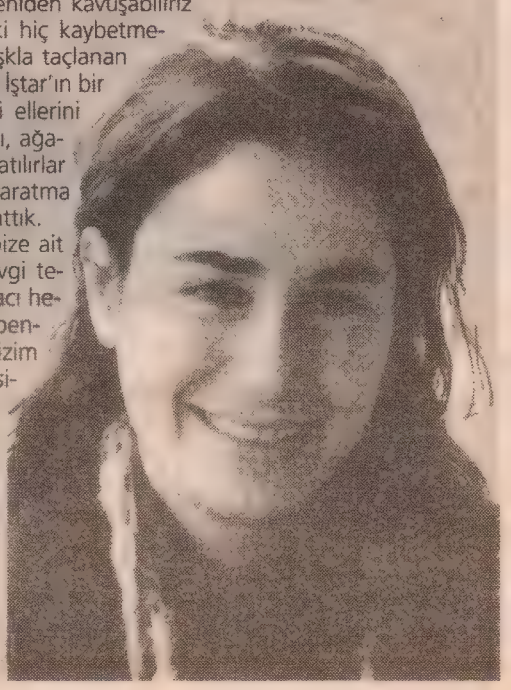

Şimdi sözümüz herkese: Bu düş bize ait değil. Bu yaşam ihtiyacı, barış ve sevgi temelinde bir toplumsal sözleşme ihtiyacı hepimizin çocukluğuna ait. Bu yüzden bencilce daraltmayacağız çabalarımızı. Bizim tasavvur gücümüz ve yaratma kapasitemiz, böyle rengârenk bir orman yaratmaya yetmez.

Kadınlar, erkekler, eşcinseller, lütfen bizi yalnız bırakmayın. Başa çıkamayacağımız bir iş bu. Ağaçlarını şenlikle diktiğimiz ormanı, bir avuç insan, sırtımızda taşıyamayız. Düşlerinizi düşlerimize, elinizi elimize katın. Her türlü öneriyi ve desteği bekliyoruz. Cesaret ve sabırla...

Asıl olan ekonomik özgürlük. Bu özgürlüğün üstüne artık ne tarafını özgürleştirmek istiyorsa özgürleştirmesi daha kolay oluyor. Bir kere kadına kımıldama imkânı, düşüncelerini kısıtlamama imkânı veriyor, açı getiriyor. Şimdi bakıyorum, gençler ayaklarının üstüne basarak, daha bilinçli, daha ne istediğini bilerek, daha programlı hareket edebiliyorlar. Biz biraz bodoslama yaşadık.

Fotoğraflar: Muhsin Akgün

Adem, Havva Bi de Piyale Madra...

OYLUM GÖLBAŞI

Radikal gazetesi ve Cosmopolitan dergisindeki çizgilerinden tanıdığımız Piyale Madra Ademleri, Havvaları, karikatürü, ekonomik özgürlüğü ve daha birçok şeyi Öküz'e anlattı.

Ademler ve Havvalar nasıl doğdu?

- 1992'den beri Cosmopolitan'a çiziyorum. Yeni Yüzyıl hazırlık aşamasındayken, daha önce Cumhuriyet'te beraber çalıştığım Okay Gönensin, Yeni Yüzyıl'ı çıkarırken "Cosmopolitan'daki gibi bir şey yapar mısın?" dedi. Fikir babası odur. Baştan bana çok korkunç bir iş gibi geldi. Çünkü ayda bir çizmek iyi de, her gün çizmek... O sırada tatile gidiyordum, bir deneyeyim dedim. Baktım bir şeyler çıkıyor. Bir cesaret başladım.

Sizce Adem'le Havva'dan bu yana kadınla erkek arasında neler değişti, neler değişmedi?

- Ademlerle Havvaları çizmeye başladığımdan beri röportajlarda genelde bana daha çok aşk üzerine sorular soruyorlar. Ben de herkes kadar bu konuda bilgiliyim! Aşkı anlamda bir şey değiştiğini sanmıyorum. Sadece farklılaştı diyelim.

Ama Adem ve Havva arasındaki ilişki biraz daha farklı değil mi? Havva Adem'e elma sunup baştan çıkarır... Aktif olan Havva. Oysa günümüzde kadınlar biraz daha geri çekilmiş, pasifize olmuş gibi.

- Kadın ekonomik özgürlüğünü kazandığı zaman, daha az sunup daha çok şey talep etmeye başlıyor. Kendisine artı bir şeyler katacak olan insanla olmak istiyor. Hayatını daha iyi sahiplenebiliyor, ne istediğini daha iyi biliyor. Ev kadınlarına maaş olarak istedikleri parayı versek, hayatlarında köklü değişiklikler yapacaklarına inanıyorum. Ekonomik özgürlüğü olan kadınlar, daha az verici oluyorlar, ilişkilerini sorgulamaya başlıyorlar, daha çok kendilerini düşünüyorlar, artık biraz da almak istiyorlar.

Son dönemde kadınların daha çok ekonomik özgürlüğe sahip olduğunu görüyoruz. Sizce bu durum kadının özgürleşmesi için yeterli mi?

- Benim yetiştirildiğim dönemde kız çocuklarının meslek sahibi olması konusunda 'hadi olsunlar bakalım' diye düşünülürdü... Şimdi çok farklı. Hayat şartları da değişti. Kadının özgürlüğünü parasal açıdan elde etmesi, erkeklerle olan ilişkisinde, evliliğinde, çevresiyle olan ilişkisinde son derece sağlıklı düşünmesini sağlıyor, özgürleştiriyor onu. Asıl olan ekonomik özgürlük. Bu özgürlüğün üstüne artık ne tarafını özgürleştirmek istiyorsa özgürleştirmesi daha kolay oluyor. Bir kere kadına kımıldama imkânı, düşüncelerini kısıtlamama imkânı veriyor, açı getiriyor. Şimdi bakıyorum, gençler ayaklarının üstüne basarak, daha bilinçli, daha ne istediğini bilerek, daha programlı hareket edebiliyorlar. Biz biraz bodoslama yaşadık. Karşımıza, önümüze ne gelirse, ne çıkarsa onu değerlendirdik, Yani hesapsız, plansız gittik. Bunun da çok hoş tarafları vardı, yadsımamak lazım. Ama gerçekçi olursak, yeni neslin bu kadar bilinçli olması onlara dünyayı açabiliyor.

Ekonomik özgürlük de bir yere kadar yeterli değil mi? Toplumsal, kültürel bir sürü etken de var. Mesela bu ülkede, kocasından dayak yiyen profesör kadınların varlığından söz ediliyor hâlâ.

- O kadın profesörse basıp gidebilir. Gitmiyorsa bu, onun psikolojik problemidir. Ama beş parasız bir ev kadınıysa ömür boyu orada oturur.

Ama kadınların çoğunda bir sığınma, korunma isteği var. Böyle bir tarafı da var kadınların.

- "Bir koca olsun, beni korusun, yalnız olmayayım..." Erkekler için de aynı şey söz konusu "Bir kadın olsun, beni sevsin, ona sığınayım..." Kişiliği gelişmiş, ekonomik özgürlüğünü elde etmiş, birey olabilmiş kadın kimseye sığınmak istemez. Sadece sevilmek ister. Bizim nesilde ve öncesinde kızlar eşlerini seçmiyordu, seçiliyorlardı. Şimdi ise artık genç kızlar seçiyor. Bu çok önemli bir şey, seçme özgürlüğünü elde etmiş oldular. Ancak kadın erkek ilişkilerinde aşırı bir genelleme yapmamak lazım. Her zaman sınıf farklarını göz önüne almak gerektiğini düşünüyorum.

Ama ilişkilerde hâlâ çok aşama kaydedilebilmiş değil...

- Değil tabii. Ama düşünsenize nereden nereye geldik. Bence son yirmi yılda kadınların değişiminde hakikaten bir devrim oldu. Yirmi yıl sonra ise çok daha iyi olacaktır. Kadınların hayalleri bile farklılaştı. Anneannesinin gençlik hayalleriyle, torununun hayalleri şimdi artık çok farklı. Hâlâ bir şeyler yerine tam olarak oturmadığı için, kadın çalışma hayatına girerek sanki ikinci bir yük aldı üstüne. Kadın da erkek de çalışıyor ama eve geldiklerinde kadın mutfağa giriyor, adam eline cin toniğini alıp ya gazete okuyor ya da televizyonun önüne geçiyor. O kadar genlerimize işlemiş ki, o kadın orada onu sağlamak zorunda hissediyor hâlâ kendini.. Adam da, öyle bir anne-baba tarafından büyütülmüş ki, onu görmüş ve onu bekliyor. Avrupa'da bile çalışan çiftler arasında ev işleri eşit dağılmış değil. Ama ben yine de değişimi görüyorum, iyimserim.

Ama bu yalnızca ev işleriyle sınırlı bir şey değil. İş hayatında da kadınlar çoğu alanda çok büyük bir engellemeyle karşı karşıyalar.

- Tabii ki öyle ama bu zamanla olacak bir şey. Bunu pat diye yapamazsınız. Siyasal ve toplumsal alanda elde edilmiş ve elde edilecek hakları kullanabilecek, haklarına sahip çıkabilecek sahip bilinç düzeyine gelebilmek önemli. Birçok ülkeden önce seçme ve seçilme hakkını elde etmişiz, neye yarar? Meclisteki kadın oranı %2.9 gibi bir sayıda duruyor.

Son yirmi yılda kadınların çok değiştiğini söylediniz. Peki bu değişim sizce temeli sağlam bir değişim mi yoksa daha yüzeysel bir şey mi?

- Zamanla bir şeyler yerine daha iyi oturacaktır tabii. İlk aşkla üç adım birden atlayıverirsiniz, sonra iki adım geriye gidersiniz. Böylece bu değişim daha iyi yerine oturur. Bu konuların hepsi yerine otura otura, üstüne eklene eklene ilerlenecek şeyler. Bence buna başlandı zaten. Bizim yetiştiriliş şartlarımız inanılmayacak kadar farklıydı. Kızımın yaşam tarzına baktığım

Ademler ve Havvalar 2 kitabından

zaman değişimi görebiliyorum. Kızım on üç yaşında; öğretmenleriyle konuşması bile çok farklı. Kendi kişiliğini ortaya koyabiliyor, haklarını savunabiliyor. Biz eziktik. Öğretmen kaşını bir kaldırırdı, biz önümüze bakardık. Bayağı bir yol kat ettik. Bunu da inkâr etmemek lazım.

Gazeteye çizmek nasıl bir şey? Dikkat ettiğiniz konular, noktalar neler?

- Günlük karikatür çizmek son derece disiplin isteyen bir iş. Genellikle, gün içinde canımın istediği zamanlarda, içimden geldiğinde masaya oturmaya dikkat ediyorum. O zaman her şey daha çabuk ve kolay oluyor. Disiplin de bu zamanları iyi kullanmak zaten... Aksi taktirde her şey zor ve sıkıcı olabiliyor.

Yayın organı çizeri etkiliyor mu?

- Çizim yapılan yayın organı çizeri bir ölçüde etkiler. Cosmopolitan'a çizerken okuyucu potansiyelini ve yaş ortalamasını göz önüne alarak çiziyorum. Radikal'de ise, geniş bir okuyucu kitlesine hitap ettiği için, böyle bir durum söz konusu değil.

Otosansür uyguladığınızı düşünüyor musunuz?

Mutlaka. Bence bütün çizerler bilinçli ya da bilinçsiz otosansür uyguluyor.... Bu sadece bizim ülkemizde yok. Yurtdışına da durum böyle. Öyle ince noktalar var ki hiçbir zaman onlara değinilmez, üstüne basılmaz. Amiens'de Türk ve yabancı çizerler bu konuda bir araya gelip konuşmuştuk. Hepimiz bu konuda hemfikir kaldık. Tabii ki ülkeden ülkeye farklılıklar var.

Türkiye'de neyi çizemezsiniz?

- Politik bir çizer değilim. Politik bir çizer olsaydım herhalde gidebileceğim noktaya kadar giderdim. Politika beni tabii ki çok ilgilendiriyor ama günlük politik çizmek beni cezbetmiyor. Bu tip karikatürler o gün tüketilirler. Geçicidirler. Evet, yıllar sonra bakıldığında o dönemin ekonomisini, politikasını görebilirsiniz, ama işte o kadar.. Şu var ki Türkiye'de yıllar içinde değişen pek bir şey olmadığı için 15-20 sene önceki karikatürler şimdi de geçerli olabiliyor! Günlük politik çizginin tabii ki müthiş bir eğitsel yanı var. Sizin hiçbir zaman aymadığınız ya da o anda hemen ayırdına varamayacağınız bir durumu, olayı, bir anda önünüze bütün açıklığıyla ortaya serer. Günlük politik çizimlerin dışındaki çizimler her zaman daha kalıcıdır. On sene sonra da kitabım birinin eline geçtiğinde, aynı espriye, aynı şekilde, aynı keyifle gülünebilir... Kendi çizgimin içinde, detaylarıyla çizmediğim konu cinsellik olabilir. Ama onu da zaten kapalı cinsellik olarak veriyorum. Mizahta insanın kafasına kafasına bir şeyleri vurmaktansa, alttan, ince bir biçimde göstermenin daha iyi olduğunu düşünüyorum, o tarzı seviyorum. Dolayısıyla bu benim işime de yarıyor. Cinselliği bir noktada bırakıp, gerisini okuyucunun hayaline bırakıyorum. Onu orada çizip bitirirsem, o kadarda kalır. Halbuki gerisini okuyucuya bıraktığım zaman kaç kişi bakıyorsa, o kadar çok fantezi ve hayal olabilir.

Sizin çizginizde daha sıradan, doğal, içten bir tarz var. Hepimizin yaşadığı, başına gelen ya da gelebilecek durumları çiziyorsunuz.

- Çizmek için masaya oturduğum zaman hayattaki bazı durumları gözümün önüne getirmeye çalışıyorum. Bunlar da daha çok kendi bildiğim, yaşadığım şeyler oluyor. Bir söyleşide bana, "Neden varoşları çizmiyorsun?" diye sormuşlardı. Çünkü varoşları bilmiyorum. Bilsem çizerim. Neticede kendi bildiğimi, çevremi, ortamımı, yaşadığım şeyleri çiziyorum çünkü onu iyi yapabilirim. Bir şeylere tamamiyle vakıf olmak gerekiyor ki ondan bir şeyler süzebilesiniz. Bir şeyler elde edebilmek için bildiğimiz şeyleri yapmamız gerekiyor. Ancak o zaman doğru yaklaşabilirsiniz. Genellikle kadın-erkek, çocuk ilişkilerine de psikolojik ve sosyolojik açıdan yaklaşmaya çalışıyorum.

Kadın-erkek ilişkilerini tüm zaafları, sıradanlığı ile aktarıyorsunuz.

- Ademler ve Havvalar'da, gördüğümü, izlediğimi, gözlemlediğimi o kâğıda bir espriyle akıtıyorum. Hiçbir zaman bir mesaj vermek derdinde olmadım. Mesaj verme kaygısının asıl amaçtan uzaklaştıracağını düşünüyorum. Benim amacım biraz gülümsetmek, düşündürmek. Bana keyif veren şeyleri çiziyorum. Espriyi hoş buluyorsam çizerim. Hatta bazen çizdiğim espriye karşıt fikirde olduğum zamanlar da oluyor. Espri uğruna onu da orada harcarım. Çünkü o durum ya da öyle düşünceler ve öyle insanlar vardır. Birilerine bir fikir, bir mesaj vermek, eğitmek amacıyla hareket etmiyorum.

Radikal okuru tepkili bir okur mu? Size gelen tepkiler nasıl?

- Evet, Radikal'in tepkili bir okuyucusu var. Aslında bu iş çok yalnız bir iş. Masama oturup, kendi evimde çalışıyorum. Şarkıcı olsanız, tepkiyi alkışla alırsınız. Ama bu işte tepkileri ancak sosyal hayatta alıyorsunuz. Bilgisayarın yaygınlaşmasıyla e-mail'ler gelmeye başladı. Cumhuriyet gazetesindeyken tek tük mektuplar gelirdi. Şimdi e-mail'in yaygınlaşmasıyla tepkileri daha rahat alıyorum. Bu da beni memnun etmenin yanı sıra, okuyucuya karşı sorumluluk duygumu artırıyor. Daha iyisini yapmaya çalışıyorum.

Çizim yapmak dışında vaktinizi nasıl değerlendiriyorsunuz?

- Her gün çalışıyorum. Ayrıca kitap hazırlıyorum, arada sergiler oluyor, onlara hazırlanıyorum. Sergiler yurtdışında oluyor genellikle. Dolayısıyla iletişim başlıyor... Fakslar, e-mail'ler, telefonlar... O süreç de çok zaman alıyor. Kitap okuyorum, arada sinema, konser.... Şimdi bunlara bilgisayar da eklendi... Kızım var, bir de köpeğim var! Ev işleri... Zamanım ancak yetiyor.

Aynı Aşkta Ama Onsuz

- İlk defa âşık oldum
sonra da asker.
Düşüp de gelecek gibisin İzmit yoluna.
Kendime bir hız belirliyorum, içinde senin geldiğin
Diyorum ki; şimdi köprüden otobana kitlendi araba
Dilovası'nı bitirip Hereke'yi geçti
Körfezi geçince karşında kalıyor Gölcük
Yanında geliyorum kilometreleri
Kendimle buluşturmaya İstanbul'dan beri
Karıştırıyorum da bazen
Sen mi geliyorsun ben mi getiriyorum seni
Ben ne kadar sivilsem
sen de zulamda o kadar askersin
Bir geminin lumbozundan bakıp
İstanbul yolundan gelişimizi seyrediyorum
Beni izlediğine inanıp, iyi bir asker oluyorum sevinçten
Ve biraz da kızıyorum
yanımda seni de tuttuğum için
Hoş bir bencillik
benimle yaşadığını bilmek de
Uzanıp bakıyorum dalgaların sesine
Ayın sudaki seyrine kulak verip
Kara suları değişiyor bayrakların
gidilen her mil yakınlaştırıyor bizi
Zaman beni getiren tek pusula
kıyısız bu denizde.
- Kırık bir sesim vardı,
varlığının dudaklarımı yumuşattığı
Ve bir de türküm; haritadaki denizlerinde dinlediği;
Özgürlüğü yoksa insanın / yalnızlığı var / düşleri var /
İşte burda
böylece uzaklara bakıp hayal ediyorum
Gölcük bu kadar sensiz yakalamışken beni
Tekrar o yolları gelişini, Değirmendere'de kürek çekişini
Sanırsın yine askerim de yanında
İstanbul yolunu uzatıyorsun yokluğuna.
Bilmiyorum; sen mi gelmiyorsun artık
ben mi kuramıyorum gelişini.

Aslan Özdemir

Aforizmalar

- *Mucize denen şey tanrının el çabukluğu.*
- *Az üreten bütün sanatçılar karaborsacıdır.*
- *Unutmak belki de değişmeme isteğinin sonucudur.*
- *Bir politikacı sustuğu an daha dürüst görünmeye başlar gözümüze.*
- *Bir aşk ne kadar güzel ifade edilebiliyorsa o kadar mutsuz bir aşktır.*
- *Öldükten sonra dirilmeyecek kadar tutarlıdır insanlar.*
- *Bir kişide birden fazla ölümcül hastalığın bulunması insanda tanrıya karşı derin bir güvensizlik duygusu uyandırıyor.*
- *Bütün kadınları baştan çıkaracak parfümün nasıl kokacağını biliyorum; para gibi.*
- *Bir okyanusun dibi olur da zirvesi olmaz.*

Faruk Yılmaz

Hayatının her döneminde, başucunda birkaç kitap bulundurduğunu söyleyen Selçuk Altun, yıllar önce '2000 yılında ilk romanımı yazmış olacağım' diye belirlediği hedefine ulaştı. İsmini Oktay Rifat'ın bir şiirinden alan 'Yalnızlık Gittiğin Yoldan Gelir'de yaşamının önemli iki parçasını, bankacılığı ve kitap sevgisini, yarattığı kahramanın yaşamına da katan Altun, 'dünyanın en iyi yazarının peşinde' New York'tan İstanbul'a taşıyor okurunu.

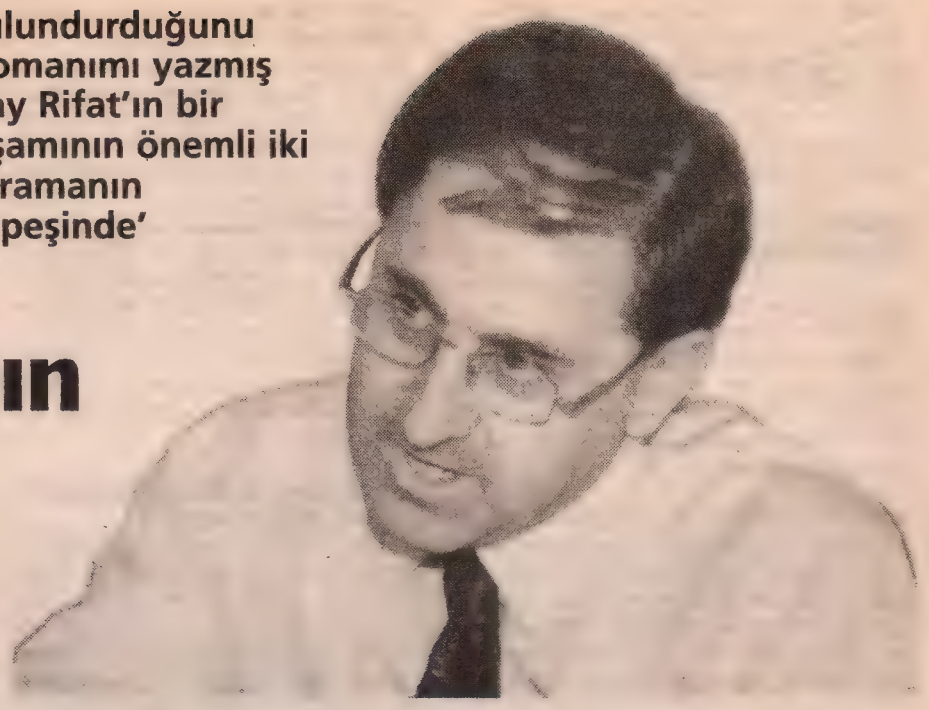

Sahi Kimdir Dünyanın En İyi Yazarı?

PINAR ÇELİKEL

"Yalnızlık Gittiğin Yoldan Gelir" bir ilk roman. Yazmakta neden bu kadar geç kaldınız?

- Ben yazar ya da yazar adayı değilim. Sadece bir kitap yazdım. Kendime "2000 yılına kadar bir roman yazacağım" şeklinde bir hedef koymuştum. Bu hedefimi gerçekleştirdim. Ama bunu söylerken, 'benim hayatım bir roman. Başımdan müthiş şeyler geçti' demek istemiyorum. Bazı gözlemlerim vardı. Beni etkileyen birtakım olaylara tanık oldum. Bunları yazdım. Türk edebiyatında Orhan Pamuk'tan sonra "iyi romanlar"ın yok denecek kadar az olması da beni etkiledi sanırım. Ortada o kadar sığ ve kötü romanlar var ki, 'ben de yazsam belki bunların arasında ezilmeyebilirim' fikri doğdu.

Yazım aşaması çok uzun sürdü mü?

- İster inanın ister inanmayın ama kitabı 70 günde yazdım. Çok fazla ön çalışma da yaptığımı söyleyemem. Ama en iyi hazırlığım yıllardır çok fazla kitap okumamdır. Hikâyeyi kafamda daha önce oluşturmuştum. 1980'li yıllarda samimi bir Müslüman arkadaşımla, bir Yahudi kız arasında sonu mutlu biten dalgalı bir arkadaşlık yaşanmıştı. Onların geçtiği evreler, ailelerinin tepkileri beni çok etkilemişti. Tanık olduğum bu olayı bir yerde kullanmak üzere hafızama not almıştım. Bu notları kitapta kullanma fırsatı buldum. 15 yıldır Yapı Kredi'de çalışıyorum. Bankaya girdiğim ilk zamandan beri Yapı Kredi Kültür Sanat'tayım. Önce başkan yardımcısıydım, şimdi başkanım. Güven Turan ve Enis Batur çok kitap okuduğumu bildikleri için beni yazmaya teşvik ettiler. Kitap üzerine denemeler yazmamı önerdiler. Kitap-lık'taki yazılarım böyle başladı. Denemelerde daha çok gittiğim ve etkilendiğim kitapevlerini, yazarları genç kuşaklara anlattım. Ben gençliğimde kitap okurken rehber kişilerin çok eksikliğini duydum. Doğru dürüst eleştiri ve kitap tanıtımı yazıları yoktu. Bence Türk edebiyatındaki iki darboğaz eleştirmen ve çevirmen sayısının az olması. Kendimce gençlere yardımcı olmak istedim. Ancak dergilerde yer alan Denemeler'in en kötü yanı derginin yeni sayısı çıkınca önemlerini yitirmeleriydi. Üstelik o yazıları karım ve kızım bile okumuyordu. Bir kitapla kalıcı olmak istedim. Kitabın yazım aşamasından önce tek hazırlığım Kitap-lık'a yazdığım denemelerdir. Bir de geçen yıl Yapı Kredi'yle iş anlaşmamı haftanın dört günü ofise gelmek üzere gerçekleştirdim. Çarşamba gününü kendime ayırdım. Kitapta adı geçen Sıraselviler'deki sığınağın dördüncü katı benim gerçek sığınağım. Çarşamba ve cumartesi günleri sığınağıma gidip yazmaya başladım. Dokuz ay boyunca haftanın iki günü sürekli yazdım. Ve kitabı 2000 yılı içerisinde bitirdim.

Foto: Aydın Coşkun

Romanı bitirip gözden geçirdiğinizde değişiklikler ya da eklemeler yapma ihtiyacı duydunuz mu?

- Kitap bitince birkaç kez yeniden okudum. İnanın yarım sayfadan çok yeniden yazmadım. Belki bazı cümleleri budadım. Enis Batur'a "romanı okuyorum ama yeniden yazacağım bir şey bulamıyorum, neden?" diye sordum. "Sen kafanda kitabı doğru dürüst yazdıysan, değişikliğe gerek yok" dedi. Ben de olduğu gibi bıraktım. Yakın çevreme okuttuğum zaman romanı sürükleyici buldular. Kimi yerlerde çok fazla kitap, yazar ve ressam isimlerinin geçiyor olmasının romanın sürükleyiciliğini azalttığını söylediler. Oysa bu isimlerle otuz yaş altındaki gençlere kılavuzluk yapmak istemiştim. 'Belki biri bu isimleri merak eder ve bir kâğıda not eder de o sanatçının eserlerine bir bakar' diye düşündüm.

Kitabın kahramanı, sizinle karşılaşana kadar, romanda kendi yaşamınızı anlattığınız izlenimine kapılıyor okur. Kahramanınız gibi sizin de bankacılık dünyasından olmanız ve kitaba olan tutkunuz aranızda benzerlikler var. Başka hangi yönlerden size benziyor yarattığınız kahraman?

- Bu gözleminizde haklısınız. Özellikle kitabın otobiyografik olmamasına dikkat ettim. Ama kitabın otobiyografik olan iki yönü var. Birisi kahramanıma kendi kitap ve müzik zevkimi vermem. İkincisi ise babamın görevi nedeniyle benim de çocukluğumun tıpkı kahramanım gibi Anadolu'da geçmesi. Hep bildiğim yerlerde, ama başımdan geçmeyen olayları anlattım. Bunun dışında özellikle böyle bir eleştiriyle karşılaşmayayım diye Selçuk Altun'u bir bölümde geçirdim.

Kahramanınızı nasıl tanımlıyorsunuz?

- Öyle bir kahraman yaratayım ki, Türk edebiyatında eşi benzeri olmasın istedim. Diploma olarak iyi yetişmiş, dört beş tane yabancı dil biliyor. Çok zengin. Zenginliği yetmiyormuş gibi, 280 milyon dolar civarında da bir miras kalıyor. Genelde kahramanlar sıfırdan başlar. Ailesiyle, sistemle, çevresiyle, hocasıyla mücadele ederek bir yere gelir. Benim kahramanım öyle değil. Çok hazıra konmuş. İstanbul'un trafiğinden, kitap ve televizyon dünyasının sığlığından yakınan kahramanımız, bunları vurgulamaktan ileri gitmiyor. Ayakları havada. Elini taşın altına sokmuyor. Sadece eleştiriyor. Benlik sorunları var.

Kahramanımız en iyi yazarların ve ressamların peşinde. Size göre en iyi ressam ya da en iyi yazar konusunda kesin bir yargıya varılabilir mi?

- 'En iyi' kavramı kişiden kişiye değişebilir elbette. Ancak burada sözünü ettiğimiz kişinin hayatı daima hedeflere odaklı. Hayatı reyting üzerine kurulu. Sınıfını birinci bitirmek, en iyi yazarı bulmak gibi... Benim kitapta birçok isimden söz etmem 'en iyisi bunlardır' demek için değildi. Bir tuzak kurup, okurların bu yazarları merak etmelerini istedim. Ama kitapta adı geçen yazarlar ve ressamlar benim en iyilerimdir. Dünyanın en iyi yazarı kimdir? diye sorarsan kitapta sandıktan çıkan Thomas Bernhard'tır derim. Ama sizin en iyi yazarınızı merak edip. "Neden onun en iyisi" diye okurum.

Matisse ve Oktay Rifat isimleri kimi zaman kitabın kahramanı kadar sık geçiyor. Bu iki ismin hayatınızdaki önemi nedir?

- Türk okurları genelde şiir okumuyor. Bizde şiirden korkuluyor. Ben de uzun süre şiir okumaktan kaçındım, anlayamayacağımdan korktum. İlk şiir kitabımı askerdeyken aldım. Bir arkadaşımda gördüğüm Melih Cevdet kitabıydı bu. Böylece 26 yaşında şiir kitapları okumaya başladım. Kimi şiirleri anlayamadım. Önemli olanın şiiri a'dan z'ye anlamak değil, şiiri sevmek olduğu kanısına vardım. Ardından Oktay Rifat'ı okumaya başladım. Onun şiirleri beni çok sarstı. Öyle şiir yazıyordu ki, sanki her bir mısra ayrı bir şiirdi. Bir daha, bir daha okuduğumda sıkılmadım. Onun şiirinin derinliğini yakaladım sanırım. Bugün de işten bunaldığımda ara sıra Oktay Rifat okurum. Oktay Rifat'ın şiiriyle Matisse'in resmi arasında ortak bir nokta buluyorum. İkisi de yalınlığı yakalamışlar. Matisse iki üç fırça darbesiyle neler kotarmış, ya da Oktay Rifat birkaç kelimeyle neler anlatmış. 'Bunu ben de yapabilirim' diyorsun içinden. Ama bir yandan da yapamayacağını biliyorsun. Şiiri ve resmi sevmeye davet ediyorlar.

Hikâyenizi anlatırken sondan başa dönmeyi tercih ediyorsunuz. Dikkat çeken diğer bir ayrıntı da kimi kelimelerde kullandığınız parantezler...

- Bu kullanımı Enis Batur'da görmüştüm ve çok ilgimi çekmişti. Önce 'galiba' sözcüğü için kullandım. Bu muallakta bir sözcük. Ama 'a' harfini bir paranteze alınca geriye kalan 'galib'le birlikte kelimenin anlamı değişmiş oluyor. Sözcüklerde hiç düşünmediğimiz tılsımlar var. Bu parantezleri özellikle kitap eleştirmenlerini bombardımana tutarken yaptım. Eleştirmen kelimesinin içinden "leş"in çıkması gibi... Bir de isim ve soyadlarıyla oynadım. Azmi İmza, Salih Silah gibi ilginç isimler buldum. Bu isimleri kimileri ilginç, kimileri de ucuz buldu. Ama benim amacım Türkiye'de çocuklara verilen isimleri 'ti'ye almaktı. Türkçedeki isimlerin ne kadar kaos içinde olduğunu göstermek istedim. Annenin ilk hecesi, babanın son hecesi, oluyor sana çocuğun ismi. Bunu değişiklik uğruna yapıyorlar ama kimi zaman ortaya trajikomik durumlar çıkabiliyor. Bu küçük bir göndermeydi sadece.

Kitabın sonunda neler olduğunu keşfetmeyi okura bırakmak gerek. Ancak sanki hikâye tam olarak bitmiyormuş gibi. Romanın devamını yazacak mısınız?

- Yalnızlık Gittiğin Yoldan Gelir'i 'yazayım. Eğer içime sinmezse bu kitabı yaratma sürecinin tatminiyle kalayım. İçime sinerse Enis Batur'a, Güven Turan'a gösteririm' diyerek yazdım. İçime sindiği için okurla buluştu. Şimdi kendimi biraz daha maceranın içine atarak, ilk kitabı beğenenlerin, olayların sonuçlarını görmeleri için ikinci bölümünü yazmayı düşünüyorum. Kitabı bir iki sene içinde bitireceğim. Şimdi Gilbert Adair'in Kapalı Kitap isimli kitabını Türkçeye çeviriyorum. Çevirirken bir yandan da hikâyenin ikinci bölümünü kafamda oluşturuyorum.

Panter Emel Köşesi

EMEL YILDIZ

G(asp) - 20

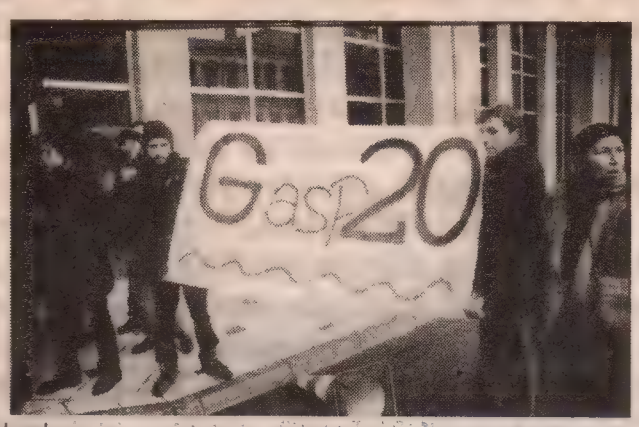

Küresel kapitalistler, sözcüleri olan **IMF, Dünya Bankası,** bunlar yetmiyormuş gibi onların jandarmalığı konumuna yerleşen devletler; bir başka deyişle dünyanın efendileri "tüm insanlığın ortak çıkarı" için aldıkları kararlarla dünyaya barış, huzur, refah, sürekli kalkınma vaat ediyorlar. Küresel kapitalistlerin dayattığı yaşam, tüm bu vaatlerini, "özgürlük" diye tanımladıkları alım gücüne sahip olan, toplumun %5-6'lık kesimi için gerçekleştirebilir. Milyarlarca insan, payına düşen açlık, savaş ve soykırımlarla boğuşmaya devam edecek.

Zenginler gittikçe zenginleşirken dünyanın çoğunluğu daha da fakirleşiyor. Geri dönülmesi gittikçe imkânsızlaşan doğa katliamları, uyuşturucunun gençliğin hayatını gaspı, silah tacirlerinin çıkarları doğrultusunda çıkmayı bekleyen savaşlar küresel kapitalistler tarafından planlı bir şekilde gerçekleştiriliyor.

Seattle'da **Dünya Ticaret Örgütü'**ne, **Prag**'da **Dünya Bankası** ve **IMF**'ye verilen yanıtlar, milyarların insanca yaşama isteğini ortaya koydu. Bu defa İstanbul'da sessizce toplanan **G(asp)-20,** insanlık düşmanı politikalarını tasarlarken rahat bırakılmadı!

Hangi otelde toplanacaklarını ancak son anda öğrenebildiğimiz *G-20* üyelerine karşı, eylem hazırlığımızı çok acele yaptık. Yaklaşık 70 kişilik **A platformu** ile üç koldan yürüyerek **Taşkışla** önünde toplandık. **"G(asp)-20", "Küreselleşmeye Hayır", "A Platform"** afişlerini açarak otele doğru yürürken, bir yandan da "Toprak, Komün, Özgürlük" sloganları atıyorduk.

Basın açıklamasını yaptıktan sonra, polisin müdahalesiyle karşılaştık. 51 arkadaşımız gözaltına alınıp polis aracına bindirildi. Eylemin en can alıcı bölümü, hareket eden polis otobüsünün camından arkadaşlarımızın siyah anarşist bayrağını çıkarmış olmalarıydı. Otobüs, camından dalgalanan bayrakla uzaklaştı.

Bizler, toplumsal erkin eşit paylaşıldığı, hiyerarşisiz, insanların kendi yaşamlarında söz sahibi olduğu özgür bir dünya için, insanca bir yaşam için, dünyayı kapitalistlerin kanlı ellerine bırakmamaya kararlıyız.

İyi Haber

Simurg (Hayvanlara Özgürlük Grubu), geçtiğimiz günlerde, bir grup hayvan yemeyen anarşist tarafından kuruldu. Burjuva bir alışkanlıkla, seçim olarak görülen vejetaryenlikten farklı olarak, merkezine etiği alan, etik nedenlerle hayvan (tüketime sunulmuş ürün olarak "et" değil) yemeyen, aralarında vegan (hayvansal ürünler, süt, yumurta, bal, vb. tüketmeyen) kişilerin de bulunduğu grup, insan merkezci anlayışları tümden reddediyor. İnsanın insan, insanın doğa (bütün canlılar), yaşlının genç, erkeğin kadın üzerindeki tahakküm ilişkilerini tümden reddediyor. İnsanın eşref-i mahlukat olarak görüldüğü anlayışların topraklarımızda egemen oluşunun, adem-i merkeziyetçi (merkezsiz), dolayısıyla insanın ya da herhangi bir canlının merkez alınmadığı ilişkilerin ortaya konmasıyla sonlandırılabileceğini iddia ediyor.

Deli dana, şap, vb. nedenlerle kırmızı et yerine beyaz et tüketimini, hatta "sağlık" nedeniyle vejetaryen sayısının artışını (son bir yılda Almanya'da 3 milyondan 5,5 milyona, İtalya'da 1,5 milyondan 2,5 milyona çıktı) zorunluluk olarak değerlendiren grup, bu konuda etik bir tartışma başlatmayı ve yaymayı, hayvanların zevk için öldürülmesini, kobay olarak kullanılmasını, kürk ticaretini, et endüstrisini toptan reddedip, bu konuda doğrudan eylem pratiği geliştirmeyi hedefliyor.

Yiyebilene Afiyet Olsun

Tavuk ve yumurta çiftliklerinin nasıl olduğu, orada yaşananların kahredici vahşeti hakkında zannederim bilgi sahibi olmayanlar çoğunluktadır. Örneğin **ABD**'de yaklaşık 300 milyon tavuk, büyük depolarda üst üste istiflenmiş ve sıra sıra dizilmiş küçük tel kafeslerde hapsedilmiş durumdadır. Tavuk başına 10 cm yem alanı düşer ve dört tavuk 40 santim genişliğinde bir kafese tıkıştırıldığından kanatlarını ya da bacaklarını geremezler. Sürekli tel kafeslere sürdüğünden ciddi tüy kayıpları, vücutlarında çürükler ve aşınmalar vardır.

Yumurtlayan tavukların hemen hepsinin gagalarının bir kısmı kesilir. Bu işlem, bunaldıklarında birbirlerini gagalayıp yaralanmalarını azaltmak için yapılır. Gaganın tamamen alınması ise kemik, kıkırdak ve yumuşak dokudan kesimi içeren acı verici bir davranıştır.

Her yıl tavuk başına 250 yumurta yumurtlamaları vücutlarını harap eder. Tavukların karaciğerleri, yumurta sarısına gereken yapı ve proteini üretebilmek için fazla mesai yaptığından, tavuklar **"yağlı karaciğer sendromu"**ndan mustariptirler. Birçoğu vücutları yeni bir yumurta yapmaya geçemeyecek kadar güçsüz kaldığında ölüyor. Bir başka yaygın hastalık da **Osteporosis.** Bu hastalık, aşırı kalsiyum harcayarak yumurta kabuğu oluşturmalarından kaynaklanıyor. Birçoğunun kemikleri kendiliğinden kırılıyor, felç ve ölümle son buluyor. Yumurta üretimiyle geçen bir yılın sonunda tavuklar, "harcanmış tavuklar" olarak adlandırılıyor ve kesime gönderiliyor, vücutlarındaki çürüklerin tüketicilerden saklanabileceği çorba, düşük değerli tavuk eti ürünleri oluyorlar.

Minicik kafeslerde yumurtlaması için beslenen tavuk türlerinin, maksimum yumurta için özel olarak seçilmeleri nedeniyle, bu türler, etten kâr edilmesi için üretilmiyor. Bu nedenle erkek civcivlerin hiçbir ekonomik değeri yok. Bu nedenle erkek civcivler yumurtadan çıktıkları anda çöp kutularına atılıyorlar, diğerlerinin ağırlığı altında eziliyor ya da boğuluyorlar. İstenmeyen erkek civcivlerden kurtulmakta sıkça kullanılan başka bir yöntem onları diri diri öğütmek. Genellikle bir parçası zarar görmüş şekilde öğütücüden çıkabiliyorlar. Bir başka deyişle, tamamen bilinci yerinde olan civcivler, çöplüğe ya da gübre yayıcıya taşınırken sağ kalanlar bu kez yavaş yavaş parçalara ayrılıyor.

Türkiye'deki durum elbette bundan fazlasıyla vahim. En son, **Mudurnu Tavukçuluk** vahşeti herkesin gözleri önüne serildi: 2 milyon tavuk 45 günlük açlıktan sonra öldüler. İnsanlığın yarattığı vahşete bir kez daha tanık olduk. Ölümlerden ölüm beğeniyoruz hayvanlar için. Zaten kesilecek olan tavukların, aç bırakılarak, can çekiştirilerek öldürülmelerini izleyenler, deli dana korkusuyla deli gibi tüketmeye başladıkları kümes hayvanlarını hâlâ, her şeye rağmen yemeye devam edecekler mi? Bir başka canlının ölümüyle semirmeyi sürdürecekler mi? Cevabı basit tabii ki, hem de gönül rahatlığıyla. Afiyet olsun.

Marc Fourreau (Furo) beş yıldır İstanbul'da yaşıyor ve Galatasaray Lisesi'nde öğretmenlik yapıyor, bu arada Öküz'ün de sıkı fanatiği. Bundan sonra her ay Fransız gözüyle gördüklerini Öküz'e "kırık türçe"siyle yazacak.

Alo Kiminle Görüşüyorum

MARC FOURREAU

Her şe televizyonla başlıyor. Zaten bugünlerde her şey böyle başlıyor sanki: imaj ile! Bir kadın var, biraz Fransız bir turist bana gibi geliyor. Aksesuarsız, şortlu, spor ayakkabı, kolsuz tişörtlü, az makiyajlı. Yürüyor, bir yerde, çölde sanki, kayboldu görünüyor ve bence, tipik bir Avrupalı gibi, bir kamyona biniyor ve konuşmaya deniyor. Gerçek bir macera! Aynı zamanda güzel bir müzik çalıyor. Yeni bir klip mi? Bir röportaj mı? Ama biraz sonra anlıyorum: Bu bir reklam! (Çünkü genelde klipler daha şık olmalı, daha parlak olması lazım: prestij diyorlar). Ne satmak istiyorlar? Düşünüyorum: bir çölde, yürümek, şehirden uzak olması lazım, yalnız olması lazım: yemek mi? Doğal yemek mi? Belki bir çorba veya macera için özel çoraplar?

Orada ne var? İletişim yok, karizma ve imaj yok, son model ayakkabı yok ve tabii ki bir Ferrari yok. Orada yalnızlık var, genç bir erkek de var ama önemli değil: o da yürüyor ve yalnız. Ne yapıyorlar? Her şeden kaçmak istiyorlar belki, özellikle stresten. Bunu anlıyorum ve: "sonuçta iyi bir mesaj çıktı düşünüyorum, hayat berbat burası ve genelde Türkler kalabalık seviyor, belki bir şeleri değiştirmek istiyorlar." Ama ne satmayı deniyorlar. Bir reklam pahalı bir şe, bunun için bir ekip çalıştı. Anlamıyorum. Tekrar seyrediyorum ve anlıyorum: hazır kart yazıyor ve iletişim çok önemli bir şey yazıyor. O zaman telefon kartını doğuda mı satmak istiyorlar? Birkaç arkadaşım ile konuşuyorum ve bana anlatıyor. Hiçbir şe anlamadım: bu kart bizim için, biz modern insanlar, bir modern tempo ile, bu kart daha ucuz ve daha pratik, bu kart gerçek özgürlük demektir... Şaşırdım. Özgürlük mü demektir? Demek ki eğer özgür olmak istiyorsam, bir çöle gitmem lazım, yalnız kalmam ve kaçmam lazım, Avrupalı bir maceracı gibi olmam lazım, arabasız, televizyonsuz, evsiz, sadece bir telefon ile. Demek ki gerçek özgürlük olabilir eğer öteki insanlar yaşamıyorsa, eğer şehirler yoksa, yani ben... var olmuyorsam. Alo, kiminle görüşüyorum?

Şimdi, tekrar başlıyor ama bu sefer başka bir yerde ve başka bir müzik ile: önce çöl vardı ve tren ve feribot (özgürlük sembolü, çok zekice...), sonra küçük bir gemi var, ve deniz, ve fener (yine özgürlük ve ışık sembolu). Müzik değişti, biraz Yunan bana gibi geliyor. Demek ki eğer özgür olmak istiyorsan artık Yunan olman lazım. Bunlar komik seyler ama gerçekten özgürlük kavramı biraz garip öyleyse. Her şe yaparım: bu özgürlük değil, sadece kaçmak. Her yere giderek özgür olduğunu sanıyorsun ama değilsin, sadece kayboldun, ne aradığını bilmiyorsun. Aşık olmak ve iletişim istemiyorum diyorsun: o zaman özgür değilsin, yalnızsın, mutsuzsun ve korkuyorsun bence. Özgürlük zor bir şe, cesaret istiyor ve sorumluluk. Belki bu reklam güzel olabilir, basit bir rüya gibi, feminist gibi bir şe. Bence çok tehlikeli, özgürlük, yalnızlık ve sorumsuzluk ile karıştırıyor.

Artık kızlar açık ve kolsuz tişört ile, kışın, araba kullanıyor, yani özgürlük bir mesajı vermeye çalışıyorlar ama bir kapalı araba içinde... Bakın, ben özgürüm diyorlar!

Türkiye'deki sınıflararası kopukluk ve gelir dağılımı uçurumu son zamanlarda yeni bir kavramla simgeleştiriliyor: "Öteki". Yani uzun zamandır görmezden gelinen yoksul kesim. Yani iş, barınma, sağlık, eğitim gibi birincil ihtiyaçları dahi karşılanamayan ve gelir dağılımı uçurumunun en altında yer alan kesim. "Ötekiler" her yerde, Batı'da, Doğu'da, Kuzey'de, Güney'de. Türkiye bir üçüncü dünya ülkesi, kimilerine göre azgelişmiş, kimilerine göre gelişmekte olan. Yoksulluk ve yoksunluk her köşesinde Türkiye'nin. "Ötekiler" her yerde. Ankara, İstanbul ve Diyarbakır'da. "Öteki" Diyarbakır, işsiz Diyarbakır, köylerden göçe zorlanmış yeni Diyarbakırlılar. Diyarbakır'da "öteki"lerin oranı %70. Diyarbakır'da "öteki"ler sessiz çoğunluk, haykırışları sessizlikte yitip gidenler, terk etmek zorunda kaldıkları köylerindeki hayata özlemleri ve kentteki çığlıklarıyla: İş!, İş!, İş! Diyarbakır surları, Çin Seddi'nden sonra dünyanın ikinci uzun yapısı. Diyarbakır'ı sarmalayan yeni duvarlar göç mahalleleri, yoksul gecekondu semtleri. Artık hem dünya harikası surlar çevreliyor Diyarbakır'ı, hem de yoksul mu yoksul, umudu köylerinde bırakarak göç etmiş insanlar, merkeze beş dakika, Diyarbakır'a kilometrelerce, Ankara'ya yıllarca uzaktaki insanlar... Surlar yüzyıllar boyunca nice kuşatmaya karşı korumuş kenti ancak yirmi birinci yüzyılda, surun içindeki insanlar kuşatıyor bu kenti; yoksul, umutsuz, küskün insanlar... Bir grup gencin gözünden "öteki" Türkiye'nin Diyarbakır'ından, "öteki" Diyarbakırlıların doğumdan ölüme hikâyeleri.

"Öteki" Diyarbakır Hikâyeleri

"Öteki" Oğlan :

Bir çocuk doğar Diyarbakır'ın dar sokaklı mahallelerinde...

Ne Diyarbakır Paris'idir Güneydoğu'nun, ne de Dicle gürül gürül akar artık. Umut fakirin ekmeğiyse, bir umut ki doğacak çocuk erkektir ve ekmektir gelecekte.

Yılın herhangi bir ayında, herhangi bir günün herhangi bir saatinde gelecek çocuğun nerede olduğunu, kadınlara sorarak bulabilirsiniz. Bütün kadınlar alır doğacak çocuğun kokusunu, ebe değil de komşulardan biridir çocuğu doğurtan, bu işe alışmıştır. Ağlaya ağlaya gelir bebecik, bekleyeni yoksul bir ailenin yoksun bir evidir. Doğumlara gebe analardan, anne sütü değil de pirinç haşlaması verilir bebelere, ta ki ağabeylerinin, ablalarının önceden kullandıkları ahşap hemzemin beşikten kafasını kaldırıp "dai, dai" diyene kadar. Kendi başına, kapıya göğsünü vererek, dışarıya atılan adımları görmek alışılagelmiştir. Sokağa atılan o ürkek adımların, iki kilometrelik darala genişleye uzanan bir sokağa ve o sokağın etrafındaki yoksul fakat capcanlı hayata atılan ilk adımlar olduğunu, yaşıtlarıyla soğuk havalarda, su birikintileri ve çamurlar içinde top koşturarak öğrenecektir.

Üç, dört yaşlarında bir çocuk, dışarısının bilincinde, geçenleri gözler, ayakları çıplak, üzerinde büyüklerinin eskittiği bir kazak ve griye çalan lastikli pijamasıyla basamaktan tutuna tutuna iner çamurlu sulara. Belki ilk gün annesi kolundan tuttuğu gibi içeri sokar ama akranlarının peşinden koşacağı günler yakındır. Lastik topun peşinden koştukça veya çevirdiği çember çamurlu sulara batıp çıktıkça, griye çalan pijaması da sırılsıklam olur, akşam evde sopayı yiyecektir. Arkadaşları, oyunları ve sokak bütünleşmiştir artık, çocuklar herkesin çocuğu, ağabeyler herkesin ağabeyi olur. Koşarken düşenlere pek bakan olmaz, bağırtısı dayanılmazsa eğer anasının kapısının önüne atıverirler.

Eğer varsa bir açıklık sokağın çıkışından başka, o da surların açıklığı; Yenikapı ve surların tepesidir. Surun öte yanı Dicle'dir. Arkadaşlarıyla haberleşip gövdesi küçülmüş, ağır ağır akan, yorgun Dicle'ye inerler. Karşı kıyıda uzaklarda, asla ulaşılmaz görünen Dicle Üniversitesi vardır. Kendisi değil belki ama ağabeyleri geçmiştir karşı kıyıya, birkaç kere hepsi o kadar. Ama yine de o kalabalıktan, sokaktan kaçmanın en kolay yoludur surlara çıkıp Dicle'yi ve karşı kıyıyı seyretmek. Kavga, dövüş, harala gürele yürüyüşten sonra sokağın ucu bulunduysa eğer, kendilerini karşılayan merdivenin başındadır yasak bölge, dikenli tellerle çevrili. Oynadıkları oyunlar sadece futbol, çember çevirmece değildir erkenden güne başlayan çocukların. Ele geçirilen lastikler ara sokakta yakılır ve her Nevroz lastik yakıp slogan atan büyükler taklit edilir. Sorsan bilmezler belki sebebini ama onlar için ateşin üzerinden atlamak, top peşinde koşmak kadar doğaldır. Sonrasında analar çocukları toplar, ablalar ateşi söndürür.

Ulu Cami'den başlayarak o sokağa girenler, sur olmuş evlere yaslanarak Dağkapı'ya giderken herşeyi, her yaştan insanı ürkek bakışlarla izlerler. Sadece gezmek için oralara giden birisinin yabancılığı hemen dikkati çekerken, sokakla bütünleşmiş o küçücük, kavruk oğlan çocuğunun gözlerindeki canlılık ve içtenlik, ürkek bakışların ardındaki yabancılık ve endişeyi dostluğa dönüştürür.

"Öteki" Kız:

Bir yanda uzayıp giden kara taşlı sur kalıntıları, diğer yanda umut kırıntıları. Taşlı dar sokaklarda çiçek bahçesini andıran bir renklilik ve canlılık. Üç, beş, yedi yaşlarında, her sokakta sesleri yankılanan, her iki adımda bir "hello", "hello", deyip seni bir yanından çekiştiren, bazen de etten duvar oluşturarak yolunu kapatan yaramazlar. Durup merhaba diyorsun, "yahu sen turist değilmişen, Türkçe konuşuyon" diyerek kıkırdaşıyorlar. Kimi takımı kurmuş tek kale maç yapıyor bir yıkıntının içinde, kimi telin ucuna boş makara sarmış arabacılık oynuyor. Kız, erkek oyunları ayrı tabii. Kızlar da lastik ipi germiş, ip atlıyorlar. Etekler hafif açılıyor atlarken, umurlarında mı. "Sıra bende, sen yandın" deyip, diğeri başlıyor atlamaya. Gülüyorsun içinden, kendi çocukluğun geliyor aklına. O anda gülen başka bir gözle karşılaşıyor gözlerin. Az gidiyorsun, duruyorsun. Yine o. Bu gözleri daha önce de görmüştüm ben. Yürürken arkanda duyduğun, ayrımsadığın o ufak ayakların ıslak taşlarda çıkarttığı terlik seslerinin, kıkırdaşmaların sahibi işte. Anlıyorsun ki arşınladığın, içinde erittiğin sokaklar boyunca o cıvıltının içinde o da varmış. Uzun, kumral saçları dağılmış, sanki hiç taranmamışçasına. O bilmiş gözlerinin üstündeki dar alnına düşen perçem de ayrı bir güzellik katmış 7 yaşındaki Gülsüm'e. Narin bir güzelliği var Gülsüm'ün. Dokuz kardeşin üçüncüsü. Yedi yaşında ama yetmiş yaşın bilgeliğiyle bakıyor dünyaya. "Ben büyüyünce öğretmen olmak istiyorum" diyor, "babam okutabilirse". "Öğretmenim bana öğretiyor, ben de başka çocuklara öğreteceğim", sonra yine kıkırdıyor. Ağzının ucuyla, "fotoğrafımı çeksene" diyor, anlıyor ki birazdan gideceğim. Objektifte Gülsüm'ün gülüşü kalıyor.

"Öteki" Delikanlı:

Onun Diyarbakır'a geliş öyküsü de diğerlerininkinden farklı olmayacaktı. Yaşlı babası, altı yıl önce köyünden Diyarbakır'a göç etmek zorunda kalmış ve köyündeki evini hiç görmemek üzere geride bırakmıştı. Bir zamanlar köylerinden uzaklaşmayı değil düşünmek, hayal bile edemezlerken, altı yıl önce bu gerçekle karşı karşıya kalmışlardı. Bir gün geri dönmek umudu onları fazla uzağa savurmadı, zaten maddi durumları da böyle uzun bir yolculuğu karşılayamazdı. Diyarbakır'a son yolculukları öncekilere benzemiyordu, Diyarbakır artık yaşanılması güç de olsa, yerleşilmesi zorunlu bir kentti onlar için. Oysa önceleri, Diyarbakır'a yılda birkaç kez hem "hükümet işleri" dedikleri nüfus kaydı, mahkeme gibi nedenlerle hem de bazı ihtiyaçlarını sağlamak için takıp takıştırıp geliyorlardı. Artık köyde yaşadıkları düğünler, bayramlar, dost sohbetleri, yazın tarlada çalışmalar, sarma tütün, dağlarda çobanlık yapmak sona ermişti. Elinde fazlası olmayan ama geçimi için kendine yeten insanlar köylerinden göçmek zorunda kalmışlardı. Beş kardeşi ile Diyarbakır'a geldiğinde, başkalarının yanında çalışmak nedir onu bile bilmezken iş aramaya başladı. Artık çalışamayacak yaşa gelen babası son bulduğu bekçilik işinden de çıkartıldıktan sonra eve ekmek getirmek gerekiyordu, ama iş yoktu. Ağabeyi inşaatlarda çalışarak aileyi geçindirmeye çalışıyor ancak Diyarbakır'ın şartları buna da pek imkan vermiyordu. Her zaman inşaatlarda iş bulmak bile büyük bir sorundu.

Koyu esmer tenli, yirmi yaşlarındaki genç, kalın kaşlarını duvara doğru çatmış, oturuyordu. Nereden başlamak gerekir bilmiyordu. Ancak kolundaki "F" harfi şeklindeki büyükçe yanık izi bir başlangıç olacaktı. İsminin baş harfini beş ay yattığı cezaevinde dağlamış koluna. Bir anda, kafasına sürülmüş, kınaya benzer bir boya görüp onu da sordum. Ama "kına olmadığını, genç yaşta saçına düşen beyazlıkları kapatmak için bitkilerden yapılmış bir şeyler sürdüğünü" söyledi bitkin bir ifadeyle. Aslında bitkin miydi, yoksa bitkisel hayatta mıydı onu kestirmek de güç. Diyarbakır'a umutla gelmemişti, ama bunca sefalete bir de cezaevi deneyiminin eklenmesi daha da kahretmişti o koyu esmer tenli genci. Cezaevine girmeden önce ağabeyinin aracılığıyla inşaatta demircilik yapsa da artık o işini de kaybetmişti. Diyarbakır, göç eden diğer binlerce gence yaptığı gibi onu da itmişti boşluğa. Kendisi gibi işsizlerin mesken edindiği, her semtte onlarcasını görebileceğiniz kahvehanelere gidiyordu her gün. En azından işsiz ve bunalımda olanın yalnızca kendisi olmadığını görüyordu buralarda. Kahvehane artık işyeri gibi her gün düzenli gidilip gelinen bir yer halini almıştı onun için.

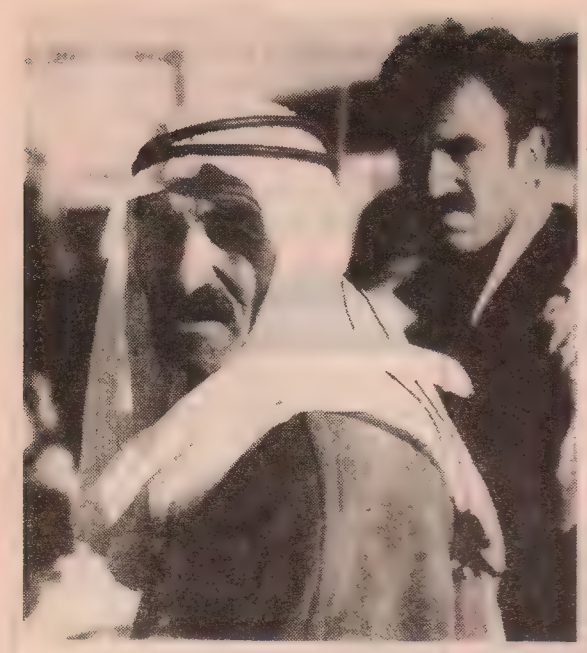

Gün öğleye yaklaşmıştı ama sohbet de çaylarla birlikte uzayıp gidiyordu. Artık gitme vakti gelmiş, kendisinin anlatırken bile zorlandığı bunca olayı dinlemek, beni de yerimden kalkamayacak bitkin bir hale sokmuştu. Genişlik olarak köyündeki evinden pek de farklı olmayan ancak huzursuzluğun havasına sindiği tek katlı, iki odalı bakımsız evinden ayrılırken, siyah iri gözlerindeki hüzün ve umut kargaşasını daha iyi görebiliyordum. "Başım üstüne" Diyarbakırlı genç "F".

"Öteki" Kadın:

Birbirinin sureti gibi görünen, karşılıklı iki tepelik üzerindeki birbirine yapışmış evlerin aralarından çamurlu yollar geçiyor ya da daracık merdivenler iniyor. Evlerin girişlerine ulaşabilmek için ise, sokaklarda yürürken harcanan çabanın iki katı mücadele etmek gerekiyor çamurla. Bu karşılıklı iki tepeyi, bir "cadde" birbirinden ayırıyor. Otomobiller, sepetli motorlar ancak bu caddede dolaşabiliyor. İçleri üç aşağı, beş yukarı aynı olan evlerin arasında çoğunlukla erkekler ve çocuklar dolaşıyor. Kadınlar ise evlerinin içinde.

Maral Ablayla da işte bu "caddenin" üstündeki evinde tanışıyoruz. Gözleri en güzel ceylan gözünden daha güzel, yüzünün iki yanına taşacak kadar iri, önceleri biraz şaşkın ve meraklı bakıyor, sonraları daha başka türlü. Yaşı yolun yarısına yaklaşmış olmalı, en büyük oğlu askerde çünkü. Evle ilgili her şeyi o sırtlanmış, kocası sadece kendisiyle ilgileniyormuş. Bu zorunlu yükün getirdiği sağlamlık okunuyor Maral Ablanın gözlerinden. Ama, geçim derdi – koca – çocuklar üçgeninde katedilen yarı ömrün birikmiş bıkkınlığı da seziliyor aynı anda.

Kocasının başka kadınlarla birlikte olmasına, eve döndüğünde hem onu, hem de çocuklarını dövmesine çoktan alışmış. Ama yaşadığı, işin aslı sadece duyduğu, şahit bile olmadığı son olay onu, bu kadar da olmamalı dercesine şaşırtmış besbelli. İmam nikâhlı kocası, karşı tepenin evlerinden birindeki bir kadınla üç, dört ay resim nikâhla evli kalmış. Maral Ablanın üzerine gelen kumadan haberi olmamış, aslında kendisi bir kuma durumuna düşmüş. Kocası boşanma davası açıp ikinci karısından boşanmak isteyince öğrenmiş olanı biteni. Tüm bunları, Türkçeyi daha iyi bilen, biraz patavatsız komşusunun ağzından dinlerken başını öne eğiyor Maral Abla. Kaşlarını kaldırıyor usulca ve dudakları "ne yapayım?!?" dercesine büzülüyor. Daha fazla anlatmanın, lanet okumanın işe yaramayacağını biliyor, konuyu değiştirip, bu sefer o bir şeyler soruyor. Konu değişiyor değişmesine, gözlerinin ifadesi de tabii, ancak her şeyden habersiz kuma oluşu, otuz beş yaşının diğer yaşanmışlıkları gibi hep arkasında...

"Öteki" Anne:

Küçük bahçeli, iki odalı bir konduya evin babasıyla birlikte giriyorum. Evin kapısını çocuklar açıyor, hep beraber oturdukları odaya giriyoruz. Odada dört çocuk var; en büyüğü yedi yaşında, en küçüğü ise daha beş aylık. Biraz sonra anne odaya giriyor. Kadın Türkçe bilmiyor, gözlerimizle selamlaşıyoruz. Beş aylık bebeği kucağıma alıp, kocasının tercümanlığıyla kadınla konuşmaya çalışıyorum. Hal hatır soruluyor, çocukların sağlığını konuşuyoruz. "Komşularla aran nasıl?" diye sorduğumda, cevap kocasından geliyor. Adam kendi kıskançlığını anlatıyor. Karısının bahçe kapısından çıkmasına, bahçe kapısını açıp sokaktaki komşu kadınlarla konuşmasına izin vermediğini söylüyor. Anlıyorum ki, küçük bahçeli, iki odalı bu kondu kadının bütün dünyası. Sınırı bahçe kapısının eşiğiyle çizilmiş, sadece dört çocuğu ve kocasıyla paylaşabildiği bir dünya...

Çocuklara dönüyorum. Büyük oğlan ilkokul birinci sınıfa gidiyor. Okuldan bahsetmeye başlıyoruz. Sohbet ilerledikçe, çocuğun aslında okula kayıtlı olmadığını, öğretmenin rızasıyla okula gidip geldiğini söylüyor baba. Çocuğun okula kayıtlı olmamasının nedenini soruyorum. Nüfus cüzdanı yokmuş. Doğumdan iki, üç yıl sonra nüfus cüzdanı çıkartmak Diyarbakır'da sık rastlanan bir durum ama çocuk yedi yaşında. "Niye bu kadar beklettin?" diye soruyorum babasına. Cevap suratıma çarpıyor. "Anasının nüfus cüzdanı yok!". Resmi olarak varolmayan bu kadından doğan dört çocuğun da nüfus cüzdanı yok. Evde babadan başka kimse resmi olarak yaşamıyor. Bu gecikmelerin cezasını ödeyemeyecek kadar fakir olan baba da karısının ve çocuklarının nüfus cüzdanını çıkartamıyor.

Çaylar bittikten sonra, varlığını pek kimsenin bilmediği bu iki yüz metrekarelik dünyadan, varlığını yirmi sekiz yıldır devletin bile bilmediği kadının dünyasından ayrılıyorum. Kapıdan çıkarken kadının üç yaşındaki kızı gözüme takılıyor. Anasıyla aynı kaderi paylaşmasının, onbeş yıl sonra resmen varolmayan çocuklu bir kadın olmasının, mevcut koşullarda yüksek bir ihtimal olduğunu düşündüğümde üzülmenin ötesinde ürküyorum. Ürküntü içime siniyor. Sırtımda bu ağırlıkla evden ayrılıyorum.

"Öteki" Baba:

Diyarbakır'ın yüksek kaldırımlarını soluksuzca inip çıkarak dolaşıyorum sokaklarda. Yavaştan çiseleyen karla beraber Diyarbakır amansız kaderi olan çamura teslim oluyor. Bir an dinlenmek için giriyorum Hasan Amcanın oturuğu kahveye. Adı "Şık". Küçük küçük tabureler, dama oynayan yaşlı erkekler, domino taşlarının şıkırtısı geliyor kulağıma. Şöyle bir köşeye ilişiyorum. Kahvenin diğer ucundan, orta yaşlı, uzunca boylu birisi yanaşıyor. Selamlaşıyoruz, oturuyor. Adı Hasan. Diyarbakır'da her yerde tekrarlanır bu sahne. İnsanları böyledir Diyarbakır'ın, oturur, konuşur ve dinlerler, sanki birbirini yıllardır tanıyormuşçasına. Sohbet koyulaştıkça ikramlar başlar, en azından önünden çayı eksik etmezler. Yine öyle oldu, hemen çaylar söylendi. Hasan Amca yudumladı, ben yudumladım, o konuştu, ben dinledim.

Yedi sene önce gelmişti Diyarbakır'a. Amcaoğlunun evinde geçirmişti kışı. Bu yedi senede yedi kere daha fazla yaşlanmıştı kendi deyimiyle. Yüz elli koyunu varmış, yedi sene önce, beş yüz dönüm arazisi. Ağaç, bağ dersen, deme gitsin. Köydeki evinin üst katını misafirler için ayırırmış. Gelip gidenin hesabını bile tutamazmış. Bir atı varmış, adı Bilal. Aklına esti mi sürermiş atını. Şansına ne çıkarsa vurur gelirmiş dağlardan. Oğlanları okutup büyük adam edecekmiş. Kızları kısmetine verecekmiş. O zamandan pay etmiş malı mülkü.

Şimdilerde inşaatlarda çalışıyor Hasan amca, "günlüğü dört milyon liradan, o da iş çıkarsa". "En fazla altmış gündür" diyor çalıştığım yılda. Kuru ekmek, mercimek çorbası, çocuklar mendil satıyor. Ara sıra hayvan pazarına gidip "cambazlık" denen alım satım işine giriyor, o da "günde taş çatlasa bir milyon getirir". Ofis'teki caddeyi bilmek yaralıyor onu en çok. Ofis, Diyarbakır'ın Tunalı Hilmi'si, Bağdat Caddesi. "Görmüşüm" diyor ben zenginliği, "tatmışım patlıcanlı kebabı, adanayı, yanında ayranı. Köydeyken misafirlerim olurdu her gün sıra sıra. Oğlana bir seslendim mi, üzümün en güzeli, armutun en olmuşu, cevizin en yahşisi, etin en tatlısı doluverirdi soframa. Şimdi köşe bucak kaçıyorum eşten dosttan. Evime çağıramıyorum kankardeşimi" diyor Hasan Amca. Acının en büyüğüymüş bilmek yoksunluğunu. O bilirmiş yaşamak nasıl bir şey. "Ah köy !, ah ceviz ağaçları !" ve bir anda Şehitlik'in çamurlarına sıkışmış ailesiyle. Duymak güzelmiş etin kokusunu, zeytinin tadını, cevizin adını. İnsana yakışırmış bunlar. Bilip erişememek acıymış.

O yüzden okutmuyormuş artık çocukları. Bilmesinler diye anlatmıyormuş köyü, cevizleri, Bilal'in kişneyişini. "Belki daha az acı olur" diyor "bilmeden yaşamak" onlar için. Bilmemek daha iyi Şehitlik'ten Ofis'e uzanan yolu. Bilmemek belki hafifletirmiş inşaatlardaki kum çuvallarının ağırlığını. "Çocuklar bilmesin" diyor. Bense herkese anlatmak istiyorum Bilal'in kişneyişini, ceviz ağaçlarını, üzüm bağlarını, senin veresiye ismarladığın çayı. Elli metrekareye sıkışan on iki canı. Delik pabuçlarını, yırtık ceketini, sarma sigaranı. Yedi yıldır her şeye rağmen süren onurlu yaşantını.

"Öteki" Dede:

Son durağım Diyarbakır'ın dışında kalan Aziziye Mahallesi. Sabahtan beri serpiştiren kar yerini yağmura bırakıyor. Burnumda yakılan tezeklerin kokusu, ayağımda çamur, yürüyorum evlerin arasından. Gökyüzü kapkara, yasta. Aziziye Mahallesinin cenazesi var bugün.

Cemaati görüyorum, yaklaşıyorum. Yaklaştıkça topraktan, küçük tepelerin farkına varıyorum. Yaklaştıkça gri, kırılıp dökülmüş briketleri görüyorum. Biri başucu, diğeri ayakucuna... Yine isimsiz biri gömülüyor, ömrü boyunca taşıdığı ismi bir mezar taşına bile yazılamadan. Kim bilir belki onun torunu da mezarını bu briket tarlasından ayırmak için çakıl taşları dizer etrafına diye geçiriyorum içimden. Yağmur artıyor, cemaat dağılıyor. Bedri Dedenin mezarının başına kırık bir briket parçası koyuyorlar.

Bedri Dede köyünü göremeden göçüp gitti. Son günlerinde her zamankinden çok bahsedermiş köyünden. Tarlasını, hayvanlarını, meyve ağaçlarını anlatırmış köyü hiç görmeyen torunlarına. Yıllar önce terk etmek zorunda kaldığı, şimdi yerinde yeller esen evini anlatırmış. Tek umudu tarlasının tapusuymuş Bedri Dedenin, başucunda sakladığı. Tek umudu geri dönebilmekmiş köyüne, torunlarına bıraktığı yegâne miras da bu olmuş...

"Öteki" Diyarbakır :

Gece ağır ağır çöküyor Diyarbakır'ın üzerine, hava kararıyor, Dağkapı'da minibüsten iniyorum. Farklı bir hareketlilik çarpıyor gözüme, etraf her akşamkinden daha aydınlık. İlk başta anlam veremesem de kısa sürede anlıyorum. Türkiye'nin tanınmış simalarından bir grup, medya eşliğinde Diyarbakır'a gelip, son zamanlarda oluşan "huzur ve güven ortamına" destek vermek için bir gösteri maçı yapmışlardı bugün. Nedense histerik "maraba Televole!" haykırışları çınlıyor kulağımda. Demek ki medya ordusu hâlâ burada, bu aydınlık da yapılan çekim için kurulan spotların aydınlığı. Az ötede kameralar önünde boy göstermek için çırpınan bir grup insan. Akşama doğru dinen yağmur, yeniden başlıyor. Sığınmak için gözüme ilişen yer yine bir kahve. Spotların aydınlattığı alanın iki, üç metre arkasındaki derme çatma kahveye kaçıyorum. Televizyona ilişiyor gözüm. Canlı yayınmış meğer. İki metre ötede olanları kahveye doluşanlarla beraber izliyoruz televizyondan. On üç yaşında bir çocuk, Diyarbakır'ın halini, yaşanan dramı anlatıyor, kaybettikleri Emniyet Müdürü Gaffar Okkan için gözyaşı döküyor. Sonra spiker amcası bir de acılı türkü söyletiyor çocuğa. Herkesin yüreği burkuluyor, başlar öne eğiliyor. Suskunluğu bir anda heyecanla yükselen bir ses bozuyor: "Yav, şu velede bah. Bu yaşta ünlü oldi!". Velet ünlü oluyor, Diyarbakır yeniden hatırlanıyor o akşam. Diyarbakır'ı anlatıyorlar Türkiye'ye beyaz camdan. Diyarbakır'ı anlatıyorlar "öteki" Diyarbakırlılara uydu üzerinden ve iki metre ötedeki gerçeklik, gökyüzüne yayılan ses ve görüntü dalgaları şeklinde, kat ettiği her kilometrede biraz daha aşınıyor.

6. ROXY MÜZİK GÜNLERİ
SON BAŞVURU 20 NİSAN'A KADAR UZATILDI
0212 249 13 01 Nevin Öngür

Long Play

PANEL: ROCK TARİHİ
İzmir M.E.V. Özel Avni Akyol Lisesi
Abdülkadir Elçioğlu - Güven Erkin Erkal
Hicri Bozdağ
17 Nisan 2001 Salı 13:00

DENİZ DURUKAN • dendur66@hotmail.com SAYI:18 GÜVEN ERKİN ERKAL kertenkele@hotmail.com

Bu sert bir müzik. İçinde şiddet barındırması da doğal. Ama olumsuz bir şiddet değil bu. Gidin kırın, dökün demiyoruz. Seni oturtmaya çalışan varsa, onu it, ayağa kalk diyoruz.

Dinlerken Ayağa Kalkmalı İnsan

Antisilence'dan Erdem Çapar ile doğa, toplum ve müzikten gelen bütün gürültüleri konuştuk.

Çalışmalarınıza trash metal'le başladınız. Daha sonra tarzınızı değiştirdiniz ve crossover hardcore yapmaya başladınız. Neden böyle bir değişikliğe gerek duydunuz?

- İlk albümde trash ve death metal karışımı bir sound vardı. Sonra hardcore ve punk etkileri ağır bastı. Ticari mi olmak istiyorsunuz diyenler de vardı ama, bu müziklerle ne kadar ticari olunabilir ki zaten? Bu sadece grup içindeki elemanların müzikal zevklerinin değişmesinden kaynaklandı. Önceleri çok komplike müzikler dinlerken, daha sonraları sade, rahat anlaşılabilir müzikler dinlemeye başlamıştık. İlk başlarda zor, kimsenin çalamayacağı bir müzik yapalım diye kendimizi kasıyorduk, onu da bıraktık. Biraz daha hareketli olsun, konserler falan daha rahat olur diye düşündük.

Yeni albümdeki sound'dan memnun musunuz?

- Grup olarak yeni albümümüzü daha çok beğeniyoruz. Bu albüm üç yıllık bir çalışmanın sonucunda oluştu. Kayıtlar bile 2.5 ay sürdü. Bunlar göz önüne alındığında ikinci albümün daha çekici olması elbette mantıklı.

Stüdyoda bu albümün çalışmalarını yaparken Radical Noise ile berabermişsiniz ve 17 Ağustos depremini yaşamışsınız. Albümün sonunda da depremi anımsatan 45 saniyelik bir gürültü var.

- Albüm kayıtları bitmek üzereydi. O gece Radikal Noise'in solisti Kerem geldi. O da vokallere katıldı. O gece depremi yaşadık. Zaten İzmitli bir grubuz ve hepimizin aileleri orada. Daha sonra, elimizdeki efektleri kontrol ederken deprem için kullanabileceğimiz bir efekte rastladık. Onu daha bas hale getirdik, üzerinde oynadık, başka efektler ekledik, hatta stüdyoda masa salladık, sokağın gürültüsünü çektik... O gece bir sürü insanın ölmesinin tek nedeni deprem değildi. Benim ailemin oturduğu ev 1970'li yıllarda yapılmıştı ve tek bir çizik bile olmadı üstünde. Ama 1980'li yıllarda, Özal döneminde yapılan bütün evler çöktü.

Albüm kapağında da "oy vermeden önce 45 saniye düşünün" diyorsunuz.

- O mesajda bugünkü politikacılara bir gönderme vardı. Depremden sonra olağanüstü hal ilan edilip her şey daha kolay hale getirilebilirdi. Zaten bu yüzden de ölü sayısını 20 bine ulaştırmadılar resmi açıklamalarda. Ama en basit hesapla bile 25 binin üzerinde insan öldüğünü söyleyebiliriz.

Başka neleri eleştiriyorsunuz?

- En rahatsız olduğumuz şey ekonomik durum. Yurtdışındaki bir müzisyen yaptığı çalışmadan kazandığı parayla çok güzel enstrümanlar alabilir. Biz çok zor şartlarda çalışsak bile böyle bir parayı karşılayamayız. Türkiye'deki tüketim çılgınlığı da çok rahatsız edici.

Ama kapitalist sistemin getirdiği bir şey bu.

- Bu bizi rahatsız ediyor. Ama bizim karşı olduğumuz sistemin kendisi değil. Biz şu andaki uygulanışına karşıyız. İsviçre'de de kapitalist sistem var, ama bu kadar ağır koşullar yok orda. Bizim yaşadığımız ülkenin sorunları daha çok.

Konserlerde Türkçe şarkılar seslendiriyorsunuz ama albümde bir şarkı dışında da hepsi İngilizce. Neden?

- En büyük neden şu: Ben grupta sözleri yazan biri olarak 7-8 yaşımdan beri hiç yerli müzik dinlemedim. Yetiştiğim aile de öyle. Ben Neşet Ertaş'la falan değil, Elvis Presley'le, Beatles'la büyüdüm. Ayrıca Türkçe'nin bu tarz bir müziğe uygun olduğunu da düşünmüyorum.

Ama "Kesme Sesini" uymuş.

- Uymuş ama nedeni var: O şarkının sözleri biraz sloganvari. "Kesme Sesini" biraz punk havasında bir parça. Punk da sloganlara çok uygun bir müzik. Mesela "Government Lies" aksak ritimli bir şarkı, biraz denedim ama Türkçe söz kesinlikle olmadı.

Kasap havasını kullanmışsın albümde, biraz da techno var. Ama çok güzel olmuş. Kendi müziğimizden de yola çıkarak bir şeyler yapılabilir.

- Türkiye'de ne kadar uğraşsan da bu müzikle bir yere varmak çok zor. Yurtdışına açılmaya çalışmamızın da etkisi var. Ama çok da umutlu değiliz yurtdışı olayında.

Hardcore'de, vokalde böğürtüyü andıran bir ses kullanılıyor. Kendi dinleyicisi dışında, sıradan müzik dinleyicisine hitap etmeyeceğini düşünüyorum bu vokal tarzının. İnsana rahatsızlık, ürküntü veriyor, bazen bulantı hissi doğuruyor. Amacınız rahatsız etmek, bulantı hissi vermek mi? Ya da bu bulantıyı siz de hissediyor musunuz hayata karşı?

- Biz tam bir hardcore grubu olmadığımız için, hardcore hakkında çok ayrıntılı konuşmaya hakkım olduğunu sanmıyorum. Biz şu ya da bu tarz müziği dinliyoruz diyemem. Kafamıza ne eserse onu dinleriz. Ben çok iyi vokalist olan adamları sevmem. Benim müzikte en çok aradığım şey coşkudur. Dinlerken ayağa kalkmalı insan. Oturduğu yerden kaldırmalı müzik. Ama düz vokal denendiğinde çok başarılı olmuyor gruplar. Daha çok sert vokalde bu başarılıyor. Yıllardır bu tarz vokali kullanmaya alıştığım için, diğer tarzda başarılı olamıyorum. Rahatsızlık konusuna gelince, kendimize yakın hissettiğimiz insanlar bizimle olsun, diğerleri rahatsız olsun.

Müzikle ya da sanatın diğer alanlarıyla, insanları rahatsız etmek, kendi kalıplarını kırmalarına yardımcı olmak gerekmiyor mu? Bu müzikte hız var, insanın ruhunu altüst eden bir şeyler var, şiddet öğesi de var. Siz içinizdeki şiddeti bu şekilde mi boşaltıyorsunuz?

- Kesinlikle öyle. Örneğin konserlerden sonra müthiş bir rahatlama hissediyoruz. Uzun süre konser vermediğimizde, özellikle benim ve Barış'ın sinir sistemi altüst oluyor. Normalde uykusuzluk sorunum vardır. Konserden sonra uykum düzene giriyor. İçimdeki bütün enerjiyi atıyorum, rahatlıyorum. Bu sert bir müzik. İçinde şiddet barındırması da doğal. Ama olumsuz bir şiddet değil bu. Gidin kırın, dökün demiyoruz. Seni oturtmaya çalışan varsa, onu it, ayağa kalk diyoruz. Biraz da o otursun.

Konserlerde şarkı söylerken karamsar bir ruh halin var, oysa günlük hayatta son derece neşeli bir insansın. Bu bir sahne gösterisi mi, yoksa içindeki bazı duyguların sahnede ortaya çıkması mı?

- Eskiden konserlerimiz çok gürültülü patırtılı geçerdi. Her türlü şamatayı, gırgırı yapardık. Konsere ara verdiğimizde Barış gelir fıkra anlatırdı. Ama kimse bizi takmazdı. 1999 yılında yabancı bir grubun alt grubu olarak çıkarken, bu bizim için önemli bir fırsat diye düşündük. Ciddi takılmaya karar verdik. Ortaya çıkan sonuç ilginçti. O konserdeki performansımızdan sonra, birçok yerde adımız geçmeye başladı. Bu doğru bir şey aslında. Çünkü konsere gelenler o şarkıyı dinlemek istiyor ve seni görmeye geliyor. Senin o şarkıya katacağın norma bakıyor. Yoksa CD'yi alıp evde de dinliyorlar zaten.

Peki dinleyiciler bu adamlarda hiç duygusallık, aşk yok mu diye düşünmüyorlar mı?

- Son albümüz olan Suffer Hits'de bir tane aşk var. En son şarkı, akustik, güzel bir şarkı. O aslında aşk şarkısı gibi. Sözler daha çok nefreti anlatıyor, neden böyle olamıyorsun, neden benim zamanımı harcıyorsun diye...

Çok sert şeyler mi yaşıyorsunuz?

- Çok sert müzik yapıp büyük aşklar yaşayan insanları da biliyoruz. Aşk şarkısı hep yapılıyor zaten. En basit şarkıya da baksan bir şekilde aşktan söz ediyor. Yeter artık, biraz da başka dertlerimize bakalım, artık onları anlatalım diyoruz. Bu arada ben aşkımı yaşıyorum zaten.

Grubun başçısı Zafer ayrıldı sanıyorum. Yerine başka biri geldi mi?

- Şu an geldi. Zafer'in ayrılışından sonra, Antisilence dağıldı mı diye epey laflar dolaştı ortada. Antisilence'ın dağılması için Erdem'le Barış'ın birbirine girmesi gerekir. Cenk Turan katıldı. Daha önce Nekropsi'de, Asafated'da çalıyordu. Daha bir sürü grupta çaldı. Bir Antisilence eksiği varmış, onu tamamlıyoruz. Yakında onunla konserlere başlıyoruz.

Kapak tasarımı da ilginç.

- Ön kapağı isteyen çıkartma olarak da kullansın diye düşündük. Farklı bir tasarım yaptık. Bir metal grubunun kapağı genelde karanlık olur. Ya da öfke barındırır. Gazete esprisi bulundu. İsimler manşet gibi, şarkı sözleri haber gibi, resimlerin altyazıları esprili...

Peki son arzun nedir?

Bana hiçbir zaman son soru sorulmasın.

D.D

Kliplere Özgürlük

Bir aylık aradan sonra merhaba. Geçen ay ortağım Deniz'e bıraktığım sayfaların ben olmasam da tıkır tıkır yürüdüğünü görünce, kadınlara hak ettikleri değerin daha fazla verilmesi gerektiğini düşündüm. Aslında bü dergiyi yılda bir değil, iki ayda bir kadınlar çıkarıp erkeklerden daha fazla eşit olduklarını göstermeliler. Güzel aslanlarım benim...

Ara sıra elinizde "zapzap", kanallar arasında şöyle bir gezinip çıktığınızda hiçbir şeyin değişmemiş olduğunu görmek koyuyor adama. Haber, spor, eğlence, müzik, filmler ve çizgi filmler... özensiz seçimler ya da bitimsiz tekrarlarla karşımızda... Kablo, kutu, çanak, püsür gibi şeylere verilen artı paralar da durumu kurtarmaya yetmiyor. Kandırılmışlık ve aşağılanma duygusu bizi öfkelendiriyor... Ama bu kez zararla oturan biz olmuyoruz... Rock ve heavy metal severler öfkeyi çözüme dönüştürdü. Rock Art VCD Fanzin, 2. sayısıyla 1.000 kişiye ulaştı. Seyircilerden daha akıllı ve "namuslu" olduğunu sanan denetleyicilerin el süremediği Rock Art, bu ay 3.000 basılacak. Böylelikle piyasaya yerli ve yabancı rock müzik ürünü sunan şirketler, kliplerini izleyiciye ulaştıracak alternatif bir çözüm buldular, televizyonlarca "sivri" bulunan kimi kliplerin Türk izleyicisine ulaşım engeli Rock Art'la aşılıyor. Piyasada bulunan ikinci sayıda, Radical Noise, Rammstain ve Misfits'in televizyonlarda nadiren izlenen klipleri yer alıyor. Ayrıca bu sayıda Direc-t ve Neoplast topluluklarına Rock Art tarafından yapılan özel klipler de ilk kez izleyici karşısına çıkıyor. Rock Art, finans ve gösterim problemi yaşayan, albümlü albümsüz topluluklarımızın klip çekimlerine de elinden geldiğince yardım edecek. Hem rock konserlerini ve sahne arkası ortamlarını anlatmak için kelimelerden daha fazlasına gerek vardı... İstanbul, İzmir, Bursa, Ankara ve Van dışında oturuyorsanız kertenkele@hotmail.com adresine, subject bölümüne "rock art" yazarak isteyebilirsiniz.

Ayın En Güzel Onlusu

1. **Pentagram / Gündüz Gece**
   Popçular Dışarı (Konser) / Tempo Müzik
2. **Murat Yılmazyıldırım / Çekilin Karanlıklar**
   Kırık Yelken / EMI Kent
3. **Radical Noise / Bazen**
   Plan-B / Hammer Müzik
4. **Mor ve Ötesi / Boşver**
   Bırak Zaman Aksın / Ada Müzik
5. **Objektif / Dağlarda**
   Künye / TMC Müzik
6. **Demir Demirkan / Gümüş**
   Demir Demirkan / Sony
7. **Duman / Bebek**
   Eski Köprünün Altında / NR1 Müzik
8. **İlhan İrem / Dua**
   Seni Seviyorum / EMI Kent
9. **Kramp / Tek Başına**
   İstanbul Sokakları / Ada Müzik
10. **Athena / Palavra**
    Şimdi Tam Zamanı / Universal

Listeler her pazar saat 21.00 - 23.00 arası 104.0 Radyo D Maximum Rock programında belirlenmektedir.

Raflarda Bu Ay

Siya Siyabend
Self Prodüksiyon

İstanbul'un sokak müziğini gerçek anlamada yaşatan topluluk, ev kirası, soğuk ve kendilerini İstiklal'in neresinde görse kovalayan polislere karşın yaşam savaşını ve müziği sürdürüyor. Yanda gördüğünüz CD'nin kapağını serigraf yöntemiyle basmışlar. Albüm çeşitli stüdyolarda "punduna getirilip" yapılan kayıtların bir araya gelmesiyle oluşmuş. İçinde bulundukları tüm yokluğa karşın edindikleri bir bilgisayarla çoğaltılan bu albümleri bulmak artık zor. Geçenlerde "CD writer" ellerinde 110$'a müşteri arıyorlardı.

Hayırsız Evlatlar / Dumanaltı
Self Prodüksiyon

"Bu albümü yaz geceleri karpuz yedirilmeden yatırılan çocuklara adıyoruz. Karpuz yedirilip altına naylon serilip yatırılanlar bizden değildir." Siya Siyabend'in bir başka self albümü. Ancak nedense ilk kez 1998'de ortada görünen bu çalışmada "Hayırsız Evlatlar" adını kullanmışlar. Konuyla ilgili radyo programlarında ise iki yıldan beri Siya Siyabend bu albümde yer alan çalışmalarıyla tanınmıştı. Bu da yerin yedi kat altında zor bulunan albümlerden, siz yine de Dip Sahaf'a falan bir sorun.

Cemali / Hayat?
Universal

İlk albümlerinde sahip oldukları müzikaliteyi ortaya koyamamışlardı ve bu yüzden ikinci albüme dinleyiciler kuşkuyla yaklaşabilir. Albüme önyargısız yaklaşın... stüdyoya hesap makinesi sokmadan girmişler. Zaten "ne yapsak X müşteri : o kadar para" şeklinde bir yaklaşımları olmadığını ilk dakikalarda anlamaya başlıyorsunuz. Suyu çıkartılmamış etnik bir yaklaşımı pop rock içerisinde başarıyla kullanıyorlar, kendi bestelerinin dışında hayran oldukları Mahsuni Şerif'ten de iki parçaları var.

Direc-t / Dreadface
Self Prodüksiyon

Yine sokaklardan tanıdık bir sima; Bilge... Bu kez albüm ve konser programlarında birlikte çaldığı arkadaşlarıyla karşımızda. Daha önceleri kaset formatında elden satılan bu albüm belli sayıda CD olarak çoğaltılmış. İstiklal ya da Bahariye caddelerinde karşılaşmanız olası. Bu albümü onlardan hemen isteyin. Kısa vadede Direct sevinecek ama önümüzdeki yıl onların çok tanınacağını garanti ediyorum. Böylelikle elinizdeki kaset birdenbire çok değerli bir arşiv parçası olacak. Çabuk olun, albümleri her an çıkabilir.

Self Prodüksiyon ve fanzin satış noktaları: Beşiktaş; Pena Müzik, Kadıköy; AkmarPasajı, Bahariye; Rock Art Bakırköy; Cafe Inn, Beyoğlu; Köstebek, Atlas Pasajı, Anabala Pasajı

Gazi Üniversitesi'nde Kâbus

17 Mart Cumartesi günü, Ankara Gazi Üniversitesi'nde gerçekleşen Düş Sokağı Sakinleri topluluğunun konserinde, Murat Yılmazyıldırım ve Murat Çelik saldırıya uğradı.

Konser sırasında kalabalık bir grup tarafından sahnedeyken saldırıya uğrayan ve yaralanan sanatçıların enstrümanları da saldırganlar tarafından kırıldı. Hiçbir ideolojik unsur taşımayan şarkılarını seslendirirken gerçekleşen saldırıyı görgü tanıkları şöyle anlattı; "Bozkurt işareti yaparak içeriyi dolduran kalabalık bir topluluk, bir anda sahneyi doldurdu. "Komünist köpekler, vatan sizden ne bekler, allahu ekber" şeklinde bağırarak sanatçılara vurmaya başladılar". Basında yer almayan bu olayın ertesi günü Radyo D, "Maximum Rock" programını arayan öğrenciler, üniversitelerin bu tip saldırılarla kendini kanıtlamak isteyen, tosunlara ait olmadığını belirterek saldırıyı kınadılar. Olay sonrası hastaneye kaldırılan sanatçılar, tedavinin ardından ertesi günü Konya'da gerçekleşen konserlerine çıktılar. Programa telefonla katılan Murat Yılmazyıldırım, turne programlarını belirlendiği şekilde sürdüreceklerini söyledi. Topluluk elemanlarına geçmiş olsun diyoruz. Ayrıca Öküz ekibi olarak Düş Sokağı Sakinleri'nin Gazi Üniversitesi'nde uğradıkları bu çirkin saldırıkendinden farklı olanı kabul etmeyen bir avuç insanın yol arayışıdır diye düşünüyoruz. Umarız bir gün bu müziği üretenlere saldırmak yerine onları dinlemeyi tercih ederek bir yol bulurlar.

The Piyasa of Underground

Ekonomi altüst olmuş harçlıklara vuruyorken, baskı kalitesi yüksek, içeriği zengin rock ve metal dergilerini görünce şaşıyor insan. Bu zamanda fiyatları olabildiğince aşağıda tutup yayınlarını piyasaya sunan iki kahraman size... Birisini zaten tanıyorsunuz; Hicri Bozdağ. Yakında BRT'de özlenen TV programı Rock Station'ı görebileceğimiz müjdesini çıtlatarak sunuyor dergisinin 3. sayısını. Bu sayıda Raven Woods, Sanrı, Lost Infinity ve Solitute röportajlarını bulacaksınız Diğer isim Bloody Rose'u çıkartan Hakan Kahraman (Hakan sana hiç Ogün Sanlısoy'a benzediğini söyleyen oldu mu?) Hakan dergisinin ilk sayısında, Destruction, Ominous Grief, Polarized ve Bahadır Uludağlar röportajlarına yer vermiş.
İletişim kuralım; Bloody Rose:
bloodyrose@ejder.com Rock Station:
http://rockstation.kayra.net

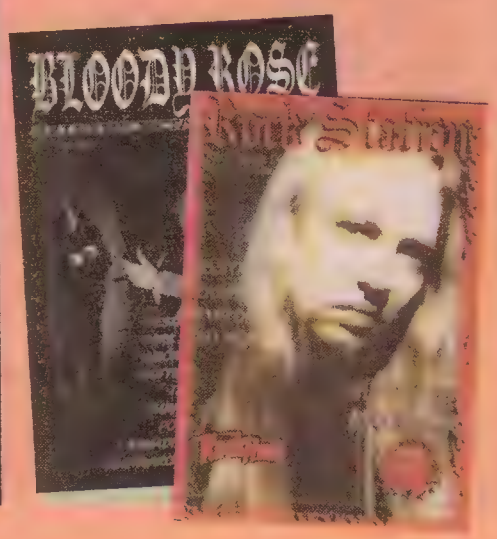

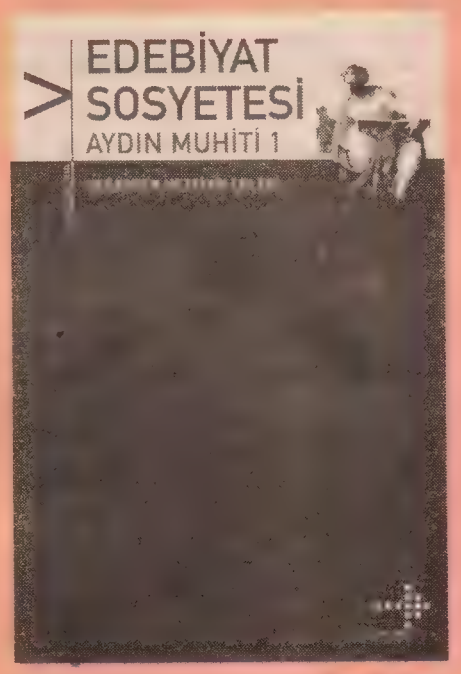

Kulaklarınız Çınlasın

"Günümüzde ise underground daha ziyade Aydın Muhiti'nin KADIKÖY cihetinde yeşermektedir. Münhasıran da AKMAR çevresini mekân tutmuş rockerlerin ilgi alanına giren HEZEYANLAR şeklinde icra edilmektedir. Uzun saç, küpe, dövme ve gitar taşıyıcısı olmak belirleyici özellikleri olup, yırtık blue jean ve evinden uzaklaşmış filozofik genç kız aksesuarlarıdır. Fanzin neşreder, sahaflardan alışveriş eder, koleksiyon yapar ve alkolik manzarası vererek sükse yaparlar. Bohem takılmak da bu bağlamda önde gitmek anlamına gelir. Liderleri Altı Kırkbeş'in sempatik patronu Kaan Çaydamlı'dır."

Edebiyat piyasasının baronlarını evire çevire irdeleyen yazar, Akmar tayfasına da el atmış. "Aydın Muhiti"nin ilk kitabı olan "Edebiyat Sosyetesi"ni tüm okurlarımıza tanıdık bir yazarın eseri olarak takdim ederiz...

...iki "antipatik" arasında illa birini tercih etmek gerekirse, sevdiğim ölüler için mezar olarak gene de genel ansiklopedileri, meslek ansiklopedilerine tercih ederim... Hiç değilse orada, Fitzgerald, Afro Amerikan bir jazz şarkıcısıyla, cesur bir İngiliz amirali arasında oturuyor ve bu sürprizli komşulukta umarım bir miktar eğleniyor. Bir akşam yemeğinde bile, iki "meslektaş" arasına düşmek değil midir, çabuk daralan canlar için, en sıkıcı olanı? Bugünkü mevcut uygarlıkların çoğunda, ölülerin bazı haklarını tamamen kaybettikleri bir gerçek... Onları ansiklopedi maddesi yapmak, iki parantez içine sokmak tamamen serbest... Hayal kurmamalı: buna karşı konulamaz.

Ansiklopediye Girer misiniz?

E.EMİNE

Bir yazarlar ansiklopedisi hazırlığı içinde olan Yapı Kredi Yayınları, sorularını birkaç yıl önce bana da gönderdi. Bir ansiklopediye girişe davet, köşe başında kahve içmeye davet kadar sadelikle de kabul edilebilir. Niçin olmasın? Böyle bir sadeliği gösterebilenleri takdir de ediyorum.

Gene de bir yazarlar ansiklopedisine, kendi maddemi neredeyse kendim kaleme alarak girmek için yeterli sadeliği (ve iştahı) kendimde bulamadım, diyelim. Mistik anlayışım, ölümümden önce bir ansiklopedi maddesine dönüşmeme engelmiş demek ki...

Hareket halinde olanı "dondurmak"la baş etmek, dünyanın en kolay işi değil. Donduruluşa tabi tutulan ister sevdikleriniz olsun, ister kendiniz. Bu sorun, gazetecilik hayatımdaki daha ilk büyük röportajda, yolumu sinsice gözlüyordu... **"As Olmayan Solistler"** başlığıyla anlatmaya çalıştığım alaturka ve alafranga orkestra müzisyenlerine ilgi ve hayranlık duyuyordum, aylarca o çevrede dolanmıştım, içlerinden biriyle arkadaşlığımız vardı, bu röportaj fikrini bende zaten o kamçılamıştı ve yazımı iyi işlediğimi düşünüyordum, fotoğrafları **Ara Güler** çekmişti...

Röportajın yayınlanışı ardından, müzisyenlerin hiçbirinde değil ama, sadece arkadaşım olanda, "ihanete uğramışlığa" benzer (bu sözcükler kullanılmasa da), tamiri imkânsız bir kırgınlığı gördüğümde manen damdan düştüm... Röportajı hepsi beğenmişti, ama o, bir şeylere alınmıştı. Onun alınmışlığı bende karşı bir alınganlık ve küskünlük uyandırdı. Şakaların, kendini anlatmaların serbestçe aktığı hesapsız arkadaşlığımız, bütün gayretlerimize rağmen, bir daha röportaj öncesi duruma geri dönemedi.

Ondaki hayal kırıklığı üzerine hemen değil ama (o zaman kendi alınganlığımı daha haklı buluyordum), sonradan epey düşündüm. Anlattıklarını bozmadan aktarmıştım. "Alatura", "giyotin" hep onun laflarıydı. "İhaneti" nerede görmüş olabilirdi? Verdiği ve aldığım rızasına rağmen, "konu" haline geliğinde mi, bizler "iki arkadaş"ken, benim birden "bir gözlemci"ye onun bir "gözlenen"e, benim nazik sandığım eldivenlerle dahi olsa bir "avcıya", onun "ava" dönüşmesinde mi? Kendi gözünde **"zapdedilmez"** olan bir hareketi **"dondurmaya"** kalkışmış olmamda mı? Hayatıyla, kendisiyle ilgili kozmosta açık bıraktığı uçlara, bir nevi kapılar çattığım ve duvarlar ördüğüm için mi? O çoğul başlık (solistler), o çoğaltılmış, dolayısıyla bölünmüş ilgi miydi, kendine atfettiği ve benim kendisine atfetmemi beklediği biricikliğe en büyük ihanet saydığı? Belki hepsi ve hatta bütün bu tahmin ettiklerimden ötesi...

Yıllar sonra, hem benzer hem benzemez bir serüveni başka bir yakınımla yaşadım. Röportaj yapmamızı arzu eden oydu (ve ben belki eski travmamdan ötürü, bu röportajla bir dostluğun tehlikeli sulara girebileceği ihtimalini aklımdan hiç çıkartmıyor, ama hoşuna gidecek bir şey yapmayı da çok istiyordum). Röportajı yaptık, bir zamanlar İstanbul'da sevdiklerini ve her şeyini bırakarak Paris'e göç etmek zorunda kalmış **Kornel M.** ile... Geride kalmış arkadaşlarına bir işaret göndermek istiyordu. Yazı kocaman oldu. Ruhla, mizahla, sansürsüzce anlattıklarının hiçbirine kıyamadım. Yazıişleri iki gün ayırdı bu yazıya... İlk gün, sayfa dibine küçük bir not düştüler: "yarın devam edecek"...

Ertesi gün, yazının devamına ayrılmış yerde başka bir konu, başka bir imza... Bir yaz günüydü. İstanbul'daydım. Gazeteyi aradım. Genel yayın müdürü hafta sonu için Likya'ya inmişti. Toplantıya patron girmiş. Gazetenin esas patronu. **"O dizi var ya... Bugün bitecek"**. Birilerinin telefonla aradığını söylemiş....

Ortada sansür gerektirecek bir siyasi nokta yoktu gerçi, ama kimin neye sinir olacağı her zaman belli olmaz, belki eroin lafları, bir kilise içindeki inşaat merdiveni üzerinde başlayan bir aşk, özgürlüğü her satırda fışkıran bir ruh veya başka şeylerdi can sıkan ve bu telefonlara kim direnebilmiş?

Yazının devamını bekleyen Kornel'in eski ve yeni hayranları müthiş hayal kırıklığına uğradılar. Kornel şaşırdı (Niye kestiler?) ama bana alınmadı, veya bunu hiç göstermedi... O "kaza", o yayını eksik kalmış yazı, birilerinin üstelik benim aracılığımla Kornel'e terbiyesizlik ve hoyratlık edebilmiş olması, benim aracılığımla Türkiye'den gelen bu ikinci "itiş", bu kez bende K.'ye karşı, geçmeyecek ve giderek dostluğumuza gölge düşürecek bir eziklik yaratti. O günkü koşullarım hemen istifa etmekten beni alıkoyduğu için belki... Bu eziklikten kaçarak, dostumdan da kaçtım. Onu yavaş yavaş biraz da kaybettim...

Kornel'in hikâyesinin tamamını, -o artık hayatın başka bir boyutuna geçmişti- belleğimde kalan izleriyle (kendimi cezalandırır gibi, yazının 2. bölümünü gazeteden geri almamıştım) **Kırık Zarlar** kitabımda, isimleri değiştirerek yeniden yaşatmaya çalıştım. Bu hikâyeyi sinemaya aktarma işini orada, **Fellini**'ye devrettim... As olmayan solistleri, Turuncu Kayık'a bindirdim. Arkadaşım olan müzisyen hariç...

Ona artık bir romanda dahi dokunmayı yasak etmiş olmalıyım kendime...

Bu travmaların bıraktığı izle olsa gerek, **Jean Genet**'nin **Sartre**'la, o kalın "Aziz Genet" kitabının çıkışı ardından, selâmı sabahı kestiğini öğrendiğimde, sanki tanıdık bir alana girdim... **Simone de Beauvoir**, bu küskünlüğe hiçbir mana veremez anılarında, sadece onu iki satırda aktarmakla yetinir. Çok daha sonra, Genet'nin kendi açıklamasını okudum: **"Sartre beni merasimsiz, bir süvari eri gibi kabaca soymuştu"**...

Ne ilginç, fiziken "bir süvari erinin kabalığıyla" soyulmaktan belki haz dahi alabileceği düşünülebilecek Genet, dostu kabul ettiği bir yazarın bu "manevi" zaptediş çabasını ölümüne kadar affetmeyecekti...

Hareket halinde olan zaptedilebilir mi? Bir dost, daha hayattayken, gözlem konusu olabilir mi? Gözlem konusu olursa eğer, dostluğun yaşaması, "hareket halinde" kalması hâlâ beklenebilir mi? Bu sorular hayatıma, evlerindeymişçesine yerleştiler. Hatta, gazetecilikte tecrübem arttıkça, dostum olmayanlara da "şahsi sorular yöneltmek" konusunda giderek artan bir tutukluk, hatta bir ayıp hissi geliştirmeye başladım. Son müdürlerimden birinin bütün ısrarlarına rağmen, soru-cevaplı röportajları tamamen kesmemin nedeni bu oldu.

Ansiklopedi konusuna dönecek olursak... Yukardaki tecrübeleri yaşamadan çok önce, daha çocuklukta, sevdiğim yazar ve şairlerin kitap arkasındaki hayat özetlerini okuyup o tek fotoğraflarını gördüğümde duyduğum acıma hissi geliyor aklıma... Sanki mısralarını, cümlelerini sevdikten sonra resmini gördüğüm, kısacık hayat özetini okuduğum, çok başkalaşmış biri, nerdeyse bir "savaş tutsağı"ydı... Saçları kesilmiş bir Samson... O yazarla ilgili sonradan pek çok kitap, inceleme, ayrı ayrı imzalardan biyografiler, mümkün olduğu kadar çok ve çelişkili tanıklıklar okuma fırsatını elde edebilirsem ancak, yabancılık hissim bir ölçüde azalırdı... Ama hâlâ **Scott Fitzgerald**'ın hayalimdeki hatlarıyla (ve hatsızlığıyla), fotoğraflarında "dondurulmuş" hatları üst üste getirmekte biraz bocalarım mesela. Belki uzun süre Fitzgerald'ı fotoğrafını görmeden sevdiğim için... İlk **Haşim** fotoğrafıyla; **Yahya Kemal'le, Nurullah Ataç'la** ve daha niceleriyle öyle oldu...

Muhabbet beslediğim kişiyle ilgili çok sayıda biyografiye, inceleme kitabına, albüme ulaşamazsam, ve sadece o ansiklopedilerdeki kısacık, buz gibi özetle yetinmek zorundaysam, bu bocalama acıya dönüşür... Tutkuyla sevdiğim **Memduh Şevket Esendal**'in kitaplarındaki iki sayfalık cılız hayat özeti örneğin, bugün dahi içimi ezer...

Ancak uzun vakit ayırmalarla, bir ömür adamalarla, saplantı duygusuyla, yaygın ve genel kültürün zıttı olan inatçı bir takıntıyla kaleme alınabilecek biyografiler, monografiler, incelemeler açısından bir çöl olan, bu alanda üniversitelerin, yayınevlerinin, vakıflarının yüreklendirici işlevlerinden yoksun ülkemizde, o kısacık, buz gibi hayat özetlerinin, o ansiklopedi maddelerinin hangisi bir yazarı okuruna yaklaştırabilir ki? Aksine, esas işlevleri hep "soğutmak" olmuştur sanki bu maddelerin...

"Ailesi çifçilikle uğraşıyordu. Müfettiş. CHP genel sekreterliği. Elçilik... Müstear isimler..." Haydi bir başkası... Ve o donuk, araya sonsuz mesafeler koyan, o sevdiğim yazarı alıp çok çok uzaklaklara fırlatan tek pozlu fotoğraflar...

Sevilen bir yazardan sadece tek fotoğraf görmek, ayrı bir ıstıraptır. Ancak 10-15 fotoğrafı, bol miktarda ayrı pozu, duruşu, ve onları da bir arada, yan yana, iç içe, tek bir bakışta kucaklayabilirsem ancak, karşımdaki "sevilen" bir miktar hareket kazanabilir, içine tıkıldığı buzdolabının zincirlerini birazcık kırar...

Bu takıntılarla, ansiklopedileri yıllardır ziyaret etmiyorum. Yolum hiç istemeden, kazara birinin içine düşecek olsa, kendimi hemen bir tapu dairesinde, devlet arşivinde, kaymakamlıkta, noterlikte, morgda, tek tanrılı dinlerin mezarlıklarında hissederim, o kısa cümlelerde, o "objektif" anlatımda, sevdiğim kişiyi "canlı", "hareketli" kılacak hiçbir şey bulamam...

Y.K. Yayınları ekibine, mistik anlayışımın ölmeden önce bir ansiklopedi maddesine dönüşmeme engel olduğunu bildirdikten kısa bir süre sonraydı, Enis Batur'la karşılaştık... Kitap-lık dergisi için bir de "alternatif ansiklopedi" hazırladıklarını söyledi. İsteyen bir, isteyen bir-

kaç madde hazırlıyormuş, hatta isteyen, (onun yaptığı gibi) kendi adını taşıyan maddeyi çok başka türlü yazacaktı...

Klasik bir yazarlar ansiklopedisi üzerine uzun süredir çalışan bir ekibin, bu kez bir "alternatif" ansiklopedi hazırlayarak biraz "ter atmak" istemesi bana açıkçası çok insani geldi...

Geçenlerde, ansiklopedi hazırlama metoduna bir "alternatif" bulma hevesi ve merakıyla söz konusu Kitap-lık sayısını aldım. İlk sürpriz: derginin sarı sayfalı bölümde "alternatif" olan, "isimler"di sadece.... Aynı yayınevinden yakında çıkacak "Tanzimattan Günümüze Türk Yazarları Ansiklopedisi"nde 1000 küsur Türkiyeli yazar birer madde olarak yer alacaksa, dergideki "alternatif ansiklopedide" de gene Türkiyeli, ama bu kez "hayal mahsulü" yeni yazarlar önerilmişti... Ancak, metotta ve "yaklaşım"da bir alternatiflik yok: gene parantez içine alınan doğum ve ölüm tarihleri, doğum yeri, ölüm yeri, ebeveyn, sosyal konum, meslekler, okullar, ödüller, kaleme alınan manifestolar, ilginç tasarımlar, görülen, gezilen şehir ve memleket isimleri, bir araya gelinmiş mühim şahsiyetler, mezarlık adresleri...

Reel yazarlar ansiklopedisindeki maddeleri yeterince zengin, fantezili, oyalayıcı, başarılı ya da yeterince uluslararası bulmayacak müşkülpesent ansiklopedi okuru için hazırlanmış bir "alternatif" daha çok...

"Ansiklopedileştirme" kavramına bir alternatif değil...

İhsan Oktay Anar'ın "maddesi" İhsan Oktay'ın hem **"Suç ve Ceza"**yı ve **"Karamazov Kardeşler"**i yazması, hem **Tolstoy**'la "yer değiştirmesi", **Enis Batur**'un Enis Batur'unun Thomas Bernhard'la arkadaşlık kurup onunla birlikte kitap yazması gibi bir iki "matraklık" da var bu alternatif ansiklopedide... Hatta, kimilerinin bazı fantazmaları hakkında ilginç ipuçları da veren, biri Ermeni (Kapalı Çarşı'da kuyumcu çıraklığı ve Kanada'ya göç gibi klişeler de eksik değil ve o mesela, "Karamazov Kardeşleri" kaleme almıyor!), diğeri Yahudi, iki yazar...

Ama ansiklopedilerde heyecan verici ve eğlenceli olmayan, hareketi donduran, varlığı canlı ışık alanından çıkartan eldeki reel malzeme midir ki, daha "ilginç" verilerle icat edilmiş yeni isimler bir "alternatif" oluşturabilsin?

Ansiklopedi maddelerinde, bir hayatın daha zengin, daha yoksul, daha başarılı, daha başarısız, daha hareketli, daha durağan, daha yerli, daha kozmopolit, daha sade, daha yüklü, daha dramatik, daha hafif olması, işin özünde hiçbir şey değiştirmez... Bütün ruhları eşitçe "ölü" bir alana atmayı başaran, hayatı daha baştan iki parantez arasına alarak ona haddini bildiren metodun kendisidir, yetersiz, boyutsuz ve cansız olan... Bu nedenle bugün kanımca bir mezarlık zanaatıdır, ansiklopedicilik.

İnsan sevdiklerini öyle düşünemiyor... Bir mezar taşındaki gibi iki parantez arasında... Onlara öyle sorular da sormuyor... Yani nüfus sayım memurlarının, hakimlerin, savcıların, şirketlerdeki insan kaynakları bölümünün, valililerin, kamuoyu araştırmacılarının hiç çekinmeden peş peşe sorabildikleri soruları... Ve yaşayan ilişkilerde, "o tür" soruların karşılığı ancak çok uzun bir süreçte, parça parça, kopuk kopuk ve bazen de dolaylı olarak öğreniliyor...

Sevilen yazarlardan ve sanatçılardan da öyle konuşulmuyor, hayatta... Bazen bir ses tonu, iki kepçe kulak, üç şaka, ezberlenmiş cümleler, bir kadeh tutma, bir yumurtayı kırma, bir mercimeği fırına verme, bir şapka giyme, bir gözlük takma şekli, ansiklopedistlere "boş anlar" gibi gelecek nice zaman dilimi, nice ayrıntı, ansiklopedik açıdan "esas" sayılan verilerin hepsinin önüne geçebilir...

Bir hayatın özü neresidir sorusuna yanıt vermek kimse için kolay değil... Ama tersinden bir cevapla, o öz, bence en az bir ansiklopedi maddesinin içinde bulunabilir.

Bu nedenle, Kitap-lık'taki "alternatif yazarlar ansiklopedisi"nde, hevesle "uydurulmuş" yazarların maddesini okumak bile bana olağanüstü sıkıcı geldi... Herhangi bir ansiklopedideki reel yazarların zaten çok sıkıcı bulduğum maddelerini okumaktan da daha sıkıcı... Burada, "alternatif bir yaklaşımla" kaleme alınmış (eser ve maddenin iç içeliğinin de kurulduğu) tek madde olarak **Ahmet Güntan**'ın hazırladığı Esrari maddesini, ayrı bir yere koyuyorum.

Ortada bir eser olmadıktan sonra, bir ismin Nobel almasının veya Merih'e giden ilk yazar olmasının bile ne önemi var?

Eğer ortada bir eser varsa, o zaman o eser ardındaki hayatın verileri arasında nasıl bir seçim yapılabilir, nasıl yapılmalı, hiç yapılabilir mi? Hangisi daha önemli? Bir öğleden sonra hazırlanan üç kavanoz reçel mi, alınan bir ödül mü? Bir elbisenin rengi mi, bir oturuşta kaç r harfi ve kaç yumurta yutulduğu mu (**Özdemir Asaf**), gece vakti uyanıp mutfakta votka - sucuk eşliğinde aklı yoklamış kaygılar mı, küçücük bir şehir içindeki uzun yürüyüşler mi?

Biyografiler, bu verileri sıralarken bir hiyerarşi gözetmedikleri, bir hayatın "boş" (kime ve neye göre) anlarını da mümkün olduğunca önyargısız çoğaltabildikleri ölçüde hayatiyet kazanabilirler. Ama bir ansiklopedi... Onun işi, az çok kamuoyu araştırmacılarının, nüfus memurlarının, mahkemelerin ölçüleriyle ve diliyle "konsantre" bir hayat fişi çıkartmaktır... Hayat hakkında ölü bir fiş

Meslek ansiklopedilerinde ayrı bir azap da, yanına kimseleri koymaya kıyılmayan bir "biricik"in aniden kalabalık bir tabur içine dizildiğini görmek, demokratik bir hoyratlıkla oraya buraya yerleştirilmesine katlanmak...

Bu nedenle, iki "antipatik" arasında illa birini tercih etmek gerekirse, sevdiğim ölüler için mezar olarak gene de genel ansiklopedileri, meslek ansiklopedilerine tercih ederim... Hiç değilse orada, Fitzgerald, Afro Amerikan bir jazz şarkıcısıyla, cesur bir İngiliz amirali arasında oturuyor ve bu sürprizli komşulukta umarım bir miktar eğleniyor. Bir akşam yemeğinde bile, iki "meslektaş" arasına düşmek değil midir, çabuk daralan canlar için, en sıkıcı olanı?

Bugünkü mevcut uygarlıkların çoğunda, ölülerin bazı haklarını tamamen kaybettikleri bir gerçek... Onları ansiklopedi maddesi yapmak, iki parantez içine sokmak tamamen serbest... Hayal kurmamalı: buna karşı konulamaz.

Ama yaşayanların hâlâ bazı hakları mevcut... Meslek kuruluşlarına, derneklere, sendikalara, ansiklopedilere girmek veya klostrofobi durumunda hiç girmemek; bazı soruları yanıtlamak, veya yanıtlamamak; parantez dışı kalmak, kapıları açık bırakmak, sofra arkadaşlarını kendi gönlüne ve kendi şımarık keyfine göre seçmek (ve illa "deklare edilmiş" uğraşlara göre değil), bunların hepsi mümkün... Ve ansiklopedi maddesi olarak "reenkarne" olup olmamayı, açık bir soru olarak kendinden sonraya bırakmak. İşaret taşlarını, işinin tanımını, değerini, sırlarını geleceğe fırlatmak... Onları, sadece tutkuyla merak edenler ve sadece öğrenmeyi hak kedecek olanlar bulsun diye... Veya tamamen kaybolsunlar diye... Hayat daha heyecanlı, daha özgür, daha fazla kumar olsun diye..

Ben sadece bazı insanlara, diğer insanlara zarar verdikleri için kızıyorum. Son olarak şunu diyorum: Hayat kadınıyım, "ağır" seks işçisiyim, tavan primden emekli oo-luu-caam!!! o kadar...

Bu Maçı Alıcam Başka Yolu Yok!!!

MEHTAP KANDEMİR

Newroz bayramı üzerine birkaç laf etmek istiyorum; Çarşamba günüydü. Sokak allak bullak olmuştu. Çünkü bir kısım insanlar bütün sokağı kapatmışlardı, sokağa giriş ve çıkış yoktu, minibüslerin, evlerin önünde bekleyen arabaların camlarını kırdılar. Çerez dükkânlarını aşağı indirdiler. Bazıları bu memleketi kabul etmiyorlar. O zaman istedikleri memlekete gitsinler. Kimse kimseyi sevmek zorunda değil. Nerede olursan ol, saygı duymak zorundasın. Hepimizin sıkıntısı var. Böyle yapmakla çözüm sağlayamazlar. Bizim halk hiç sesini çıkarmadı, gene çok sabırlıydı. Ben o halkın yerinde olsam bunlara güzel bir meydan dayağı çekerdim. Bu bir kısım insanları o kadar çok seviyordum, ama şimdi nefretim çoğaldı, selam bile vermek istemiyorum. Ben hükümet olucam, bunları ne subay, ne polis, ne milletvekili yapardım. Benim de bazen canım çok sıkılıyor ama başkalarına zarar vermekle bir yere varılmaz.

Birbirimize destek olmak varken niye bunları yapıyoruz. Bu çözüm değil yani. Sonra bunun, bu şiddetin yöneticilere bir zararı olmuyor ki. Gene ayda 119 milyon maaş alanlara zarar veriyorlar. Bir arabası, bir evi olan zengin değildir. Onların arabasına, evine, işyerine zarar vermek kime yarar? Ben o gün bu olaylardan dolayı işe gidemedim. Bana da zarar verdiler. Kimin umurunda ki bu...

Şimdi tam da Avrupa Birliği'ne girme zamanında birtakım yasalarda değişiklikler yapılıyor. Bizimle ilgili yasalarda düzenlemeler ne zaman yapılacak? Ben bunu merak ediyorum. Avrupa Birliği, galiba bizim yasaları, hayat kadınlarının şartlarını bilmiyorlar ya da bildirmiyorlar... Tabii bildirirler mi, ancak Antalya'da karılarla gezsinler.

Bazı şeyleri kabul edemiyorum. Bu benim kişiliğime, vicdanıma sığmıyor. Bir trafik probleminde hemen "ben milletvekiliyim", "ben milletvekilinin kızıyım, akrabasıyım" laflarını duyunca cinnet geçiriyorum. Bunlar kendini bilmeyen, bu memlekete zarar veren kişiler. Ben bunları cahil denilen okumamış insanlardan daha cahil görüyorum.

Üniversite talebeleri için de birkaç söz söylemek istiyorum. Görüşlerini ifade edemiyorlar. Onlar da cahil bir insan değil. Beyinleri güzel çalışıyor, üniversitede okuyorlar, bu memleketin yanlışlarını ben nasıl kabul etmiyorsam, onların da kabul etmeme özgürlüğü var. Çocukları türlü damgalarla damgalıyorlar. Yöneticilerin dar kafaları, dar düşünceleri yanlış. Bu beyinlerini değiştirmek zorundalar.

Bu üniversite öğrencilerine çok üzülüyorum.

Birkaç üniversitesi öğrencisi tanıyorum, okuluna ters düşüyorlar. Onlar da benim gibi yasalardan şikâyetçiler. Milli Eğitim Bakanlığı, babaları SSK işçisi ya da memur olan bu öğrencilerden bu kadar yüksek harç almak zorunda mı? Bu çocukların yakasına basıp harç isteyeceğine, koca koca işadamlarının göbeklerini büyütmesine, banka hortumlamalarına izin vermesinler, onlardan vergilerini söke söke adam gibi alsın.

Ben sadece bazı insanlara, diğer insanlara zarar verdikleri için kızıyorum. Son olarak şunu diyorum: Hayat kadınıyım, "ağır" seks işçisiyim, tavan primden emekli oo-luu-caam!!! o kadar...

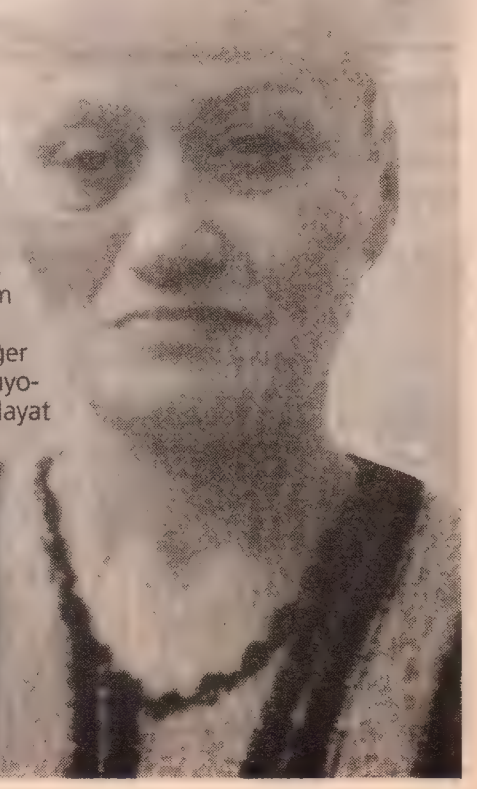

100 Soruda Hayatın Anlamı - II

REWHAT

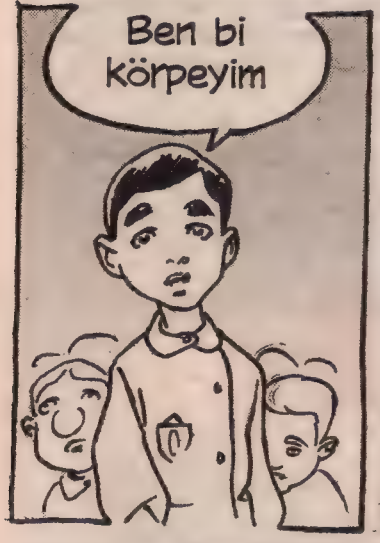

Semaver çok hoş bir alettir...

REVHAT?!

Aaa anne!

Hani izinsiz gelmeyecektin, ne yapıyorsun burada!?

Bilinmeyen kelimeleri cümle içinde kullanıyorum!..

Evin nesi var? Evde yapsana

Burada ilham geliyor bana!..

İlham mı!?

Hı hı!

Burası benim gizli yerim anne, nasıl güzel mi?..

Aferin oğluma!. Çok güzel bir yer bulmuş!

Burası benim gizli yerim, nasıl güzel mi?

Çok güzel Revhat!

Buraya niçin geldik biliyor musun?

niçin?

Bilinmeyen bir kelimeyi cümle içinde kullanmak için!...

Var mı böyle bir kelimen?

AŞK!..

Kelime anlamı bir kimseye duyulan aşırı sevgi ve bağlılık!..

Cümle içinde kullanımı...

Ben sana âşığım!.

İyi de bu çok basit bir cümle!..

Revhat 2004

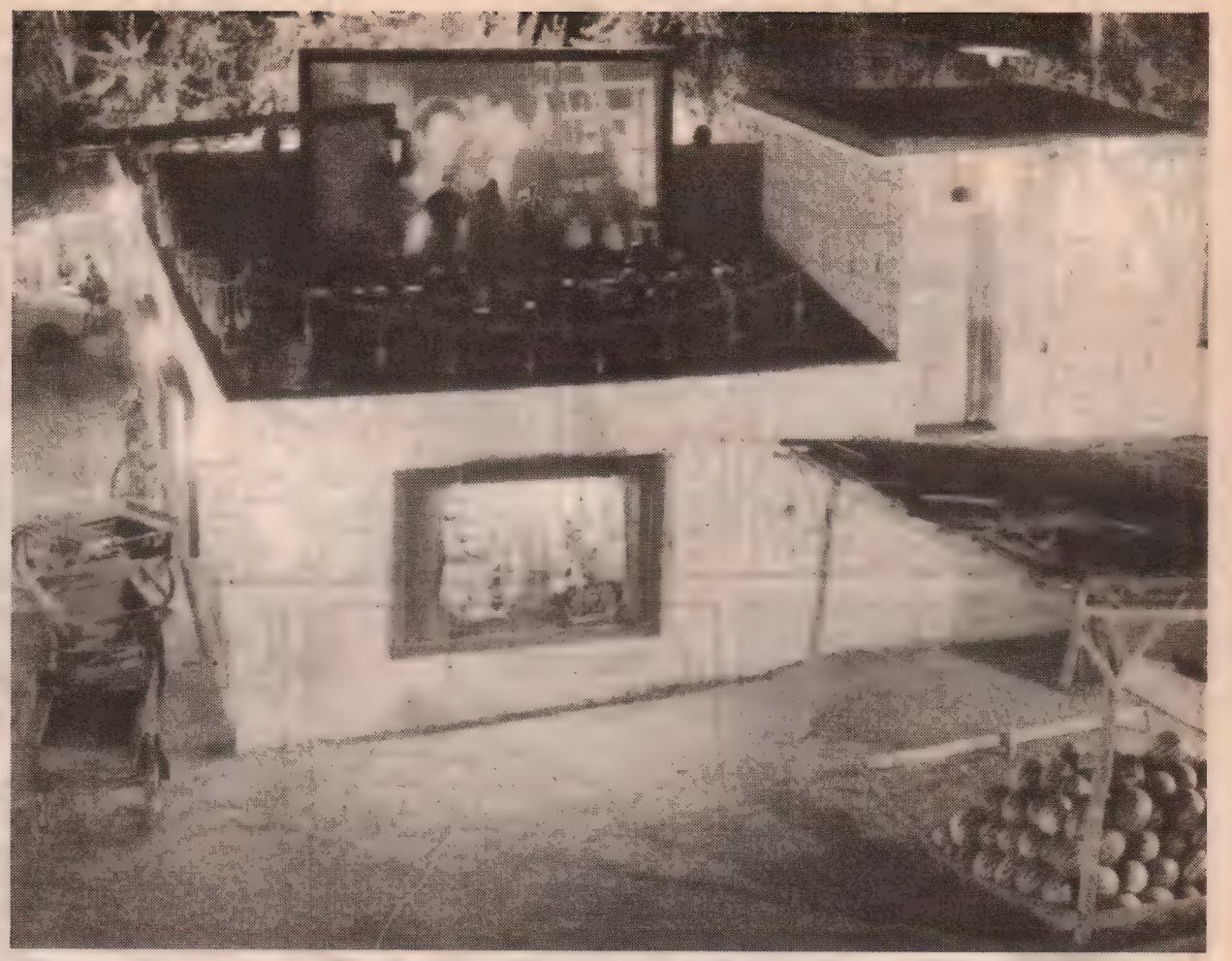

Lale Sineması'nın kapısının üzerindeki ışıklı tabela rengârenkti. Sarı, mor, kırmızı, mavi ve yeşil floresan lambalar ve afiş tahtasının etrafını saran yanar döner ampullerin ışıkları birbirinin içine geçer, altında duran insanların yüzlerini bin bir renge boyardı.

Lale Sineması, "Vizontele"ye Nasıl Yenildi?

MUHSİN KIZILKAYA

1.

Yazlık sinemaların hayatımızdan çekip gitmeleri, o kadar çok zaman oldu ki... Hayatımızın en güzel yılları mıydı o yıllar, yoksa herkese çocukluğu hayatının en güzel yılları olarak mı görünür bilmem, belki de hayatımızda hiç güzel yıllar olmadı. Belki de her şey bir illüzyondu, belki de her şey bir filmde olup bitmişti. Belki de yazlık sinemalar, yıldızlı geceler, kirlenmemiş çocukluklar, belki de şiddetten uzak o tül kadar hafif uçucu zamanlar hiç yaşanmadı, belki de her şey hayatın bize bir oyunuydu; kim bilir, belki de... ben yine cennete gideceğim. O gani gani yıldızlı gecelere, o tozlu çarşıya, o serinlik hissi veren dağlara... O sinemalı akşamlara kim bilir... Belki de şimdi anlatacağım yere...

2.

Lale Sineması'nın tam karşısındaki Şehir Kulübü, akşam işten çıkan memurların, sabahın erken saatlerinden itibaren karmaşık arazi davaları, bin bir dosya içinde bunalmış hakim ve savcıların, kentin bakımsızlıktan dökülen hastanesinde çaresizlik içinde kıvranan doktorların, tek eczanesinde son kullanma tarihi çoktan geçmiş ilaçları köylülere satıp zengin olan eczacı ile Simbî dağının dibindeki pınar başında rakı içip, etten başka bir şey yemeyen kocaman göbekli yerli eşrafın uğrak yeriydi. İçerde sigara dumanından göz gözü görmez, içeriyi aydınlatan floresan lambanın ışığı caddedeki ışıkla birleşip pencerenin önünü daha bir aydınlatırdı.

Şehrin tek caddesi, bütün ahalinin akşam üzeri gezintiye çıktığı bir panayır yerine benzerdi. İnsanlar ikişer, üçür, beşer, bazen onar kişilik gruplar halinde kol kola girer, kimi el ele tutuşur, caddeyi bir baştan bir başa arşınlardı. Cadde sadece insanlara mahsus değildi; arabalar da aynı caddeyi kullanır, insanlar arabalara yol vermez, şehrin zaten az olan arabaları çoğu zaman arka arkaya dizilerek, uzun süre kol kola girmiş, el ele tutuşmuş grupların kendilerine yol vermelerini beklerdi. Şehir Kulübü'ne giremeyen, içeri girip pişti, hoşkin, bezik, okey ve cümle kâğıt oyunlarını, bir paket Samsun sigarasına oynamaya yaşı tutmayanlar, sadece Kulüb'ün penceresinden içeriye bakar, büyüyünce günün birinde kendilerinin de içerdekiler gibi rahatlıkla aynı masalara oturup oyun oynayabilecekleri günün hayalini kurarlardı.

Akşam saatleri şehrin en güzel zamanıydı. Şehir sanki sabah değil, bu yaz akşamlarında uyanırdı. Birazdan gece başlayacak; Şehir Kulübü'nün müdavimleri hariç herkes sinemaya doluşacaktı. Kulüp'te oturanlar ise ağır adamlardı. Ağır adamlar ise sinemada vakit öldürmezdi.

Şehir geceye hazırlanırken, filmin başlama saatine bir saat kaldığını, yine sinemanın çatısına yerleştirilen yüksek volümlü bir hoparlörden yayılan türküler, şarkılar müjdelerdi. Hoparlörden müzik duyulur duyulmaz -ki çoğunlukla ilk şarkı **Neşe Karaböcek**'ten olurdu, son türkü de **Atakan Çelik**'ten, "Dam üstüne çul serer..."-, hafif bir telaş başlardı. Sigarası biten kentin iki bakkalından birinden sigara alır, karnı acıkanlar Lezzet veya Kanaat Lokantası'ndan öğleden kalma soğumuş yemeklerini yer, dişlerinin arasına bir kürdan sıkıştırarak lokantadan çıkar, Yenice, Harman, Bafra veya çoğunlukla Bitlis sigarasından yakar, sinemanın civarında, o gece sinemaya gelecek olan kadınların arasında, gözlerine kestirdikleri kızların da olup olmadığını öğrenmek için, elleri cebinde, dudaklarında bir ıslık, oralı değilmişçesine, açık vermemeye çalışarak gezintiye çıkardı.

Lale Sineması'nın kapı görevlisi Mela, havanın kararmaya başladığı bu saatlerde kapıya çektiği tahta iskemlede, uzaklardaki dağlar karanlığa karıştığı için, bu kez gözlerini caddede olan bitenlere çevirir, hemen hemen tümünü tanıdığı bu insanların düzensiz, telaşlı ve mutlu devinimine dalardı. Mela bütün bu hengameyi, bu geceye ve sinemaya bir tören gibi hazırlanışı, caddeye kuşbakışı bakan sinemanın yüksek merdivenin üzerindeki iskemlesinde seyreder, bazen dualarını bırakarak, bazen bıyık altından gülümseyerek seyrederdi.

Filmin başlama saati yaklaştıkça, hoparlörden yayılan müzik bütün kentin üstüne çöker, art arda şarkılar, türküler sıralanır, ta uzaklardaki mahallerde bile müziğin sesi duyulur, telaş ve koşuşturma daha da hızlanırdı. İnsanlar kafileler halinde giderdi sinemaya. Özellikle kadınlar... Akşam üzeri Qıran, Bulak, Bajêr, Pirudan, Medrese mahallelerinde sinemaya gitmeye karar verenler, kocalarına, kardeşlerine, yakınlarına niyetlerini açar, daha filmin başlamasına birkaç saat kala, sinemaya gidiş için olağanüstü bir hazırlığa başlarlardı. En güzel kıyafetlerini giyer, takılarını takar, gözlerine sürme çeker, düğüne gider gibi, bir törene hazırlanır gibi, kara çarşaflarını başlarına geçirir, yüzlerini ince tül peçelerle örter, kara çarşafın altına da körüklü çizmelerini çeker, güle oynaya sinemaya akın ederlerdi.

Sinemanın balkonu aileye mahsustu. Kanlarını, annelerini, kız kardeşlerini sinemaya getiren erkekler, onları balkonun merdivenlerine kadar getirdikten sonra; merdivenin başında bekler, içeri girip oturduklarına emin olduktan sonra, büyük salona, erkekler kısmına geçerlerdi.

Daha önce, çok eskiden, sinemanın kente ilk geldiği yıllarda, hocalar, sofular, melalar, fakiler fetva vermiş sinemanın gavur icadı olduğunu, haram olduğunu yaymışlardı dört bir yana. Uzun süre ulemanın bu fetvası dinlenmiş, sonra sonra bu tuhaf eğlencenin nemenem bir şey olduğu anlaşılmış, ulemanın bu fetvasını kimse dinlemez olmuştu. Bundan sonra sadece erkekler değil, kadınlar da sinemayı keşfetmeye başladı. Kente sinemayı ilk getiren Şükrü Amca onu çekici kılmak için elinden gelen her şeyi yaptı. Balkonu aileye mahsus hale getirdi. Bunu yapmakla kalmadı, balkona masalar koydu.

Sinemaya gelen kadınlar, yanlarına azıklarını da alarak, kimisi dolma, kimisi börek getirerek, azıkları masalara yayar, hem yemek yer, hem termostan sıcak çay içer, hem de gözyaşlarını sile sile, burunlarını çeke çeke film seyrederlerdi. Sonradan bu gelenekten vazgeçildi, balkondaki masalar kaldırıldı, yerlerine ek tahta iskemleler kondu, artık bundan sonra, kimse azığıyla sinemaya gelmez oldu.

Lale Sineması'nın kapısının üzerindeki ışıklı tabela rengârenkti. Sarı, mor, kırmızı, mavi ve yeşil floresan lambalar ve afiş tahtasının etrafını saran yanar döner ampullerin ışıkları birbirinin içine geçer, altında duran insanların yüzlerini bin bir renge boyardı. Merdivenleri çıkar çıkmaz insanı ilk önce bu ışıklar karşılar, gün boyunca, bazen iki gün, tahtadan inmeyen afişte kocaman harflerle adı yazılan oyuncu, kentin ahalisinden biri haline gelirdi. O kadar tanıdık, o kadar onlardan biri ki, afişte resmi görülen oyuncunun adı neredeyse orada yaşayan bildik biri olarak telaffuz edilirdi.

Cüneyt Arkın'ın adı Cino, Yılmaz Güney'in adı Yılo'ydu.

Filmin başlamasına çok az bir zaman kaldığı "son türkü" ile anlaşılırdı.

Art arda çalınan plaklardan sonra sıra **"Dam üstüne çul serer"** türküsüne gelindiğinde, artık caddede oyalanmak yersizdi, film başlamak üzereydi.

Kentin tek caddesi bir anda boşalır, ıssızlaşır, birbirine rastlayan tek tük insanlar, başlarıyla selamlaşır, bir yerlere koşarcasına, kimisi kahvelere girer, kimisi evlerine çekilir, bazıları da hâlâ kol kola gezmelerini sürdürür, sinemaya giremeyip "tur atmak" isteyenler ise, birbirine neden sinemaya gitmediklerini sorar, hiçbir zaman onaylamadıkları, tatmin edici olmayan cevaplar alır, herkes bir başka yöne gider, cadde adeta bu saatlerde ortaya çıkan gece bekçilerine, devriye gezen polislere ve çoğunlukla kentin delisi Osê'ye kalırdı. Bu durum yaklaşık iki saat sürerdi. Taa sinemanın dağılma saatine kadar.

Birazdan sinema dağılacak, cadde yine bir şenlik yerine dönecek. Asıl eğlence bundan sonra... Herkes film hakkında yorumlar yapar, filmi iyi anlamayanlar, anlayanlara sorar, esas oğlan ile esas kızın - eğer kavuşamamışlarsa- ayrılıklarına hayıflanılır, ayaküstü, ayrılıklara sebep olan, sevenleri ayıran, kötü adamlara, **Erol Taş**'a, **Bilal İnci**'ye, **Hayati Hamzaoğlu**'na, **Yıldırım Gencer**'e ağız dolusu, yakası açılmadık küfürler savrulurdu. Kimisi "Vallahi kendimi zor tuttum, perdeye saldırıp Erol Taş'ı boğmak istedim" diye öfkesini dile getirir, eğer **Cüneyt Arkın veya Yılmaz Güney** bütün **"kalleşlerin"** hakkından gelmişlerse övgüler düzülür, bu karşılıklı anlaşma bir süre devam eder ve hemen arkasından kamplaşmalar başlardı. **"Cinocular" ile "Yılocular"** birbirine girer, bazılara küs ayrılır, bazıları büyük kavganın ardında birbirinden özür dileyerek, yarın aynı saatte başka bir filmde aynı yerde buluşma dileğiyle evlerinin yolunu tutardı.

Film yüzünden çıkan kavgalar aşiret kavgalarına benzemezdi. Öfke çabuk unutulur, hayatın film icabı olması gibi, kavgalar da film icabı olurdu.

Sinema bir illüzyondu, film yüzünden çıkan kavgalarda öfke biriktirilmezdi.

Sinema dağıldıktan sonra kahve faslı başlardı. Perdede seyrettikleri hayal dünyasından çıkanlar, sigara dumanından gözün gözü görmediği buğulu, dumanlı bir dünyaya, kahvelerin dünyasına atarlardı kendilerini. Kimisi okey, kimisi hoşkin, kimisi domino, kimisi pişti oynardı.

Tam o sıralarda, bir kahvenin kuytu bir köşesinde bir masaya ilişmiş, favorileri kulak memesinin altında, bıyıkları dudaklarından sarkmış, tokalı kemerli, ispanyol

paça kot pantolonları, daracık bellerini sıkıca kavramış geniş yakalı gömlekleriyle uzun saçlı gençler, yarın dağıtacakları bildiriye son şeklini vermeye çalışırlardı.

Tartışmayla, eylem planlarıyla, sinemayla, oyunla geçen heyecanlı gecelerdi onlar.

3.

O geceler kısa sürdü. Darbe oldu. Darbe ilk darbeyi Lale Sineması'na indirdi. Müşterilerinin çoğu tutuklandı. Bazıları sınırdışına kaçtı, bazıları dağa çıktı. Topluma yeni bir biçim verme dönemi başladı. Kollektif bilinç yok edilmeye çalışıldı. Birlikte hareket etmenin yerine, gemisini kurtaran kaptandır anlayışı yerleştirildi. Her şey sinemayı etkilemeye başladı. Artık kimse sinemaya gitmez oldu. Video icat edildi, sinemanın papucu dama atıldı. Videoda İbrahim Tatlıses, Ferdi Tayfur, Müslüm Gürses dönemi başladı. Herkes kahvelere doluştu, o filmleri orada izlemeye başladı.

Çocukluğumuzun cennet sineması Lale Sineması'nın işletmecisi her gün öldü öldü dirildi. İşler yürümüyordu. Durdu düşündü ve dünyanın en büyük yaratıcı buluşlarından birisini yaptı. Lale Sineması'nı kahveye çevirdi. Kendince haklıydı. Madem sinemaya kimse gelmiyordu, belki kahveye gelirlerdi.

Salon büyüktü. Sandalyeleri kaldırdı, masalar koydu, sinema salonunu kahve yaptı. Sahnenin perdesini çekti, perdenin önüne bir sehpa koydu, sehpanın üstüne de bir televizyon... televizyonun altına da bir video... Videoya sabahtan akşama kadar, **İbrahim Tatlıses, Ferdi Tayfur, Müslüm Gürses, Kemal Sunal ve Cüneyt Arkın**'ın video için yaptığı filmleri taktı. Eski sinema salonu, yeni kahvehane bir anda doldu taştı, ne de olsa kentin en büyük kahvesi orasıydı.

İşte, **Yılmaz Erdoğan**'ın filminde anlattığı **Hakkâri Lale Sineması "Vizonte-le"**ye böyle yenildi. ■

Kuyruk

BİRNUR ŞENER

İki komşu ellerindeki ot süpürgeleriyle sokak kapışının önünü süpürmüşler, sonra da her gün olduğu gibi bugün de kapı önünde dikilmiş konuşuyorlar. Menekşe komşusu Hayriye'ye soruyor:

"Gıı Hayriye dün anam bakkallar kooperatifinde pirinç kuyruğuna girmiş; siz de girdiniz mi?"

"Aklın kıtk mı gı senin? Biz kaç haftadır Salı pazarına bile gidemedik! Bakkallar kooperatifinde veresiye vermiyorlar; veresiye verseler de alamayız, o parayı günü gelince ödemek kolay mı? Bir gün bulgur pilavı, bir gün bulgur çorbası günleri geçiriyoruz! Buna da şükür, Allah açlıkla terbiye etmesin!"

"Amiiiin amin! Rabbim kendi kanadının altında gizlesin!"

Onların konuştuklarına kulak veren Gülizar bağırdı.

"Hele bari Allah'ınız var! Ona da güvenmeseniz kime güveneceksiniz? Kafadan çatlaklar! Allah'ın size dönüp baktığı yok! Oh olsun! Varsıllara artırsınlar diye bol bol veriyor; size yetirsinler diye de bir şey vermiyor! Siz durmadan seccadeye yatın, kalkın! El açıp mini mini mini mini amiiiin! deyin, vermeyecek! Zorla mı alacaksınız? Nah şunu alın emiii!"

Menekşe öfkelendi: "Ne zaman şurada iki çift söz edecek olsak, bu sütü bozuk deli bulunup geliyor! Ağır yanımızdan asılıyor! Hem de insanın ciğerini eziyor, iyi ki çabuk defolup gitti. Sözlerine karşılık versek dinlemez; dediğini der, yediğini yer! Kendine deli adını takmış; işine geldiği gibi cak cak cak ediyor! Zivanasız! Asıl kendi çatlak! Söyleyeceklerimi de unutturdu!"

Hayriye "Pirinç diyordun, başka ne diyecektin bilemem!" dedi.

"Tamam, tamam! Anamın pirinç kuyruğundaki becerilerini, bir de ev sahıbınden duyduklarımı anlatacaktım. Anam dün akşama yakın elında bır torba pırınçle yanıma geldı:

"Hazırın hanığı pışmışın konuğusun! Bu pırıncı ıdareli kullan; pırınç almak çok zor, bu ıkı avuç pırıncı alasıya canım çıktı!" dedı.

Yanımda bıcımık oturdu: "İşım var gıdeyım" deyıp kalktı. Kucağımda bebeğım anamı kapıdan uğurluyodum, ev sahıbımız yukarıdan ındı, geldi:

"Ne o kız, kapı eşığında konuşuyor musunuz?Anayla kızın laflaması cevizle ekmek yemeye benzer, tatlı tatlı, özlü özlü" dedi. Anam durur mu?

"Laf maf bilmeyiz biz! Bizim mayamız işle yoğurulmuş; bugünün işini bitirmeden yarınınkinin ayarını yaparız!" dedi.

"Ev sahibi darılır dıye korktum. Darıldığı zaman suratını asar insanın yüzüne bakmaz!"

"Hıç korkma senin ev sahibın anlayışlı kadındır; kolay kolay darılmaz; kusmez!" dedi Hayrıye.

"Her neyse! Ona nereye gidiyorsun dıye sordum, "bır ışım var şımdi geleceğım" dedi. Sonra da anam sordu:

"Kuyruğa mı gidiyorsun gııı?"

"Bu saatte kuyruk mu olur? Hem de kuyruğun ıyısını sen bıliyorsun. Bugün kuyrukta ettiklerını gördüm. Milleti omuzundan tutup tutup kaldırıma çıkardın; kaldırıma çıkardıklarının içindeydim, görmedin mi beni?"

"Kör müyüm, elbet gördüm! O kargaşada geberecektin!" Bir anda ikisi de gülmeye başladılar. Ellerini çırpa çırpa, apış aralarını tuta tuta gülüyorlar.

"Neden gülüyorsunuz? Bana da söyleyin ben de güleyim!" dedim. Ev sahibimiz, "anana sor" diyerek mendivenden indi gitti. Bu zamana kadar anamın böyle güldüğünü görmemiştim. Anama dürttüm:

"Gülmeni kes de ne oldu anlat!"

"Anlatamam! Şimdi akşam ezanı okunacak, yarın bize gelirsen anlatırım. Güldüğüme bakma, aslında bağıra bağıra ağlamak istiyorum. Allah bizi eziyet çektirmek için yaratmış! Bakalım başlarına gelen zorluklara katlanabilecekler mi? diye sınava çekiyor. Eh hepimiz de sınıfta kaldık; sabredemedik, ne edelim? Halimizi görmüyor mu?"

"Yarına kadar duramam, şimdi anlat! dedim. Anam elini salladı:

"Boş ver kızım! Seni ve gelini adamların arasına salmayayım, iyisi var kötüsü var; birinize söz atan olur diye kuyruklara giriyorum! Ammaaa! Kuyruğa girenler zaptiye gibi olmalı! Eşarbını bağlayan kadın kuyruğa giriyor! Kuyrukta durmak kolay mı? Kadınlar birbirini iteklerken, adamlar sopa gibi sigaralarını tüttüre tüttüre alacaklarını alıp gidiyorlar. O kalabalıkta gözlerine kestirdikleri kadınlara göz bile kırpıyorlar. Bazen kavga da çıkıyor. "

"Bugün senin ev sahibi de kuyrukta yıkıldı; mantosu çamurlara battı. Destuuur diyor. Omzundan tutum kaldırdım, ayakta zor durdu. Çaput eskisi kılıklı kadın! Kadınların çoğu böyle, "beli salık yılan" gibi ayağının üzerinde duramıyorlar. Hadı fakir fukara neyse, senin bu ev sahıbıne ne demeli? Evı var, kocası da ıyı kazanıyor; yıne de kırık pırinç kuyruğuna gırmış! Iki kez yere yıkıldı; bırında bır adam elınden tuttu kaldırdı. Senınki mayıştı, gevşek gevşek guldü! Beyinsiz!"

Hayriye, Menekşe'nin sözünü kesti: "Senın ev sahıbın tutumlu kadındır; öyle tutumlu olmasa, bu evı, yerı nasıl yapacak? Anan onun çektığı çileleri bilmiyor! Zamanında pırınç değil, bulguru bile bulamadı o. Kusuruma bakma! Sonra ne oldu anlat!"

Kuyrukta olanları anlatırken anamın gülmesi arttı;m"akma kızım, sınırımden güluyorum!" dıyordu. Anam evine varacak kadar olmadı, kapının zili çalındı. Açtım. Kapıda ev sahibi Emine Teyze, göbeğini tingildeterek hâlâ gulüyor. "Buyur içeriye gir!" dedim. Girdi.

"Gitti çarık, geldi çabuk" derler ya: "Aradığımı bulamadım izimin üstüne döndüm geldim! Anan kuyrukta olanları anlattı mı? dedi.

"Birazını anlatt!" dedim. Kanapeye oturdu, gerisini de o anlattı:

"Halimizi bir görseydin Menekşe!" diyordu.

Gülmekten karınlarına ağırılar girmiş. Sabah erkenden bizim Kübra Abla gelmiş:

"Sabah kuyrukları kısa oluyor; yağ, şeker, pirinç ne kuyruğu varsa ona biz de gireriz!" demiş. Kırık pirinç kuyruğuna girip en arkaya durmuşlar. Arkalarında duran kadına herifin biri dokunmuş! Benim ev sahibinin yüreği kalkmış.

Günahı kendi boynuna ya, bilerek elledi; ya da eli istemeden deydi. Orası bize karanlık! Bana dokunmayan yılan bin yaşasın!" dedi.

Kadın zil gibi ötüyormuş: "Seni zebani seni! Eğri ağızına bakmadan, yediğin naneye bak! Leylek bacaklı seniii!" diyormuş. Adam da susmuyor; kadına sözleri sıralarken, dili damağına deymiyormuş:

"Hoşt edepsiz! Dünya yüzünde bir sen kalsan, yine sana dokunmam çirkef kadın! Bağalı boynuna mı vuruldum senin? Hoşt!" diyormuş. Ara sıra yerlere düşmüşler, anam toparlayıp, ayağa kaldırmış bunları. Pirinçleri alıp dönmüşler.

Hayriye, Menekşe'nin sözünü bitirmesini beklerken zorlandı. "Bana gücenme sakın! Bak ne diyeceğim. Senin ev sahibini de anamı da seviyordum; artık gözümden gönlümden düştüler! Gülüşmüşler! Gülünecek ne var gıı? Anan madem o kadar güçlü, o kendini bilmez adama iki tokat atamamış mı? Ev sahibinin de yüreği müreği kalkmamıştır! Onlara bedava seyir ıyı gelmış. Ah gözünü sevdığım Allahım! Gor halımızi! Yoksullardan, üç kuruş parası olanlar da kuyruklarda kırılıp geçiyor! Hepımızi de varsılların katarına kat!"

Hayrıye duasını bitirmeden az öteden Gulizar'ın sesını duydular. Elleriyle nah işareti ederek Menekşe ve Hayrıye'ye bağırıyordu:

"Bu ahmakları varsılların katarına katmalıı! Götürüp mal pazarında satmalıı!" ■

Geçen ay röportajını yayınladığımız Burdurlu Birnur Şener bundan sonraki sayılarda dergimizde öykülerini yazacak...

- Bazen seslerin de fotoğrafını çekmek istiyorum. Kadıköy'de yürüyorduk, ansızın koşarak kaçan genç bir çocuk ve onu kovalayan bir polis belirdi. Büyük olasılıkla bir kapkaççı. Birkaç kişi tutun şunu falan diye bağırdı fakat derken bir kadın şöyle bağırmasın mı: "Bacağından vurun!"
- Yok artık.
- Ciddiyim. Eh, ben de "bende ip var, asalım," dedim. Kadın tip tip baktı. Şimdi ben "bacağından vurun!" sesinin fotoğrafını çekemediğim için pişmanım.
- Kısa bir video film de olabilirdi. "Baçağından vurun!" sesi kadının ağzından çıkar, çevredekilerin yüzlerini yalar, ve bir akıllı bomba gibi çocuğun bacaklarını takip etmeye başlar...

Mahallede Mangal Sefası

SÜREYYYA EVREN - RAHMİ G. ÖĞDÜL

- Tuhaf bir şey. Geçen gece ekmek bulabilir miyim diye dışarı çıktım. Saat 10 civarı. Şansım yaver gitti, bakkalda buldum. Bir ekmek aldım, geri dönüyorum. Köşede çöp konteynırlarının hemen yanında iki sokak insanı ateş yakmışlar bir tenekenin içinde, ateşin çevresinde ısınmaya çalışıyor ve bir yandan da sohbet ediyorlar. Yaşlıca bir adamla yaşlıca bir kadın. İkisini de tanıyorum. Genelde beraber gezerler. Kadın o kalın giysileriyle astronotları hatırlatır bana. Neyse. Tam o sırada yoldan geçen başka bir kadın, her nedense ve her ne mantıkla hareket ediyorsa, bizimkilere "ne yapıyorsunuz burada?" demesin mi! Sanki gidin evinizde ateş yakın diyecekmiş gibi. Adam da şöyle yanıt verdi: "Mangal sefası yapıyoruz!" Eh, yanıt diye buna derim...

- Nefis de bir eleştiri tabii. Birdenbire adam sokakta tenekenin başında dururken mangal sefası kavramını ve onun bütün çağrışımlarını işgal etmiş.

- Bizim de gerçekten sürekli bir içerik işgali halinde olmamızda fayda var gibi geliyor bana. Biraz dada mirasından beslenen bir tavır tabii, Duchamp'ın Mona Lisa'ya bıyık yapması gibi.. Bir "sefa" fotoğrafına bıyık çiziyor adam.

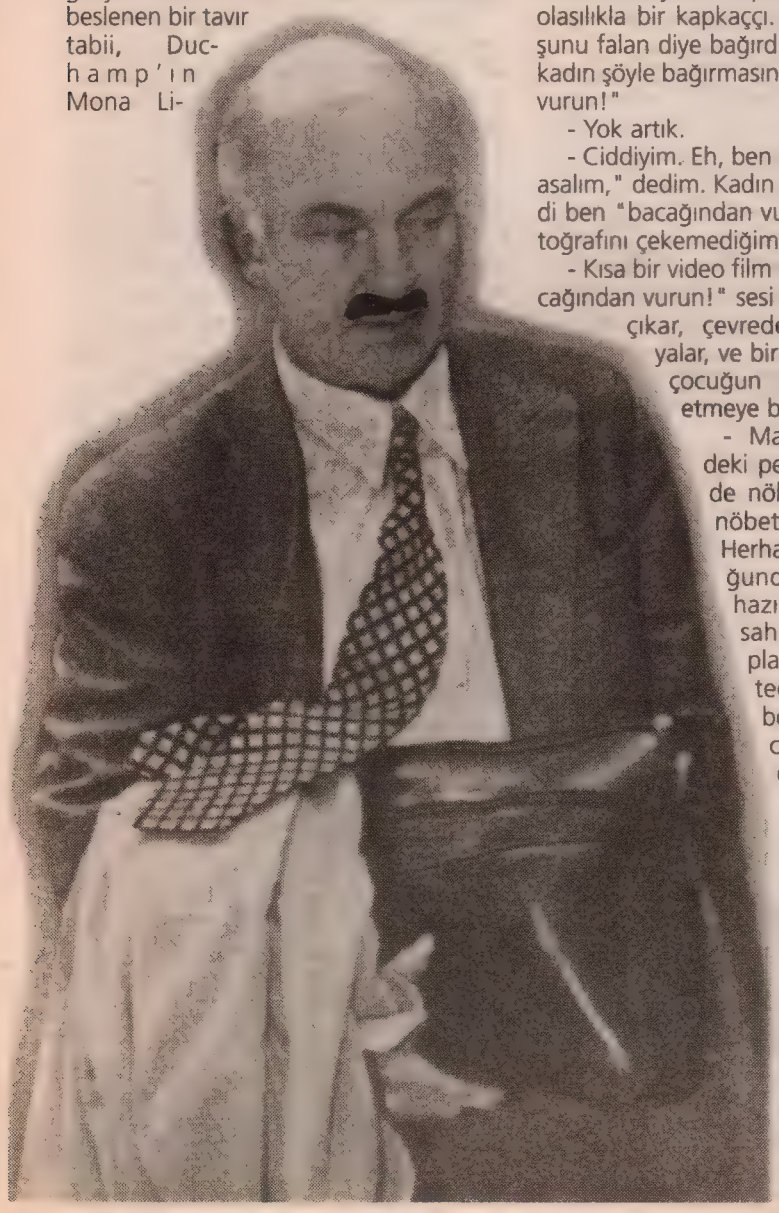

- Mesela şimdi 'mehdi' Kemal Derviş'in fotoğrafına bıyık çizeceksin, işin adı da "umudun resmi" olacak...

- Derviş gerçekten ne güzel Süperman gibi uçarak Türkiye'ye geldi. Siyasi atmosfer de hemen kurtarılma pozisyonu alarak gevşedi... Fakat ben merak ediyorum, Clark Kent nerede? Clark Kent'e ne oldu?

- Yoksa onu Amerika'da mı bıraktı? Ne işler dönüyor? Krizin kurban bayramıyla çakışmasının ima ettiği bir şey var mı?

- Bence gazetecilikte 'savaş muhabirliği' gibi 'kurban bayramı muhabirliği' diye bir alan olmalı. Her sene acayip fotoğraflar çıkıyor. Geçen sene bacağı kesilen inek vardı bu sene de demir sopalarla boğa kafası ezenler, boğayı vinçe takıp kaldırmaya çalışanlar hep fotoğrafçılara malzemeydi.

- Bazen seslerin de fotoğrafını çekmek istiyorum. Kadıköy'de yürüyorduk, ansızın koşarak kaçan genç bir çocuk ve onu kovalayan bir polis belirdi. Büyük olasılıkla bir kapkaççı. Birkaç kişi tutun şunu falan diye bağırdı fakat derken bir kadın şöyle bağırmasın mı: "Bacağından vurun!"

- Yok artık.

- Ciddiyim. Eh, ben de "bende ip var, asalım," dedim. Kadın tip tip baktı. Şimdi ben "bacağından vurun!" sesinin fotoğrafını çekemediğim için pişmanım.

- Kısa bir video film de olabilirdi. "Bacağından vurun!" sesi kadının ağzından çıkar, çevredekilerin yüzlerini yalar, ve bir akıllı bomba gibi çocuğun bacaklarını takip etmeye başlar...

- Maalesef çevremizdeki pek çok insan içinde nöbetçi eczane gibi nöbetçi linççi taşıyor. Herhangi bir olay olduğunda linççi göreve hazır. Fırlayıveriyor sahneye. Düşünsel planda da böyle, linç teorisyenleri var, bekletmeden "bacağından vurun!" diye bağıran.

- Linç ideologları kitapların da haplar olarak tasavvur edilmesinden hoşlanıyorlar zaten.

- Öyle. Kitap seçilip alınmaz da reçeteye göre yaptırılırmış gibi bir hava var. Sanki kitapçıya gidiyorsun ve reçeteye göre eczacı-kitapçı ihtiyacın olan kitabı hazırlıyor. Ya da raflardan birkaç hazır kitap alıp arka odada karışımı hazırlıyor.

- Ayrıca burada fikir, bir hap gibi yutulmak için tasarlandığından suyla alınıyor ve fazla alındığında intihara neden oluyor. Entelektüel de bir tür hapçı olarak anlaşılıyor. Anti-entelektüalizm yeşilaycı bir kampanya gibi hayattan zihnin keyiflerini uzaklaştırmak istiyor.

- Doğrusu yeşilaycılığa hiçbir zaman kanım ısınmamıştır.

- Benim de.

- Öte yandan yeşilaycı anti-entelektüalizm, şantaj yapar gibi entelektüel züppelikle korkutuyor. Halbuki saadet ya arada ya marjdadır.

- Parayla saadet olmaz derler fakat saadetle de para olmuyor. Duygular karşılıklı.

- Piyasalar da karşılıklı. Türk Lirasının değeri düştükçe 'serbest piyasada' paranın değeri artıyor.

- Evet. Devalüasyondan sonra paranın kıymeti son derece arttı. 'Post-devalüasyon uyanıklıklar' ya da 'Devalüasyon sonrası uyanıklıklar' tabir edilen uyanıklıklar belirliyor hayatımızı. Her şeyin en avantasını nasıl elde ederim, her şeyi nasıl bedavaya getiririm, nasıl para harcamam, harcadığım paraları nasıl geri alırım... vb.

- Kredi kartı mantığı tersine dönüyor böylece. Kullanıcılar kredi kartı gibi düşünüyorlar kendilerini. Dünyanın sahip olduğu bir kredi kartı her birey. Dünya sanki limitsiz çekmiş!

- Çok Gencabayesk bir laf oldu. Hemen ardından eklenebilir: "Durdurun dünyayı, limitim doldu."

- Sokaklarda ATM'leri gördükçe aklıma Eminem'in sözleri geliyor: "anneme endüstri tecavüz etti ve ben doğdum."

- Tabii burada çocuk melez oluyor, yarı insan yarı endüstri. Yarı-tanrılar gibi.

- Biz bunu biraz kendimize göre çeşitlendirelim, mesela "anneme kredi kartı tecavüz etti ve ben doğdum" gibi. Yarı insan yarı kredi kartı dinozor-yaratıklar buzulkrizi çağında birden yok olmuşlardır. Sebebi bilinmiyor...

- Böyle endüstri lafı geçince bana sanki cumhuriyetin ilk yıllarından bahsedecekmişiz gibi geliyor.

- Seninkisi gene iyi. Ben umut denince nereden söz ettiklerini anlayamıyorum...

- Umudun da işgal edilmesi gerek...

- Meksika'daki Zapatistaların becerdiği de biraz bu sanırım. Yüzbinlerle Meksika turu yaparak ülke siyasetinin en belirleyici öğesi haline geldiler bugün. Zapatistaların 'lideri' Subcomandante Marcos'la yapılmış bir söyleşide Marcos bütün bu maceranın başlangıcını çok güzel anlatıyordu. Yıllar önce küçük bir grup olarak Chiapas Ormanlarına gittiklerinde ilk uğraşları çevreye uyum sağlamak ve hayatta kalmak olur sadece. Zamanla işler yoluna girmeye başlar. Marcos ve arkadaşları taşıp umudun alanına dökülmeleri, umudu işgal etmeleri sayesinde dağlara yapışır ve dayanırlar. Ve sonra beklenmedik bir şey olur. Öncülük yapmak yerine karşılıklı öğrenme sürecine girerler yerli halkla. Onlar yerlilere İspanyolca, Meksika tarihi, okuma yazma, temel matematik, biyoloji gibi şehirli bilgiler aktarırken yerliler de onlara, özel bir bıçak kullanma tekniği, bölgeye özgü beslenme bilgilerini aktarırlar. Sonra bu karşılıklılık bütün hareketin yerli demokrasi geleneklerinin bir uzantısı biçiminde örgütlenmesine dek varır. 80, 100, 120 kişiye varan Gizli Komiteler bölgede bulunan doğal bir demokrasi anlayışından doğmuştur.

- Demokrasiyle ilgili Lord Byron'ın güzel bir lafı var: "İlk demokrat şeytandı."

- Ayrıca son sözler kahramandır ilk sözler demokrattır...

- Bu da dediğin gibi kahraman bir sonsöz oldu sanırım...

- Bazen de insan bütün sonları parçalıyor. Cengiz anlatmıştı, çocukluğunda mahallenin çocuklarının eski bir bisikleti varmış. Çocuklar sırayla bu bisiklete binerek kendilerini bir duvarla sona eren bir yokuştan aşağı bırakıyorlarmış. Yokuşta hız kazanan bisiklet ancak duvara hızla çarparak durabiliyormuş. Sanki çocuklar duvarın içinden geçmeye çalışıyorlar. Her seferinde yeniden yeniden deniyorlar, her seferinde yeniden duvara çarpıyorlar; duvarı parçalamanın, duvarın ötesine geçmenin bir yolu olduğunu biliyor çocuklar.

- Hmm. Şeyi hatırlattı bana, Lewis Caroll'ın kitabı Aynanın İçinden'de Alice aynanın yüzeyinin buharlaşmasıyla aynanın içine girmeyi başarıyordu. Çocuklar da duvarın yüzeyini buharlaştırmayı deniyorlar galiba.

- Şu 'gürültü müzikçisi' John Cage vardı ya. "Kesinlikle armoninin dilinden anlamıyorum" demiş bir keresinde Schonberg'e. Schonberg de bu durumun müzik yazmayı imkânsızlaştıracağını düşünerek, "içinden geçemeyeceğin bir duvarla karşılaşacaksın" demiş. "Olsun," diye yanıtlamış Cage, "ben de kafamı duvara vuracağım."

- Otoriteler kodlanmamış arzu akışlarından hoşlanmıyorlar, tüm akışların kapatılmasını, her şeyin ortasında yer alan bir çember biçimini almasını istiyorlar. Mutlaka bir otoriteye, bir duvara gerisin

geri dönmesi isteniyor akışın. Cage müzik kompozisyonunda katı kuralların gereksizliğini kanıtlamış bir besteci. Sesler arasında mutlaka bir bağlantı olması gerekmediğini savunuyor; sesler hiçbir denetim olmadan akmalıdır, kendi akış, kaçış çizgilerini yaratmalıdır. Hazırlanmış piyano'yu icat ediyor Cage. Piyanonun tellerini birbirine bağlayıp, aralarına lastik tokmak ve tahta gibi değişik cisimler yerleştirerek geleneksel tınısına yenilikler getiriyor.

- Çocuklar ki 'organsız gövde'lerdir, Cage gibi düşünerek hazırlanmış bisikleti icat ediyorlar; duvardan sızmaya çalışıyorlar.

- Aslında Lewis Caroll kitabının adını ilk önce Alice'in Yeraltı Serüvenleri koymuş, sonra Alice Harikalar Ülkesinde olarak değiştiriyor.

- New York da böyleydi işte, harikalar ülkesi mi yeraltı serüvenleri mi belli değil. Aklıma şu geldi bak; New York'ta, yeraltındayım. Metroda köstebek gibi dolaşıyorum, yalnız değilim tabii, yüzlerce yeraltı yaratığıyla birlikte yolculuk ediyoruz. Karşı sırada siyah, Latin, Kızılderili, Uzakdoğulu ve beyaz yüzler yan yana duruyorlar. Bir müzik klibinde bilgisayar desteğiyle sürekli birbirine dönüştürülüyordu bu yüzler. Şimdi karşımdalar ve hiçbiri birbirine bakmıyor bile. Sadece yan yana oturuyorlar. Akşamüzeri Union Square'daki deliklerden birinden kendimi dışarı atıyorum. Chuck ile buluşacağız yakınlardaki kafelerden birinde. Dışarda kar yağıyor. New York sokaklarında, su birikintilerine basmamak için sıçraya sıçraya dolaşıyorum. Havayı sokak satıcılarının şekerli, vanilyalı bir karışımda kavurdukları fıstıklardan yayılan koku dolduruyor. Kafeye erken varıyorum. Chuck ile ilk kez karşılacağız; New York'taki Institute for Anarchist Studies'in editörlüğünü yapıyor Chuck. Az sonra giriyor kafeye ve doğruca yanıma geliyor: "anarşistler birbirini tanır" diyor bana.

Uzun uzun konuşuyoruz, sonra dışarda yürümeyi öneriyor; devam eden kar yağışının altında East Village'in sokaklarında turluyoruz; New York'un anarşist tarihine ilişkin radikal bir gezi. Emma Goldman'ın evinin önünden geçiyoruz. Saygıyla dikiliyorum. 13. Sokak'taki 208 kapı no'lu evin içerisinde Goldman'ın dans eden gövdesinin ve metinlerinin havada bıraktıkları ışık çizgilerini hâlâ görebilirsiniz. Bu ışık çizgileri durmadan başka ışık çizgileriyle kesişiyor, farkına varmasak da.

Tabelayı okuyorum: Emma Goldman 1869 - 1940. Anarşist bir hatip. Özgür konuşma ve özgür aşkın savunucusu. 1903 - 1913 yılları arasında burada yaşadı. Ve radikal dergi Mother Earth'ü yayınladı. 1919 yılında sınırdışı edilerek Sovyetler Birliği'ne gönderildi.

- İşte. Yine kahraman bir sonsözle kapıyoruz sayfayı...

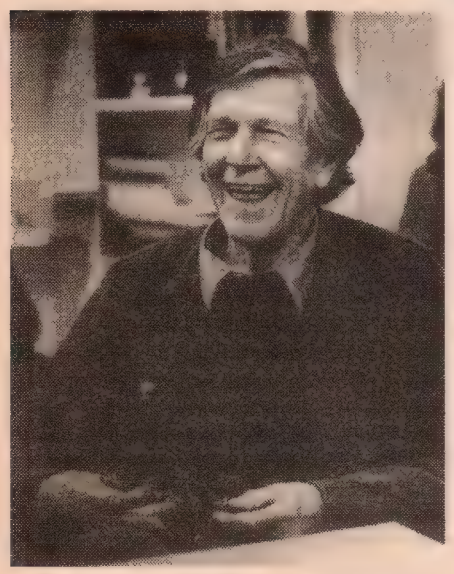

sureyyyaevren@yahoo.com - rgogdul@yahoo.com

Akıntıya Karşı

FİKRET BAŞKAYA

"Piyasa" dünyanın beşeri ve doğal kaynaklarını yağmalayanlar tarafından bir çeşit "Tanrı" olarak sunuluyor. "Piyasalar tedirgin", "piyasalarda fırtına öncesi sessizlik", "piyasalar gergin"... Ekonomi denilen insanların ihtiyacı olan mal ve hizmetlerin üretilmesi, taşınması, alınıp-satılması ve bölüşülmesinden ibarettir.

Personeli Değil Paradigmayı Değiştirmek...

Neoliberal ideolojik saldırıyla, 'piyasa ekonomisi' retoriğinin zihinleri esir aldığı koşullarda, ekonomi-toplum ilişkisi tersyüz oldu. Binyıllardır ekonomi toplumun hizmetindeyken, "küresel kapitalizm" çağında ilişki tersine dönmüş görünüyor. Artık ekonomi toplumun hizmetinde değil, toplum ekonominin hizmetinde. Bu mantık silsilesini sürdürürseniz, bir sonraki soru 'öyleyse ekonomi kimin hizmetindedir' ya da "ekonomi kime hizmet ediyor?" olacaktır. Ekonominin de parayı-sermayeyi, siyasi gücü elinde tutanların hizmetinde olduğu gayet açıktır... Öyle bir izlenim yaratılmış durumda veya yaratılmaya çalışılıyor ki, sanki ekonomi denilen öyle insan iradesini aşan, insanların etkileyemediği, "doğaüstü", "ilâhi" kanunları olan, dolayısıyla itaatsizliğin cezalandırıldığı bir durum söz konusu... "Piyasa" dünyanın beşeri ve doğal kaynaklarını yağmalayanlar tarafından bir çeşit "Tanrı" olarak sunuluyor. "Piyasalar tedirgin", "piyasalarda fırtına öncesi sessizlik", "piyasalar gergin"... Ekonomi denilen insanların ihtiyacı olan mal ve hizmetlerin üretilmesi, taşınması, alınıp-satılması ve bölüşülmesinden ibarettir. Burada insan iradesini aşan, "doğa üstü", "Gerektiğinde 'esirgeyen veya 'cezalandıran' ilahi güç nerede? İnsanların üretip, bölüşüp tüketmelerinde gizemli, orijinal, anlaşılmaz olan ne? Aslında belirleyici olan 'ekonominin kanunları' değil, ekonomik gücü elinde tutanların, dayattığı zor öğesidir. Eğer, devletin borçlanma kampanyasında üç ay sekiz günlük faiz oranı %194'e çıkıyorsa, bu kendinden menkul bir "ekonomik kanunun" sonucu değildir. Devleti rehin almış rantiyelerin bir dayatması sonucunda böyle bir faiz oranı ortaya çıkıyor.

Türkiye'de 1980'de *24 Ocak kararlarıyla* bir "yeniden kompradorlaşma" programı dayatıldı. Bunun anlamı, artık Türkiye'nin sanayileşme, kalkınma, dünyanın zenginliğine ortak olma hedefinden uzaklaştırılmasıydı. Emperyalist odakların İMF-Dünya Bankası, vb. gibi 'uluslararası' finans kuruluşları aracılığıyla dayattığı, emperyalist sermayenin ve akıl hocası profesörlerin ve "uzmanların" da alternatifi olmayan yegane çıkış yolu olarak sundukları bu program, Türkiye'yi bugünkü duruma taşıyan sürecin başlangıcıydı. Üstelik, Türkiye'yi her türlü ulusal kalkınmacı amaçlardan uzaklaştırıp, yeniden kompradorlaşmayı amaçlayan söz konusu 'tercih' bir kurtuluş olarak sunulmuştu. Bu ölçüde gerici bir yeniden kompradorlaşma programı da ancak bir terör ve şiddet rejimi altında uygulanabilirdi. 12 Eylül cuntası bu yüzden devreye sokuldu. İleri sürüldüğü ve iflah olmaz budalaların da inandığı gibi amaç: Ülkeyi anarşi ve kaos ortamından kurtarmak, ekonomik krizi aşmak değildi. Tam tersine anarşi ve kaos biraz da bilinçli olarak, anarşi ve terörü durdurmak iddiasıyla ortaya çıkanlar tarafından yaratılmıştı.

Yeni strateji işi "kendi kendine işleyen" veya "kendi kendini düzenleyen pazara" bırakıyordu. Artık, kalkınma bir kavram veya retorik olarak sözlüklerden çıkarılmıştı. Bundan sonra işler *pazara* ve *hür teşebbüse* havale ediliyordu. Çokuluslu şirket gelecek, yatırım yapacak, ülkeyi zenginleştirecekti. Devlet de sadece sermayenin önünü açıcı, faaliyetini kolaylaştırıcı müdahalelerde bulunacak, onun dışındaki işlevleri bir yana bırakacaktı. Oysa bu dünyada burjuva iktisatçılarının ve burjuva politikacılarının ileri sürdükleri gibi, "kendi kendini düzenleyen bir pazar" hiçbir zaman mevcut olmadı, zaten mümkün de değildir. Tam tersine, pazarın işleyebilmesi için devlet müdahalesi şarttır. İkincisi, bir ülkenin sanayileşme, kalkınma amaçlarıyla çokuluslu şirketlerin (sermayenin dersin) kâr etme amaçlarının çakışması söz konusu değildir. Eğer, siyasi bir denetim veya dengeleme olmazsa, sermaye sadece sömürür, yağmalar, talan eder ve yağmalanacak, sömürülecek, talan edilecek bir şey kalmayınca da çekip gider...

Aslında devletin ekonomiden elini çekmesi, devletin küçülmesi söyleminin de nüanse edilmesi gerekir. Devlet müdahale etmemelidir derken, asıl söylenmek istenen, devletin artık sermaye lehine olmayan müdahalelerden elini çekmesi gerektiğidir... *Devletin küçülmesinden* murad edilen de sermaye sınıfından daha az vergi alıp, daha az kamu harcaması yapması demektir. Özellikle toplumun mütevazı kesimleri lehine yapılan sosyal amaçlı harcamalardan elini çekmesidir: Eğitim, sağlık, sosyal güvenlik, belediye hizmetleri, vb... Bu da, işsizlik işsizin, yoksulluk yoksulun, açlık aç kalanın, vb. sorunudur demeye gelir...

Ülkenin kaderinin çokuluslu şirketlere ve onların yerli uzantılarına bırakma tercihinin yapıldığı 1980'den bu yana 21 yıl geçti ve artık kompradorlaşma programı bütünüyle başarıya ulaşmış durumda. Türkiye'de geçerli rejim, ekonomiden siyasete, kültürden ideolojiye, estetik alana, vb. velhasıl tüm veçheleri itibariyle yeniden kompradorlaşmış bir rejimdir. Kompradorlaşmış rejim, toplumun sorunlarına bütünüyle yabancılaşmış bir rejim demektir. Ve böyle bir rejimin hiçbir meşruluk temeli olamaz. Artık siyaset bilinen siyaset olmaktan çıkmıştır ve ekonominin üretici temeli aşınmış durumdadır. Ülke, emperyalist odaklar, ama, asıl uluslararası finans-rant ve mafya sermayesi tarafından kuşatılmış, rehin alınmış bulunuyor. Parayla para kazanmanın kural haline geldiği, üretimsizliğin kural olduğu bir ekonomi artık sürdürülebilir değildir. Türkiye'yi asıl yönetenler de "yönetiyormuş gibi yapan" yerli unsurlar değildir. Bu süreçte "yerli siyasete" ayak işleriyle bir de zabıta işlevi düşüyor. Onun dışındaki tüm stratejik kararlar emperyalist odaklar tarafından alınıyor. Peşpeşe tuzak kuruyorlar, tuzaktan kurtulmak için her seferinde daha büyük ödün koparıyorlar ve bir sonraki tuzağa olan mesafe daha da kısalıyor. Artık parlamentonun hangi kanunları ne kadar zamanda çıkaracağına emperyalist finans odakları ve gerisindekiler karar veriyor. Birer 'kurtuluş' olarak sunulan istikrar programları aslında 'istikrarsızlığı' derinleştirmeye ve bu programların gerisindekilere zaman kazandırmaya yarıyor.

Üretimsizliğin, dolayısıyla parayla para kazanmanın kural haline geldiği, finans, rant ve spekülasyona dayalı olarak işleyen bir ekonomide, aracın direksiyonuna şu veya bu kişiyi, şuradan veya buradan getirtip oturmak, olsa olsa ülke zenginliğini yağmalayanlara ve yağmadan pay alanlara, bal tutup parmağını yalayanlara zaman kazandırabilir. Zaman kazanmanın karşılığı da krizin müzminleşmesi, iflasın derinleşmesidir. Egemenler için başarının kriteri sömürü ve yağmayı sürdürebilmektir. Öyleyse, sömürü ve yağmadan zarar görenlerin farklı bir başarı anlayışı olmak zorunda...

Kurtuluş olarak sunulan "üçyıllık istikrar programı"nın daha bir yıl bile dolmadan iflas ettiğine bakarak, gelecek programın ömrü ve performansı hakkında tahmin yapmak zor değildir. Zira, yeni program "eskinin" cilalanmış bir versiyonu olmanın ötesine geçemez. Oysa, Türkiye ekonomisinin içine sürüklendiği iflastan, cilayı yenileyip, personeli değiştirerek kurtulmak mümkün değildir. Durum, mevcut süreçten radikal bir kopuşu gerektiriyor... Asıl değiştirilmesi gereken personel değil, paradigmadır. Bu da mevcut süreçten zarar görenlerin işidir... Ama "istikrar programlarından" önce iktisat profesörlerinden ve "uzmanlardan" yakayı kurtarmak koşuluyla... Zira, sorun iktisat profesörlerine, "anlı-şanlı uzmanlara" bırakılmayacak kadar vahimdir... Ya da iktisadın iktisatçılardan kurtarılmaya ihtiyacı var... Her zaman "eğitenlerin eğitilmeye ihtiyacı olduğu" gibi...

3. Baskı:

Nice Nietzsche'ler

Yüz yıl sonra her şeyiyle Nietzsche

Cogito'dan: Nietzsche: Trajik Bir Yalvaç

Marc Crépon: Nietzsche'nin Yaşamı: Bir Zamandizin

Nietzsche: Konumlama, Açımlama, Kuşatma
Ernst Behler : Yirminci Yüzyılda Nietzsche
Bernard Edelman : Nietzsche: Kayıp Bir Kıta
Peter Sloterdijk: Kentauros Yazını
Maurice Blanchot: Nietzsche ve Parçalı Yazı
Georges Bataille: Nietzsche'nin Gülüşü
Gilles Deleuze: Üstinsan: Diyalektiğe Karşı
Martin Heidegger: Nietzsche'nin Platonculuğu Tersine Çevirmesi
Hilmi Yavuz: Nietzsche ve Bengidönüş
Simone Goyard-Fabre: Nietzsche: Modern Devletin Eleştirisi
Cemal Bâli Akal: Nietzsche Spinoza'yı Nasıl Okudu?

Nietzsche: Defterlerden
. "Zaman-Atom Öğretisi"
. "Kemgözlü Bilgelik"/ "Oklar": Deyişler ve Değinişler
. Avrupa Nihilizmi
. Büyük Politika

Söyleşi
Horkheimer, Adorno ve Gadamer: Nietzsche ve Biz
Can Alkor ve Enis Batur: "Tehlikeli Bir Adam" Nietzsche Üzerine Söyleşi

Nietzsche Okumaları
Gilles Deleuze-Michel Foucault: Nietzsche'nin Tüm Yapıtlarına Giriş
A.M. Celâl Şengör: Nietzsche ve 'Akla' İsyan
Elif Daldeniz: Zerdüşt: Tiksinti Duymayan İnsan
Güven Turan: Nietzsche ile Ateşlenen İmgelem
Oruç Aruoba: Nietzsche'yi Anlamak

Nietzsche Çevrilemez (mi?)
Nietzsche: "Vom Lesen und Schreiben"
"Okuma ve Yazma Üzerine"
Çevirenler: Mahmut Sadi, Sadi Irmak,
Osman Derinsu, Mustafa Tüzel, Ahmet Cemal, Dürrin Tunç, Oruç Aruoba

Tıpkıbasım: Nietzsche Türkiye'de
Baha Tevfik: Nietzsche; Hayatı ve Felsefesi
Hürrem Seyfi: Nietzsche'de Ahlâk Telâkkisi
Hasan Cemil: Nietzsche'nin Zaratustra'sı
Peyami Safa: Nihilizm Devrinde miyiz?
Fuat Gedik: Nietzsche
H. Ziya Ülken: Nietzsche Ahlâkı
Sadi Irmak: Nietzsche Üzerine
Demir Özlü: Nietzsche ve "Ecce Homo"
İ. Zeki Eyüboğlu: Nietzsche ve Anadolu Uygarlığı
Haldun Taner: Nietzsche Diye Biri
Can Alkor: Nietzsche: Uzak (?) Bir Geleceğin Çağdaşı

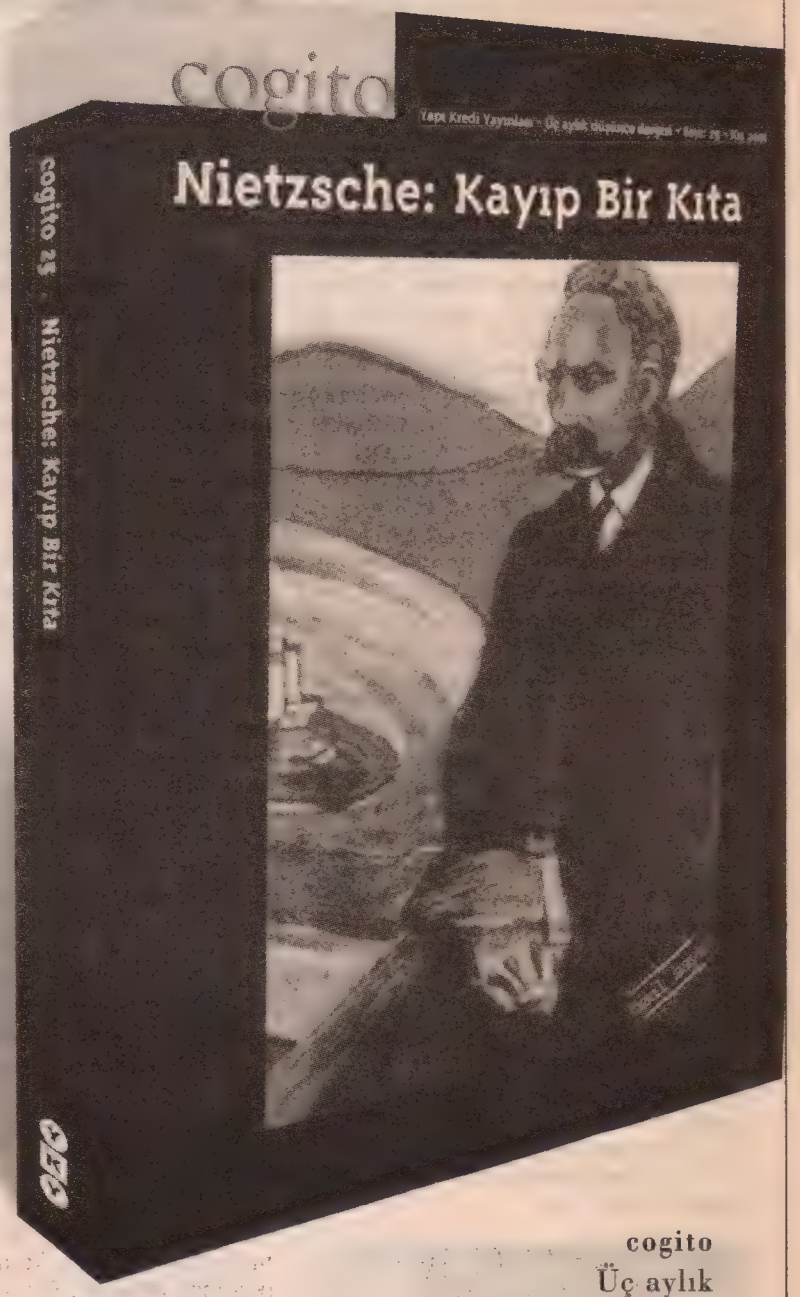

cogito
Üç aylık
düşünce dergisi,
Sayı: 25, Kış 2001
304 s., 5.000.000 TL.

YKY
YAPI KREDİ YAYINLARI KİTABEVLERİ: • İSTANBUL: 212-293 08 24 / 502 • İZMİR: 232-463 82 90 • ANKARA: 312-435 85 94
E-posta: ykkultur@ykykultur.com.tr • Web Sitesi:www.yapikrediyayinlari.com • **Internet satış: www.shop.superonline.com/yky**
YAPI KREDİ KÜLTÜR SANAT YAYINCILIK TİC. VE SAN. A.Ş. • 212-293 08 24, 252 47 00

TİMUR DANIŞ

Tiren

Git dergisi yazarlarından Doğan Palut, geçtiğimiz günlerde Baader-Meinhof albümünden hareketle Adana'ya gidip, Anavarza kayalıklarında yeni bir tırmanış rotası açtı ve rotanın adını "Baader-Meinhof" koydu. Aynı günlerde Metis Yayınları Anne Steiner ve Loic Debray'ın yazdıkları, Ruşen Çakır'ın Türkçe'ye çevirdiği "Kızıl Ordu Fraksiyonu" isimli kitabı yayınladı. Baader-Meinhof şarkısı, Kızıl Ordu Fraksiyonu kitabı ve Doğan Palut'un kayalara çizdiği yol çizgisi, zulmün ve yalanın ömrünün ne kadar da kısa olduğunu hatırlatıyor; Doğan'ın Anavarza kayasına çizdiği yolda ona geçmişinden kalan miras okunabilir; isteyen buradan okusun, isteyen de gidip rotaya girsin;

Baader-Meinhof Rotası

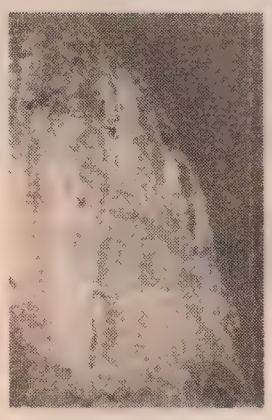

Almanya, soğuk iktidar, az gelişmiş ülkelerdeki ulusal kurtuluş ve sosyalizm mücadeleleri... Fransa'da 68 olayları, ardından Batı ve Orta Avrupa'da gençliğin, işçilerin, aydınların özgürlük mücadeleleri... Che Guevara, Nasır, Filistin, Uruguay, Tupamarolar, Şili Allende, halka özgürlük, Deniz Gezmiş, Mahir Çayan ve diğerleri... Ellili yıllar ve öncesinde komunist aydınların ektiklerinin yetmişlerde iktidarlarca yok edilmeye başlanması (idamlar-komando baskınları...) Küba'da, öncesi Çin'de, Vietnam'da başarılar, Sovyet sisteminde soğumalar, sertleşmeler... Altmışlı yılların sonları, yetmişli yılların getirdikleri... Almanya'da (o zamanki Federal Almanya) kurulan RAF - Red Army Fraction (Kızıl Ordu Fraksiyonu) kurucularının ismi ile anılan Baader-Meinhof grubu. Endüstrileşmiş emperyalist ülkelerin, azgelişmiş, sömürge, yarı-sömürge ülkeleri, coğrafyaları sömürmesine bir tepki, oradaki bağımsızlık mücadelelerine bir destek. Japon Kızıl Ordusu, İtalyan Kızıl Ordusu, Carlos paraleli. Silahlı şiddet eylemleri, adanmışlık, yücelik; polis baskını ile yakalanma, hücrelere kapatılma, iktidarın sert yanıtı: Hücrelerde katliam, Batı demokrasisi! Yenilgi ama tarihe geçen bir mücadele, anıtlaşan Prometeler..

Seksenli-doksanlı yıllar, ben, biz, Türkiye; sola kapalı bir rejim, faşizm! Toplumun hücrelerine yayılan, baskı oto-sansür, siniklik, kişiliksizlik.

Lisedeki direniş (!) grubumuz, solda serpilme, büyüme... Abilerin ufuksuzluğu, dar dünyaları, köylü kafası: Dağılma, atomize olma, güçlenen para sistemi. Dağcılıkla tanışma, güce paraya tapan yeni kuşak. Kayalar-direnç, dağlar-vuruşma. Özgürlüğün değişik bir tanımı mı? Burdakilerle değil, altın çağ dağcıları ile, çağdaş tırmanıcılarla, yürekli insanlarla özdeşleşme, yakınlaşma çabası... Rotalar, mücadele, içten, dıştan, her yerden kuşatılmışlığa karşı...

Andreas Baader, Ulrike Meinhof; sefilliğin, fakirliğin, ezilmişliğin içinden değil de, zenginliğin, artı değerin içinden açarak, ona karşı...

Sarı, yekpare, zorlu bir duvarda, çok zor bir rotada, kutlarım, anarım sizi.

Doğan Palut

Aladağlar'ın Memet Amcası

Mehmet Taşyalak; o bütün dünya gezginlerinin Memet Amcası. Aladağlar, Demirkazık, Çukurbağ köyü, Martı mahallesindeki evinin önünde onunla konuştum. Memet Amcanın dağcılarla dostluğu, 1965'te, Mersin bölgesi dağcılarından Muzaffer Erol Gez'in, kaymakamlığa yazdığı, dağcı yapacak köylü arıyoruz mektubu ile başlamış.

Avusturyalı dağcının, Demirkazık Kuzey'e ilk çıktıkları günün öncesindeki gece, çadırından gelen aşk seslerine yorumu "Bu adam bu kayayı çıkar" olmuş. Kaya üstündeki Avusturyalıyı dürbünle seyretmek, dağcı ile dağa gezmeye giden ayrımının farkında olmasına neden olmuş.

Aslında dağlara gitmeye başladığı ilk günlerde başına bir çadır kazası gelecek sanmış ama yanılıyormuş. Çünkü şehirden gelen dağcının yorganın altındaki derdi, sadece, sıkışan filmini çıkarmakmış. Neyse ki, hava yeteri kadar kararmış da, yorgan altına girmeye gerek kalmamış. Yoksa, fener de hazırmış bıçak da.

Hele kayanın üstündeki Bozkurt Ergör ip ile sigara göndermelerini hiç unutamıyor.

Kullanmasa da, bilmese malzemedeki değişimin tanığı; "O zaman bir karabine, efendime söyleyim, bi demirci dövmesi bir sikke filan bunlar varıdı. Bir ip vardı, o zamana göre bir ip."

Sonsuz hoşgörüsü içinde, biraz da eleştiri, gizli; "Daha doğrusu bizim Türkiye'de dağcılık maddiyata bağlanıyor. Yani en sonunda, yapıyor mapıyor ondan gelip işte şirket kuruyor, bilmem ne ediyor, iş paraya dönüşüyor yani. Ama şimdi görüyoruz yabancılarda öyle değel, illaki yabancılar, bogün mesela Demirkazığ'ın kimse çıkamaz tarafından çıkmak yani en zor tarafından çıkmak; bunun kastı bu yani. Bizimkinlerin kastı da, şimdi bizim Türkiyeliler'in kastı da, inelim çıkalım, bakalım neticesi paraya dayanalım.... Böyle oluyor."

Mehmet Amca, şimdi Niğde'nin Çamardı kazasında okuyan kız torunlarının başında, Aladağlar'ın yazını kışını, yağışını, kurağını yaşayıp, ince bir iç geçirmesi ile fısıldıyor; "Şimdicik çok isterim! Böyle, dağcılığınlan, şununlan bununlan değil de, o zamanki tanıdığım adamları nasıl böyle canım ister, görmek ister. Hani mesela *Bozkurt beyi."

*Dağcılık Federasyonu eski başkanlarından. Bozkurt Ergör.

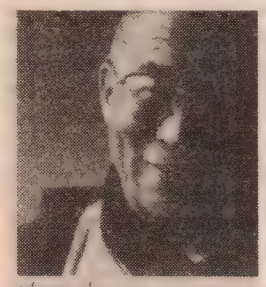

Bora Ercan, barışçıl dinlerle yakından ilgileniyor. Bugünlerde Dalai Lama kitabını çevirdi, önümzdeki günlerde de Kızılderililerle ilgili bir kitabı yayınlanacak. Dalai Lama'dan özlü bir söz; Bize şefkat ve hoşgörüyü ancak düşmanlarımız öğretebilir.

Olimpiyatı Bize Vermeyin

Pekin, Paris , bi başka yer, bi de İstanbul; 2008 Olimpiyatına aday şehirlerden. Geçen ay 2008 Olimpiyatının yapılacağı şehri seçecek heyet Türkiye'deydi. Heyet Türkiye'nin olimpiyat hazırlıklarını inceledi. Ne kadar gücümüz yeter, ne kadar engelleyebiliriz bilmiyorum ama bi söylemekte yarar var; lütfen olimpiyatları bize vermeyin. Çünkü eğer 2008 olimpiyatları İstanbul'da yapılırsa, Kilyos'taki eski kömür alanlarına yapılacak olimpik köyden, İstanbul merkezine yapılacak yol, İstanbul'un son oksijen kaynağı Fatih Ormanları'nın içinden geçecek. Bu çok şeritli yol bölgedeki yapılaşmayı artıracağından, olimpiyat İstanbul'u iyice yaşanmaz bir yer haline getirecek. Tema Vakfı'ndan Hayrettin Karaca, olimpiyat seçicisi heyete İstanbul'un çevresel değerlerini anlatmış. Zannederdik ki erozyon dede, "Olimpiyat dolayısı ile kesilecek ağaçlardan kalan alan erozyonla denize taşınacak" desin. Kulağımız kirişte, olimpiyatlara karşı çıkacak birkaç "gönüllü" arıyoruz.

Tren'e çabuk ulaşmak için PK: 1201 Karaköy'ü ve 0212 2455828'i, timurdan@yahoo.com'u kullanınız.

Pazartesi çoğu insan için yalnızca haftanın bir günüdür. Hem de en sevimsiz, en sıkıntılı, en katlanılmaz günü... Oysa Türkiye'de feminizme ucundan köşesinden bulaşmış insanlar için Pazartesi altı yıldır bambaşka bir anlam taşıyor. O, kadınlar için çıkan ve kadınların sesini duyurmaya çalışan benzersiz bir dergi. Pazartesi dergisinin yeni yaşına basmasının şerefine derginin Sorumlu Yazı İşleri Müdürü Ayşe Düzkan'la Pazartesi ve feminizim üzerine konuştuk.

Fotoğraflar: Oylum Gölbaşı

Feminizmle Damgalanmak Lanetli Bir Şeydir

OYLUM GÖLBAŞI

Pazartesi dergisinin altı yıllık geçmişini birkaç cümleyle özetler misiniz?

- Daha önceden de iki dergi çıkarmıştık ve daha popüler bir dergi arayışı içindeydik. Pazartesi kadın hareketinin inişe geçtiği bir dönemde çıkmaya başladı. Altı yıl çok dalgalı geçti; bazen yükseldi, bazen inişe geçti. Türkiye'de, muhalefet en büyük darbeyi 80'de yedi diye, yaygın bir görüş vardır. Aslında muhalefet en büyük darbeyi 90'da yedi. Pazartesi, tam 90'lı yılların ortasında, 1995 yılında çıkmaya başladı. Muhalefetin genel olarak çekimser olmasından biz de nasibimizi aldık biraz. Ama yine de kendine has bir yeri var Pazartesi'nin. Basındaki sermayeye dayanmayan, bağımsız tek dergi. Hiçbir politik gruba ait olmayan, arkasında örgütlenme olmayan bir dergi. Bizim örgütlenmemiz yalnızca dergimizi çıkarmaya yönelik.

Dergi finansal açıdan nasıl ayakta duruyor?

- Çok zor. Heinrich Böll Vakfı'ndan aldığımız desteğin azalmasıyla birlikte personelde çok büyük indirime gittik. İki temel geçim kaynağımız var; hem broşür vb. şeyler basıyoruz, hem de bir lokalimiz var, o lokali işletiyoruz.

Derginin kapağında da lokalinizden bahsediyorsunuz zaten. Derginin içinde feminizm, kadın sorunları üzerine yazılar varken kapakta böyle şeylerin yer alması bir çelişki yaratmıyor mu?

- Türkiye'de tercih edilen şey şu; teori bir yerde hayat bambaşka bir yerde. İsteniyor ki siyasal teoriler, hayata değmeyen şeyler olsun. Çünkü bu işler siyasal teorisiz olsun isteyen çok insan var. Halbuki bizim kurabiyeye ihtiyacımız olduğu kadar siyasal teoriye de ihtiyacımız var. Ben teori de yazıyorum burada kurabiye de yapıyorum. Hepsinin hayatın parçası olduğunu düşünüyorum. Bunları ayırsak ve sadece 'şöyle düşünmek gerekir' diyen teorik kadınlar olsak herkesin hoşuna gidecek. Ama hayat böyle bir şey değil. Ayrıca bizim lokalimizle aramızda doğrudan bir bağlantı var. Ben dergide de çalışıyorum, bazen lokalde de çalışıyorum. Burada lokalle dergiyi finanse etmeye çalışıyoruz. Politika için yapıyoruz bunu, kafemiz olsun diye değil.

Bir okur profili çizebilir misiniz?

- Pazartesi'nin okur profili, şehirli ama Türkiye'nin çeşitli şehirlerinde oturan, daha çok 18-40 yaş arası, çalışan, biraz kendi kimliğini bulan, siyasetle ilgilenen kadınlar. Erkek okurlarımız da var; özellikle cezaevlerinden birçok mektup geliyor.

Okurla ilişkiniz nasıl?

- İlişkimiz çok canlı. Her ay en az bir defa İstanbul dışına bir yere toplantıya gidiyoruz. Bunlar bizim düzenlediğimiz toplantılar değil, okurlar bizi çağırıyor. Bunun dışında çok mektup geliyor. Ayrıca biz politik bir dergiyiz ve çeşitli politik faaliyetlerde de okurlarımıza rastlıyoruz.

Çok popüler kadın dergilerinin olduğu bu piyasada Pazartesi nasıl ayakta duruyor?

- O dergileri okuyan insanlar arasında da Pazartesi okuyanlar var. Çünkü o dergiler ve Pazartesi farklı iki ihtiyaca tekabül ediyor. O dergiler hayal satıyorlar kadınlara. O dergilerde, özellikle de Cosmopolitan ve Harper's Bazaar'da, anlatılan yaşam tarzını Türkiye'de yaşayan insan sayısı çok az. Dolayısıyla o yaşam tarzını yaşayan kadınlar tüketmiyor o bilgiyi. Onu yaşamayan, yaşama ihtimali olmayan ama onun hayalini kuran kadınlar alıyor. Pamuk Prenses'in, Sindirella'nın yetişkinlere uyarlanmış hali. Ama sadece kadın dergileri değil, haber dergilerinin bir kısmı da dünyayı Tünel'le Etiler arasında yaşananlarla sınırlı görüyor. Özellikle lifestyle gazeteciliğinin gelişmesiyle bu arttı. Neden basın en güvenilmez meslek grupları arasında görülüyor? Çünkü gerçekleri değil hayalleri anlatıyor. Biz gerçekleri anlatmaya çalışıyoruz. O hayaller tatlı ama bu gerçekler her zaman tatlı değil. Dünyanın değişmesini istiyorsanız gerçeklere ihtiyacınız var. Biz de dünyanın değişmesini isteyenlerdeniz ve gerçeklerle bir şeyler yapmaya çalışıyoruz.

Pazartesi ilk başta nasıl bir kadroyla yola çıktı? Daha sonra bu kadrodan ayrılanlar oldu. Bu ayrılığın nedenleri neydi?

- İlk çıktığımızda kadro ağırlıklı olarak, o yıllara kadar süren hareketin içinde yer alan kadınlardan oluşuyordu. Ortak bir dergi konsepti ortaya çıkardık. Bir süre sonra, bizim 95'te yazdığımız ve o zamanlar çok radikal, şaşırtıcı yazılar gündelik basında da yazılmaya başlandı. Dolayısıyla bizim daha radikal bir şey yazmamız gerekiyordu. Çünkü bağımsız dergi olmanın maksadı bu. Öncelikle böyle bir değişiklik oldu. Biraz daha politik, radikal, eleştirel bir noktayı tercih ettik. Değişiklikle birlikte bazı anlaşmazlıklarımız da oldu. Ama bu tür projelerde yer alan insanlar duygusal açıdan çok angaje olurlar. İnsanlar bu tür yerlerde hayatlarını kazanmak için değil, dünyayı değiştirmek için bulunurlar. Ve yalnızca emeklerini değil, kalplerini, ruhlarını da koyarlar. Böyle angaje olduğu zaman bir proje tabii problemler de duygusallaşır. Olumsuz bir şey gibi görünüyor ama bu bir yandan da insanların nasıl bağlı olduklarının göstergesidir. Bütün kırgınlıklara rağmen, biz bunu biraz da bir bayrak teslimi şeklinde yaşamaya çalıştık. İlk kadrodan giden önemli kadınlar var ama kalan bir sürü kadın da var. Yeni, genç arkadaşlar var. Bu değişiklikte daha fazla kadın, daha fazla feministin bu dergiye yazmasını istedik. Çünkü kadın hassasiyeti, kadın duyarlılığı, kadın sözü, kadın yazısı her yerde çıkabilir. Ama feministler her yerde yazamıyor.

Ama dergideki ayrılık biraz fırtınalı oldu. Mesela yayınlanan bir 'Hoşçakalın' yazısı vardı, bu yazı nedeniyle herkes derginin kapandığını sandı.

- 'Hoşçakalın' yazısının talihsiz bir yazı olduğunu düşünüyorum. Çünkü birkaç kişinin ayrılıyor olması derginin kapanması demek değildi. Tahmin ediyorum ki o yazıyı yazan insanlar da dergi kapanıyormuş gibi bir intiba vermek istememişlerdir. Ama gerçekten öyle bir hava oldu. Bizi yolda gören insanlar 'Dergi kapanıyor mu?' diye soruyorlardı. Bu biraz duygusal angajmanla, o kırgınlığı yansıtmakla ilgili bir şeydi. Aramızda anlaşmazlık oldu ama hepsi çok kıymetli kadınlardır. Türkiye'de kadınların kurtuluşuna çok hizmet etmiş, emeği geçmiş kadınlardır.

Aranızda ne tür anlaşmazlıklar vardı?

- Görüş ayrılığı, ne tür çalışılacağı ile ilgili anlaşmazlıklardı. Daha çok dergiyle ilgili şeylerdi. Ama çok derin, 'Senin feminizmin şöyle, benim feminizmim böyle' gibi tartışmalar değildi. Bir daha bir arada çalışılmaz diye ayrılmadık. Yani böyle bir nefret yoktu. Ama insan kırılıyor tabii.

Diğer kadın dergilerine bakışınız nasıl?

- Onlarla iyi, güzel ilişkilerimiz var. Rojin var, Rosa var. Bildiğim kadarıyla Rosa çıkmayacak artık. Onlar Kürt kadın dergisi. Biz Kürt değil Türk'üz. Kürt kadınların faaliyetlerine, çalışmalarına çok yer veriyoruz. Sadece onlardan başka bir şeyiz. Zaten kadın hareketi böyle bir şey. Birbirinin farklı olduğunu varsayan ve öngören bir şey. Birbirimizin aynısı olmak zorunda değiliz, önemli olan ortak ezilmişliğimiz için birlikte hareket etmek.

'Kürt kadın' diyorsunuz. Aranızdaki fark nedir?

- İki şekilde tanımlanabilir bu. Birincisi, coğrafi olarak, o bölgedeki kadınların yaşadıkları şeklinde tanımlanabilir. Çünkü o bölgede Türk kadınları da başka şeyler yaşıyorlar. Ama bir yandan da o bölgede yaşayan Kürt kadınları daha farklı şeyler yaşıyorlar. Büyük metropollerde Kürt kadınları hem Kürt oldukları için eziliyorlar, hem kadın oldukları için eziliyorlar. Daha fazla eziliyorlar, daha farklı eziliyorlar. Bunu dillendirmek için o dergileri çıkarıyorlar. Ama bu ortak bir şey yapılamayacağı anlamına gelmiyor. Birbirimiz anlamaya çalışıyoruz.

Kadın dayak yiyiyorsa, eziliyorsa, Kürt-Türk diye ayırmak doğru mu?

- Kadınların ezilmesi evrensel bir şey. Dünyanın her yerinde, her kültürde, her koşulda kadın oldukları için eziliyorlar kadınlar. Ama bir yandan da bunun tezahürleri farklı farklı. Türkiye'de şöyle bir gerçeklik var, Kürt halkı başka bir şeyi yaşıyor. 15 yıldır savaş var orada. Yeni yeni

'Aaa, savaş varmış, bunlar başka dil konuşuyorlarmış' denmeye başlandı. O kadınlar diğer şeylerden farklı olarak bu savaş koşullarında çok farklı bir kültür yaşamaya başladılar ve bunu kendi dergilerinde dillendirmeye çalışıyorlar.Gerçi bizim aramızda da Kürt olanlar var ama biz buna dayanmayan bir yayın yapmaya çalışıyoruz. Kürt kadın ve çocuklarından da bahsediyoruz, Türk kadınların da bahsetmeye çalışıyoruz. Daha çok kadınların ortak ezilmişliklerinden bahsetmeye çalışıyoruz. Onların bunu tercih etmesi tamamen saygı duyulacak bir şey. Esas olan kadın milletidir.

Peki siz gerçek okur kitlenize ulaşabildiğinizi düşünüyor musunuz? Örneğin Anadolu'nun herhangi bir yerindeki bir kadın sizi okuyor mu?

- Dergi meselesi başka bir şey. Derginin ona ulaşması için önce bir okur olması, okur-yazar olması gerekiyor. Okuma bilmekle kalmayıp yayınlara para yatırma alışkanlığının olması lazım. Bu kolay ulaşılır bir şey değil. Köydeki kadınlar eziliyor ama onlara feminizmin ulaşmasının tek yolu Pazartesi dergisi değil. Bunun bin bir biçimi vardır. Dolayısıyla okuma alışkanlığı olmayan kadın, gazete bile okumuyor, sen ona dergi satmaya çalışıyorsun. Bu çok güç bir şey. Bir dergi, dergi okuru kadınlara ya da potansiyel okurlara ulaşabilir. Bunun dışında tanıtım problemimiz var. Tanıtım Türkiye'de parayla yapılan bir şey.

Peki feminist hareketin öncülerinden biri olarak dergi dışında başka yollarla kadınlara ulaşma imkânınız oluyor mu?

- Türkiye'deki bütün feminist faaliyetlerden ben sorumlu değilim. Ama kırsal kesimde çalışan, köylü kadınlara ulaşılmaya çalışıldığını biliyorum. Dünyanın başka yerlerinde de bu böyle. Mesela Hindistan'da kırsal alanda çok büyük bir kadın örgütlenmesi var. Orada kadının ezilmesi çok aşikâr, kadınlar çalışıyor, erkekler yiyor. Zaten Türkiye'de feminizm çok genç bir hareket. Bir geçmişi bile yok.

Feminizm düşüncesi Türkiye'de neden yayılamıyor?

- Yayılıyor, yayılıyor. Çok hızlı bir gelişme kaydediyor. Türkiye'de 20 senelik çok genç bir hareket feminizm. En nihayetinde kadınlarla ilgili ne yapılsa bizim fikrimizi merak ediyorlar. Dergimiz okunuyor. Medeni Kanun tartışılırken 'Feministler ne diyor' diye bakılıyor. dayak, aile içi şiddet, taciz gibi birçok mesele feministler çıktıktan sonra gündeme geldi. Bir şöyle güzel bir yanı var, şimdi ben size 'Mor İğne' desem ne olduğunu hatırlarsınız. Türkiye gibi hafızası zayıf bir yerde bunu hatırlatmak müthiş bir şey. İnsanlar Susurluk'u unuttular mesela. Toplumsal hafızaya feminizmin bir şeyler katabildiğini düşünüyorum. Basında büyük bir gericilik dönemi başlıyor, Duygu'yu (Asena) bile attılar.

Türkiye'de bir feminizm antipatisi var. Bu nasıl doğdu, nedeni nedir?

- Türkiye'de hiç kimse 'Ben işçi düşmanıyım' demez, 'Antikomünistim' der. Bu da böyle bir şey. Kolay kolay kimse 'Ben kadınlara düşmanım' diyemez, oysa kadın düşmanlığı Türkiye'de ve dünyanın başka yerlerinde çok yaygın bir şeydir. Öyle olmasaydı erkekler bu kadar çok kadınlara saldırıp, onları dövüp, tecavüz edip, evde bedava çalıştırıp, emeğine el koymazdı. Kadınlarla ilgili bu kadar çok haksız şaka yapılmazdı. Kadınlarla cinsel münasebette bulunmak bu kadar kolay küfür olarak kullanılamazdı. Kadın düşmanlığının bin bir örneği var. Toplumumuz kadın düşmanlığı üzerine kuruludur.

Sizce antifeminizmi kırmanın yolu nedir?

- Birincisi, daha fazla feminizmden bahsetmektir. Burada yazıp çizen kadınlara da çok iş düşüyor. Feminizmle damgalanmak lanetli bir şeydir. Ben damgalandığım için bilirim. Cadılıktır, antipatikliktir... Otursan kabahat olur, kalksan kabahat olur... Beklentiler vardır, onları yapsan kabahat, yapmasan kabahat.... Bir de görüyorum, karikatürlerde çizilen bir feminist tipi var. Hiç öyle bir kadınla tanışmadım hayatımda. Kendim de bu işlerle uğraşan biriyim, hiç öyle değilim. Öyle olsak düşmanlarımızın hoşuna gidecek belli ki. Bunun böyle olmadığını göstermeye çalışıyoruz.

Az önce Medeni Kanun'dan bahsettik. Bu kanun tasarısı 18 erkeğin elinde. Bazı çok önemli noktalarda büyük tartışmalar çıkıyor ama kadın milletvekilleri pek fazla seslerini çıkarmıyorlar. Feministler ne yapıyor bu konuda?

- Feminist kadınlar bakanlığa gidip, bu erkek milletvekilleriyle görüştüler. Yasa ertelenmiş zaten. Önümüzdeki dönem bununla ilgili bir hareket mutlaka başlayacaktır. Kadın milletvekillerinin bu konuda konuşmaması normal. Rıdvan Budak da işçilerle ilgili bir şey yapılınca hiçbir şey söylemiyor. Bu tartışma bize şunu gösterdi, MHP'liler her alanda MHP'liliklerini gösteriyorlar. Bu konuda onlar gibi düşünen tüm erkekler nasıl MHP'yle yan yana düştüklerini fark etmeliler.

Başka yerlerde, hiç feminist olmayan, hatta feministleri kızdırabilecek demeçler veren birçok kişi, Pazartesi'ye röportaj verdiğinde baştan aşağı feminist kesilebiliyor. Yani sadece camiye girerken başını örten kadınlar misali... Bu durumu nasıl değerlendiriyorsunuz?

- Çünkü o kadınlara bizden başkası feminizmle ilgili görüşlerini sormuyor. İşin bir yanı bu. İkinci yanı, bunu biz hiçbir zaman bilemeyiz ama sadece camide başını bağlayan kadın örneğinde olduğu gibi, bu bir samimiyetsizlik örneği de olabilir. Bununla ilgili bizim yapabileceğimiz bir şey yok.

şuur ile tanışma anı

Büyük patlama gece yarısı eflatunda başladı
lekeler üzerinde çalışan bir uranyum çekirdeği
gibi etkisi azalmış cesaret örgütleri,
kaldırılırken hafızanın cenazesi
bakışlarımızdaki ıssız camii avlularına bir çelenk
gibi bırakıldı. Orgazm olmaz bitkiler
Acıya gönderilmiş bir tehdit mektubu
gibi geçerken hayat, lüzumsuzken zaaf,
Orgazm olmaz bitkiler *diye bir laf atarsa*
ortaya şahsi tabiat, şarabın adabı bozuksa
ve yeni yıkanmış bir cenin
gibi kokuyorsa anarşistin kabul havzası,
içimi bir ölüm ilanı
gibi veririm telkine; Orgazm olmaz bitkiler
için çıkartılmış söylentilerle geçer güz
şemsiyelerin kemiğini kırar yağmur
rüzgârın menisi gelir: Ah koynumda uyuyan
bir kiralık katil
gibi çocukluğum, aklından şüphe duyarım.
Ani bir kararla terkedilinmiş şehirler
sarma sigara çıtırtısı gizleyen klarnet
toplam bir aşk bile etmez.

Beş gün hava değişimi alıp evine dönen asker
gibi, sevgili kurbanı, sarhoş ve septik
bunlar beni yaşatmaz *siyanürle kuşatılmış*
diş köklerine yerleşen iltihaplı kabileler
çok çatallı şimşeklere tapar ve
marihuana içerler. Orgazm olmaz bitkiler.

Eski bir dağınıklığın eseri, çağa uygun düşünmek;
benden gitgide uzaklaşan bir hayvan
ruhumdaki nöbet kulübesi büyüyle uğraşan
bir yanı var saadetin *tehlikeli kalp çarpıntılarıyla*
uyanırken birikmiş sevda bedelleri, savaş
faturaları: Ölümcül yaralarla katıldıysam
çevir sesini beklemeyen girdaba, kin temkinli,
sevişmeler ritüel, kapışmalar yalnız ve çok kirli,
ateşli silahlar
gibi elleriyle şekillendiriyorsa macun gözlerimi
eylülse, eylül: Hüzne sabotaj
ekimse, ekim: İsyan teşekkülü
kasımsa, .. kasım?!
ölürken kasımdan söz etmemeli.

Büyük patlama gece yarısı eflatunda başladı
belanın omurgası şehvet, tek tek arayıp
boşaltırken karanlık ormanları, ben orgazm
olmaz bitkiler'*i suya ektim yeniden ve*
açtım camı: Artık dördüncü cemreyim
diye bağırdım ve aşağı bıraktım kendimi.

12 mart 2001

küçük İskender

O şimdi (halen) Asker... (Elindeki, Sarıkamış Askeri Hastanesi'nce verilmiş, "Askerlik Yapmaya Uygun Değildir" raporuyla şimdilik evine gönderilmiş olsa da, mahkemeleri devam ediyor.) Ve o şimdi, Türkiye'nin bütün cezaevleri ve askeri kışlaları hakkında neredeyse uzman sayılır... 1952 yılından bu yana tanımadığı Karakol Amiri, Cezaevi Müdürü, Başgardiyan, Yüzbaşı, Askeri Doktor, Bölük-Tugay Komutanı neredeyse yok gibi... Hepsini de isim isim, huylarıyla, kimin rüşvetçi, kimin babayiğit olduğuyla hatırlıyor...

Senin Askerliğin Bitmez Oolum Edip!

ÖMER LEVENTOĞLU

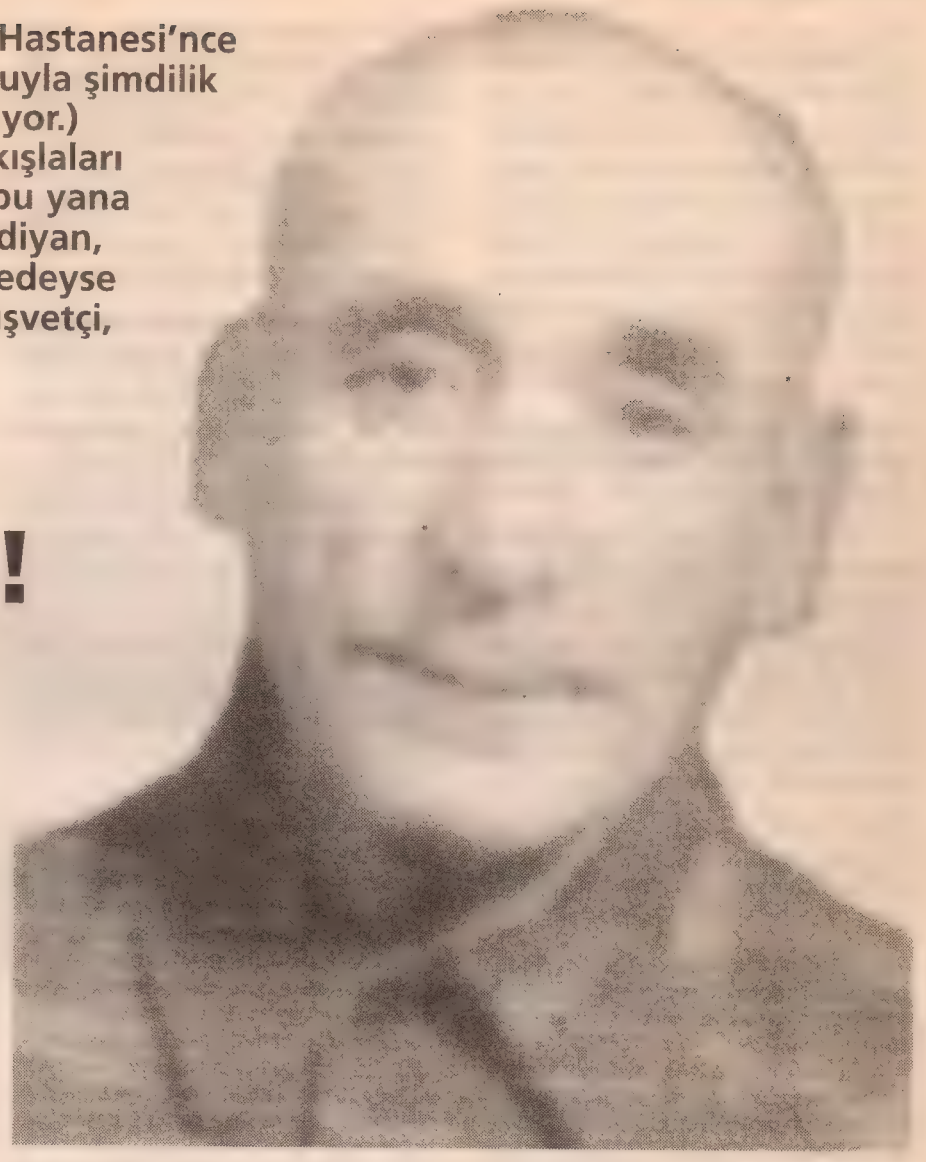

Kağızman'da, Ocak ayının kupkuru ayazı... Tugay'ı çevreleyen dağlara belek belek düşmüş beyazlığın bile hiçbir estetiği yok; hissedilebilir tek şey, insanın kendi bedenini bile hissedemeyecek derecede donduğu... **"Hepsi okumuş çocuklar"** olan artis gibi delikanlıların, kırmızı turpa dönmüş burunlarına sırnaşan sümüklerini dahi silememelerinin o meşrulaşmış aczini, şeytani bir tebessümle izliyorum... Sabahtan bu yana İçtima Alanı'nda, "komando yürüyüş kararı" sayarak kaç tur attığımızı saymam imkânsızdı... Boru değil çünkü; iki gün sonra yemin töreni yapılacak ve provaların dehşet verici bir kusursuzlukta geçmesi şart... Büyüleyici bir görkeme hazırlanıyoruz... Başımızdaki çavuşların yağdırdıkları hışım dolu komutların altında bunalmamak olanaksız...

Saat başı Birlik Komutanı'nın düdüğü çalıyor; herkes yönünü sesin geldiği yöne çeviriyor ve baştan aşağı sertlikle bağrılarak söylenen **"İstirahat Et!"** komutuna karşı, yine hep bir ağızdan ve yine sertçe bağırılmış **"Sağol!"**dan sonra, 10 dakika mola... Akşam üstüydü; galiba bu molaların sonuncusuydu... Nizamiye girişinin hemen yanıbaşındaki İnzibat Noktası'nın kapısında, yirmili yaşlarda iki siville birlikte, Kalaşinkovlu iki inzibatın arasında, elleri kelepçeli gördüm onu... Bu adamlar kelepçelenerek Tugay'a getirildiklerine göre **"asker kaçağı"** olmaları muhtemeldi. Ama kafasında külahı, sırtında eski muşambadan solgun mavi montu ve az da olsa uzamış beyaz sakalıyla, etrafa yorgun, bitkin, boş bakışlar atan bu 70'lik ihtiyar

Edip Dede, askerde Ömer Leventoğlu ile...

neyin nesi?.. Aklıma ilk gelen şey, bunların, **"teröristlere ekmek falan vermek suçundan"** yakın köylerden birinden alınıp getirildiğiydi... Kim bilir?..

Bugünlük provalar bitti; yemekhaneler bölgesine dağıldık... **"Bu ihtiyarın, bu yaşta, bu soğukta ne işi var burda?.."** Bir türlü merakımı yenemiyorum; üstelik acemilik nedeniyle, -ve alengirli olduğunu düşündüğüm bu konuda- muhabbet edebileceğim pek kimse de yok... **"Koğuş içtiması"** saati geliyor; koğuşlara dağılıyoruz... Kısmen emir-komutasız bir yaşam alanı olan koğuşta, ranzamın etrafında iğne atsan yere düşmez... Şansa bak!.. İhtiyar, tam da benim ranzamın alt katına yerleştirilmiş... Bir iki gün gençlerin işgüzarca, boğarcasına sordukları sorulara ve mendebur mendebur alaylarına akla uygun karşılıklar bulmak için çabalayıp durdu Edip Dede... Hemen hemen hiç diyalog kuramadığım bu iki gün içinde, ben de içimi kemiren birçok sorunun cevabını bulmuştum kulak misafirliği marifetiyle.

İki yıl önce de burada askermiş; yedi yıl önce de; 15 yıl önce de... Daha öncesi, daha da karmaşık... Filinta gibi bir delikanlıyken Sıvas'ta başladığı ilk askerliğinde, **Yılmaz Güney**'le asker arkadaşıymış (Daha sonra da cezaevi arkadaşı...) Yılmaz Güney'in askeri tankı kaçırma eylemini yaptığı aynı dönemde, Edip Dede'nin herkese "kıdem basan" askerlik serüveni de, bölük reyircisinin suratını kan çanağına çevirip firar etmesiyle başlamış... Ve **"kardeşten de öte asker arkadaşım"** Edip Dede'nin hayatı, Türkiye'nin bilumum askeri kışlalarıyla, bilumum cezaevleri arasında dolanıp durmakla geçmiş, geçiyor...

Edip Dede'nin bu iki militer güzergâha ilk misafirliği daha 8. yaşındayken başlamış... Kendisinin de bihaber olduğu ilk kaçakçılık suçunu işleyip askeri kışlada dört ay "yarı açık" hapse mahkum edilişi; yeşil sabun, minareli cam kaplı kolonyalar, leblebi ve tütünün, Nusaybin havalisinde temel kaçakçılık mallarını oluşturduğu yıllara denk geliyor... O zamanlar Nusaybin'in en büyük aşiretinin en saygın üyelerinden birinin, semeri en değerli mallarla (yeşil sabun, minareli kolonya, leblebi ve tütün) yüklü bir eşeği karşı köye götürmesi için Edip Dede ve 11 yaşındaki abisi Eyüp'ü kandırması zor olmamış... Ama sonrası?.. Sonrası bir asra uzanan karın ağrısı, yürek yarası... 1992 ile 1996 yılları arasında hemen her gün bir kişinin "faili meçhul" kurşunlarla yıkıldığı Nusaybin'in tam ortasındaki Alaman Köprüsü o zamanlar yoktu... Edip Dede'yle abisi Eyüp karşıya geçmek üzere eşeği suya vurdular. Ama tam bu sırada suyun kenarında giysilerini yıkayıp su alan askerleri gören Eyüp, korkup geri kaçmaya başlamasın mı? Edip Dede eşeğin üzerinde, suyun ortasında tek başına yakalanıyor askerlere...

- "Ulan ne taşıyorsun o eşekle?"

- "Asker abe wallah bılmiyem... Ewa gundili Memmo Ağa biye demış 'ava keri bızım köye götür!', ben de göturiyem. Wallah başka bişe bılmiyem abe!..."

Yüküyle birlikte eşeği ve Edip Dede'yi kışlaya götürdüler... Fakat Edip Dede ne kaçakçılıktan yakalandığını anlayabilmişti, ne de burada kendisinin niye türlü bisküvilerle, tavuk etli pilavlarla beslendiğini... Edip Dede kışlada geçirdiği dört gün boyunca, Başçavuş'un günde bir sefer gelip kendisiyle sohbet etmesi dışında, sadece güzel yemekler yiyor ve sadece askerlerle birlikte su getirmeye gidip geliyordu... Dördüncü günün ardından Mahkeme'ye çıkarıldı ve dört ay boyunca, bu **"kaçak malların sırrı"** çözülene kadar gündüzlerini kışlada askerlerle, gecelerini de evinde geçirdi. Burada yaşadığı **"keyifli"** dört ayın, daha sonraki yıllarının bir müsebbibi olup olmadığından Edip Dede de emin değil...

O şimdi (halen) Asker... (Elindeki, Sarıkamış Askeri Hastanesi'nce verilmiş, **"Askerlik Yapmaya Uygun Değildir"** raporuyla şimdilik evine gönderilmiş olsa da, mahkemeleri devam ediyor.) Ve o şimdi, Türkiye'nin bütün cezaevleri ve askeri kışlaları hakkında neredeyse uzman sayılır... 1952 yılından bu yana tanımadığı Karakol Amiri, Cezaevi Müdürü, Başgardiyan, Yüzbaşı, Askeri Doktor, Bölük-Tugay Komutanı neredeyse yok gibi... Hepsini de isim isim, huylarıyla, kimin rüşvetçi, kimin babayiğit olduğuyla hatırlıyor... Hangi cezaevinin hücresinin lağımlı, fareli olduğunu, hangi askeri ya da cezaevi revirinin nasıl çalıştığını, Hangi S-1 subayının ne kadar "işbilir" olduğunu, hangi askeri hastanenin hangi tür askeri hastalıklarda uzman klinikler kurduğunu...

Ağzında uzun yıllardır tek bir diş olmamasına ve bu durum askeri kanunlara göre **"doğal çürük"** nedeni olmasına rağmen, bir türlü revir-hastane-revir kıskacından kurtulamayan Edip Dede, bir akşam eğitim alanından geldiğimde ilk kez beni asık suratla karşıladı. Kesin yıkıcı bir darbe almıştı... Ağzını bıçak açmadı bir süre... Neden sonra **"Kalbim sıkıştı; revire zor yetiştirdiler"** diye kesip attı... Belli ki konuşup paylaşmasına bile yorgun kalbi izin vermiyordu. Üstelemedim... Ancak gece yarısından sonra çağırdı beni; gözleri kim bilir kaçıncı kez dolmuş boşalmış, yine doluydu; bu sefer de **"bana i.ne dedi..."** diye başladı ve bitirdi... Bunu kimin yaptığını ikimiz de biliyorduk... Yıllar yılı hangi kabadayıyı bayıltıp aylarca lağımlı hücrelerde kendisine saldırmamaları için ekmeğini farelerle paylaşmamıştı ki, voltasını kesen kaç "benim!" diyecek insanı pişman etmemişti ki... Ama gel gör ki şimdi bir rütbelinin "İ.ne" lafının altında kalmıştı... Felaket koymuştu bu Edip Dede'ye... Konuyla ilgili muhabbetimiz de zaten burada kesildi ve bir daha hiç açılmadı... En son revire çıktıktan sonra da altı ay göremedim... Teskereden sonra İzmir'e ilk gidişimde, aklıma yazdığım telefonunu çevirdim; duraktan aldı beni... Öğrendim ki, Çiğli'den Buca'ya cam şişeler, eski demir eşyalar, kâğıtlar, Edip Dede'nin küçük motorunun arkasına bağladığı küçük sepetten geçerek hurdacılara ulaşıyor. **"Günde üç ya da dört milyon kazanırsam kimseye eyvallah etmiyorum. Bak Ömer, günlük hurdamı toplamadan önce şu arka dağdaki köpekler beni bekler; önce onların karınlarını doyurur öyle işe çıkarım; akşam da iki biramı alır, yine aynı yoldan gelir, şu gördüğün tepenin üzerine oturur biralarımı içer, beni bekleyenlerin karınlarını doyurur, hurdaları toptancıya bırakıp, evin günlük nevalesini alır dönerim; kralına prim vermem... Bir de**

bu mahkeme sonuçlansa, başımı kurtarsaydım hayırlısıyla!.."

Edip Dede'yle, Kağızman'ın buz kesen gecelerinde, uykusuz kaç kez sabahlara kadar, fis-kosla sohbet ettiğimi hatırlamıyorum. Yüreğinde közleşen yangınlar belleğini zehirleştirmiş... Bir sürü mekân, bir sürü tarih, bir sürü isim, bir sürü rütbe, bir yığın "meslek inceliği", bir yığın kahır, tonlarca çile, tarihe ve aklıma sığdıramadığım yıkıntılar, her şeye rağmen ondaki tasavvurları aşan yürek estetiği, havsalamı zorlayan nefretler, sırrına eremediğim inatlar... Edip Dede anlattıkça, bildiğim bütün tarih tezlerinden, "sosyolojik yöntem"lerden, iktisadi paradigmalardan, sanat teorilerinden, bilimlerin açıklayıcı erdemine olan inancımdan gün be gün acıyla kusarak arındım... Donan eklemler ve şişkin gözlerle sabahlara kadar dedemle, ahlakın ve onurun cenazesini yuğduk kaç gece?.. Hiçbirini unutmadım...

Ve bir şey daha unutmamışım o günlerden... Çünkü tam da o günlerde okumuştum... Çünkü o günlerde Asabi, Fotomaç, Posta ve Türkiye Gazetesi dışında okuyabildiğimiz tek yayın olan **Öküz**'de, **Can Dündar**'ın 55 günlük, güllük gülistanlık, **"bedel karşılığı"** askeri hoşluklarının hasbihallerini okumuştuk... Okuduk durduk, eksi 35 derecede, kar fırtınası altındaki nöbetten gelmiş ve soğuktan şişmiş bedenlerden boşalan ossuruk ve ayak kokusuyla dolu koğuşlarda... Bayıldık kalemdeki estetiğe... Okudukça kıvrandık, burkulduk durduk; yazın gücü ve estetiğin mahareti aracılığıyla gerçeğin kör-aama edilişindeki can alıcı çelişkiyle boğulduk... Ama bu tür yazılardan dedeme hiç bahsetmedim; korktum, ürktüm, utandım, bahsetmedim.

leventoglu@hotmail.com

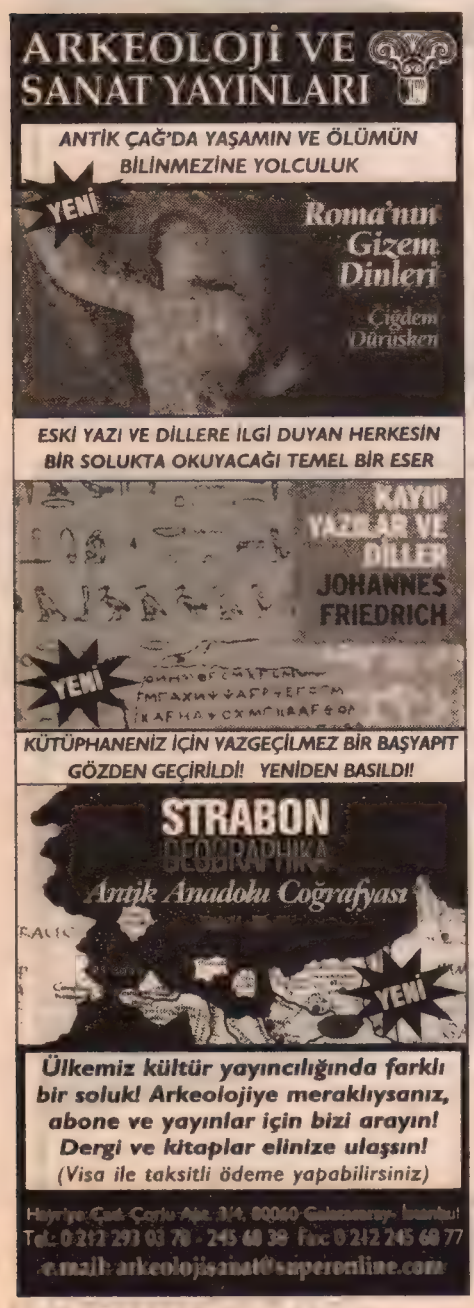

Geçen ay röportajını yayınladığımız Ankaralı meşhur seyyar börekçi Şaban Altay'ın ilk öyküsü bu. Bundan sonraki sayılarımızda Şaban Amca devamlı yazacak... Noktasına, virgülüne dokunmadan yayınlıyoruz..

Zanaat

ŞABAN ALTAY

Zanaat, zanaat, zanaat... en çok sevdiğim sözcük zanaat. ve zanaat insanların alnını dik, karnını tok yapar. zanaatkâr yalan söylemez, zanaatkâr hırsızlık yapamaz, zanaatkâr alavere dalavere çeviremez. zanaatkâr demek saf su gibi temiz insan demek.. "çocukluğumda bir yakınımızın damadı ankaralı bir adam gelmişti bize. sık sık abamlara öğüt verircesine şu sözleri söylerdi: çocuklarınızı zanaatkâr yetiştirin, bir gün gelecek diplomalılar sokaklarda işsiz gezecek, zanaatkâr bulunmayacak..." söylediklerinin doğru çıkıp çıkmadığına sizler karar verin.. "bir de Atatürk'ümüzün şu sözleri hiç mi hiç aklımdan çıkmaz: siyasetçi olabilirsiniz, devlet adamı da, hatta devlet başkanı da, ammaa zanaatkâr olamazsınız. burada nerdeyse sözcükler bitiyor söylenecek söz kalmıyor. Atatürk öylesine güzel özetlemiş ki git gidebildiğin kadar.. zanaat beceri ister, emek ister, yetenek ister sabır ister.." bu yetenekler her insanda olur mu?

zanaatın iyiliğini kavrayan biri daha varmış o da bir çingeneymiş, hasır dokumayı öğrenmiş zanaatı yüzünden dilenmekten kurtulmuş. dahası birçok kötülükten kurtulmuş. bir karısı bir de kızı varmış, o hasır dokurmuş, karısı kızı satarmış. bir gün zamanın hükümdarı halk kıyafeti giyip şehri gezmeye çıkıyor, hasır satarken gördüğü çingen kızına âşık oluyor, el altından adamlarına buyruk veriyor "şu kızın yerini yurdunu öğrenin diye..." adamları öğrenip geliyorlar "efendim o bir çingene kızı, babası hasır dokuyor ama kız şehrin muhtelif yerlerinde satıyor," diyorlar." hükümdar "olsun çingen mingen neticede o da bir insan, ben onu sevdim onu istemeye gideceğiz" diyor. sarayın adamları şaşkın şaşkın yüzüne bakarken hükümdar yaşlı bir yardımcısını "sen hazır ol ikimiz gidip isteyeceğiz kalabalığa gerek yok," diye alıp gidiyorlar. hoş beşten sonra yaşlı yardımcısı "Allah'ın izniyle kızına dünür geldik" diyor. kız babası "damat ne işle uğrasır?"

hükümdarın adamı: "damat bey hükümdarımız koskoca bir ülkenin sahibi, sen, ben, bizler onun kullarıyız, başına devlet kuşu değil devletin kendisi kondu."

kız babası: "yoo yo veremem. hükümdar, ülkesi var ama zanaatı yok ben zanaatı olmayan adama kız vermem..."

hükümdarın adamı şaşkın şaşkın, "aman efendım nasıl olur koskoca bir ülkenin sahibi sarayların, hanların arpalıkların sayısı belli değil bu kadar mala mülke sahip biri zanaatı ne yapsın?.."

kız babası: "bir gün hepsini kayıp edebilir, hayatta tek kayıp olmayacak şey zanaattır. zanaat belimdeki azık gibidir, cebimdeki para gıbıdır sıkıştıkça çıkarır yersin, ben zanaatı olmayan adama kız vermem" der keser atar.

hükümdar sarayına varır, adamlarına **"bana çabuk bir zanaat öğretin"** der "hem de çok çabuk çabuk öğreneceğim bir zanaat söyleyin" der. sarayın adamları şaşkın şaşkın birbirlerinin yüzüne bakarken yaşlı yardımcısı "efendim sen de hasırı öğren hem kayınpederinin de zanaatı. belki daha çok hoşlanır" der. hükümdar "çabuk hasır dokumak için ne gerekiyorsa yapın" der hasır dokumayı öğrenir, tekrar kızı istemeye giderler. kız babası "zanaat öğrendin mi" der. hükümdar "öğrendim, hasır dokumayı öğrendim belki de senden iyi dokurum" der... kız babası "verdim gitti allah hayırlı etsin" der. gelinimiz damadımız mutlu bir hayat sürerken hükümdar gene bir halk kıyafeti giyip şehri gezmeye çıkar. et yemeklerinin çok ucuz satıldığı bir lokanta dikkatini çeker, o da orada yemek yemeye karar verir. daha kapısına varana kadar hoş beş karşılanır "aman efendim sizi şöyle alalım buyrun hele buyrun diye" onlar alaka gösterirken hükümdar da acaba beni tanıdılar mı, o yüzden mi alaka gösteriyorlar yoksa herkese mi derken kendini lokantanın bodrumunda buluyor. karşısında eli satırlı bıçaklı birkaç kişi daha... hükümdar "ne oluyor bana ne yapacanız" diyene kadar biri elindeki satırı göstererek pis pis gülerek "seni keseceğiz. bak millete ucuz etli yemek yediriyoruz bunun kaynağı nerden geliyor diye düşündün mü hiç? senin gibi eti semiz olanları kesip eti aruk olanlara yediriyoruz. hükümdar şaşkın ne yapacağını bilmez "ben hükümdarım" dese hiç af etmezler "sen bizi sonradan asar kesersin diye" para pul dese gine yutmazlar. birden aklına zanaatı geliyor "bakın diyor şimdi siz beni keseceniz etimden yemek yapacanız bir kere kazanacanız ama isterseniz benim etimden çok para kazandırırım.. "ne yapacan da kazandıracan derler.." o da "ben öyle bir hasır dokurum ki bu diyarda bir eşini daha bulamazsınız bir köşeye bir dezgâh kuruverin, ben size daha çok kazandırayım der." lokantacılar fikri beğenir hemen bir hasır tezgâhı kurarlar. hükümdar ilk hasırını bitirir "bakın bu hasırı yani benim dokuduğum hasırı pahalı satacanız, diğer hasırların iki üç katı pahalı olacak der..." hasırların arasınada yazabildiği kadar küçük yazılarlan "ben hükümdarınız ucuz etli yemek satan lokantanın bodrumunda mahsurum burada insan kesip yemek yapıyorlar" diye yazılar yazar. bir taraftan kurtulma umuduyle beklerken bir taraftan da kendine kızarmış. şöyle söylenir dururmuş "insanlar layık oldukları yönetimi kendi seçer ya... yönetmeyi bilmeyenler dalkavukların ağına kapılıp gidenler, soyundan sopundan başka bir şey düşünmeyenler halkını seviyormuş gibi görünen, aslında halkının sadece zenginlerini sevenler hem kendi kellelerini koparttırır hem başkalarının kellelerini koparttırır. hih sözde memleket yönetiyoruz, şehrin ortasında insanlar kıtır kıtır kesiliyor, biz meydanlarda saraylarda boy gösteriyoruz yönetecegiz yönetiyoruz diye, aman tanrım bu kelleler bize çoktan haram olmuş. bir kurtulsam halkımla bir bütün olacam, açacam sarayın kapısını tüm insanlara değerli değersiz kimin neyi varsa dinleyecem, dinletecem. onlarla bir bütün olacam. kim insanları kesiyormuş göreceğiz. burada insan kesenler kadar benim de kabahatim var. demek ki insanları iyi yetiştirememişim. bir burada mı, ülkenin neresinde bir kötülük eden varsa onun kadar ben ve benden önceki yönetenler de sorumlu ve suçlu. o insanları iyi yetiştirsek bu kötülükler olmazdı..." o böyle düşler kurup söylenirken satılmak için piyasaya sürülen hasırlar halkın dikkatini çekmiş "ne özelliği var da böyle pahalı" diye hasırları incelerken kurtarın diye yazdığı yazıları görüyorlar, hükümdarı kurtarıyorlar. sevgili okurlar ben sizlerle bir bütün olmak istiyorum lütfen yanlışımı hatamı görürseniz yani eleştiri oklarınızı acımadan fırlatın bana dogru. insan olmak zor zanaat siz biliyorsanız bana öğretin.

gece

TUNCER ERDEM

ışığa üşüşen kar taneleri, / bir kervan şarkısı söylüyor gibi,

evinden ayrı düşmüş / bir gezginin sesi.

Bağırışlar fısıltıya dönüşüyor gece, / üşüyen duvarların emdiği...

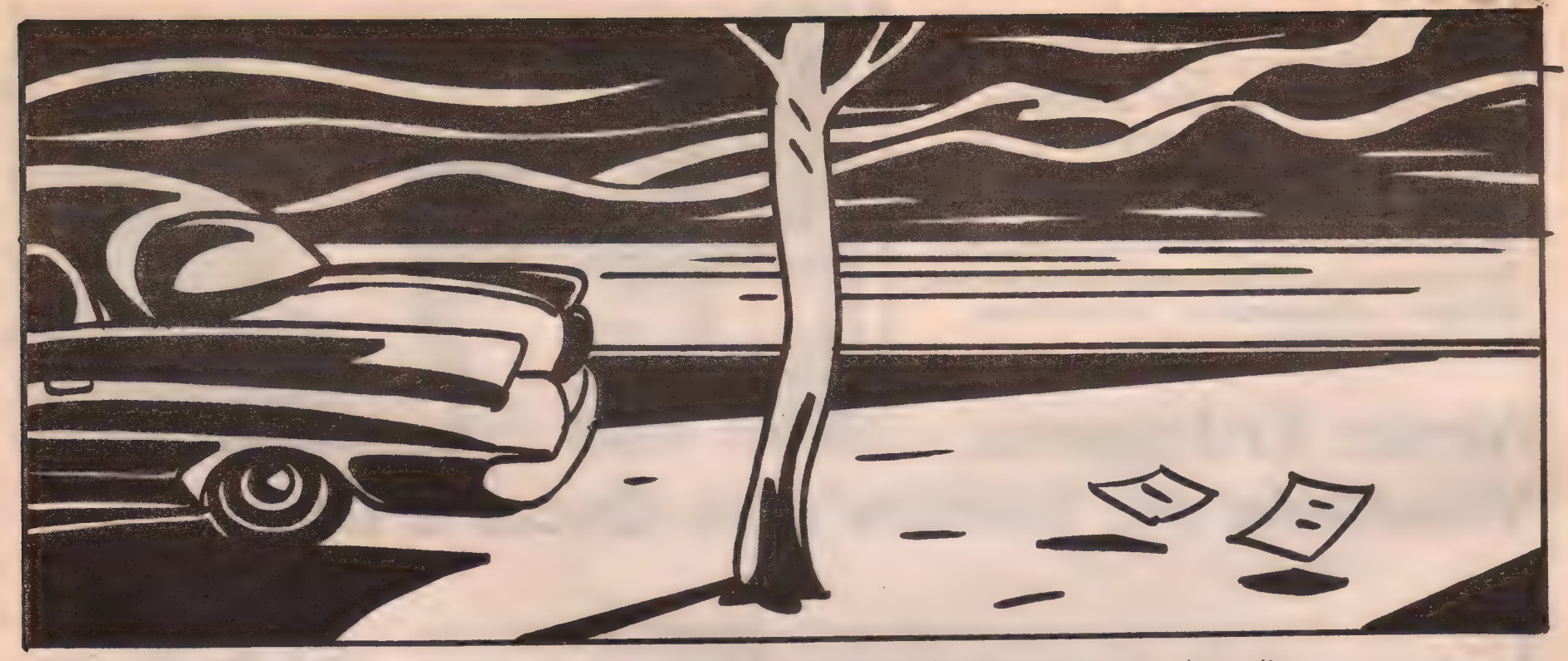

Yerde basit bir adamın mektupları, / son menzile varamamış üç beş dize.

Gizli bir iktidar kavgası, / sokak köpeklerinin sesinde.

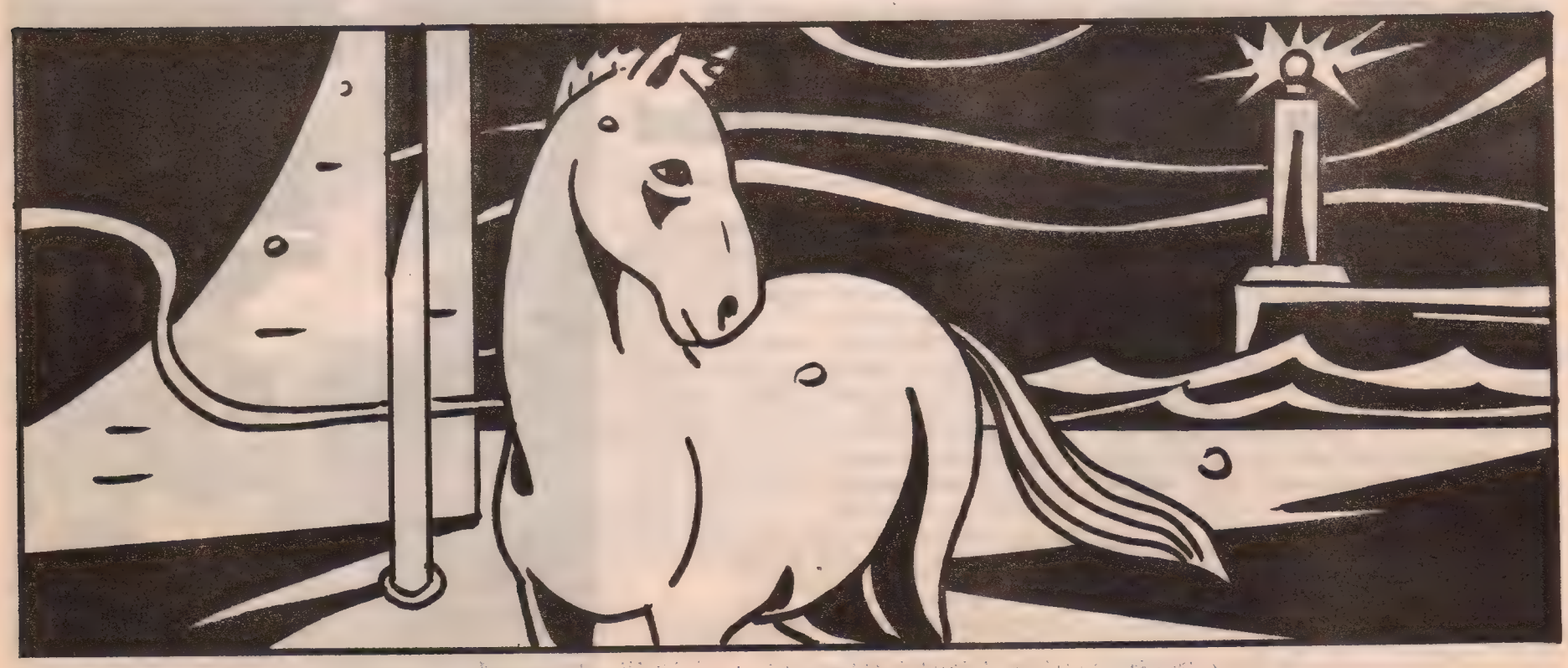

Rüzgâr, gece ve kar, / sabaha koşan ulaklar.

Biz toplum olarak neden böyle yersiz ve zamansız çok konuşuyoruz? Daha jüri üyelerinin kimliklerini ve değer yargılarını bilmeden ezbere konuşuyoruz? Neden, 90 dakikalık filmlerimizin 60. dakikasında soluklarımız kesiliyor? Soluğumuz kesiliyor, ama konuşmamız bitmiyor. Affedersiniz, "erken öten horozlar" gibiyiz...

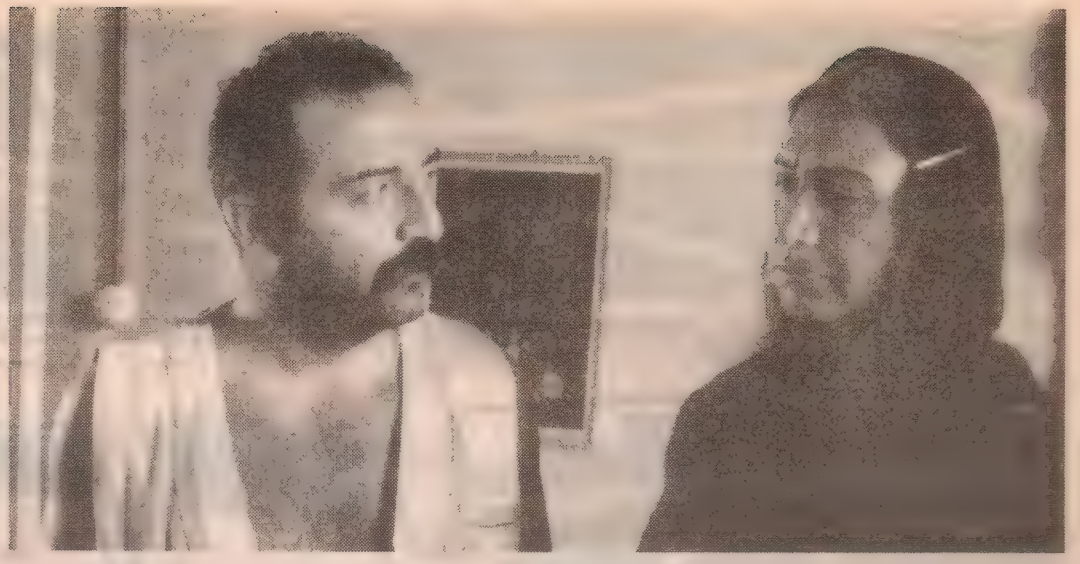

Yılmaz Erdoğan'a, 'Vizontele'ye, Cannes'a ve Oscar'a Dair...

AGÂH ÖZGÜÇ

Türk sinemasında ve bir dizinin tanıtımı için yapılan televizyon programlarında, söyleşilerde tek yanlı bir "baskıcı tutum"un egemen olmasıpek yeni bir şey sayılmasa da, bu olgu en yoğun dönemini yaşıyor. "Kahpe Bizans"tan günümüze dek...

İzleyiciyi, katılımcıyı baskı altına almanın en ilginç örneklerinden birini Ali Kırca'nın "Siyaset Meydanı" programında yaşamadık mı? "İkinci Bahar" dizisinin övülmesini, göklere çıkarılmasını isteyenler topluca, olumsuz eleştirilerde bulunanlara ağızlarının payını vermedi mi? Bu konuda en tarafsız görüşleri köşelerinde (Cumhuriyet) net biçimde dile getiren, özellikle de Ahmet Cemal ve Işıl Özgentürk'ün dışında kimseyi anımsayamıyorum.

Bazı dayatmalar sonucu insanı "baskı altına alma sırası", şimdi de "Vizontele"de mi? Elbette Yılmaz Erdoğan, dürüst ve iyi niyetli bir film yapmak için yola çıkıp yöresel özellikler taşıyan ilginç ve bizi anlatan bir konuyu seçmiş. Erdoğan'ın bu seçimine kimse karşı çıkmıyor ki...

Ama, özellikle de filmin ilk yarısında televizyon skeçlerinden oluşan bir anlatım dilinin egemen olduğu söylendiğinde veya yazıldığında neden kızılıyor? Neden sert sert tepkilerle karşı çıkılıyor?

Kaldı ki Sayın Yılmaz Erdoğan (çok yakından tanımıyorsam da) eli kalem tutan ve sevilen, hele özel kanalları babalarının malı gibi kullanan "televizyon yıldızları"ndan farklı özellikler taşıyan aydın bir sanatçı.

Elbette bir sinemacı, yatırdığı parayı geriye alabilmek için seyircisiyle en kestirme yoldan buluşabilmenin çözümünü arayacaktır. Bu doğal da, Erdoğan'ın "Türk sinemasının en büyük maliyetli filmi, şu kadar harcama yaptık" veya "çekimlerde ilk kez biz uçan kamera kullandık" gibi laflar edip bu yolla genel bir "baskı" oluşturmak, kendine de bir "övünç payı" çıkarmak istemesi düşündürücü değil mi? Büyük paralar harcanan, teknik düzeyi çok yüksek olan her yapım iyi film midir?

Bir başka örnek verelim: Küçük bütçelerle meydana getirdiği filmlerinden iki buçuk milyon dolar gibi büyük paralar harcayamadığı ve uçan kameralar (Flying cam) kullanamadığı için Zeki Demirkubuz'un yaptıkları "kötü film" midir? Ayrıca "Vizontele"deki yüksek teknik düzey ve uçan kameraların yerli yerinde kullanılıp kullanılmadığı da tartışmaya açıktır.

Sonuç ne olursa olsun her yönetmen, her yapımcı yaptığı işe yürekten inanıyorsa, yalnızca ülkesinde değil yurtdışında da ilgi görmesini bekler. Filmine güvenen herkes gibi Yılmaz Erdoğan'ın da Türk sineması adına böyle bir beklentiyi düşlemesi son derece doğaldır. Ancak, "Vizontele"yle Cannes Film Festivali'ndeki yarışmaya katılmak istediğini söyleyip daha şimdiden "Bu filmi ön jürinin elemesi imkânsız" diyebiliyorsa?..

Biz toplum olarak neden böyle yersiz ve zamansız çok konuşuyoruz? Daha jüri üyelerinin kimliklerini ve değer yargılarını bilmeden ezbere konuşuyoruz? Neden, 90 dakikalık filmlerimizin 60. dakikasında soluklarımız kesiliyor? Soluğumuz kesiliyor, ama konuşmamız bitmiyor. Affedersiniz, "erken öten horozlar" gibiyiz...

Yıllar önceki benzer bir olayı anımsıyorum. Kulakları çınlasın Orhan Oğuz yönetmenliğini yaptığı "Manisa Tarzanı" filmiyle ilgili olarak ne diyordu: "Bu film Oscar'ı alacak, göreceksiniz."

Hiçbir şey...

Oysa, Orhan Oğuz'dan üç yıl önce Xavier Köller adlı bir İsviçreli yönetmen, Türkiye'de çektiği "Umuda Yolculuk" adlı filmle "En İyi Yabancı Film Oscarı"nı kapıp ülkesine götürmüştü. Türk insanının öyküsünü ele alarak, ülkemiz sınırları içindeki doğal mekânlarımızda çekim yaparak ve yine Türk oyuncularını kullanarak...

Biz ne yapıyoruz?

Her şeyde olduğu gibi önce trenleri kaçırıyor, sonra da habire konuşuyoruz. Bırakın önce filmler ülke içinde konuşabilsin. "Vizontele" iş yapıyor mu, yabancı filmler karşısında kapı pencere kırabiliyor mu? İşte asıl sevindirici olan olay bu aslında.

Gereksiz baskıları, zamansız konuşmaları bir yana atıp eleştirileri, önyargılı da olsa hoşgörüyle karşılayıp, "bu Oscar alacak, o bilmem hangi filmi geçip seyirci rekorları kıracak" iddialarını da zamanın akışına bırakmalıyız.

Geriye ne kalıyor?

"Vizontele"nin Türk sinemasındaki sanatsal yeri mi? Nasıl ki bir filmin gişe başarısının seyirci belirliyorsa, bu gerçeği de Yılmaz Erdoğan değil, yine zaman çözümleyecek...

"Hemşo"da mini etekli, uzun bacaklı, siyah file çoraplı, Tatyana'yı izlerken, film boyunca Tinto Brass'ı anımsamıştım. Sinyor Brass, tüm dünyaca tanınan bir İtalyan yönetmeniydi. Erotik sinemanın uzmanıydı.

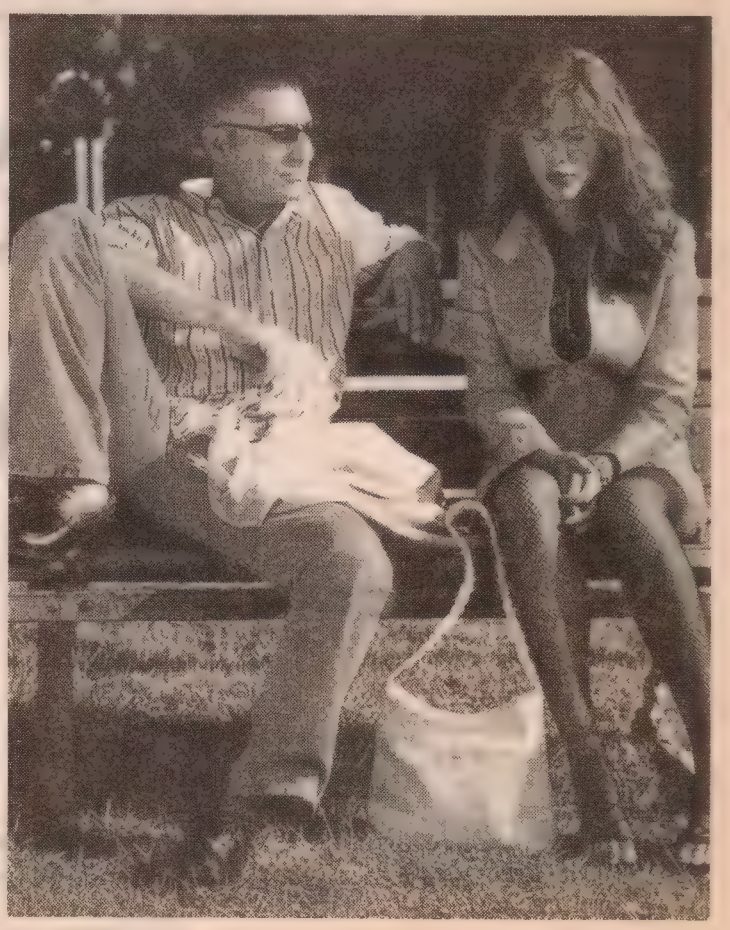

Tatyana'yı Tinto Brass Görmesin!

"Artık Türk sinemasında yıldız yetişmiyor" diyenler, Tatyana'yı izlesinler. Kim bu Tatyana? Bir Rus dilberi mi? Adının Tatyana olmasına bakmayın, o bir Türk güzeli. "Hemşo" filmini izlediyseniz güzel Tatyana'yı kolayca tanıyabilirsiniz.

Ben Tatyana'yı daha önceki filmlerinde de izlemiştim. "Asansör"de ve "Kahpe Bizans"ta. Hayret, güzel Tatyana neden daha önce dikkatimi çekmemişti? Nasıl gözümden kaçmıştı? Çok ayıp olmuştu doğrusu. Oysa ne kadar da yetenekli bir oyuncuydu. "Asansör"deki oyuncu arkadaşı Arzu Yanardağ, bir filmlik oyuncu olarak kalırken, Tatyana mesleğinde hızla ilerliyordu. "Hemşo" gibi bir "kitle filmi"nde başrollerden birini oynamak kolay mıydı? Hem de Mehmet Ali Erbil ve Okan Bayülgen gibi süper yıldızların yanında.

Elbette Tatyana da içi boş yıldızlardan değildi. Aynı filmde oynadığı Özlem Yıldız'a nasıl da fark atmıştı. "Hemşo"nun baş kadın oyuncusu Özlem Yıldız değil, Tatyana idi. Ama filmin afişlerinde Özlem Yıldız, başrol oyuncusu gibi yerini almıştı. Tatyana'nın filmdeki sevgili arkadaşına "Yeşilçam usulü bir kıyak" yapılmıştı. Varsın yapılsındı. Arkadaşı değil miydi?

Ne ilginç, ben "Hemşo"da mini etekli, uzun bacaklı, siyah file çoraplı, Tatyana'yı izlerken film boyunca Tinto Brass'ı anımsamıştım. Sinyor Brass, tüm dünyaca tanınan bir İtalyan yönetmeniydi. Erotik sinemanın uzmanıydı.

Ülkesinde "Sinyor popo" adıyla da anılan Tinto Brass, "Hemşo"yu izlemiş olsaydı vallahi de tallahi de Tatyana'ya başrol teklif edebilirdi. Silikon dudaklı, süper mini etekli, uzun bacaklı Tatyana'yı eğilip kalkarken, merdivenleri çıkarken bir görmüş olsaydı, Francesca Dellara gibi İtalyan sinemasının en erotik yıldızı olabilirdi. Aman olmasın. Tatyana'yı Brass varsın görmesin. Türk sineması ne güne duruyor. Böyle yetenekli, cinselliğiyle yürek hoplatan erotik tazeyi, Türk sineması İtalya'ya en güzel döneminde neden kaptırsın ki?

Sen neymişin be Tatyana?..

Amma kafa ütüledik, kim bu Tatyana?

"Hemşo"nun Demet Şener'inden başkası değil.

Başka kimi düşlüyordunuz ki?

Sinan Çetin mi Daha Büyük, Kadir İnanır mı?..

Bir yönetmen arkadaş soruyordu: "Afişlerde yapımcı ismi, tepeye ve yönetmenin üzerine yazılabilir mi ve Türkiye'de böyle bir örneği var mı?.."

Sanırım, Türkiye'de böyle bir afiş yazılımı biçiminde bir örnek yok, diye yanıtlamıştım bu soruyu.

Ya dünya sinemasında?

Elbette çeşitli örnekleri vardı.

Bu konuda akla ilk gelen "yıldız yapımcı"lardan Alberto Grimaldi idi. Ardından da Dino de Laurentis... İkisi de uluslararası üne sahip İtalyan sinemasının "süper yapımcı"sıydı. Kaldı ki, isimlerini afişlerin tepelerine yazdıran ve Fellini gibi bir yönetmenin üzerine çıkan iki yapımcının büyüklükleri tartışılamazdı. Ama Federico Fellini ismi onlardan da büyüktü. Parayı veren yapımcıydı, ama filmin yaratıcıları da yönetmenlerdi. Fransız sinemasından Raoul J. Levy ve Amerikan sinemasından David O. Selznick gibi örneklerle sürdürülebilir bu konu.

Ülkemizde ise Grimaldi ve Laurentis gibi uluslararası üne sahip dev yapımcılar olmadığı için şimdilik bu tür örneklerden söz edilmesi mümkün değil. Yalnızca bazı yerli afişlerimizde zaman zaman. Cevat Fehmi Başkut ve Kerime Nadir gibi eser sahiplerinin adının tepelere çıktığı görülür.

Bizim afişlerin tepelerinde öteden beri, dünya sinemasında olduğu gibi yıldız isimleri yer alır. Yönetmen isimleri hep alttadır. Zamanla yönetmenler de yıldız oyuncuların üzerine çıkmaya başladı. "Bu bir falanın filmidir" biçiminde bir moda sürüp gidiyor. Daha ilk filmini yapan yönetmene dek... Doğrusunu söylemek gerekirse bazısına yakışan, bazısına da hiç yakışmayan bir sunum biçimi bu. Kimse alınmasın...

Türk sinemasında "yıldız yönetmenlik" 1940'lı yıllardan önce Muhsin Ertuğrul'la başlar. "Tiyatrocular dönemi"nin "yıldız yönetmen"idir Muhsin Ertuğrul. 1950'li yıllarda ise "sinemacılar dönemi"nin başlamasıyla Lütfi Ö. Akad ve Metin Erksan yıldızlaşırlar. Bugünkü durum nedir?

"Propaganda"dan bu yana ismini dev puntolarla yazdıran Sinan Çetin'i görüyoruz. "Komser Şekspir" afişisinin tepesinde ismi dev puntolarla ve de Kadir İnanır'ın üstünde... Yılmaz Güney, Göksel Arsoy gibi "oyuncu yapımcıları", çok özel durumları nedeniyle saymazsak, Türk sinemasında ilk kez bir yapımcı yönetmenin afişlerin tepesinde kocaman harflerle yer aldığı görülür. Hem de Kemal Sunal'dan sonra Kadir İnanır'ın üzerinde...

Parayı veren de, filmi yöneten de Sinan Çetin olduğuna göre... Günümüzün hem "yıldız yapımcı"sı, hem de "yıldız yönetmen"i o. Yani Sinan Çetin. "Komser Şekspir"in afişlerindeki isimlere baktığımızda hangisi daha büyük?

Sinan Çetin mi, Kadir İnanır mi?

Günümüz koşulları içinde "yıldız olgusu" öylesine yer değiştirdi ki, kimin daha büyük olduğunu "Komser Şekspir"i izleyenler karar verecek.

Kağıt Üstünde Bir Aşk 2

AYÇA ATİKOĞLU

On bir yıl, binlerce mektuptan sonraki ilk buluşma gecesinde Ralf telefonun öbür ucundaki kadına yalvar yakar olunca, Zeynep bu garip ilişkiden kurtulduğuna inanmıştı. Ama öyle olmadı...

Londra'nın o küçük banliyösünde ışıl ışıl bir sabaha uyandı Zeynep. Gün gibi içi de inanılmaz aydınlıktı. Yetişeceği bir yer, yapacağı bir iş olmadığı gibi, suçlayıcı, baskıcı bakışlar da yoktu. Ülkenin altyazısı olan o suçlayıcı ve baskıcı bakışlar... Nice sonra kendini gerçekten mutlu hissediyordu... Daha ilk gününden yeni yaşamının seyri belli olmuştu:

Geç kalkmak, gündelikçi kadın ile muhabbet etmek, istasyona kadar yürüyüp şehire inmek, trende yolcu sosyolojisi yapmak (adamlar her yerde kitap okuyor gibi), Londra'da Ralf'ın şoförü tarafından karşılanıp ofise gitmek, entelektüel sohbetler yapıp ışı Barthes'dan Althusser'e vardırmak, bol bol gülmek vs. Ofis dışındaki zamanı ise avluları ve henüz Özal ile tanışmamış Türkiye'de olmayan pabuçları tutkuyla seyretmekle geçiriyordu.

'Gün'ün sükutu 'akşam'da devam ediyordu. Ralf'ın arabası ile dönüyor, yemeklerini dışarıda yiyor, kişisel meselelerin etrafında dönerek Kıpti'lere kadar uzanan siyasi sohbetler yapıyorlardı. Sonrası da belli bir ritüele dönüşmüştü. Evden içeriye adımlarını atar atmaz işkadını sevgili telefon açıyor, Ralf da yatak odasına geçiyordu.

Ancak Zeynep'in uzaktan izlediği bu ses'te bir şeyler değişiyordu. Ralf artık yakarmıyor, hatta hafiften umursamaz bir tavır takınıyordu.

Tabii o da bu süreci boş geçirmiyor, küçük saptamalarla kadının Ralf'ın gözündeki sıradışılığını sıradanlaştırıyordu. Ancak kendisine âşık olmasını bekleyen ofistekilerin tersine o Ralf ile tekrar bir aşk yaşamayı isteyip istemediğinden hiç emin değildi. Taa ki Ralf bir iş gezisi için Milano'ya gidene kadar.

O gidince Zeynep vaktini solcu, çocuk yapmaktan umudunu kesmiş bekâr kadınlarla geçirmeye başladı. Sıkılmıyordu ama Ralf'ı şiddetle özlemeye başlamıştı. Ancak bu kez özlediği mektupları değil kendisiydi. Yaşamında ikinci bir evreye girdiğini, kâğıtları aştığını anladı. O zaman...

Dört gün sonra Ralf dönünce Zeynep'teki değişikliği anladı mı bilinmez ama o akşam eve el ele döndüler, telefon da alelacele kapandı ve Ralf odasına giderken şöyle seslendi :

"Senin Müslüman olduğunu hiç düşünmemiştim ama galiba öylesin. On beş gündür kendi odanda yatmanın başka bir anlamı olamaz çünkü."

Ondan sonraki on beş gün rüya gibi geçti. İşkadınının kaprisleri onlar için artık sadece gülme konusuydu. Akşamları bazen banliyönün küçük sinemasına gidiyorlardı. Bir keresinde "Yentl" oynuyordu ve Ralf'ın öğretim üyesi bir arkadaşına rastladılar. Birkaç koltuk ötede oturuyordu. Antraktta adam yanındaki kızı işaret ederek -Polonyalı- dedi ve direniş olaylarına dikkat çekti. Ralf de -benimki de Türk- diyerek 12 Eylül'e gönderme yaptı. Salondakiler aleni bir şekilde adamları dinliyor, kızları izliyorlardı. Derin bir birinci dünyalı acıma ve merak ile....

Zeynep günler sonra ilk kez dönüşü düşündü ve boğulur gibi oldu. Nitekim o gece ilk kez ayrılığı konuştular. Ralf sevgisine güveniyor Zeynep'i orada tutabileceğine inanıyordu. Zeynep ise o yaşta işsiz güçsüz eş durumuna geçemeyeceğini, bağımsızlığı ile birlikte neşesini de kaybedeceğini çok iyi biliyordu. Son birkaç günü bunu Ralf'a anlatmaya çalışarak geçirdi. Sonunda gitme gerçeğini o da kabul etti ve Heatrow'da aşk tarihinin en hüzünlü ayrılıklarından biri yaşandı. Öyle iç çekerek değil, avaz avaz ağlayarak ayrıldılar.

Aslında bu öykünün sıradışılığı ilk bölümünde, onlarca yıl görüşmeden yaşanabilmesindeydi. Bundan sonrası klasik bir aşk dramının ötesine geçemedi.

Şöyle oldu: Zeynep döner dönmez Ralf yoğun bir telefon trafiği başlattı, birkaç mektubu gelip gitmeler izledi. Ralf yılda birkaç İstanbul'a geliyordu.

Ama ne yazık ki bu ziyaretler Zeynep'i çok mutlu etmiyordu. Zaman, mekân, her şey kısıtlayıcıydı. Londra'nın şık lokantalarında çok hoşuna giden felsefi muhabbetler, yorgun argın döndüğü evinde biktırıcı gelmeye başlamıştı. Ralf, Heiddeger'ın sol tarafından anlaşılıp anlaşılmadığını sabaha kadar tartışabiliyordu. Oysa bu Zeynep için hiç de hayati bir mesele değildi. Heiddeger anlaşılmamış da olsa kafayı vurup uyumak istiyordu. Arkadaşları ise zaten tanıdıkları Zeynep'i bir de Ralf'tan dinlemekten dolayı hafiften pes etmeye başlamışlardı. Ralf de İstanbul'un ve Zeynep'in zorluğunu anlamış olsa gerek, giderek ziyaretlerini azalttı, birkaç yıl sonra da hazır ve nazır eski sevgili Ida'yı tekrar yaşamına kabul etti.

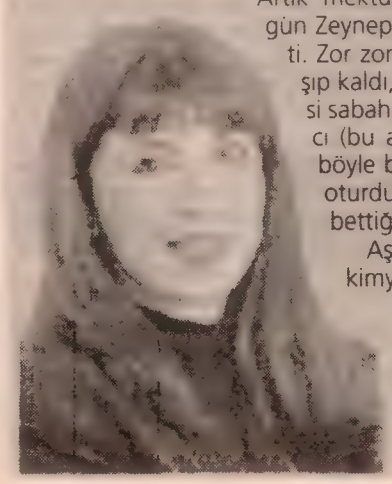

Artık mektuplaşmıyor, fakslaşıyorlardı. Ve günlerden bir gün Zeynep uzun süredir Ralf'ten ses çıkmadığını fark etti. Zor zor bulduğu son faksının tarihine bakınca da şaşıp kaldı, tam iki yıldır cevap verilmeyi bekliyordu. Ertesi sabah telefona sarıldı, ancak hattın ucundaki yabancı (bu arada Ralf ve Ida Mexico City'e göçmüşlerdi) böyle bir İngilizi tanımadığını orada sadece bir yıldır oturduğunu söyleyince Zeynep onu ebediyen kaybettiğini anladı.

Aşka tutkun bir adam, "ben"ini seçen bir kadın, kimyasal zaman aşımı derken bir aşk öyküsü daha dağılıp gitmişti işte!

Gerçi Zeynep umudunu tümden yitirmiş değil, Marcos'un Mexico City'e girişini gösteren haber filmlerinde karşılayanlar arasında bile onu arıyor ama artık işinin zor olduğunu da biliyor...

Kaybetmek, kaybedenlerin safında olmak, farklı, rahatsız olarak yaratılmış olmak... Aslında bu bir armağan. Kazanmaya oynamadım hiçbir zaman. Hep uyumsuzdum. Kazanmak için yeterince hırsım yoktu. Başından beri kaybetmeyi göze almıştım sanki. Bu yüzden hep kendime oynadım, kendimle uğraştım. Belki de gerçek zafer bu olacak. Nereden bakarsan bak, her zaman ikinci yarı vardır.

Herkesin Sevgilisi Olsa Sorun Kalmayacak!

DENİZ DURUKAN

Bundan beş altı yıl önce gazetelerde uzun saçlı, anarşist meczup olarak karşımıza çıkan Fatih Kaynak Stüdyo İmge Yayınları'ndan çıkardığı İlk Yarı 10-0 adlı kitabını ve yediği golleri anlattı.

Senin medyada görünmene neden olan özel bir hikâyen var. Üniversite olayları sırasında Atatürk'ün resmini yırtmandan dolayı adın "uzun saçlı, anarşist meczup" olarak anıldı. Biz de ilk kez İslamcı olmayan bir meczupla karşılaştık.

- Açıkçası bunu ideolojik olarak yapmadım. Benim yaptığım o olay yaşadığım her şeye karşı bir tepkiydi. Bir şeylere karşı öfke duyuyorsan, hüzün duyuyorsan başına her şey gelebilir. En önemlisi de hüzündür zaten. Öfkeyi hüzün besler. Bu öfke sonucunda, seni bitirirler Hiçbir zaman insanların mutlu olması, iyi bir şekilde yönetilmesi umurumda bile olmadı. İnsanlara asıl söylediğim şu; bu ülkede bir şeyler var, yaşıyoruz ve bunun bedelini de ağır bir şekilde ödetiyorlar bize. Ben bir buçuk ay yattım, çıktım. Aslında hiçbir şey değil bu. Şartlı tahliye oldum ve beş yıl gözetlendim. Bunun bedelini de ödettiler. Biri bana bir şey dese sesimi çıkartamadım. En ufak bir suçta tekrar içeri girecektim. Hepimizi bir şekilde zincirlemişler zaten.

Yani senin deyiminle bu sisteme köle olmuşuz öyle mi?

- Aynen öyle. Bu sistem beni her şekilde rahatsız ediyor. Daha doğrusu bütün sistemlerden rahatsızım. Hayata hiçbir zaman ideolojik bakmadım.

"İlk yarı 10-0" adlı kendi hayatını anlattığın biyografik romanda çocukluk yıllarından da bahsediyorsun. Bu tepkiler o dönemde başlayıp, öfkeye dönüşmüş. En çok da baban var bu öfkenin içinde.

- Bu ülkede hiç kimse istediği şeyi yapamıyor, kendini ifade edemiyor. Babam da kendini iyi ifade edememiş insanlardan biri. Tutup polis olmuş, ama bunu bile beceramemiş. Ben bir şeyler başarmak istedim. Bir şeyleri yıkarak başarılı olmaya çalıştım. Ama sistem insanların önünü tıkıyor. O yüzden bizde alt kültür de yok. O Amerikan filmlerinde gördüğünüz silik tipler bile polisi sevmez. Bizde ise esnaf polisi sever, "abi çayımızı iç" der. Aslında o adamın polise, hatta sokaktaki adamlara tepkisi var belki de. Yanında sevgilisi yok, sevgilisi olmadığı için insanlardan nefret ediyor. Adam çirkin... Ruhen, fiziken çirkin...Bizim değil, onların efendileri, bu insanları bir yere kanalize etmeye çalışıyor. Onlara tabular, gelenekler yaratıyor. İnsanlar da peşinden gidiyor.

Eskiden sistemle sorunu olan insanlar daha çok sol söyleme sahipti. Şimdi bu sistem siyasetle çok ilgisi olmayan insanları bile huzursuz ediyor. Hatta sistemle çatışmak nerdeyse popüler bile oldu.

- Bu ülkede sistemin dışına itilmiş insanlar, başka yerlere kanalize ediliyor. Genelde de sol cenahta oluyorlar. Türkiye'de insanların hikâyesi yok. O yüzden hikâyesi olan insanların, hikâyesini devam ettirmeye çalışıyorlar. Kalkıp bir adamın, halkı kurtarma iddiasında bulunması çok anlamlı değil. Hepimiz kurtulmak istiyoruz, hepimizin mutlu olmaya ihtiyacı var, ama bunun yolu halkı sevmek falan değil ki.

Ben insanları genelde sevmem, ama insanları sevme yeteneğine sahibim. Beş milyar, altı milyar insanı sevemezsin ki... Altı milyar insan için aynı iddiada bulunamazsın. Beş para etmez bir sürü insan var sokaklarda. İdeolojik olarak insanları iyi bir sisteme oturtmak gibi, insanları mutlu etmek gibi bir iddiam yok. Böyle iddiası olan insanların samimi olduklarını da sanmıyorum. Onların temel sorunu cinselliktir, ben buna inanıyorum. Kendini kurtaramayan adam insanları kurtaracak... Yaşa, bir şeyler yap... Lanet olası sistemde, sistemi sevmeden de mutlu olabilirsin.

Eğer mutlu ve zengin bir çocukluk geçirseydin, sosyal koşulların daha iyi olsaydı sistemle bir sorunun olur muydu yine?

- Bunu bazen ben de düşünüyorum. Ama kesin bir cevap da bulamadım. Piyanist bir anne babanın çocuğu olup da virtüoz olabilirsin. Ama olmama ihtimalin de var. Bir şeyler kötüyse, iyi olman ihtimali yüksek. Aslında hiç kimseye kızamıyorum. Belki de bu keşmekeşin parçalarından biriyim.

Doğudan büyük şehirlere göç eden, varoşlarda yetişen gençler arasında radikal hareketlere ya da underground eğilimlere katılım oranı daha mı yüksek acaba?

- Evet, fotoğraf olarak öyle. Ama beni en çok rahatsız eden insanların sorunlarından çok, o sorunların sana yansıması. Adam bir şekilde kalkıp köyünden gelmiş, varoşlara yerleşmiş. Ben de İstanbul beyzadesi değilim. Hepimiz bir yerlerden geldik. Şehirli olmak diye bir kavram var. O yanlış yaşanılıyor. Hâlâ adam köyündeki gibi yaşıyor. Ona da bir şey demiyorum. Evinde, bahçesinde istediği gibi yaşasın, tavuk yetiştirsin, bana ne... Ama bir yerden sonra her şey onunmuş gibi davranmaya başlıyor. Örneğin trafiğe çıkıp deli gibi araba kullanıyor, hız yapıyor, içiyor, kendini yakıyor. Dediğiniz gibi bunun birkaç temel nedeni var.

Göçle gelenler kendi kültürlerini de büyük şehirlere taşımışlar, ama çocukları veya torunları böyle yaşamak istemiyor. O aileden gelen kültürü de reddedemiyor. Sıkışıp kalıyorlar.

-Doğru. Köy kültüründen geldiği için kendi kaderine isyan ediyor. Şehirli de olamıyor. Çünkü ekonomik, sosyal durumu müsait değil.

Aslında hiçbir durumu müsait değil. Sosyolojik olarak incelendiğinde, tıkanma noktası olarak hep ekonomiyi öne sürüyorlar. Aslında bunun çok komik sebepleri de var. Adam akraba evliliği yapmış, çirkin doğmuş. Bu çok önemli aslında. Bütün koşulları yerine getirse de çirkinliğini değiştiremiyor. Bunun öfkesini de çıkarıyor. Cinselliğini yaşayamamış, ekonomik olarak da berbat durumdaki insanların ülkesine dönüşüyor Türkiye. Herkesin sevgilisi olsa sorun kalmayacak aslında.

Kitapta "kadınların menopoz gibi sorunları olmasa, her erkeğe ayda en az bir kadınla yatma garantisi verseniz, aile diye bir kurum kalmayacak. Anne ve baba sevgisinin derinliklerinde bir sakatlık var" diyorsun. Nasıl bir sakatlık bu?

-Cinnetin ilk başladığı yer aile. Bunu iyi tespit etmek gerekiyor. Büyüyünce sokakta göreceğin her şeyin tohumu evde atılmaya başlanıyor.

Başarısız bir babanın olması, onun senin üzerinde şekillenmesi seni daha ilk baştan sakatlamaya başlıyor. Ev senin özel hayatına tecavüzün başladığı ilk yerdir. İnsanlar etrafında dolanıp canını sıkarlar, sonra sokağa çıkarsın, bu kez başka insanlar etrafında dolanıp canını sıkmaya başlar. Başarısız insanların yaptığı evlilikler, başarısız sonuçlar ortaya çıkarıyor. Mesela adam kızına tecavüz ediyor. Bir de saçma sapan atasözlerimiz var. "Baldız baldan tatlıdır" Böyle şey var mı ya?.. Adam kafadan mesajını veriyor. Karımın kız kardeşi eve gelirse affetmem gibi. Kültürümüz tamamen aldatmaca. Milli sporumuz güreş. İki erkeğin nerdeyse birbirini becermeye çalıştığı bir spor. Hamam gibi bir kültürümüz var. Bir yığın erkeğin bir araya gelip yıkandığı bir yer. Bunlar bana iğrenç geliyor. Aile de bunun bir parçası.

Birçok insan daha iyi bir şey yapamadığı için evleniyor. Eğer farklı bir formatta evlenirsen, evlilik bir sorun değil. Hatta istediğin bir kadından çocuk yapmaktan daha güzel bir şey olacağını da sanmıyorum. Ama bir kadınla aynı evi paylaşmak ve ondan bir çocuk yapmak için, o kadınla yapabileceğiniz en son ve en muhteşem şeyin bu olduğuna gerçekten inanmalısınız. Soyunu devam ettirmek için değil, hayata bırakabileceğin en güzel eserin bu olduğuna inandığın an çocuk yapmalı ki, çocuk da annenin babanın gözlerinde bunu hissetsin.

Babanı bu kadar eleştiriyorsun. Büyük bir olasılıkla senin çocuğun da senin istediğin gibi olmayacak. Yani şekillendiremeyeceksin.

- Çocuğumun nasıl olacağını kestiremiyorum. Benim istediğim gibi bir çocuk olması beni korkutur. Babamın istemediği bir çocuk olmam, babam için iyi oldu. Ben iyi bir adam olduğuma inanıyorum. O yüzden benim çocuğumun saçma sapan bir çocuk olması beni yaralardı.

Neye göre saçma sapan?

- Kıstaslar pek değişmez. Doğru, samimi, karakter sahibi bir çocuk olması benim için yeterli olurdu.

Kitabın adı neden "İlk yarı 10-0". Gerçekten bu maçı kaybettin mi?

- Kaybetmek, kaybedenlerin safında olmak, farklı, rahatsız olarak yaratılmış olmak... Aslında bu bir armağan. Kazanmaya oynamadım hiçbir zaman. Hep uyumsuzdum. Kazanmak için yeterince hırsım yoktu. Başından beri kaybetmeyi göze almıştım sanki. Bu yüzden hep kendime oynadım, kendimle uğraştım. Belki de gerçek zafer bu olacak. Nereden bakarsan bak, her zaman ikinci yarı vardır.

Seni sorgulayan polislerin tavrı da ilginç. Hem şaşırıyorlar, hem kızıyorlar. Devrimcilere karşı bir saygıları olduğunu, en azından onların mert olduğunu söylüyorlar.

- O sorgulama ilginçti. Hatta komikti. Beni görünce afalladılar. Psikopat falan diye düşünmüşlerdir. Hatta "oğlum senin kafan iyi mi, hap falan mı içiyorsun" diye sordular. Sen konuşuyorsun, onlar mahallenin nalburu gibi suratına bakıp düşünüyor. Bu adam serseri mi, yoksa gerçekten bir şey düşünüyor mu, anlayamıyor. Neye inanıyorsun diye soruyorlar, hiçbir şeye inanmıyorum diyorum. Anarşizme benziyor ama, ben anarşizme de inanmıyorum. Çünkü anarşizmde hiçbir şeyin olamaz. Bir kitap alırsın, sonra on tane, yüz tane olur kitap, onları koyacak bir rafa ihtiyacın olur. Rafı koymak için oda lazım. Sevgilin olur, ona da bir oda açarsın. Çocuğun olur, bu sefer ev gerekir. Masrafları karşılamak için çalışman gerekir. Oysa Anarşizmde komünal yaşam vardır. Kadınlar, erkekler ayrı yatakhanelerde yatarlar. Çocuklarınız da yanınızda olamaz. Saçma sapan, insan ruhuyla ilgisi olmayan bir şey bu. Ben otobüste bile insanlara tahammül edemiyorum, nasıl komünal yaşayacağım. Buna da inanmıyorum. Ben kendimi nasıl nitelendireceğim o zaman... Asi diyebilirim. Ya da halk dilinde, serseri. Zaten onlar da serseri olduğumu, benden hiçbir bok olmayacağını anladılar. Onlara göre insan ya İslamcı olur, ya solcu olur... Hiçbir ideolojiye sahip olmadan sen çıkıp böyle bir şey yapıyorsun. O zaman daha büyük bir sorumluluk alıyorsun. Türkiye'deki sendikal hareketlerin yetersizliğinden rahatsız olabilir insanlar, ama ben bunu kendime sorun yapmam. Onlara çıkıp "sokaktaki adamdan rahatsızım, güzellik yarışmalarından rahatsızım, dj'lerden rahatsızım, cep telefonlarından rahatsızım..." deseydim anlamazlardı. Kıçıma şişe sokabilirlerdi. Kurtuldum, iyi oldu.

Son arzun?

- Sokaktaki adamla barışabilmek.

BOYNUZU TERLEYENLER

1973 Ankara doğumluyum. Mesleğini çok seven bir arkeoloğum. 1993'ten beridir dört iklim yedi bucak Anadolu'yu geziyor, kazıyor ve inceliyorum.

Tuğba Erdemir / İstanbul

Mavili Bakire

Tapınağındaki kırgın bekçi
üç bin yıl evvelki
keten giymiş bir bakire,
Şimdi belki
şu mavi kuyruklu
kertenkele

Salıncak

Her şeyden vazgeçtim
bir gözlerin kaldı
çocukluğumda

ne sen adam, ne ben kadın
el ele yürüdük
salıncaklı parkta

Seferi

Toplu taşıma araçlarının
camlarından seyrediyor
yüzüm beni senelerdir.
Alışkanlığımdır,
huyum kurusun
cam yanında otururum.

Kilise

Arka sokağında
bir kilise olacak mahallenin
daha denize çıkmadan
ve cami kılığında

Bir kedi yaşar bahçesinde
belki bin yaşında.

Kara Tanker

Batık bir tanker var
çocukluğumun
Kara denizlerinde.

Her nedense
bir yerden bir yere
gidememiş olmanın
Boş bakan hüznünde.

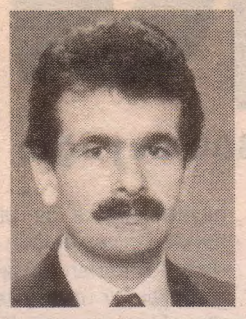

1952 Beyşehir doğumluyum. Şu anda coğrafya öğretmeni bir eşim, Denizcan isimli 13 yaşında yakışıklı bir oğlum, Berfin adında akıllı ve güzel bir kızım var. Bir de işte Öküz'üm var...

Mustafa Baltacı / Ank.

Deprem

özürlü oğlum Denizcan'a...

Düşünüyorum da,
Maazallah;
Deprem filan olursa bir gün,
Olur a!
Derim ki o zaman
Kızımla
Annesi kurtulsun önce.
Ziyanı yok,
Oğlumla ben
Sarılıp ölebilirim
Şarkılar söyleyerek
Gönlümce...

20 Ağustos 1999 - Didim

Sevmek

Kolay değil
Seni sevmek.
Alın teri ister, emek ister;
Mangal gibi yürek ister!..

Hürriyet

Banliyö şarapçılarına...

Ne kadar da özgür!
Tren yolundaki odam
diyorum;
Boğazından
Yakaladığı şarap şişesine
Tutsak adam...
Ne kadar da özgür!...

Tercih

Bir gün
öleceğimi biliyorum.
Keşke diyorum
Mesela içerken ölsem
Küt diye, birdenbire...
Veyahut yazarken
Adını bilmediğim bir ozan
gibi
Şiirin tam orta yerinde.
Bir gün
Öleceğimi biliyorum.
Hiç olmazsa diyorum
Severken ölsem...

1959 İstanbul doğumluyum. Kimya mühendisiyim. Ankara'da yaşıyor ve öğretmenlik yapıyorum. Yazmak, özellikle şiir yazmak benim yaşamla kurduğum kan bağım.

Nilgün Erentay / Ank.

Rapunzel

Satır başlarını büyük harflerin
tuttuğu içi kof bir paragrafta,
Sapına kadar erkek noktalar
Senin güzelim saçlarının
ipek tellerini
Satır aralarına
çizgi diye serdiler.

Bilmez misin? Daha ne kadar?.
Bu aklı kısa tarih seni yazmadı.
Yazmayacak.
Hele ardında bu bedensiz
geçmiş tutup tutup
seni saçlarınla yargılayacak.

Çık o paragrafın içinden.
Saçlarındaki kimliksiz harfleri
bir bir ayıkla.
Dokun bedenine tanrı aşkına.
Boz bekâretini el değmemiş
geleceğimin.
Söz ol. Kucakla kendini ilk
gecenin koynunda
Kendi avuçlarında.

Ki cürmün edepsiz bir soru
düşsün her paragrafın sonuna

Cenin

Hızla geçiyormuş zaman da
Yeni bir çağa giriyormuşuz
İnanma, hepsi palavra.
Koordinatlarını
erkeğin belirlediği
Zaman denilen bu akışta
Değişen bir şey yok çokça.
Dünya hâlâ
Erkek tanrıların egemenliğinde
Giriyorken bir çağa,
Adıma konuşulan
Doğmadan geleceğime
karar verilen bir coğrafyada
Ben, annemin rahminde
Onun plasentasından beslenen
Ve yaşı hiç olmayan
Bir cenimin hâlâ inatla!
Şiir benim geleceğimdir.

27 Mayıs 1971'de doğdum. Şimdi de 30 yaşında oldum. Adam? Bilmem. Ben de bir şeyler yazıyorum işte. Papyon Tayfun Türkkan.

Tayfun Türkan / İstanbul

Eylül Vakti

Eylül vakti Ölüm şiir bekler
Anne, bir şey söyle
Sen yatır beni mezarıma

Söylenmeyi kes anne
Baba
Sen de izlemeyi

Temiz değilim artık ben

Cadı Kazanı

Selam sana kötülük
Ölü bebekler ayırdım sana
kendi dölümden

Usulca çekil git
nefesin kokuyor
güneş yere düşmüş
ağlıyor mu ne?
yağladım küllerimi
bakır bir havanda
işedim içine
içireyim mi sana?

Rüzgâr ve Ben

Rüzgâr! Sen bulutları topla
Ben insanları
telaşlandıracağım
Bırak şu küçük bahçelere
dalıp çıkmayı
Yükseğe daha yükseğe
Korkutacağız onları
Şu yaşlı kadını
görüyor musun?
Tir tir titreyecek
Ölüm gibi gelmeli
yağmur bu kez
Herkes evine
Güneş! Kusura bakma
destanlar böyle yazılır
Kanla karanlık hazır mısınız?
"Dünyanın sonu geliyor!" diye
bağırsa biri
-ki ben buna talibim
iblisin ayakları dolaşırken
yetimler kime sığınırdı?

Akşamsefası

BUZAĞI

İstiklal Caddesi İmam Adnan Sokak No: 20 80800 Beyoğlu / İstanbul

Enişteler Şiiri

eskiden ne çabuk tutulurduk
balkondaki kızlara hemen âşık olurduk.
çocukluk, cahillik, delikanlılık işte...
sonunda çıktık o balkonlara
olduk enişte...

Fikret Karadeniz - Trabzon

Bol Kuyruklu Kırmızı Balığın Ölümü

Büyük menderesлerdeki saz sürgünleri gibi dikey ve köksüz. Akıntıyla yüzmeye başladı akvaryumun içinde. Bu yüzme değil kendini salıvermedir. Yekinip yüzeye çıkıyor bazen, yüzeyden bir-iki damla hava çekiyor içine, küçücük içine. Alır almaz kendini yine akıntıyla dansa bırakıyor. Radyoda Latin melodi, çarşamba gecesi.

Gülümsedim. "son dansını yapıyor" dedim. M. Ziyalan'ın sözünü ettiği su kedilerini beklemeye başladık. Burda O'nun yazdıklarını aktaramam tabii ama kesin olarak bildiğim; benim varlıklarına şiddetle inanıyor olmamdır. Çünkü gözümle görmesem bile o gece geldiklerine eminim. Sanırım sessizce yüzüp hüznüme sözü edilen şifalı bıyıklarını dokundurdu. Çünkü o zaman hüzün ve umutsuzluktan çıkıp, en güzel dansımı muhakkak yapacağıma dair kendi kendime söz verdim. Bu belki son olabilir bana eşlik edeceğini hissediyorum bu danslarda. Biliyorum ki bunu su kedileri sağladı.

Jas / İstanbul

Hayat

Hayat -geri dönüşümlü-
tuvalet kâğıdı gibi
Kullandığın sayfalarda
isminin baş harfine rastlayabiliyorsun!

Seval / Eskişehir

Kültür = Oy

Merhaba, ben Süleyman Demirel Üniversitesi Makine Mühendisliği Bölümü öğrencisiyim. Antalyalıyım. Üç senedir Isparta'da yaşıyorum.

Sorun, Isparta ili için özel olmakla beraber genele de yayılabilir bir durum. Isparta'ya ilk geldiğimde tek isteğim sorunsuz, bilimsel ve araştırmacı ve her alanında **özerk**, öğrenci temelli bir üniversite idi. Sorunsuz bir üniversite derken daha önce çekilen sancıları yaşamak istemeyordum. Tek amacım kendimi burada hayata sağlıklı bir birey olarak yetiştirmekti. Üniversitelerin de amacı bu değil midir? Kriterleri başta bilimsel araştırmaya dayalı bir üniversite, sosyal ve kültürel olanakları geniş bir kampus (En azından benim beklentim bu yönde idi).

Bu bağlamda üniversiteler oalarak bizim buradaki sıkıntımız, sanat açısından kısır bir çevrede okumamızdır. Isparta bir öğrenci kenti olmasına rağmen, bu yönde talep olmasına rağmen çok seyrek tiyatro seyredebiliyoruz. Isparta'da bir devlet tiyatrosu bile yok. Sebep olarak ise ne gösteriliyor biliyor musunuz? Isparta'nın Antalya'ya yakınlığı. Eğer tiyatroya gidilmek istenirse -Antalya Isparta arası iki saat uzaklıkta- çok rahat gidilebilirmiş.

Bir soru: Peki Antalya'da üniversite varken neden Isparta'ya da kuruldu?

Cevabı: Çünkü ülkemizde sanat ve kültüre yapılan yatırımlar kimseye oy olarak geri dönmüyor da ondan. Ama bir yeri il yapmak, bir yere üniversite kurmak, gecekondulara tapu vermek kısacası günü kurtarmak bazılarına her zaman oy kazandırdı ve kazandırmaya devam ediyor (Kimleri affettiklerini unutmayalım).

Gönül isterdi ki bu yatırımlar değişsin de bizde bu soruları kendi kendimize sorup cevaplamak zorunda kalmasak. Zaten sanat, kültür ve pozitif bilimler yönünde yatırımlar yapılsa idi bu zamana kadar, hiç bu operasyonlara isim aramak zorunda kalır mıydık? Ya da bizi yönetenler bizim ÖKÜZLER olsalardı hiç ben bu yazıyı yazmak durumunda kalır mıydım?

Umut Torbalı / Isparta

Kitaplar

geçmişin aynası sayfaları tortulaşmış
üst üste yığılıp kuytu kıpırtıları
yansıtan yaprakları geçmişin taştan
mat ışık altında zamanın buğusundan,
silik kalıntısını gösteren sayfaları
iç içe geçip kenetlenmiş...

Mehmet Reha Baran / Ulukışla

Ankara

Ankara soğuktur ve korkunç acımasızdır. Geceleri boğazlanan ceylan iniltisi duyulur sokaklarında. Ancak; henüz kesilmemiştir Altındağ'da şehrin her yerinden görünen çifte kavaklar.

Umut, pazarlanan orospu olmuştur yollarda. O da bilmez düşmanını, dostunu. Mahkumlar surlardaki turist siluetlerine bakar Ulucanlar'dan. Bulaşıkçı delikanlılarınsa ağızlarından eksik olmaz; "Külhanda beyler kızları aldı, yürüdü" nakaratı.

Burnunu, kulağını deldirip kişilikleşen gençler Kızılay'da. Halbuki on sekizinde Kızılay'ı görmeyen Hasköylüler, Ufuktepeliler. Sıhhiye köprüsünün kuzeyi ile güneyi, iki Ankara vardır aslında yaşayan. Cinnah'ta, freni patlayan otobüste, saçları örgülü on beşlik hizmetçiler ölür elbette... 'Allah'ından bulsun'a havale edilenler, Allah'ın yardımıyla bulurlar milyarları, trilyonları! "Çoluğundan, çocuğundan çıkar" denilir, görürüz çocuklarını bilmemkaç milyarlık ciplerde, hovardalıkta.

Sinema salonları açılırken bir yandan da "üç film devamlı" afişleri eksik olmaz köşebaşlarından. Ha.. Bir de Kürtçe türkülerle eğlenirken "Satıcılar", Kürt çocukları toplar masalarından artıkları, boşları, kültablalarını...

80'de bazılarımız umutlarını;Çinçin eski dörtyolda "erkek kuaförü" açıldığını duyduklarında yitirmişler. Halbuki onlar umutla; Mamak köprüsünün oralardan bir yerlerden silah sesleri beklemişlerdi. Bilemezlerdi ki; anneler, babalar çocuklarını kurban verip; şeytanların kendilerini kurtarmaya bakacaklarını!.. Nereden bileceklerdi ki?..

Onlar sadece yürekleri boylarından büyük "çocuklar"dı. Altındağ'ın, Yenidoğan'ın, Tuzluçayır'ın, Mamak'ın, İncesu'nun, Hacettepe'nin çocuklarıydı onlar... Ankara'nın...

Tuncay Fırat T. / Ankara

Renkler ve Sen...

Türkçenin azizliği mi
yokse türkçe karşısındaki acizliği mi
yüreğimin
sana anlatamayışım kendimi
askerliğin her gününde
yitirdiğim kelimelerden biri miydi yoksa?
beni sana anlatacak olan...

Renkleri yitirişimizle başladı herşey
büründü birden bütün hayatımız yeşile
bir tek çoraplarımız vardı değişik renkte
simsiyahtı onlar da
anlatamıyorum o nedenle
kahverengi güzelliğini gözlerinin
"köpek ölüsü gibi" geçen zamanlarda
hayalini kurduğum elin bile yeşil
anlatamıyorum o nedenle
beyaz güzelliğini yüzünün...

anlayabilmen
ve de sevebilmen için ciğerim
kurtulmam gerekecek
her tonundan yeşilin
çünkü ancak o gün anlatacağım;
kahverengi güzelliğini gözlerinin
allı beyazlı güzelliğini yüzünün...

Fırat Noyan / Ankara

Tek Dileğim

Rimbaud gibi kırlarda yalınayak yürümekti tek dileğim. Atalarım at hırsızıymış doğru ama vallahi öyle bi niyetim yoktu. O kadar güzel görünce onu, bir iki kesme şeker verdim. Hem sizi neden bu kadar rahatsız ediyor benim bir atla olan platonik ilişkim. Orta Asya Türkleri de atlarına âşık değil miymiş? Köylerde eşekleri, keçileri şehirlerde başıboş sokak köpeklerini siken zavallılar siz değil misiniz? Ne olmuş kırlarda bir atın gözlerine vurulmuşsam.

Kızmayın bu kadar, hepi topu üç beş şekerleme çaldım. Kitabevlerinizden çaldığım kitapların, kasetlerin parası öderim bir gün, söz. Ben kültür alınıp satılamaz sanmıştım.

Yeni tanrılar falan yaratmadım. Ormanda çocuklara masallar anlattım yalnızca. Mahkemeyi kurup cezamı kesin isterseniz bunun için ama doğadan öyle kopmuşsunuz ki görseniz tanımazsınız baldıranotunu. En iyisi elektrikli sandalyeye gönderin siz beni. Daha medeni olur böylesi.

Yaşıma başıma sakalıma bakmadan yavrucuklarınızla parkta oyunlar oynadığım doğru. Ama torbacı falan değilim, onlara bonbonlar dağıtmadım. Zaman tanısaydınız evet tekerlemeler ve şarkılar söyleyecektik birlikte. Ne çıkar ki birkaç deli saçması ezgiden, dişlerimizi de fırçaladıktan sonra söylenen. Ama öfkeyle bağırıp yukardan, beton binalara soktunuz neşeli veletleri. Kreşlerden ve okullardan çocuk kaçırdım tamam. Eğitim sisteminizin canı cehenneme. Ama bir rüyaydı sadece. Düşündüklerimin yarısı-

GECEYARISI KİTAPLARI*

LEONARDO DA VİNCİ, Bilmeceler (Kehanetler)
Rönesans'ın büyük ustasından kötümser, aykırı bir söylem. Yalnızca aynada okunabilen ters yazısıyla ünlü defterlerine yazdığı bilmeceler, muammalar, kehanetler.
Türkçesi: Samih Rifat

FERİT EDGÜ, Devam
Kuyudan gelen, geceden geçen bir ses, sis pus arası beliren yazı...
Gecenin tam yarısı için bir geceyarısı kitabı.

HULKİ AKTUNÇ, Arofistika
Kalpler-yürekler, düşler-karabasanlar, çocuklar-büyükler arasına gerili, 58 hassas denge teli.

G. CABRERA INFANTE, Orson Welles: Bir Amerikan Mitosu *Türkçesi: Selahattin Özpalabıyıklar*

HARRY MATHEWS, Eşsiz Hazlar Mastürbasyon Külliyatı *Türkçesi: Cem Akaş*

CEM AKAŞ, Aşkın Zembereği & Uyandığında Kadın Hala Yanındaydı

SAMUEL BECKETT, Dünya ve Pantolon
Samuel Beckett, neden iyi dikilmiş bir pantolonu kötü tasarlanmış bir evrene yeğliyor?
Türkçesi: Cem İleri

VLADİMİR MAYAKOVSKİ, Ne Var Ne Yok? Beş film ayrıntısında bir günün öyküsü (ve Yetişin) *Türkçesi: Samih Rifat*
Mayakovski'nin kafasına bir kurşun sıkmadan önce kafamıza sıktığı bir kurşun-kitap.

ENİS BATUR, Cüz
Yazarın "Bu Kalem Un(ufak)" kitabından cımbızla çekilmiş havai fişek ezcümleler.

*SEL YAYINCILIK Tel./Faks: 0212-5111005 http://www.selyayincilik.com E-mail: posta@selyayincilik.com

Akşamsefası

nı bile yapsam beni ipe göndereceğinizi bilmediğimi mi sanıyorsun.

Sokak çocuklarıyla bir süre düştüm kalktım. Hepsi kıyak çocuklar. Evet onlarda da güçlüler zayıfları dövüyor, karanlık kuytularda ağabeyler ufaklıklara tecavüz ediyor. Anlayacağınız sizden pek farklı değiller. Yalnız sizin çocuklarınızın beyni okulda sikilecek düzenbaz düzeninizin piçlikleriyle, onlarsa sokakta öğreniyor birbirlerinin kafasına basarak yükselmeyi. Yine de en çok kafalarına basılan kendileri. Varolsun değişmez kast sistemi. Elbette aradan sıyrılan birkaç numune çıkacak. Liberalizm, özgürlük, fırsat eşitliği, falan filan.

Tüm çocukları ailelerinden çalıp Peter Pan Cumhuriyeti'ni kurmalı. Genetik mühendisleriniz ölümsüzlüğü arayacaklarına büyümeye bir çare bulsalar ya. Hep çocuk kalıp oyunlar oynayan bir dünya. Hayal bu ya...

Tamam abarttım biraz kabul ediyorum. Ama abartmak hakkım değil mi, rezil bir babanın evinde geçirilen bunca yıldan sonra. Bırakın biraz hayal kurayım, tıkılıp kaldık zaten bu sene de buraya. Bırakın çavdar tarlasında başıboş koşayım, yanımda benim gibi bir avuç serseri daha. Bizi kazanmaya uğraşmayın, bankalarınıza yatıracak kadar paramız yok, hiçbir zaman da olmayacak. Bi faydamız da yok bu vatan millet sakarya'ya. Siktir edin gidelim. Bi hayrımız yok topluma. Bırakın yahu peşimi. Çavdar mahmuzundan l.s.d. üretmeyeceğime söz veremem bak.

Bırakın lan o flütü elinizden. Büyülü falan değil o. Hayır, yalan, tanımıyorum fareli köyün kavalcısını. Çocuklarınızı peşime takıp kaçıracağımı da nerden çıkardınız. Avukat olmuycam baba. Bu kılıkla wall street'e de almazlar beni. Boşuna çeneni yorma, saçımı sakalımı kesmiyorum.

Kimseden almadım otu memur bey, evde kendim yetiştirdim. Çocuklarım gibi baktım büyüttüm saksılarda. Yoo, satıcı değilim, arada dostlara birkaç gram hediye ederim o kadar. Dur ulan vurma it herif. Naaptım ben sana? Dinamit mi koydum düzenin ..mına? Yeter be. Bitsin artık bu fotoroman. Zaten tüm müteşekkir ölüler öbür tarafta. Ne kalmıştı ki atlamaktan başka bana. Hem "kanatlarının olup olmadığını ancak bedenini boşluğa saldığında anlarsın" dememiş miydi bilge kişi. Hadi çocuklar, dinleyin ezgimi. Yeminle kanatlarınız var hepinizin, minik birer meleksiniz siz. Birazcık kırmızı şapkalı mantar alın, siz de göreceksiniz. Uçuşa bi başladık mı hiç kimse tutamaz bizi. Bulutlarla yağıp gürleyeceğiz. "Gündoğarken ölesiye sabrımızla silahlanmış olarak gireceğiz görkemli kentlere."

Mayıs Süreç-Çanakkale

Hamam Böceği

eskimiş koltuğun kiri bulanmış üstüne
ağır ağır halıya kayarken
halının görüntüsü işlemiş bağımlılığına
halının şarabı halının sigarası
halının yataklığı alışmış bağımlılığına
ağır ağır kaybolurken dost oldu
köşe köşe gezen hamamböceği ile

İdal / Karaman

Sadece Kapımı Kapatmıştım Baba!..

İkimizin de taptığı dönemler sanırım. Seninle belki de son zamanların kopukluğunu paylaşıyoruz, tüm cinneti ve hiddetiyle. Seni kaybetmek düşüncesi üzüyor beni. O kadar yakın, bir o kadar da öyle uzaksın ki artık bana! Terslikler ve anlayışsızlıklar var ortada. Hoşgörüsüz mü olduk?

Oysa ben sadece kapımı kitlemiştim o kadar. Ufak bir anahtar çevriminden ibaretti herşey. Hayata, insanlara ve özellikle de sana kapım kapalı değildi ki... Sadece bir anlıktı...

Eskisi gibi değilim biliyorum. Gerçekleri görmezden gelmeni istediğimi mi sanıyorsun? Hayır tabi ki... Küçükken alınamayan bot için zırıl zırıl ağlamam gibi değil şimdi yaşananlar. Çünkü o zaman sen teselli ederdin. Belki de tüm mesele bunun benzeridir. Aslında onun özünde de hep yarım kalmalar yok mu? Kimbilir.

Televizyon karşısında beraber sızmıyoruz ya da öncelerdeki gibi "dostum" demiyorsun bana. Zaten eve girince de ben boynuna atılmıyorum ki artık.

Gülücüklerin ve saygının yerini şimdilerde paylaşımsızlık aldı. Oysa en büyük saygı, hissettiklerini değer verdiklerine söyleyebilmek değil midir? Kopmak son isteğim inan bana.

İnsan yitirince daha iyi anlıyormuş bazı şeyleri. Hayatımdaki en önemli varlıklardan birini kaybetmek durumu gerçekten acı veriyor.

Odama çat kapı girmeni ya da yemek yerkenki kolumla uğraşıp durmanı dahi özledim. Oysa hep bunlara sinir olduğumu sanırdım. Sadece kapımı kapatmıştım. Baba! Bu bir isyan olsun istemedim ki hiçbir zaman...

İsimsiz / Yersiz

Sıradan

Ah bir sabah olsa
Gün doğsa
Sıradan bir gün olsa
İçinde seni barındırmayan

Alpay Yılmaz / Niğde

Yara

Kulağımın arkasında sırıtkan bir ifadenin ciddiyetle dostluğunu ilan etmesine meyillice esneyip nasıl da sıkışıvermişti? Dudaklarımın çatlak yarık mevkiine. O efkâr Sarılı Cigara?

Ciğerlerime samimi gelen bilenmiş sinsi duman. Sevgilinin hiç desteksiz denge aşamasında sandığım yüreğime salladığı okkalı tekmesiyle birden alev çığına bürünmüştü, rutubetli burnumda. (Hadi! Soluklan Soluklanabilirsen)

Artık, duvarda verniği dökülmüş, bam teli örümcek ağlı bir sazın hırpalanmış mızrabıyladım. Kalabalık yalnızlıkların, sessiz muhabbetler içeren türkülerinde... (Hadi! Çığır, Çığırabilirsen)

Egemen Doğan / Malatya

Sana, Rakıya, Atlara, Uzak Aşklara...

Uyanmayı özledim,
Çiy düşmüş çimenlerin üzerinde.
Saatler hep on mu var on mu geçer,
gün doğarken şehrin üzerine ve
bilinmeyene.
telefon numaraları hep iki,
aşklar hep iki ay mı sürer bu şehirde.

İşte tam da burada
tad bulur kelimeler
gözlüklerin arkasındaki,
bir çift gözün,
gözüme değdiği an.
ama, biliyor musun şimdi...
sensiz, üç bin metreyi
ağır çimde koşar gibiyim.
mesafe uzun, uzak aşklara.
rakı gibi, sen gibi.
görünen o ki,
sensiz, son ayağın sürpriziyim.
ama her an ters bir
yarış çıkarabilirim.

A. Cengiz / Mersin

Bahtsız Deve Kehaneti

Bahtsız devlerin çöl ortası fantaezilerini hepimiz biliriz sanırım. Hani, başına olmadık işler gelen insanlara da, -e'sini uzatarak "bahtsız devee..." deriz ya. İşte şu günlerde ben, bu sözün menşeini araştırmayla kafayı bozmuş durumdayım. Eğer bulursam, bu uzak görüşlü zatın önünde secde edip, ellerine kapanacağım. Bilgisiyle beni aydınlatsın diye, kırk gün kapısının eşiğinde yatıp banyoda kesesini atacağım.

Sanırım o da, tüm vaktinde anlaşılamamış, kapsama alanı geniş, görüş mesafesi uzun kişiler gibi, tebessümle, elini başıma koyarak beni affeder.

Belki de ense köküme bi tane patlatır ve uzak görüşlülerin patlayan sabır frenlerinin acısını benden çıkarır. "Ulan bir değil iki değil, siz salaksanız ben n'ideyim, tiiz kellesi kesileee" deyuup - ay pardon boyut sıçraması oldu, bundan sonraki yazının ilk satırıyla devam ediyorum.

Nerde kalmıştık? Yani ben demek istiyorum ki, adam, global fokurdama olayını, penguen ve kutup ayılarının zorunlu göçünü ve dahi tuzlu suların tatlanarak, tuzlu su balıkları ile tatlı su balıkları arasındaki uydurmasyon fiyat farkını ve tabiatıyla bahtsız develerin trajik akıbetini önceden görmüştür, arkadaşlar.

Diğer bir tezim de naçizane şudur ki; Hayrettin Karaca bu değerli zatın sözcüsüdür. Adam boş yere demiyor, Türkiye çöl olmasın, diye. Adamlar çözmüş yani. Ortaçağda yaşasalar engizisyonda yargılanırlardı. 21. yy.'ın engizisyonu ise umursamazlıktır.

Niye diyor adam, aman çöl olmalayım diye? Neticede çölleşecek olan topraklarımızda, deve popülasyonu gelişmiş olmadığından, olanlar da güreşlerde telef edilerek cazibelerini yitirdiklerinden, yağmur duasına çıkan vatandaşlarımızın, ırz ve can sağlığı tehlikede olacaktır. Kaldı ki, hazine arazilerini ve belki ileride milli ormanlarımızı satılığa çıkarmaya hazırlandığımız şu günlerde bu durum daha da büyük anlam kazanmaktadır. Sanıyorum bundan on yıl sonra, müzelerde ağaç türleri sergilenecektir ve hatta bazıları kesilerek misvak yapılacaktır.

Neyse sözün özü, bu kutsal kişiye saygılarımı sunarım. Bizde kutup ayısı fobisi henüz başgöstermedi. Ama biz Türk milleti olarak çeşit çeşit ayıyla bir arada yaşamaya alışmışızdır. Hortumcu ayılar, katil ayılar, şerefli ayılar, tecavüzcü ayılar vs. Amma herşeye rağmen, bu kutup ayısı felaketi başımıza gelmese iyi olur sanıyorum. En derin saygılarımla benim canım vatandaşlarım...

Özgür Erbaş / Kırıkkale

Mevzu Değil

Mevzu mevcudun değeri ise,
Yalnızlık gırtlağımın israfiyetidir.
Su damlalarının bile tutunamadığı,
Sert toprak kursağımdır.
Yalnızlık semeridir sırtımın.
Tekdüze ilişkileri,
Uçsuz bucaksız geceleri,
Mavi kazağımdaki lekeleri,
Hırlayan öfkemle karşılarım.
Varsın deli desinler.

Deli hiç akıllıya benzer mi?
Onlar konuşurken susmaz mı?
Otururlarken kalkmaz mı?
Gülerlerken ağlamaz mı?
Deli hiç akıllıya benzer mi?
Mevzu mevcudun değeri ise,
Yalnızlık kendin gibi olanı bulmaktır.
Çiğnediklerini yutmaktır.
...ve diyebilmektir;
Eskiden ben yalnızdım,
Şimdi biz yalnızız.

Sinan Çelik / Diyarbakır

Kitaplar

geçmişin aynası sayfaları
tortulaşmış
üst üste yığılıpkuytu
kıpırtıları yansıtan
yaprakları geçmişin
taştan
mat ışık altında zamanın
buğusundan, silik kalıntısını
gösteren sayfaları içiçe geçip
kenetlenmiş...

Mehmet Reha Baran / Ulukışla

Sayı: 83 / Nisan 2001 ● Ayda Bir Yayımlanır ● **Sahibi:** LM Basın Yayın Ltd.Şti. Adına Mehmet ÇAĞÇAĞ ● **Genel Yayın Yönetmeni ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:** Metin ÜSTÜNDAĞ ● **Yayın Koordinatörü:** Hatice MERYEM **Haber Merkezi:** Mine Söğüt, Oylum GÖLBAŞI, Ali Ekber Uslu, ● **Temsilciliklerimiz: Ankara:** Ahmet Erhan ● **Diyarbakır:** Kemal Varol ● **Sydney:** Nihat Ziyalan ● **Harvard:** Ragıp Duran **Viyana:** Oktay Taftalı ● **Datça:** Güler Yücel ● **Karaköy:** Mehtap Kandemir ● **Grafik Uygulama:** Cebrail OKÇU ● **Dizgi:** Zuhal ● **Montaj:** Kadri ÇAVUŞOĞLU ● **Satış:** Cüneyt AYDIN ● **İşletme:** Orhan AÇAR ● **Müessese:** Ali YAVUZ ● **Bina Görevlisi:** Tamer KAAN ● **Halkla İlişkiler:** Suzan ERBAŞ ● **Tel:** 292 95 65 (4 HAT) Dahili 117 / 118 **Fax:** 251 57 54 ● **Adres:** İstiklal Cad. İmam Adnan Sok. No:20 80800 Beyoğlu - İst. ● **Baskı:** Ilıcak Matbaası ● **Dağıtım:** Bir-Yay ● **Reklam Rezervasyon:** Dilek Güneşer - 292 95 65 (3 Hat)

Abonelik için **Tel: 0(212) 292 95 65'den 111** ya da **www.leman.com.tr** adresinden her türlü bilgiyi edinebilirsiniz. İsteklerinizi **0(212) 245 38 06** no'lu faksa iletebilirsiniz.

Akşamsefası

Beklenen

KEMAL SİYAHHAN

Güzel, çirkin, samimi, riyakâr, inat, cömert, sevgili, coşkulu, yalın, hevesli, çalışkan, fedakar ve beklenti... Bütün bu kavramların bir tanesi canlı yaşıyordu. Beklenti... Var olan yaşama anlam katan çok önemli bir kavram; yalnızca ve yalnızca beklenti!.. Peki ama beklenen...

Bütün varlığını koyarak belki bir ömür vermişti. Sabretmişti. Hayatın bütün zorluklarına karşı koyarak var olan gücüyle beklemişti...

Mesleki kariyerini doruklara çıkarmak varken, her şeyi bir yana bırakmıştı. İlk önceleri güzel gibi giden akışın şekli sonraları çok değişmişti.

İlk günlerin büyüsü sanki sıradanlığa dönüşmüş, hep bu günün beklentisi yarınlara ertelenmişti. Bir ömür böylesine stresli, anlamsız ve donuk...

Belki de yaşanan hayat değil, belki de hayat sanılan yaşam, sadece ve sadece yarınlara ertelenen mutluluk... Belki de ikisi için de bir ömür boyu sevgisizliğin sevgiye dönüşeceği beklenti, ne olduğu anlaşılamayan KIRILASI İNATLARIYDI...

Aksamsefası